ANALÝZA

SYSTÉMU ORGANIZAČNÍHO, OBSAHOVÉHO A PERSONÁLNÍHO RÁMCE ČINNOSTI SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH CENTER V ČR

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace činnosti SPC při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb reg. č.: CZ.1.07/1.2.00/14.0020

Název analýzy | Analýza systému organizačního, obsahového a personálního rámce činnosti Speciálně pedagogických center v ČR

Zadavatel projektu | Pedagogická fakulta UP v Olomouci

Zpracovatel projektu

© Institut rozvoje veřejných služeb
Českobratrská 9
130 00 Praha 3
IČ: 26985764
e-mail: irvs@seznam.cz
www.irvs.cz

Mgr. Edita Satinská, Ph.D.
Mgr. František Jiřík, Ph.D.
PaedDr. Jaroslav Hála
Ing. Alena Zábranská
Mgr. Alena Vránová

Abstrakt

Cílem analýzy je přinést deskripci současné situace v daném segmentu školských poradenských zařízení. Zejména v těchto oblastech:

- Statistický přehled činnosti SPC (teritoriální aspekty, počty zaměstnanců, dosah)
- SWOT analýza silných a slabých stránek (rizik a příležitostí) činnosti SPC
- Organizační rámec diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb
- Vyhodnocení legislativního prostředí činnosti SPC – hledisko organizační, hledisko procedurální
- Názory pracovníků SPC na rozhodující aspekty činnosti SPC

Předmětem Analýzy se tak staly zejména charakteristiky, které ovlivňují „výsledkovou" podobu činnosti těchto svého druhu servisních organizací českého školství. Analýza nemá základní premisu, kterou by měla či hodlala potvrdit či vyvrátit. V rámci procesu tvorby byly stanoveny pracovní hypotézy, které byly v textu ověřovány, hodnoceny a přijímány či zavrhovány. Cílem práce je podrobná deskripce současného stavu, z něhož je možno usuzovat i na potřebu případných změn. Ve shodě se zadáním tématu Analýzy však není jejím předmětem podrobný návrh možných (potřebných) změn.

Klíčová slova | Speciálně pedagogické centrum, speciální pedagog, dítě, žák, student se zdravotním postižením, mateřská, základní, střední škola, krajský úřad, právní normy.

Summary

The aim ot the analysis is to describe current situation in the specified segment of the school counselling organizations. Mainly in the area of:

- statistical survey of the SPC function (territorial aspects, number of employees, range)
- SWOT analysis of the strong points and weaknesses (risks and opportunities) of the SPC activities
- Organization frame of special needs diagnostics
- Evaluation of the legislative conditions – organisation aspects, procedural aspects
- The Opinion of the operatives on the deciding factors of the SPC function

The subject of the analysis are particullarly the characteristics that directly influence final resulting form of the acitivities and services provided by teh above mentioned school counselling organisations. There is no basic premise, the analysis aims to confirm or to disprove. In the process of creating the paper some operational hypothesis were stated and in the course of writing were verfied, evaluated and either confirmed or disproved. The aim of the work is

a thorough description of the current state that may lead to conclusion of potential changes needs. To state or define the proposal of potentional changes in not the intention of this paper.

Key words

Special needs center, Special needs teacher, child, pupil, student with, kindergarten/nursery school, primary school, secondary school, county council, legal norms.

Uvedení do problematiky, předmět Analýzy

V českém školství probíhají již několik let procesy, které na jedné straně zvyšují jeho inkluzivitu (zejména faktický nárůst dětí, žáků a studentů (dále jen děti a žáci, nebo žáci) se zdravotním postižením ve školách), na druhé straně jsou tytéž procesy provázeny značnými rozpory v jejich organizačním, legislativním a personálním zajištěním.

Jedním z významných prvků, který ovlivňuje úroveň vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je činnost školského poradenského systému obecně, a speciálně jeho segmentu speciálně pedagogických center (dále i SPC).

Přibližně od roku 2005 je postupně zvyšována oblast působnosti těchto zařízení a rovněž tak je kladen výraznější požadavek na „přesnost" jejich činnosti – zejména při stanovení obsahu speciálních vzdělávacích potřeb žáků jichž se tato otázka týká. Důvodem je jednak postupně se zvyšující počet těchto žáků ve školách hlavního vzdělávacího proudu a jednak postupné legislativní zpřesňování jejich působnosti. Právní normy českého školství (zejména zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon a prováděcí předpisy č. 72/2005 Sb. a 73/2005 Sb.) pozvolným způsobem rozšiřují úkoly školských poradenských zařízení (včetně speciálně pedagogických center). Mj. i vlivem známého rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní vers. Česká republika (2007) a následné reakce České republiky jsou rovněž upravovány hmotně právní i procesně právní podmínky vzdělávání dětí a žáků na školách samostatně pro ně určených.

Tato situace má významné dopady do podmínek i obsahu činnosti speciálně pedagogických center u nás. Obecnou zkušeností je rozporuplné přijetí řady výše naznačených skutečností jejich pracovníky.

Celý systém SPC je v zásadním ohledu „poznamenán" dichotomií řídící (organizační) a obsahové (procedurální)) úpravy své činnosti. Základní odpovědnost za existenci SPC je zákonem dána zřizovateli, kterým je příslušný krajský úřad. Historicky však školská poradenská zařízení byla ve zřizovatelské gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). K tomu, opět historicky, existovala relativně silná metodická podpora ze strany ústředního metodického orgánu, jehož roli plnil Institut pedagogicko psychologického poradenství (IPPP).

Rok 2011 znamenal v tomto ohledu prohloubení naznačených tendencí, které v sobě nesou na jedné straně obrovský potenciál dalšího rozvoje celého systému, na straně druhé však i nemalé riziko neodborných zásahů do obsahu jejich činnosti. Z obecných tendencí lze v posledních letech vysledovat postupné rozvolnění kdysi téměř monolitického poradenského systému (i SPC) a budování krajských poradenských soustav (zatím více v organizačním než obsahovém smyslu).

Rok 2011 se tedy stal vhodným pro posouzení vybraných aspektů činnosti SPC u nás v intencích dále zpracované Analýzy.

Cíle Analýzy

a) Provést deskripci současného stavu v segmentu SPC v ČR
b) Definovat kvantitativní rozměr činnosti SPC (teritoriální aspekty, počty zaměstnanců, dosah činnosti)
c) Definovat silné a slabé stránky systému jako celku
d) Popsat organizační rámec diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb jako dominantní součásti činnosti a úkolů SPC
e) Vyhodnotit současnou právní úpravu organizace a činnosti SPC u nás
f) Porovnat dostupná data z veřejných informačních systémů, vázaná na činnost SPC a provést jejich zhodnocení z hlediska potřeb (možností a mezí) systému SPC

g) V rámci hodnocení systému zajistit deskripci názorů jeho pracovníků, jako rozhodující složky lidských zdrojů, které rozhodují o (ne)) úspěšnosti záměrů školských orgánů v oblasti školské politiky

Metodologie práce

Analýza byla vypracována v období září – listopad 2011. V prvním měsíci byly excerpovány práce, které se týkaly předmětu Analýzy a související texty popisující činnost SPC. Byl konstatován nedostatek analytických prací zabývajících se činností tohoto segmentu školských poradenských zařízení (dále i ŠPZ) a to vzhledem k téměř 20 letům jejich existence v ČR.

V rámci prací (říjen 2011) byla navázána spolupráce s vybranými Speciálně pedagogickými centry a jejich pracovníky, tak, aby mohly být zohledněny i zkušenosti dílčích prvků celého systému. Po dohodě se zadavatelem Analýzy bylo využito konání II. národní konference projektu „Inovace činnosti SPC při posuzování SVP dětí a žáků se zdravotním postižením“ ve dnech 10. a 11. října 2011 v Praze pro získání názorů pracovníků SPC. (viz výše). V měsíci listopadu 2011 proběhly redakční práce na jednotlivých kapitolách a v prosinci 2011 byla Analýza zaslána objednateli. Na jeho výzvu ještě ve druhém týdnu prosince 2011 proběhlo doplnění zařazených dat a jejich lepší zhodnocení vzájemným porovnání po krajích ČR.

Základní metodou bylo kritické vytěžení dostupných pramenů, zejména normativní povahy. Získané informace byly konfrontovány se zkušeností desítek pracovníků speciálně pedagogických center a následně v psané podobě podrobeny oponentuře zkušených a dlouholetých expertů působících v poradenském systému. V rámci Analýzy, ve shodě se zadáním, nebyl, i vzhledem k jejími rozsahu cca 250 stran věnován větší prostor návrhům na úpravu popisovaného stavu. Z řady v Analýze uvedených tvrzení a poznatků však de facto konstrukt potřebné změny vystupuje.

Obsah

1 Statistický rozměr existence Speciálně pedagogických center 8
1.1 Základní definice činností SPC 8
1.2 Statistické údaje dokumentující rozvoj systému SPC..... 9
1.3 Charakteristika SPC - z hlediska zřizovacích a řídích aspektů..... 13
1.4 Vyhodnocení teritoriálních a personálních aspektů činnosti a působnosti SPC v ČR..... 19

2 SWOT analýza silných a slabých stránek (rizik a příležitostí) poradenského systému ČR pro děti a žáky se zdravotním postižením..... 21
2.1 Silné stránky..... 21
2.2 Slabé stránky 23
2.3 Příležitosti..... 28
2.4 Rizika..... 29
2.5 Identifikace nejdůležitějších problémů stávajícího stavu..... 32
2.5.1 Žáci, zákonní zástupci = uživatelé systému..... 32
2.5.2 Školy, školská zařízení a pedagogičtí pracovníci..... 34
2.5.3 Poradenská pracoviště, poradenští pracovníci..... 36

3 Vyhodnocení legislativního rámce (organizace, zřizování SPC)..... 43
3.1 Právní úprava poradenství v předpisech školské legislativy..... 43
3.1.1 Školský zákon..... 43
3.1.2 Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb..... 47
3.1.3 Vyhláška MŠMT č. 671/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách..... 50
3.1.4 Vyhláška MŠMT č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách s maturitní zkouškou..... 51
3.2 Organizační rámec poradenství..... 52
3.2.1 Rámec jednotného zřizovatelského působení..... 52
3.2.2 Vztah zřizovatele a poradenského zařízení - obsah činnosti..... 53
3.2.3 Možnosti úprav stávajícího modelu poradenství..... 56
3.2.4 Financování systému - poznámky..... 62
3.3 Analýza vnitřních podmínek činnosti SPC..... 64
3.3.1 Činnosti jednotlivých pracovníků SPC..... 66
3.4 Rozbor činnosti modelových typů SPC a dopady nové právní úpravy.....70

4 Počty klientů speciálně pedagogických center (skutečných i potenciálních) a korespondující činnost SPC.....85
4.1 Analýza počtu žáků s postižením na základních školách..... 87
4.1.1 Individuální integrace v běžných třídách běžných škol ve spojitosti s druhem postižení..... 87
4.1.2 Skupinová integrace (speciální třídy) v běžných školách pro určitý druh zdravotního postižení..... 88
4.1.3 Skupinová integrace ve speciálních školách ve spojitosti s druhem postižení..... 89
4.2 Analýza počtu žáků s postižením v mateřských školách..... 92
4.2.1 Individuální integrace v běžných mateřských školách..... 92
4.2.2 Skupinová integrace v běžných mateřských školách..... 93
4.2.3 Skupinová integrace ve speciálních mateřských školách..... 94
4.3 Analýza počtu žáků s postižením na středních školách..... 96
4.3.1 Individuální integrace v běžných středních školách..... 96
4.3.2 Skupinová integrace ve středních školách mainstreamového proudu..... 97
4.3.3 Skupinová integrace ve speciálních školách..... 98
4.4 Souhrn počtu žáků s postižením zastoupených v jednotlivých krajích..... 99
4.5 Souhrnné zastoupení počtu žáků s postižením v jednotlivých krajích podle formy integrace a stupně vzdělávání..... 105
4.6 Žáci se zdravotním postižením v krajích a výkony SPC v krajích..... 106
4.7 Analýza dat dostupnosti služby asistenta pedagoga v ČR podle krajů..... 115

5 Novelizace vyhlášek MŠMT od září 2011 a dopady na činnost spc..... 120

6 Obecný legislativní rámec (procedurální a procesní aspekty)..... 140
6.1 Problémové okruhy hmotněprávního a procesněprávního zakotvení poradenství..... 140
6.1.1 Obsah a organizace činnosti SPC.....141

6.1.2 Procesněprávní postavení subjektů v poradenství SPC ... 142
6.2 Možné změny v činnosti ŠPZ v souvislosti s přijetím Strategie boje proti sociálnímu vyloučení ... 142
7 Názory pracovníků SPC na současnou činnost, podmínky a možnosti rozvoje... 152
7.1 Materiální podmínky ... 153
7.2 Organizace personální podmínky ... 159
7.3 Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb ... 169
7.4 Průběh činnosti SPC - procedurální aspekty ... 179
7.5 Legislativní oblast ... 187
7.6 Ostatní ... 195
7.7 Aktuální analýza - názory pracovníků SPC ... 206
7.8 Údaje o respondentech ... 213
Závěr ... 219

1 STATISTICKÝ ROZMĚR EXISTENCE SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH CENTER

1.1 ZÁKLADNÍ DEFINICE ČINNOSTÍ SPC

Speciálně pedagogické centrum je jedno z poradenských zařízení, které poskytuje poradenské služby dětem, žákům a studentům **(dále jen „žáci" tento termín až na kontextové vyjímky bude užíván v celém textu)**, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Standardní poradenské služby jsou poradenským zařízením poskytovány podle zákona bezplatně. Vyhláška 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů pak blíže specifikuje dva typy poradenských zařízení: Pedagogicko-psychologické poradny (PPP) a Speciálně pedagogická centra (SPC). Charakteristika činnosti centra je dána stejným předpisem následovně: (§6 vyhl. č. 73/2005 Sb. v platném znění):

„Centrum

(1) *Centrum poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním postižením,jakož i dětí s hlubokým mentálním postižením, v odůvodněných případech, zejména v pochybnostech, zda se jedná o žáka se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním, také při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním. Jedno centrum poskytuje poradenské služby podle věty první v rozsahu odpovídajícím jednomu nebo více druhům zdravotního postižení podle části II bodů 1 až 8 přílohy č. 2 k této vyhlášce.".*

(2) *Žákům základních škol speciálních a školských zařízení jsou poradenské služby centra poskytovány pouze v rámci diagnostiky a kontrolní diagnostiky, v odůvodněných případech i v rámci speciální individuální nebo skupinové péče, kterou nezajišťuje škola nebo školské zařízení, kde je žák zařazen.*

(3) *Činnost centra se uskutečňuje ambulantně na pracovišti centra a návštěvami pedagogických pracovníků centra ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky se zdravotním postižením.*

(4) *Centrum:*

a) zjišťuje speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku a speciální vzdělávací potřeby žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, zpracovává odborné podklady pro integraci těchto žáků a pro jejich zařazení a přeřazení do škol a školských zařízení a pro další vzdělávací opatření, připravuje posudky pro účely uzpůsobení maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce maturitní zkoušky, u žáků a uchazečů se zdravotním postižením 3)".
b) zajišťuje speciálně pedagogickou péči a speciálně pedagogické vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením a žáky se zdravotním znevýhodněním, kteří jsou integrováni nebo kterým je stanoven jiný způsob plnění povinné školní docházky, 2)
c) vykonává speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poskytuje poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, na zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti,
d) poskytuje pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům poradenství v oblasti vzdělávání žáků se zdravotním postižením, případně také se zdravotním znevýhodněním".
e) poskytuje metodickou podporu škole.

1.2 STATISTICKÉ ÚDAJE DOKUMENTUJÍCÍ ROZVOJ SYSTÉMU SPC.

Jedním z porevolučních (po roce 1989) nově koncipovaných konkrétních opatření v rámci podpory vzdělávacích aktivit dětí a žáků s hendikepem bylo vytvoření speciálně pedagogických center. Speciálně pedagogická centra byla postupně zřizována již od 1.9.1990. Nejprve bylo na základě rozhodnutí porady ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR povoleno experimentální ověřování činnosti SPC a od roku 19991, kdy vstoupila v platnost vyhláška MŠMT ČR č. 399/91 Sb. O speciálních školách a speciálních mateřských školách.

Vytvořením sítě speciálně pedagogických center byly postupně plněny úkoly nejen vládního usnesení č. 493/1993 Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení, ale i článku 33 Listiny základních práv a svobod, která je součástí Ústavy České republiky, zabezpečující každému dítěti právo na vzdělávání. První legislativní zakotvení speciálně pedagogických center nacházíme v § 5 vyhlášky MŠMT ČR č. 399/1991 Sb. O speciálních školách a speciálních mateřských školách a nesla tím tíhu zodpovědnosti za zřízení prvních speciálně pedagogických center pro zrakově a sluchově postiženou mládež.[1] V současnosti jsou centra povětšinou organizačně přičleněna k tzv. speciálním školám.

Následující graf přehledně ukazuje postupný rozvoj SPC v dosavadním období jejich existence.

Graf č. 1.1 Statistických přehled vývoje a vzniku speciálně pedagogických center.*

* Jedná se o zachycení data vzniku cca 85% SPC u nás… Zdroj: ÚIV, dotazníky pracovníků SPC, IRVS, 211.

Podle údajů uvedených Institutem pedagogicko-psychologického poradenství a dále Asociací pracovníků SPC a rozhodujících údajů registru ŠPZ na jednotlivých krajských úřadech (o obtížích dále) je **v současnosti u nás cca 115 SPC** se zaměřením na poradenské služby pro žáky se zdravotním postižením. Z toho 9 center zřizuje přímo MŠMT a dále působí cca 10 SPC zřizovaných soukromými subjekty (např. Demosthenes Ústí n. Labem, Arpida České Budějovice ad.) Těmito soukromými subjekty je buď soukromá škola nebo občanské sdružení (typicky např. o.s. Rytmus Praha).

Komentář:
Veškerá níže uvedená data vycházejí ze tří různých zdrojů – z rejstříku škol a školských zařízení MŠMT (http://rejskol.mmst.cz, kde figuruje jako celkový počet SPC 104 záznamů – nejsou uváděna detašovaná pracoviště); z dat ÚIV z vyplněných ročních statistických výkazů SPC – zde figuruje počet 105 – ani zde nejsou uváděna detašovaná pracoviště samostatným číslem; figurují zde pracoviště s platným red-izo, dále pak z adresáře stránek Asociace pracovníků speciálně pedagogických center (http://www.apspc.cz), proto mohou být jednotlivé údaje v dílčích aspektech nejednotné. Jedná se o první, svého druhu, výstup Analýzy: ***V současnosti je obtížné dohledat, byť jen „statický" rozměr existence SPC u nás, což je zapříčiněno nejednotností v oblasti jejich zřizování.***

Pozn.: Seznam a adresář SPC je samostatnou přílohou (příloha č. 1) Analýzy.

[1] KUBOVÁ, L.Speciálně pedagogická centra. 1. vyd. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-42-6.

Tab. č. 1.1 Počet SPC podle krajů – zřízených při školách tzv. speciálních (data z roku 2011; dále viz příloha 6)

Území/kraj	Počet center
Praha	20
Středočeský kraj	8
Jihočeský kraj	6
Karlovarský kraj	2
Ústecký kraj	9
Liberecký kraj	5
Královéhradecký kraj	6
Pardubický kraj	5
Vysočina	4
Jihomoravský kraj	12
Olomoucký kraj	8
Zlínský kraj	4
Moravskoslezský kraj	10
Plzeňský	6
Česká republika	105

Charakteristickým rysem počátků existence a činnosti SPC byla existence SPC zaměřeného výhradně či dominantně na problematiku jednoho „zdravotního postižení" žáků. Toto modelové SPC bylo zřízeno výhradně či dominantně při příslušné speciální škole – právě pro žáky s daným druhem zdravotního postižení.

Tento model převládat po celá 90. léta minulého století. Logicky vycházel z tehdejších zdrojů (zejména personálních, ale i prostorových a personálních). Takto byla zřízena SPC pro žáky s tělesným a smyslovým postižením s působností na více krajů. Např. SPC pro žáky s TP nebylo v Olomouckém a Zlínském kraji, ale žáci navštěvovali SPC v Opavě (Moravskoslezský kraj) či Brně (Jihomoravský kraj).

Protože Česká republika neměla vyšší územně samosprávné celky (kraje) tento model z organizačního hlediska nebyl na závadu. Řídké zastoupení SPC pro žáky s TP a smyslovým postižením však působilo problémy uživatelům – školám a dětem a rodičům těchto dětí.

Ve druhé polovině 90. let zaznamenáváme silný rozvoj SPC pro žáky s mentálním postižením. V jejich činnosti (v tomto období) zaznamenáváme určitou dichotomii. Na jedné straně byla SPC dominantně určena k definování speciálních vzdělávacích potřeb (dále i SVP) a zejména k podpoře vzdělávání těchto žáků – primárně v prostředí běžných, tedy mateřských, základních a středních škol. Ovšem po celé uvedené období (až do roku 2004) nebylo de iure možno žáka s mentálním postižením umístit v režimu individuální inkluze do běžné základní školy.

Relativně novým prvkem v činnosti SPC je **zřizování center, která jsou zaměřena na dvě i více zdravotní postižení** (nejde přitom o SPC explicitně určená pro kombinovaná postižení). Jedná se o logický důsledek změn ve veřejné správy (vznik krajů po roce 2003). Jestliže kraje zásadně mají odpovědnost za organizaci vzdělávání v tzv. regionálním školství, potom je zřejmé, že musely přistoupit ke zřízení „nových" SPC či rozšíření působnosti SPC stávajících – právě o „nová" zdravotní postižení žáků. Dosavadní **zkušenosti jsou rozporuplné**. Na jedné straně umožňuje poradenskou intervenci v daném místě i oblasti postižení, které dosud bylo „saturováno" např. PPP. Na straně druhé je faktem, že **personální zajištění těchto center potřebným počtem pracovníků s požadovaným odborným zaměřením** (není totožné se vzděláním, to je formálně spíše splňováno) **nebývá na takové výši, aby mohly být provozovány všechny aktivity směrem k danému postižení „plnohodnotně".**

V následující tabulce je uveden přehled SPC podle „hlavního“ typu zaměření.

Tab. č. 1.2 SPC podle druhu zaměření* (data ÚIV z roku 2011)

Zaměření SPC	Počet
mentální postižení	27
sluchové postižení	11
zrakové postižení	8
vady řeči	9
tělesné postižení	8
souběžné více vadami	8
autismus	2
různé druhy postižení	32
celkem	105

*jedná se o SPC bez vykazovaných odloučených pracovišť (zaměření je dáno kódy výkazu Z 33-01 viz příloha 6)

1.3 CHARAKTERISTIKA SPC – Z HLEDISKA ZŘIZOVACÍCH A ŘÍDÍCH ASPEKTŮ

Zřizování a řízení SPC je v ČR nejednotné. Stále spadá jak do působnosti MŠMT, tak do působnosti Krajských úřadů. Vyloučeno není zřízení SPC soukromým subjektem. navíc existuje vcelku zásadní rozdíl v závazku plnění zřizovatelské činnosti vůči např. školám a právě poradenským zařízením. Podle § 121, odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. **Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem** typy školských zařízení a podrobnosti o obsahu a rozsahu jejich činnosti, organizaci a podmínkách provozu, kritéria pro zařazování nebo umisťování dětí, žáků a studentů, popřípadě dalších uživatelů služeb, nebo ukončení umístění, o podmínkách, za nichž lze školské služby poskytovat veřejnosti, a o podmínkách úhrady za školské služby a o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

V oblasti vzdělávání resp. rovného přístupu ve vzdělávání a umožnění vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami **je Kraj povinen** (§ 181 zákona č. 561/2004 Sb.) **zajistit podmínky pro** uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, **vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním**, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy. Také zřizování škol, školských zařízení pro zájmové vzdělávání a dětských domovů je definováno jako povinnost.

Působnost kraje ke zřizování:
a) mateřských a základních škol s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14,
b) školského zařízení podle § 115 až 120, **(§ 116 – Školská poradenská zařízení)**,
c) škol a školských zařízení, které jinak zřizuje obec nebo ministerstvo,
nestanoví zákon jako „povinnost“, ale toliko “možnost“. Ve smyslu zřizovat či zrušovat zařízení uvedená v předešlém výčtu.

Tab. č. 1.3 Počty SPC podle zřizovatele (podklad pro mapu č. 1)

Zřizovatel	Počet SPC
Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy	9
Kraje	102
Obce/svazky obcí	6
Soukromé SPC	10

Následující mapa představuje zastoupení SPC na území celé České republiky podle zřizovatele. Mapa je aktualizovaná a vychází z údajů pro rok 2011. Ve výše uvedené tabulce i mapě je uveden počet SPC včetně zachycení jejich odloučených pracovišť, proto je celkový počet vyšší než počet SPC v registru ŠPZ.

Z uvedených dat je zřejmé, že SPC jsou relativně „mladými zařízeními“, která se rozvíjela postupně, zatímco „sesterská zařízení“, kterými jsou pedagogicko psychologické poradny již od 50.- 60. let 20 století. Tato části segmentu ŠPZ, tedy pedagogicko-psychologické poradny nejsou popisovány v rámci této Analýzy, nejen vzhledem k obsahu zadání, nýbrž i proto, že jejich kompetence vůči žákům se zdravotním postižením je omezená.

Mapa č. 1.1 SPC podle zřizovatele

Tab. č. 1.4 Speciálně pedagogická centra - počty pracovníků v letech 1992 – 2011.

SPC / počet pracovníků	Počet odborných pracovníků speciálně pedagogických center																			
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Speciální pedagogové	0	0	0	0	0	0	331	340	335	340	343	342	338	349	341	337	353	364	380	379
Psychologové	19	26	51	95	87	92	105	108	104	108	106	117	114	120	119	126	129	137	139	137
Sociální pracovníci	0	0	0	62	78	93	89	84	86	80	78	84	75	77	82	85	85	90	90	86
Zdravotní pracovníci	2	9	17	11	12	11	15	13	10	8	8	8	9	8	7	6	9	8	7	6
Ostatní fyzické osoby	0	0	0	0	0	0	39	44	42	27	21	13	20	35	35	33	28	31	22	26

Graf. č.1.2 Vývoj počtů pracovníků SPC v letech 1998- 2011

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Speciální pedagogové	331	340	335	340	343	342	338	349	341	337	353	364	380	379
Psychologové	105	108	104	108	106	117	114	120	119	126	129	137	139	137
Sociální pracovníci	89	84	86	80	78	84	75	77	82	85	85	90	90	86
Zdravotní pracovníci	15	13	10	8	8	8	9	8	7	6	9	8	7	6
Ostatní fyzické osoby	39	44	42	27	21	13	20	35	35	33	28	31	22	26

Mapa č. 1. 2 Teritoriální rozmístění SPC v jednotlivých místech ČR

1.4 VYHODNOCENÍ TERITORIÁLNÍCH A PERSONÁLNÍCH ASPEKTŮ ČINNOSTI A PŮSOBNOSTI SPC V ČR

Analýzou uvedených údajů **konstatujeme následující závěry:**

- **Síť SPC** v jejím teritoriálním pojetí **je výsledkem zejména** „původních zřizovatelských" **kroků činěných v 90. letech** minulého století
- Dalším obdobím, v němž dochází k proměně této sítě je období po konstituci krajů jako vyšších územně samosprávných celků u nás.
- V desátých letech tohoto století **dochází ke zřízení nového SPC již jen ojediněle**, převládá rozšiřování působnosti stávajících SPC a to jednak organizačně (rozšířením zaměření zřizovatelem) tak teritoriálně (budováním pobočky SPC v jiném místě).
- Až dosud (s jednou výjimkou – viz dále) **převládá existence několika samostatných právních subjektů jako SPC.** (na rozdíl od PPP, kde již ve vybraných krajích došlo k organizačnímu sloučení v model jedné krajské poradny s pobočkami zpravidla v okresních městech)
- **Formálně je síť SPC u nás vybudována dostatečně.** Nejrozšířenější jsou SPC pro žáky s mentálním postižením.
- Nejméně je SPC pro žáky s PAS a žáky s kombinovaným postižením. V Praze je jediné SPC specificky zaměřené na problematiku poruch chování.
- Problematika **SPC pro žáky s kombinovaným postižením je řešena velmi nejednoznačně.** Převládá pověření SPC „příslušného" pro určitý druh zdravotního postižení „péčí" o další zdravotní postižení. A takto dochází k chápání činnosti SPC *ad hoc* jako SPC pro žáky s kombinovaným postižením.
- De iure (viz i dále) je **zřizovatelská působnost krajů vůči SPC uvozena nedostatečně dikcí „kraj může"**… Přesto většina krajů postupně za dobu své existence síť SPC posilovala.
- Sledováním personálního složení, zajištění činnosti SPC konstatujeme, že jestliže od roku 1998 cca 2x až 4x (dle jednotlivých postižení) stoupl rozsah činnosti SPC (měřeno počtem uživatelů v inkluzivním vzdělávání a se započítáním nárůstu agendy vyplývající z příslušných předpisů – viz. např. státní maturity) a to již do roku 2011, potom **personální zajištění této činnosti významně zaostává.**
- Mezi lety 1998 a 2011 činil nárůst počtu speciálních pedagogů z původních 331 na 379, tj. na 114%. U psychologů se jedná o nárůst ze 108 pracovníků na 137, tj. na 126% původního stavu. Alarmující je údaj u sociálních pracovníků kde se jedná dokonce o pokles těchto pracovníků z 89 na 86 v současnosti. **Uvedené počty pracovníků** SPC (ve všech segmentech) **považujeme za velmi nízké a neumožňující splnit deklarované úkoly SPC** v požadované kvalitě a právními předpisy stanoveném objemu.
- V síti SPC (teritoriálně nazíráno) **existuje výrazný nepoměr v zajištění „obslužnosti" jednotlivých regionů v ČR.** SPC jsou převážně umístěna ve velkých (krajských) městech. V nichž sídlí plných cca 80% SPC! V ČR existují regiony, zejména jihozápadní část území, takřka všechna pohraniční místa, ale i region jihovýchodní Moravy či Vysočiny, odkud je do SPC s některým zaměřením (zejména TP a smyslová postižení) i několik desítek kilometrů.
- Celý zřizovatelský **systém, jakkoliv zdánlivě pluralitní** (MŠMT, kraje, obce, soukromé subjekty) **trpí roztříštěností.** Počet zřizovatelů má zcela zřejmý vliv na efektivitu sítě (překrývání kapacit vers. jejich nedostatek).
- Jestliže organizační (zřizovatelské, personální) aspekty činnosti jsou zajištěny zákonem a prováděcími předpisy, v ČR **v daném organizačním systému zcela absentuje jednotné metodické řízení**, které tak rezignuje na jednotný „obsah" činnosti. Což má závažné důsledky pro efektivitu systému jako celku, jakož i naplnění práv subjektů účastnících se činnosti SPC. (víz dále)

2 SWOT ANALÝZA SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNEK (RIZIK A PŘÍLEŽITOSTÍ) PORADENSKÉHO SYSTÉMU ČR PRO DĚTI A ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM.

Řada aspektů organizace a obsahu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je přímo ovlivněna činností, případně nečinností poradenského systému. V této SWOT analýze však nejsou všechny tyto jevy zmíněny – je soustředěna primárně na oblast poradenství v „užším“ smyslu – a na oblast činnosti SPC[2].

2.1 SILNÉ STRÁNKY

- V uplynulých letech byly položeny **základy vnitřně diverzifikovaného poradenského systému** podpory vzdělávacích potřeb žáků u nás. V rámci tohoto systému se postupně rozvíjí systém podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Historicky nejtradičnější a **nejpropracovanější je model pedagogicko-psychologických poraden (PPP)**, od začátku 90.let se postupně dotváří subsystém speciálně pedagogických center (SPC).
- Vlivem historicky vzniklého **dělení kompetencí** jsou služby PPP primárně zaměřeny na děti žáky a studenty i bez speciálních vzdělávacích potřeb, s dílčími problémy učení a chování a výjimečně i na žáky se zdravotním postižením.
- **SPC jsou zaměřena na děti, žáky a studenty, tradičně označované jako žáky se zdravotním postižením**
- Samostatná specializace speciálně pedagogických center zlepšila diagnostiku a speciálně pedagogické poradenství pro tuto skupinu žáků. Mj. tak umožnila vzdělávání a **řešení vzdělávacích potřeb i těch** jednotlivců této skupiny, kteří před existencí tohoto systému byli označování jako „nevzdělavatelní“ či **stáli mimo vzdělávací proud.**
- **Segment PPP** ve své činnosti **využívá** rozsáhlou a dobře **propracovanou metodologii práce s diagnostickými nástroji**, která má svůj původ v psychologických vědách. Tyto nástroje jsou navíc mezinárodně srovnatelné. **V segmentu SPC je většina nástrojů nestandardizovaných.**
- Na relativně vysoké úrovni je u nás **kvalifikovanost pracovníků školských poradenských zařízení** v rámci dvou hlavním profesních kategorií (psycholog, speciální pedagog) – zejména pregraduální příprava.
- **Pracovníci SPC patří** (většinou) **k velmi aktivním účastníkům systému dalšího vzdělávání.** Osud poradenství (a někdy i jeho žáků) jim není lhostejný. Lze využít jejich ochoty a aktivity ke zlepšení systému.
- Zmíněný zájem vedl k **ustavení několika profesních sdružení.** Jedná se zejména o Asociaci pracovníků speciálně pedagogických center (www.apspc.cz), Asociaci pracovníků pedagogicko psychologických poraden (www.apppp.cz).
- **Speciálně pedagogická centra zpravidla provázejí žáka po celou dobu školní docházky**, existuje tak prostor pro longitudinální podporu postupně upravovanou dle potřeb žáka.

[2] V materiálu je vycházeno z tři roky staré Analýzy činnosti ŠPZ. Viz. MICHALÍK, J.: Školský poradenský systém v České republice (východiska, rizika, příležitosti, návrh pojetí) Expertní stanovisko. 2008

- **Speciálně pedagogická centra plní rovněž funkci v oblasti podpory rodin, a to ve dvou rovinách:**
  a) **prostřednictvím sociálně právního poradenství**, které napomáhá zákonným zástupcům v řešení často složitých či proměnlivých sociálně-právních a ekonomických podmínek života rodiny s dítětem se zdravotním postižením
  b) **v podobě metodického vedení** ve vzdělávání. Jen díky pracovníkům SPC je zajištěno vzdělávání žáků s „jiným způsobem plnění povinné školní docházky".

- **Intervenční činností na školách**, které **představují** v řadě SPC **nejvýraznější podíl činnosti**, je zabezpečována návazná přímá podpora nejen žáků SPC, ale také pedagogických pracovníků škol

- **SPC mají propracovaný**, smluvně zabezpečený **systém půjčování speciálních kompenzačních pomůcek** školám, které jsou mnohdy finančně nákladné. Profitují zde nejen žáci, kteří mají možnost výběru a zapůjčení optimální pomůcky (čímž SPC přispívá k odstraňování případné „bariéry" při přijetí žáka do procesu vzdělávání), ale nepřímo zde profitují také školy, které zapůjčením účinněji optimalizují náklady.

2.2 SLABÉ STRÁNKY

- „Historický vývoj" zřizování SPC má nadále (přes jistá zlepšení) za následek **nedostatečné teritoriální pokrytí ČR jednotlivými poradenskými pracovišti** (v závislosti na jejich obsahovém a odborném zaměření).

- **Úzké propojení poradenských pracovišť se školami a školskými zařízeními** (zejména SPC) bylo možno hodnotit jako pozitivní pouze v počáteční fázi vývoje tohoto systému. Po uplynutí téměř dvaceti let patří tato stránka organizačního členění (závislost na dané „speciální" škole) mezi **jednoznačně nejslabší stránky celého systému.** V řadě případů se jedná o **výrazný střet zájmů.** Kladem je, že tuto skutečnost již uznává i většina pracovníků SPC.

- Mezi výrazně slabé stránky patří **celkový stav řídících a zakladatelských a finančních kompetencí**, který stávající školská a poradenská pracoviště získala nebo jim byl určen v souvislosti s přijetím nové školské legislativy platné od roku 2005. V rámci toho systému se **výrazně snížila přímá řídící i související metodická podpora centra – MŠMT** a naopak se zvýšily kompetence krajů, které v přenesené působnosti, odpovídají za naplnění vzdělávacích potřeb žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

- Zásadním **problémem budoucího rozvoje SPC** jako odborných pracovišť disponujících jednotným, srozumitelným metodickým vedením respektujícím vývoj evropské a světové vědy, zajišťujícím průběžný přenos těchto poznatků do odborné složky činnosti SPC **je *de facto* zrušení jednotného metodického pracoviště** u nás od roku 2011. (IPPP Praha).

- Tato situace vede k tomu, že **v relativně malé ČR shledáváme již nyní podstatné odchylky v organizačním zabezpečením poradenského procesu.**

- Lze identifikovat **vážné problémy v systému dalšího vzdělávání**, kdy formálně – v resortu školství systém dalšího vzdělávání jako kariérního růstu byl pouze uvažován, v praktické podobě však nikdy nebyl centrálně a systémově zaveden. Neexistence jednotného a kontinuálního systému celoživotního vzdělávání pedagogických pracovníků představuje slabou stránku systému.

- Stejně jako u dalšího vzdělávání **není uspokojivě vyřešen systém supervizí** uvnitř poradenského systému.

- Není vytvořen obecně přijímaný **rámec evaluace poradenské činnosti**, podíl uživatelů na hodnocení výsledků jeho činnosti je minimální.

- **Neexistuje jednotný** (a relativně podrobný) **právní rámec** ošetřující práva a povinnosti účastníků poradenského procesu (dítěte, žáka, zákonných zástupců, poradenského pracoviště, školy, orgánu veřejné správy). V tomto směru provedené úpravy vyhlášek MŠMT (zejména č. 72 a 73 z roku 2005) představují jen částečný, navíc vnitřně rozporuplný krok.

- **Nejsou vypracovány klasifikační a jim odpovídající přístupy** k definování speciálních vzdělávacích potřeb dle „hloubky" (závažnosti) a těmto stupňům odpovídající metody a formy speciálně pedagogické podpory. (Příkladem je (nedostatečné) příkladné řešení pojmu zdravotní postižení a případně těžké zdravotní postižení – a např. naprostá absence definiční ve vztahu k pojmu zdravotní znevýhodnění ve vztahu k činnosti PPP vers. SPC.

- Důsledkem předchozího stavu je situace, kdy **ve vybraných segmentech prostředků speciálně pedagogické podpory** (typicky asistent pedagoga) **nejsou tyto instalovány podle skutkového stavu** (potřeb) žáka, nýbrž podle ekonomických možností (a v horším případě dalších vlivů) v rámci daného kraje.

- Za současného stavu řešení základních parametrů řízení a správy jednotlivých poradenských pracovišť **není možno uspokojivě řešit otázky „normování" výkonu či tzv. normativů**, které zase mají silný vliv na personální a další vybavenost pracovišť – stávající pokusy o normování nejsou způsobilé zohlednit odlišnosti poradenských činností vůči různým skupinám žáků a zpravidla vycházejí z ad hoc nálad v jednotlivých krajích.

- **Chybí jednotný** (a jednoduchý) **model evidence a statistického sledování poradenských služeb**. (vázaných na žáka) Vedle vlivu na výše uvedené normativní náležitosti dochází i k opakovaným a neefektivním výkonům různých pracovišť vůči jednomu žákovi. –

- Předchozí negativum je ještě prohloubeno novým pojetím právních norem, kdy je nyní rodič dítěte/žáka explicitně upozorněn na skutečnost, že má právo žádat o službu znovu a přitom prakticky není omezen výběrem lokality. Existuje počítačový evidenční systém PPP Profesional, který funguje síťově, ne však centrálně např. krajově. I tak není vybavení SPC tímto softwarem zcela běžné.

- V důsledku výše uvedených nedostatků **poradenský systém nezajišťuje objektivní** a v místě a čase spravedlivé (srovnatelné) **posouzení speciálních vzdělávacích potřeb.**

- **Množství základních otázek „provozování" poradenského systému** (diagnostické nástroje, doporučené postupy) **je řešena na půdě dobrovolných sdružení pracovníků poradenských zařízení** – přestože se jedná zřetelně o základní úkol veřejné správy.

- **Není uspokojivě vyřešen způsob předávání podkladů** (medicínských, sociálních, rodinných) **pro anamnézu** jako nezbytný předpoklad kvalitní speciálně pedagogické, psychologické, sociální či etopedické diagnostiky. Jisté zlepšení zaznamenáváme od 1. 9. 2011 přijetím novely vyhl. č. 72/2005 Sb.

- **Není uspokojivě vyřešen „osud" výsledků poradenství (diagnostiky) speciálních vzdělávacích potřeb** v systému vzdělávání žáka. Zejména jde o míru závaznosti a obligatornosti závěrů vyslovených ve výsledku (zprávě, rozhodnutí, sdělení) poradenského pracoviště a jejich vnímání ve škole, školském zařízení, rodině žáka.

- Předchozí pravidlo má vliv na **způsob tvorby IVP** jako závazného podkladu naplnění speciálních vzdělávacích potřeb – zde **pouze praxe odstraňuje nedostatky normativní.**

- **Ve vztahu** dvou činitelů poradenské situace **(SPC a škola) jsou** relativně často **pozorovány vztahy vzájemné nedůvěry a nepochopení.** (SPC poukazuje na neochotu či nepochopnost školy a pedagoga respektovat její závěry – vers. – škola a pedagogický pracovník poukazuje na formálnost a nedostatečnost závěrů poradenství a diagnostiky). V řadě případů nejde o selhání vyvolané jednotlivými aktéry případu, ale o výraz systémových problémů poradenského procesu.

- Obdobně jako není normován – srovnatelně stanoven – výkon pracoviště – **nejsou k dispozici závazné personální standardy.**

- Poradenský **systém nemá normativně stanovené principy** (zásady) **dobré služby** – variantu „standardů kvality" známé z činnosti zařízení sociálních služeb.

- **Odměňování poradenských pracovníků** bylo v minulosti řešeno (zpravidla) platovou třídou o jeden stupeň vyšší než „běžných" pedagogických pracovníků (učitelů). V současnosti je základem pro tyto kategorie 12. platová třída – ovšem bez možnosti příplatků obvyklých ve školách (třídnictví, přesčasy apod.). Určitá část poradenských pracovníků požaduje vyšší finanční ohodnocení než „běžný" pedagog.

- Pracovníci poradenských zařízení jsou vázáni obdobnou **povinností plnění 20-24 hodinové přímé práce se žákem týdně**, obdobně jako pedagogové ve škole, **což je vzhledem k charakteru práce** spojené s poskytováním služeb v terénu a administrativní stránkou práce (psaní zpráv, doporučení k integraci atd.) **takřka nemožné naplnit**.

- **Poradenská pracoviště SPC zpravidla nejsou vybavena automobilem** – což je v určitých oblastech nezbytný prostředek řešení poradenských služeb v terénu (škola, rodina, ostatní prostředí).

- **Nejsou** obecně závazným právním předpisem **vyřešeny mezioborová a mezi-odvětvové otázky kompetencí v oblastech rané péče, či ostatních poradenských systémů** a případně jiných veřejných služeb (sociálních).

- Zatím **nejsou systémově** (normativně, metodicky) **upraveny možnosti diagnostikování** vybraného okruhu speciálních vzdělávacích potřeb (zřejmě lehčích) **přímo školními psychology nebo školními speciálními pedagogy** (v případě, že jsou k dispozici).

- Dosud pozvolně **budovaná profesní místa** „místních" poradenských autorit – **školní psycholog a školní speciální pedagog jsou nedostatečně rozšířena.** Výjimkou není, že drtivá většina těchto pozic je zajištěna ze zdrojů Evropského sociálního fondu, mimo běžně chápaný rozpočtový rámec resortu školství.

2.3 PŘÍLEŽITOSTI

- **Vzdělávání žáků** se speciálními vzdělávacími potřebami a související úkoly poradenského systému je (byť částečně proklamativně) **ve středu pozornosti** normativních i koncepčních dokumentů českého státu (resortu školství). (viz zejména strategie boje proti sociálnímu vyloučení ze září 2011 přijatá vládou, jež předpokládá zvýšení kapacit poradenských zařízení – ovšem v souvislosti s problematickým ukončením činnosti tzv. praktických škol jako samostatného typu školy).

- **Poradenství** bude do budoucna stále více vnímáno jako jeden ze základních prvků **přispívajících k odstraňování nerovností** (přirozených i získaných) jednotlivých skupin dětí i jednotlivců.

- **Ve společnosti je možno využít** dosud **převládajících pozitivních tendencí** ve vztahu k některým skupinám žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (typicky žáci se zdravotním postižením)

- **Poradenství** (systémově dobře řešené) zcela nepochybně **přispívá k vyšší efektivitě** alokovaných **finančních prostředků.**

- Objektivní **snižování počtu žáků ve školské soustavě** v příštích letech vytváří předpoklady pro převedení části pedagogických kapacit do systému poradenství.

- Poradenský terén **(pracovníci)** jsou **ve velké většině naklonění potřebám změn.** Z různých příčin a motivace – přesto převládá mínění o nedostatečném řešení potřeb poradenského systému.

- Současný **tlak řady skupin** (rodiče, neziskové organizace) poukazujících na nedostatky v poradenství a následně vzdělávání této skupiny žáků vytváří **příležitost** využít zkušeností a poznatků těchto skupin a jejich případné **zakomponování do „uživatelsky příjemného" modelu** poradenství.

- Český vzdělávací systém, který v minulosti (přes všechny nedostatky) byl znám jako velmi solidní a v dílčích oblastech (metodické řady apod.) i mezinárodně uznávaný, trpí decentralizací a „okrojováním". De facto **jediným orgánem s celostátní působností** (a vlivem) **je Česká školní inspekce.** Pro poradenský systém představuje tento stav výzvu či možnost „nápodoby".

- Očekávané **postupné zvyšování počtu školních poradenských pracovníků působících přímo na školách** (psycholog, speciální pedagog, etoped apod.) do budoucna umožní, aby se PPP a SPC věnovaly skutečné závažným problémům žáků systému.

2.4 RIZIKA

- **Poradenský systém** zaměřený na potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami **nese s sebou závažná rezidua minulosti,** která byla charakterizována naprostou segregací žáků se speciálními potřebami a nepřipraveností škol hlavního vzdělávacího proudu na jejich přijetí. V určitých segmentech hrozí pokračování tohoto stavu.

- **V ČR probíhá značná emancipace krajů**, nejen v rovině politické, ale stále více i rozšiřováním sfér zájmu těchto samosprávných celků. V důsledku výše uvedeného existuje reálná hrozba vzniku **až 14 krajských systémů,** což může mít za následek diferenciaci přístupu k dětem/žákům/ studentům se speciálními vzdělávacími potřebami a pro jedince s postižením snížení jednoduché systémové prostupnosti v případě např. přestěhování. Důkazem mohou být již v současné době existující rozdíly v metodice krajských normativů, způsobu udělování asistentů pedagoga a udělování statutu jednotlivým SPC.

- V době vysokého resortismu **je velmi složité provádět i jen korekce, natož změny** zásadních společenských systémů – což se týká i systému činnosti SPC, kde spolu obsahově souvisí celky řešené v resortu MPSV (sociálně-právní ochrana, náhradní rodinná výchova, sociální služby) a dotýkající se činnosti SPC.

- Při realizaci jakýchkoliv změn **vždy existuje skupina** (pracovníci, uživatelé), **která se cítí být změnami** (ze svého pohledu) **poškozena**. Tyto skupiny a jednotlivci však dovedou svou nespokojenost ventilovat za pomocí médií a daří se jim vyvolávat dojem, že pravým důvodem jejich nesouhlasu je „obecné blaho".

- Korekce či změna poradenského systému s sebou přináší **alespoň po určitou dobu souběh nároků (zejména finančních)** systému starého i nového.

- **Pedagogičtí pracovníci**, kteří rozumějí potřebám poradenského systému zpravidla **nedisponují potřebným právním pohledem** (vzděláním), čistě řídící pracovníci zase často neznají obsahové stránky jevu, který má být upraven. (podle současných pokusů o výklad novel vyhlášek 72/2005 Sb. a 73/2005 Sb., se zdá, že právní povědomí chybí i osobám zodpovědným v celém resortu MŠMT. Takový stav může zapříčinit ještě větší rozdíly ve výkonech jednotlivých SPC.)

- Současné změny legislativy od 1.9.2011 jsou valnou částí pracovníků systému vnímány jako chaotické a zmatečné, vedoucí k nejasnostem v postupu poradenských zařízení, a zvyšují riziko snížení kvality služeb neúměrným nárůstem administrativy a činností, tak

v krajním případě také transformace skutečně poradenských center na centra více méně pouze diagnostická.

- Existuje **určitá skupina žáků**, která, ve smyslu řešení jejich speciálních vzdělávacích potřeb, **nedisponuje** nezištně deklarovanou **podporou veřejnosti** (typicky žáci z některých etnických skupin či vyloučeného prostředí s případnými poruchami chování).

- V souvislosti s uváděným útlumem metodického vedení vyvstávají v praxi otázky související s nedostatečnou dostupností informací potřebných k realizaci a funkční návaznosti některých podpůrných opatření (typickým příkladem je např. rozložení učiva na ZŠ s využitím IVP, následné hodnocení a souvztažnost s celkovými výstupy nebo např. chybějící podrobnější specifikace § 50 školského zákona o možnostech uvolňování žáků z vyučovacích předmětů.) - v extrémních případech tak hrozí až „poškození" práv žáka

- Školská poradenská zařízení lze považovat za vysoce specializovaná pracoviště a jako taková by měla udržovat vysoké nároky na erudovanost a další vzdělávání pracovníků. Tradičně poskytovalo IPPP (NÚOV) školským poradenským zařízením nabídku vzdělávání a metodickou záštitu. V současnosti je osud IPPP nejasný, kompetence tohoto orgánu jsou potlačovány, což působí jako další narušující aspekt v úsilí o unifikaci poradenského systému.

2.5 IDENTIFIKACE NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH PROBLÉMŮ STÁVAJÍCÍHO STAVU

Dále jsou vybrané problémy reflektovány a popsány z pohledu jednotlivých účastníků poradenského procesu, šířeji okruhu činností dotčených SPC. Jedná se o promítnutí obecných výše uvedených námětů SWOT analýzy.

Problémové okruhy z hlediska účastníků systému

Základní zásady činnosti ovlivňují každého z aktérů poradenského procesu. Např. nejednoznačnost nakládání s výsledky procesu speciálně-pedagogické (příp. psychologické) diagnostiky a poradenství je úkorně vnímána jak uživateli systému, tak SPC a jejich pracovníky, tak často rodiči/zákonnými zástupci a v řadě případů i školami.

Přesto každý z dále uvedených subjektů akcentuje poněkud odlišné aspekty organizace a činnosti školského poradenského systému.

2.5.1 ŽÁCI, ZÁKONNÍ ZÁSTUPCI = UŽIVATELÉ SYSTÉMU

Významný problém mají uživatelé s dostupností poradenských služeb. Existují situace, kdy rodina je „odkázána" na služby poradenského zařízení vzdáleného až 100 km. Je třeba si uvědomit, že se jedná o rodiny s postiženým členem (dítětem) a tato skutečnost je pro ně proto velmi stresující. **S rostoucí vzdáleností** poradenského pracoviště **roste rovněž riziko „zanedbání" potřeb**, příp. existence dítěte, které zůstává zbytečně dlouhou dobu zcela mimo odbornou poradenskou péči.

Pokud je dítě v péči poradenského zařízení, jsou velmi závažným způsobem (skutečně až „neuvěřitelně") **ohrožena práva být aktivním subjektem** poradenského procesu. Česká **školská legislativa** naprosto **neupravuje průběh poradenství a diagnostiky** v žádném z těchto směrů:

- povinnosti při zajišťování podkladů,
- osoby oprávněné podat návrh a způsob řešení - *aktivní legitimace,*
- lhůty pro podání návrhů, časový průběh procesu,
- seznámení se s průběhem a výsledkem poradenství,
- možnosti výhrad (odvolání) proti výsledkům diagnostiky,
- možnost konzultace průběhu s nezávislým odborníkem,
- dopady poradenství a diagnostiky (závaznost) do vzdělávacích potřeb uživatele.

Stávající teritoriální zajištění služeb a neexistence supervizních pracovišť a jim odpovídajících postupů „odvolacího typu" je rovněž příčinou stavu, kdy **systém** nejen, že sám aktivně **nenabízí revizi sporných posudkových závěrů**, pokud uživatel takovou potřebu projeví, nejsou zajištěny adekvátní postupy jejího řešení. Typicky se postupuje ad hoc systémem v němž se hledá „nejspíše průchodné" řešení. Toto však nemusí být – a zpravidla není – ve shodě se skutečnými potřebami a zájmy uživatele.

Školský poradenský systém za dobu své existence **nevytvořil obecně přijímaný**, jednoduchý a přehledný **„Manuál pro uživatele"**, tzn. uživatelskou příručku, která by vhodným způsobem instruovala uchazeče o služby daného systému jakým způsobem se může na služby poraden obrátit, jaké služby obdrží apod. Z této skutečnosti vyvozujeme, že (na rozdíl od poradenských systémů např. v sociálních službách) v některých ŠPZ nepřistupují ke uživateli služeb jako ke žákovi, nýbrž spoléhají na „zastaralé" tradice dřívějšího „vrchnostensky laděného" školského systému. Tuto skutečnost nelze klást primárně za vinu pracovníkům systému (v rámci jednotlivých ŠPZ vznikají webové prezentace, dílčí propagační letáky apod.), ale jedná se o důsledek nejednotných řídích kompetencí (a odpovědnosti) v systému.

Závažným problémem uživatelů služeb **ŠPZ je roztříštěnost jednotlivých složek**, které jim poskytují speciální péči. Nejedná se o problém, za něž nese odpovědnost primárně poradenský systém (či resort MŠMT), ale o důsledek silně zakořeněných resortních přístupů, kterými je ČR pověstná – a nedaří se je překonat. Uživatel služeb ŠPZ má tak jistou možnost očekávat řešení *vzdělávacích* potřeb uvedených ve výsledku poradenství, dále doporučené aktivity *rehabilitační či sociální* jsou zajišťovány subjekty mimo školství – a jako takové nejsou na stanoviscích ŠPZ nikterak závislé. Přitom je nepochybné, že u celé řady žáků se SVP je právě ***komplexní rehabilitace jedním ze základních předpokladů podmiňujících „školní úspěšnost"*** – chápanou jako dosažení maximálního vzdělanostního stupně daného jedince.

V důsledku legislativního vakua upravujícího průběh poradenství a **diagnostiky dochází k odlišnému posuzování speciálních vzdělávacích potřeb uživatelů systému se srovnatelnými SVP** (např. zdravotním postižením) na různých místech ČR. Popsány jsou situace, kdy dvě děti s „naprosto shodnou" diagnózou a jejími projevy, obdrží každé „naprosto odlišné" prostředky speciálně pedagogické podpory. Na tomto (ne) zajištění SVP daného žáka se však nepodílí jen dané ŠPZ – jedná se rovněž o odpovědnost ředitele příslušné školy a školy jako právního subjektu. Uvedená situace však vytváří nerovné podmínky v přístupu ke službě – a jejím výsledkům. Nejen ve smyslu teritoriálním (jak bylo vícekrát uvedeno), nýbrž i ve smyslu věcném.

O přidělení příslušného **prostředku speciálně-pedagogické podpory** tak často **nerozhoduje kvalita činnosti** (posudku) **ŠPZ**, nýbrž sociální postavení, znalosti, známosti a tlak zákonných zástupců, případně ve spojení se schopnostmi a postavením daného představitele školy, která má SVP žáka naplňovat… **Znovu se tak prohlubuje sociální exkluze** již jednou (v důsledku vzdělání, postavení, příjmů, celkové sociální situace) vyloučených jedinců a rodin…

2.5.2 ŠKOLY, ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ A PEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI

Z pohledu školy (pedagogických pracovníků) bývají uváděny následující požadavky na činnost ŠPZ.

Na prvním místě jde o ***kvalitní a v potřebném čase*** **provedenou diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb** a vypracování srozumitelného doporučujícího závěru, který je využitelný v praktické činnosti školy a pedagoga. V tomto směru (viz SWOT analýza) s objevují problémy. Velmi často je ze strany pedagogů poukazována na malou *konkrétnost poradenských závěrů*, kdy velmi často se jedná pouze o opis již poskytnutých údajů pedagogické (příp. rodinné ad.) anamnézy!

Škol a pedagogů (stejně jako ŠPZ) se dotýká opominutí stupňů *„žák se zdravotním znevýhodněním“* a *„žák se sociokulturním znevýhodněním“* ve vyhlášce MŠMT o vzdělávání žáků se speciálními potřebami a nakonec i ve vyhlášce o poradenství!

Vzhledem k nově budovanému systému poradenské podpory přímo na školách **(školní psycholog a školní speciální pedagog)** bude potřebné do budoucna **specifikovat formy** působnosti – **a spolupráce** – **mezi těmito aktéry a ŠPZ.**

Zásadním **problémem je otázka „závaznosti“ výsledků diagnostiky SVP v prostředí školy.** Stávající právní úprava tento výsledek považuje za „doporučení“ – ke kterému škola přihlíží (či nepřihlíží) ve velmi různé míře! Nejde přitom o jednoduchý problém. Týká se naplňování vzdělávacích potřeb desítek tisíc žáků se SVP. Např. drtivá většina pedagogických pracovníků na školách hlavního vzdělávacího proudu – kam je směřována zpráva z ŠPZ – nemá potřebné speciálně pedagogické vzdělání (hovoříme-li o žácích se SVP). Vedle dopadů na individuální osudy dané skupiny žáků, jedná se i o problém efektivity vynakládaných finančních prostředků… Závěry speciálně pedagogické (psychologické) diagnostiky jsou fundamentem o něž škola musí opírat svoje požadavky na případné navýšení normativu pro vzdělávání těchto žáků!

Pedagogičtí pracovníci požadují rovněž **průběžnou podporu v procesu naplňování speciálních vzdělávacích potřeb žáka.** Vyplývá to, mj. i z toho, že drtivá většina z nich nemá příslušné speciálně-pedagogické vzdělání.[3]

Graf č. 2.1 Vzdělání učitelů základních škol působících u žáků v integraci

Ze stejného zdroje je i zajímavá informace zaměřená na vztah poradenského pracoviště (SPC) a školy. Sledována byla elementární úroveň spolupráce při zajištění speciálně-pedagogické podpory žáka (pedagoga a školy). Ta je patrná jednak v období diagnostiky, následně (případně) tvorby IVP a poté při monitoringu jeho plnění. Pedagogičtí pracovníci odpovídali na otázka ***Jak často dochází pracovník SPC do školy?*** následovně:

[3] Viz. MICHALÍK,J. Školská integrace žáků se zdravotním postižením na základních školách v ČR, Olomouc: UP, 2005.

Tab. č. 2.1 Návštěvy pracovníků SPC ve škole s integrovaným žákem

Varianty	Absolutní četnost	Četnost v %
Nebyl poslední rok	189	27,08%
1x ročně	239	34,24%
2-3x ročně	146	20,92%
3-5 ročně	37	5,30%
Častěji	30	4,30%
Nevyjádřili se	57	8,17%
celkem	698	100%

Zjištěný údaj ukazuje více na **systémové omezení skutečných možností poskytovat podporu školám ze strany těchto ŠPZ**, než na špatnou činnost těchto pracovišť. V daném stupni personálního a materiálního vybavení zřejmě nelze očekávat více.

Na druhou stranu **podpora těchto zařízení ze škol je vyhledávána.** SPC totiž mají stále více deklarovánu (legislativně) svou působnost právě v podpoře inkluzivního vzdělávání. Stávající personální složení těchto pracovišť - viz výše - však neumožňuje poskytovat skutečně metodické vedení jednotlivým pracovníkům. I přes to, že systém již působí téměř 20 let nejsou v ČR k dispozici jednoduché, srozumitelné a návodné **metodiky práce se žákem s příslušným druhem zdravotního postižení.** Obdobná zařízení v zahraničí (vyspělé země EU) disponují vlastní "databankou" informací, zkušeností, metodických materiálů, pracovních listů apod., které jsou bezplatně distribuovány na školy v nichž jsou tito (integrovaní) žáci vzdělávání.

2.5.3 PORADENSKÁ PRACOVIŠTĚ , PORADENŠTÍ PRACOVNÍCI

Klady a zápory v současném pojetí činnosti poradenských pracovišť jsou do značné míry obsaženy výše ve SWOT analýze. Samostatná kapitola této Analýzy (kap. č. 7) přináší detailní názory pracovníků na jednotlivé oblasti jejich činnosti. Proto na tomto místě uvádíme jen zobecňující poznatky.

Jedním ze základních problémů poradenských pracovišť je **zajištění dostatečných personálních, materiálních a souvisejících vstupů pro kvalitní provádění diagnostiky a poradenství.** Průměrná velikost poradenského pracoviště činí cca 3 – 5 osob v případě SPC – odpovídá stavu, kdy v ČR je cca 100 – 110 **SPC a v nich pracuje** 602 odborných poradenských pracovníků[4] (379 speciálních pedagogů, 137 psychologů + 86 sociálních pracovníků). V témže roce bylo SPC vykázáno 251 157 poradenských činností s žákem. Z uvedeného vyplývá, že každý z pracovníků (včetně sociálního pracovníka) poskytl za daný rok cca 420 individuálních konzultací!.[5]

Tab. č. 2.2 Počet odborných pracovníků v SPC v roce 2011 (údaje ÚIV)

Profese / Zařízení	SPC	Přepočet na plně zaměstnané
Psychologové	137	92,5
Speciální pedagogové	379	301,8
Sociální pracovníci	86	86
celkem	602	452,4

[4] Údaj ze statistiky Ústavu pro informace ve vzdělávání pro rok 2011.

[5] Uvedený údaj je zařazen více pro dokreslení obtíží zjišťování skutečného stavu „vytíženosti" jednotlivých pracovišť (viz dále) než jako přesný a výstižný přehled činnosti.

V České republice tak předpokládáme činnost cca 1 800 psychologů a speciálních pedagogů působících v rámci školských poradenských zařízení. Jedná se o počet, který vyvolává několik otázek:

1) Zda je tento počet dostačující pro pokrytí potřeb cca 1,3 mil dětí, žáků a studentů v předškolním, základním a středním školství
2) Zda v rámci tohoto počtu jsou k dispozici odborníci pokrývající spektrum potřeb (jednotlivá postižení, stavy, situace)
3) Zda stávající organizační struktura poradenského systému umožňuje efektivně využít jejich kapacitu
4) Zda v rámci teritoriálního rozmístění na území ČR jsou jejich služby dostupné potřebným uživatelům
5) Zda stávající relativně velký počet pracovníků lze efektivně metodicky řídit v rámci stávajícího systému.

Zodpovězení všech uvedených **otázek má významný predikční vliv na řešení** - dalšího rozvoje **organizace poradenství pro žáky se SVP** v činnosti SPC v rámci České republiky!

V rámci této Analýzy konstatujeme následující odpovědi:

1) Uvedený počet není dostatečný, není však vysoce nepřiměřeně nízký
2) Systém jako celek (jeho vnitřní členění) neumožňuje zajištění dostupnosti odpovídající poradenské (diagnostické) intervence v místě a čase potřeby - relativně jednotně na území ČR
3) Organizační struktura poradenského systému pro žáky s SVP (segment SPC) trpí závažnými vnitřními problémy, které snižují i kapacitu systému jako celku
4) Teritoriální rozmístění SPC v ČR neodpovídá zcela potřebám uživatelů, ale vychází z historických premis
5) Metodické řízení téměř dvou tisíc pracovníků uvedených specializací je velmi nízké a nedostatečné.

2.5.3.1 Stanovení počtu pracovníků SPC na počet žáků (financování činnosti)

Vedle počtu pracovníků je **zásadní otázkou počet výkonů** – a zejména **způsob jejich stanovení** na daný počet pracovníků. (normativní přístup a normování činnosti). Právě roztříštěnost statistiky evidující výkony pracovišť[6], neexistence jednotné metodiky upravující jednotlivé činnosti – a tedy umožňující jejich kvalifikované porovnání doprovázené občasnými snahami krajů tuto oblast upravit vedou ke značné diskrepanci tomto směru (podrobněji viz dále).

K tomu podává vlastní interpretaci Hanák (2011).[7] Uvádí, že v současnosti není u nás jednotně definováno, kolik žáků by mělo připadat na jednoho odborného pracovníka v SPC. Vycházejíce z již dříve realizovaných šetření navrhuje jako optimální níže uvedený počet žáků na specialisty podle druhu zdravotního postižení žáků:

[6] Nejedná se o pochyby o správnosti údajů vkládaných do statistiky sledované ÚIV. Spíše jde o využitelnost tohoto způsobu zjišťování výkonů, který nezohledňuje např. druh poskytnutých služeb v závislosti na hloubce a druhu postižení klienta, vzdálenost klienta (spádovou oblast) apod. ,které všechny mají na výkon zařízení podstatný vliv.

[7] HANÁK, P. BASLEROVÁ, P., Standardy činnosti speciálně pedagogických center, In. Katalog posuzování míry SVP dětí a žáků se zdravotním postižením I. Dostupné na spc.upol.cz. (cit. 18.10.2011)

Tab. č. 2.3 Návrh "normování" počtu žáků na pracovníka SPC*

Zdravotní postižení	Počet žáků x 24 hod. přímé práce	Celkem žáků za rok
Zraková postižení	40 x 0,6	24 – 40
Sluchová postižení	40 x 0,6	24 – 40
Mentální postižení (MP)	60 x 0,6	36 – 60
Vícečetná postižení (VV)	30 x 0,6	18 – 30
Tělesná postižení (TP)	70 x 0,6	42 – 70
Poruchy autistického spektra (PAS)	40 x 0,6	24 – 40
Vady řeči (VŘ)	140 x 0,6	84 – 140

*Zdroj: Katalog posuzování míry SVP u dětí a žáků se zdravotním postižením (návrh textu, dostupné na http://spc.upol.cz)

Stanovený přepočet x 0,6 má podle autorů vazbu na stanovených 24 hodin přímé práce s žáky za týden dle nařízení vlády č. 75/2005 Sb. o přímé pedagogicko psychologické činnosti. Rozptyl v kategorii celkem žáků za rok je vyjádřením minima v souvislosti s uvedeným počtem hodin přímé práce až po využití celé pracovní doby. Tady konstatujeme významné pochybnosti o možnosti pracovníka SPC věnovat celou pracovní dobu "přímé" práci či péči poskytovanou žákovi.

Možnosti financování poradenských služeb

V praxi jsou dnes v ČR uplatňovány následující tři způsoby financování činnosti SPC. Jedná se o financování na:

- provedené výkony
- skutečné žáky
- potenciální žáky

Převládá (v souladu s vyhláškou MŠMT) financování na skutečné žáky.

Financování na výkony

Tento prvek není možno v současnosti plně uplatnit, poněvadž nejsou definovány standardizované a závazné časové jednotky (normy) jednotlivých výkonů SPC.

Financování na skutečné žáky

V této variantě je využito aktuální statistiky počtu žáků z výkazu SPC pro UIV. Nedostatkem je slabá možnost reakce na změny v průběhu roku.

Financování na potenciální žáky

V tomto modelu krajský úřad rozepíše prostředky poskytnuté MŠMT podle počtu žáků s SVP na školách v kraji. Nedostatkem jsou mezikrajové vazby (zejména Praha a Středočeský kraj)

Komentář:

V současnosti převládá financování na skutečné žáky. Ovšem, značně místně modifikované, kdy krajské úřady zohledňují řadu skutečností. Část nákladů na činnosti SPC je prokazatelně "skryta" v rozpočtu školy při níž je SPC zřízeno (typicky např. automobil, prostory a jejich údržba apod.).

Zdá se, že **nejobjektivnějším měřítkem pro stanovení „kapacity“**[8], tedy výkonu daného pracoviště – a tím i potřebnosti příslušného druhu ŠPZ v regionu **je přizpůsobení velikosti zařízení počtu žáků se SVP** – nebo počtu žáků celkem.

Dalším ze zásadních problémů je **neexistence pracoviště, které již nyní sami pracovníci ŠPZ označují za revizní.** (v našem pojetí odvolací plnící revizní, supervizí a metodické úkoly – viz dále). I ve stávajícím (nedokonalém) legislativním zajištění poradenského procesu jsou pracovníci nuceni pracovat s tzv. informovaným souhlasem uživatele – přitom jen velmi těžce je možno v řadě případů tento souhlas považovat za skutečně informovaný. Žák nemá většinou možnost ověřit alternativní možnosti řešení jeho poradenské situace.

Závažný problém spatřují poradenští pracovníci **v dostupnosti objektivních a kvalitních měřících nástrojů** – jejich postupném zdokonalování a vyhodnocování.

Je možno (rámcově) uvést následující:
V SPC se využívá celá řada zastaralých testů. K určitému zlepšení situace v poslední dekádě sice dochází k postupné změně[9] stále však velká část pracovníků center pracuje s naprosto nevyhovujícím materiálem.

Centra sice mohou čerpat z nové nabídky testových metod (většina je však stále odkázána na starší testy), **oblast rozšiřování, propagace a distribuce těchto nových a moderních testů je však silně limitována stávajícími „monopoly“** klíčových dodavatelů (jsou v prostředí obecně známi).[10]

Zásadním problémem je „osud“ diagnostiky a poradenství – po jeho skončení. Tedy doporučující postup další činnosti u žáka – klienta poradenského zařízení. Právní předpisy naprosto negarantují, že výsledek práce poradenského pracoviště bude skutečně promítnut do řešení speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Již ve SWOT analýze je poukázáno na významně demotivující vliv, který má tato skutečnost na řadu zodpovědných poradenských pracovníků. Nemusí se vždy jednat o „zásadní“ a finančně náročné prostředky speciálně pedagogické podpory (typicky asistent). Může jít např. i o prosté “doporučení volnějšího tempa při ověřování výsledků/znalostí u žáka”.

Posledním, ovšem jen z hlediska řazení, je **problém spádovosti daného zařízení.** Velmi stručně řečeno – v ČR existují oblasti – a někdy velmi rozsáhlé – kde v daném teritoriu není potřebná poradenská služba zajištěna vůbec nebo jen naprosto nedostatečným způsobem. Typicky se jedná o služby SPC pro tělesně či smyslově postižené a SVP – regionálně může jít i o nedostatky v dalších oblastech.

2.5.3.2 Řízení a správa systému

Základní zjištění je možno definovat velice stručně:

V České republice v současném období není zajištěn jednotný rámec posuzování speciálních vzdělávacích potřeb žáků. Příčinou je, mj., ve značné míře rozdílná kompetence zřizovací (a související řídící), kterou jsou „vybaveny“ jednotlivé části ŠPZ.

[8] Poznámka ke kapacitě ŠPZ :Obdobné problémy však existují i v zahraničí. V Rakousku uvádějí „klasické“ poruchy učení – SVP – v počtu cca 5% žáků a k nim přidávají cca 1% poruch učení „lehčích“ a dokonce 15 – 25% žáků se SVP vyplývajícími ze sociálního ohrožení, kulturní a řečové diferenciace. I tam s regionálními odlišnostmi.

[9] Nnapř. nová verze používaného testu WISC III - hlavně jeho Vzdělávací aplikace…, která je výbornou pomůckou pro interpretační strategie a nápravá doporučení i pro speciální pedagogy. Zmínit je třeba všeobecnou všeobecnou spokojenost s novější verzí testu I.S.T (nástroj většiny poradenských psychologů).

[10] V rámci činnosti zadavatel (PdF UP Olomouc) je v současnosti vyvíjen ucelený systém (manuál) posuzování SVP u žáků se zdravotním postižením, který by mohl (měl) v prostředí SPC přinést podstatný kvalitativní krok kupředu - ovšem v případě jeho přijetí a realizace. Více na http//spc.upol.cz

Tab. č. 2.4 Zřizovatelské kompetence u jednotlivých typů ŠPZ

Zařízení	Zřizovatel	Metodické vedení
PPP	Kraj	IPPP*
SPC	Kraj, výjimečně obec či soukromý (nestátní) subjekt, u 9 ponechána kompetence MŠMT	IPPP, nestátní subjekty,
SVP	Zřizováno při zařízení ústavní a ochranné výchovy – kompetence MŠMT	MŠMT, IPPP,
Školní psycholog – speciální pedagog	Působí na škole, zřizovatel většinou obec, u spec. škol kraj, dána kompetence kraje – finanční prostředky – zdroje EU?	PPP, SPC, SVP ??

*formálně IPPP - přesněji Národní ústav odborného vzdělávání tuto kompetenci mají, je otázkou, zda ve změněných podmínkách toto mohou zajistit...

V souvislosti s přijetím tzv. nové školské legislativy došlo i u SPC **k přechodu zřizovatelských kompetencí na kraje.** Je proto paradoxní, že zákonodárce upravil tuto zásadní působnost kraje dikcí pouze *„kraj může….zřídit školská poradenská zařízení“* (§ 181 odst. 5 školského zákona). Nikoliv tedy jako povinnost.

Konstatování o nezajištění „jednotného způsobu posuzování speciálních vzdělávacích potřeb“ má zásadní dopad pro individuální (vzdělávací) osudy žáků systému, i pro fungování systému vzdělávání jako celku. **Stávající situace vede k tomu, že objektivně stejné** nebo velmi podobné **vzdělávací potřeby žáka** s příslušným druhem a stupněm **SVP budou na dvou místech posouzeny odlišně.**

Poprvé v této Analýze konstatujeme: výsledek diagnostiky SVP zakládá v řadě případů možnost získat na vzdělání žáka i velmi vysoké částky veřejných zdrojů. **Proto je** nejen v zájmu „individuální spravedlnosti“, ale **v zájmu celého vzdělávacího systému**, aby jeho poradenská složka objektivně a srovnatelně posuzovala vzdělávací potřeby žáků!

3 VYHODNOCENÍ LEGISLATIVNÍHO RÁMCE (ORGANIZACE, ZŘIZOVÁNÍ SPC)

3.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA PORADENSTVÍ V PŘEDPISECH ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY

3.1.1 ŠKOLSKÝ ZÁKON

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje explicitní zmínku o ŠPZ pouze v těchto ustanoveních:

1) **Druhy školských zařízení** (§ 7 odst. 5)
Druhy školských zařízení jsou zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, **školská poradenská zařízení**, školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, školská účelová zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování a školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

2) **Školská poradenská zařízení** (§ 116)
Školská poradenská zařízení (dále jen ŠPZ) zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. ŠPZ spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, zdravotnickými zařízeními, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.

3) **Zmocnění ministerstva** (§ 121, odst. 1)
Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem typy školských zařízení a **podrobnosti o obsahu a rozsahu jejich činnosti, organizaci a podmínkách provozu**, ... o podmínkách úhrady za školské služby ***a o poskytování poradenských služeb ve školách a ŠPZ.***

4) **Funkce kraje** (§ 181, odst. 1)
Kraj je <u>povinen</u> zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, **vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním**, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy.

Za tímto účelem **kraj zřizuje a zrušuje mj. i:** mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro žáky se zdravotním postižením a základní školy speciální,

5) **Kraj může dále zřizovat a zrušovat** (§ 181, odst. 2):
a) školská zařízení podle § 115 až 120, (§ 116 – ŠPZ),
b) školy a školská zařízení, které jinak zřizuje obec nebo ministerstvo, pokud kraj prokáže potřebné finanční, materiálové a personální zabezpečení této školy nebo školského zařízení.

6) **Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami** (§16)
- SVP dětí, žáků a studentů zjišťuje ŠPZ.
- Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na … poradenskou pomoc školy a ŠPZ.
- Ředitel školy může zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření ŠPZ.

7) Přeřazení žáka do vyššího ročníku (§17 odst. 3)
Ředitel školy může mimořádně nadaného žáka na jeho žádost **přeřadit do vyššího ročníku** bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, **je vyjádření ŠPZ** a registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost.

8) Individuální vzdělávací plán (§ 18)
Ředitel školy může s **písemným doporučením ŠPZ povolit** nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním **vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.**

9) Vzdělávání v mateřské škole (34 odst. 6)
O **přijetí dítěte se zdravotním postižením** rozhodne ředitel mateřské školy na základě písemného **vyjádření ŠPZ**, popřípadě také registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost. **Ředitel mateřské školy může** po předchozím upozornění písemně oznámeném zákonnému zástupci dítěte **rozhodnout o ukončení předškolního vzdělávání,** jestliže **ukončení doporučí** v průběhu zkušebního pobytu dítěte lékař nebo **ŠPZ**, (§ 35 odst. 1 písm. c).

10) Plnění povinnosti školní docházky - přijetí (§ 36, odst. 3)
Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. **Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince** k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také **doporučující vyjádření ŠPZ, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření** ŠPZ a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.

11) Odklad povinné školní docházky (§37, odst. 1)
Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně **přiměřeně vyspělé** a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, **odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky** o jeden školní rok, pokud je **žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného** ŠPZ, nebo odborného lékaře.

11) Individuální vzdělávání (§ 41 odst. 2 písm. h)
Žádost zákonného zástupce o individuální vzdělávání musí obsahovat vyjádření ŠPZ.

12) Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením (§ 42)
Dítěti s hlubokým mentálním postižením stanoví krajský úřad místně příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte se souhlasem zákonného zástupce dítěte takový **způsob vzdělávání**, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte, a to **na základě doporučujícího posouzení** odborného lékaře a **ŠPZ**. Krajský úřad zároveň zajistí odpovídající pomoc při vzdělávání dítěte, zejména pomoc pedagogickou a metodickou. Dojde-li ke změně duševních a fyzických možností dítěte, krajský úřad způsob vzdělávání odpovídajícím způsobem upraví.

13) Přípravné třídy základní školy (§ 47 odst. 2)
O **zařazování žáků do přípravné třídy** základní školy rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce dítěte a na základě **písemného doporučení ŠPZ**. Obsah vzdělávání v přípravné třídě je součástí školního vzdělávacího programu.

14) Vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením, s více vadami a autismem (§ 48)
Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem se mohou vzdělávat v základní škole speciální, a to se souhlasem zákonného zástupce a **na základě písemného doporučení** odborného lékaře a **ŠPZ**.

15) Přípravný stupeň základní školy speciální (§ 48a, odst. 2)
O **zařazení dítěte do třídy přípravného stupně základní školy speciální** rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce a **na základě písemného doporučení ŠPZ.**

16) Převedení žáka do jiného vzdělávacího programu (§ 49 odst. 2)
Ředitel školy může **převést žáka do vzdělávacího programu** základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením nebo do vzdělávacího programu základní školy speciální na základě písemného **doporučení ŠPZ** a pouze s předchozím písemným souhlasem zákonného zástupce žáka.

17) Práva žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků (§ 21 odst. 1 písm. f)
Žáci a studenti mají právo na informace a poradenskou pomoc školy nebo ŠPZ v záležitostech týkajících se vzdělávání podle tohoto zákona.

3.1.2 VYHLÁŠKA MŠMT Č. 73/2005 SB.

1) Spolupráce SPC se školou při poskytování *vyrovnávacích opatření* (§1 odst.2)
Škola tato opatření poskytuje na základě pedagogického posouzení vzdělávacích potřeb žáka, průběhu a výsledků jeho vzdělávání, popřípadě ve spolupráci se školským poradenským zařízením.

2) Spolupráce SPC se školou při poskytování *podpůrných opatření* (§1 odst. 3)
Škola tato opatření poskytuje na základě pedagogického posouzení vzdělávacích potřeb žáka, průběhu a výsledků jeho vzdělávání, popřípadě ve spolupráci se školským poradenským zařízením.

3) Zjišťování „znaků" sociálního znevýhodnění (§ 1 odst. 6)
Při zjišťování znaků sociálního znevýhodnění (zejména žák ze sociálně vyloučeného prostředí nebo z prostředí ohroženého sociálním vyloučením, žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory ke vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka) **spolupracuje ŠPZ v případě potřeby OSPOD.**

4) Zásady a cíle speciálního vzdělávání – stanovení SpecVP (§ 2)
Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u kterých byly **SpecVP zjištěny na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením** a jejich rozsah a závažnost je důvodem k zařazení žáků do režimu speciálního vzdělávání

5) Výjimečné vzdělávání žáka bez zdravotního postižení (se zdravotním znevýhodněním) po nezbytně nutnou dobu ve škole (třídě či skupině) pro žáky se zdravotním postižením (§3 odst. 5) (a analog. odst. 6 – žáci se sociálním znevýhodněním)
Jde o ustanovení, jež explicitně nestanoví úkol pro ŠPZ či konkrétně pro SPC, nýbrž pro školu určenou pro žáky se zdravotním postižením, která „nejméně jedenkrát za školní rok posoudí, zda důvody pro vzdělávání žáka se zdravotním znevýhodněním u něj přetrvávají". Dovozujeme, že bude vyžadována **spoluúčast SPC při takovém posouzení.** U žáků se sociálním znevýhodněním nelze předpokládat masivní účast SPC při obdobném posuzování, nicméně lze ji očekávat rovněž.

6) Individuální vzdělávací plán – přijetí (§ 6 odst. 2)
Individuální vzdělávací plán **vychází ze** školního vzdělávacího programu příslušné školy, **závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření ŠPZ**, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění SpecVP žáka.

7) Individuální vzdělávací plán – zpracování (§ 6 odst. 6)
Za zpracování (ale i následné změny - § 6 odst. 9)) **individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy.** Individuální vzdělávací plán se vypracovává **ve spolupráci se ŠPZ** a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.

8) Individuální vzdělávací plán – další obsah (§ 6 odst. 4, písm. h)
Individuální vzdělávací plán dále obsahuje i „závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření".

9) Určení pedagogického pracovníka ŠPZ, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování péče o mimořádně nadaného žáka. (§ 6 odst. 4, písm. e).

10) Individuální vzdělávací plán – kontrola (§ 6 odst. 8)
ŠPZ sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v **individuálním vzdělávacím plánu** a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

11) Definice „těžkého zdravotního postižení" pro účely činnosti asistenta pedagoga (§ 7 odst. 1 písm. d)
Podle tohoto ustanovení zajišťuje asistent pedagoga u žáků s „těžkým zdravotním postižením" i nezbytnou pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování i při akcích pořádaných školou mimo…" Lze se domnívat, že řada ředitelů, alter. zákonných zástupců či zástupců Krajských úřadů bude vyžadovat po SPC určení pojmu „těžké zdravotní postižení". K tomu srov. odst. 5 § 1 cit. vyhlášky.

12) Zabezpečení speciálního vzdělávání a podpůrných opatření (§ 8 odst. 2)
Speciální vzdělávání a podpůrná opatření doporučená ŠPZ **zabezpečuje škola ve spolupráci se ŠPZ.**

13) Zařazení žáka se zdravotním postižením do některé formy speciálního vzdělávání (§ 9 odst. 1 písm. a)
Zařazení žáka se zdravotním postižením do některé formy speciálního vzdělávání podle § 3 (individuální integrace, skupinová integrace, škola samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením ("speciální škola"), kombinace uvedených forem) provádí **ředitel školy na základě doporučení ŠPZ, jehož součástí je i navržení míry podpůrných opatření** (a dále i souhlasu zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka).

14) Zpráva o průběhu diagnostického pobytu (§9 odst. 2)
Před případným zařazením žáka do školy, třídy nebo skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo do vzdělávacího programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením je možno využít tzv. diagnostického pobytu – v těchto druzích škol či vzdělávacích programů. O průběhu tohoto pobytu vydá ŠPZ zprávu žákovi (zákonnému zástupci) a doporučení, jež obsahuje návrhy vzdělávání žáka. Zpráva i doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů po skončení diagnostického pobytu.

15) Významná změna SpecVP žáka se zdravotním postižením (§ 9 odst. 3)
Dojde-li k významné změně SpecVP žáka se zdravotním postižením, **zařazení** tohoto žáka do režimu speciálního vzdělávání **přezkoumá ŠPZ a případně navrhne úpravu tohoto režimu.** V případě přeřazení do jiného vzdělávacího programu zařadí ředitel školy žáka do ročníku, který odpovídá dosaženým znalostem a dovednostem žáka.

16) Vzdělávací potřeby a mimořádného nadání žáka (§ 12 odst. 2)
Ke vzdělávacím potřebám žáka s mimořádným nadáním **se vyjadřuje ŠPZ.**

17) Individuální vzdělávací plán u nadaného žáka (§ 13 odst. 1 a odst. 3e)
Vzdělávání **mimořádně nadaných žáků** se může uskutečňovat **podle individuálního vzdělávacího plánu**, který **vychází ze** školního vzdělávacího programu příslušné školy, **závěrů psychologického vyšetření** (*není stanovena přímá kompetence ŠPZ!*) a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka.

3.1.3

VYHLÁŠKA MŠMT Č. 671/2004 SB., KTEROU SE STANOVÍ PODROBNOSTI O ORGANIZACI PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

1) Přihláška ke studiu na střední škole *(§ 1 odst. 1, písm. i/)*
Součástí přihlášky ke vzdělávání jsou tyto doklady nebo jejich ověřené kopie, pokud dále není stanoveno jinak:

- posudek ŠPZ o zdravotním postižení nebo zdravotním znevýhodnění uchazeče, který je zdravotně znevýhodněn, obsahující vyjádření o doporučení vhodného postupu při konání přijímací nebo talentové zkoušky.

3.1.4

VYHLÁŠKA MŠMT Č. 177/2009 SB., O BLIŽŠÍCH PODMÍNKÁCH UKONČOVÁNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH S MATURITNÍ ZKOUŠKOU

1) Přihlašování k maturitní zkoušce *(§ 4 odst. 2, písm. g/ a odst. 3/)*
a) V přihlášce žák uvede
zařazení žáka s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky do kategorie a skupiny uvedené v příloze č. 2 k této vyhlášce za účelem uzpůsobení podmínek pro konání společné části maturitní zkoušky,
b) K přihlášce podle odstavce 2
přiloží žák odborný posudek ŠPZ podle § 20 (dále jen „posudek“). Tento posudek se založí do školní matriky podle § 28 odst. 2 písm. f/ školského zákona.

2) Odborný posudek pro uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky (§ 20)
Posudek k přiznání uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky obsahuje uvedení kategorie a skupiny podle přílohy č. 2 k této vyhlášce. **Kategorizace žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky (příloha č. 2 vyhlášky č. 177/2004 Sb.)** Obsahuje rozdělení žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním pro účely společné části maturitní zkoušky do čtyř kategorií skupin podle typu vzdělávacích potřeb a do skupin 1 až 3 podle míry požadovaných uzpůsobení.

3) Uzpůsobení maturitní zkoušky pro žáky s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky (příloha č. 3 vyhlášky č. 177/2004 Sb.)
Obsahuje druhy formy přiznaného uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky, jako jsou prostorové aspekty testování, odlišný časový limit, používání individuálních kompenzačních pomůcek a dalších uzpůsobení podmínek konání zkoušky (např. přítomnost asistenta), dále úpravy prostředí nebo učebny apod.

Komentář:

V této částí podáváme úplný přehled činností (situací, vyjádření, doporučení, závěrů), které činí speciálně pedagogické centrum vůči jednotlivých oblastem speciálních vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením. Uvedený výčet zachycuje změny, k nimž došlo úpravou právních norem po 1.9. 2011. Uvedený výčet potvrzuje rozsáhlou oblast, v níž je gesce SPC nezastupitelná při stanovení příslušného prostředku speciálně pedagogické podpory dítěte a žáka se zdravotním postižením.

3.2 ORGANIZAČNÍ RÁMEC PORADENSTVÍ

Systém poradenských zařízení pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami je vnitřně členěn podle typu školského poradenského zařízení. Přitom každý z prvků tohoto systému (PPP, SPC a zejména SVP) má odlišný organizační rámec. Ten je dán odlišnou historií těchto zařízení a částečně vyplývá z odlišností v současné úpravě zřizování těchto zařízení.

3.2.1 RÁMEC JEDNOTNÉHO ZŘIZOVATELSKÉHO PŮSOBENÍ

Lze konstatovat, že nejen v celkovém systému ŠPZ, ale i v segmentu SPC je nedostatečný. Odlišné jsou kompetence a postavení ministerstva a krajů. Ministerstvu „zůstala“ z původní působnosti vůči poradenskému systému jako celku jen odpovědnost za zařízení zřizovaná na základě zákona o ústavní a ochranné výchově, tzn. jde o „nepřímou“ působnost zřizovatelskou vůči střediskům výchovné péče. Naproti tomu dva nejrozsáhlejší poradenské subsystémy (PPP a SPC) jsou zřizovány primárně kraji.[11]

Odhlédneme-li od nedostatečné úpravy (zřizování je upraveno dikcí *„kraj může“*), zůstávají nevyřešené otázky fungování celé sítě školských poradenských zařízení v řadě aspektů. Jsou jimi zejména následující problémy:

- návaznost a spolupráce mezi jednotlivými prvky systému (vztahy uvnitř systému, tj. v našem případě zejména SPC a PPP),
- teritoriální pokrytí celého území ČR,
- dostupnost poradenských služeb (obsahová, prostorová),
- odbornost poradenských služeb (řešena v základní vzdělanostní bázi, chybí systém dalšího vzdělávání a normativní zajištění srovnatelných diagnostických metod),
- srovnatelnost výkonů (výstupů, intervencí, závěrů, rozhodnutí),
- srovnatelnost podmínek (vstupů finančních – normativy, materiálních, personálních),
- udržitelnost výsledků poradenské a diagnostické činnosti (dopad poradenských aktivit do vzdělávání).

3.2.2 VZTAH ZŘIZOVATELE A PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ - OBSAH ČINNOSTI

De facto není v právních normách řešen vůbec. Předpokládá se – ovšem nikde není vysloveno – že školská poradenská zařízení jsou poté, co jsou příslušným orgánem zřízena, tímtéž orgánem také *řízena*. A v této oblasti je nepochybné, že činnost ŠPZ představuje natolik specifickou oblast, která má tak zásadní dopad na úroveň vzdělávání jako celku, že je naprosto nezbytné, aby integrální součástí řídící činnosti zřizovatele (daného ŠPZ nebo poradenského systému jako celku) byla i kontinuální, průběžná a odborně vysoce kvalitní metodická *řídící činnost*.

[11] A to i s přihlédnutím ke zřizovatelské funkci MŠMT vůči několika málo SPC.

Dnes tuto roli plní de facto tyto subjekty:

a) příslušný odbor MŠMT vůči vybraným pracovištím (9 SPC přímo zřízených). Není možno (nejsou veřejně dostupné) akty interního řízení vůči těmto subjektům, v obecné rovině (obecně závazné právní předpisy) jsou k dispozici stejná pravidla jako u vztahů ostatních zřizovatelů a jimi zřizovaných SPC.[12]

b) Není však ustaveno jednotné (celostátní) metodické vedení a řešení obsahových otázek činnosti všech SPC (tedy zřízených MŠMT i dalšími subjekty) – resp. je vykonával **Institut pedagogicko-psychologického poradenství**[13] (IPPP) - jedná se o jediný specializovaný orgán v ČR, který mohl (a částečně sehrával) roli v metodické podpoře systému. V současnosti IPPP v původní podobě zanikl formou sloučení s ostatními organizacemi v nástupnický subjekt **Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků**.[14]

Jednalo se a jedná ovšem jen o podporu nepřímou, neboť tento subjekt není v žádném oficiálním vztahu s jednotlivými ŠPZ. Podle vlastní prezentace IPPP (NUOV) zajišťuje[15]:

- *soustřeďuje a zpracovává informace o službách pedagogicko-psychologického,*
- *speciálně pedagogického, výchovného a kariérového poradenství ve školství;*
- *provádí analýzy a průzkumy související s poskytováním poradenských služeb a s pedagogicko-psychologickými aspekty vzdělávání;*
- *vytváří koncepce vyplývající z potřeb MŠMT v oblasti poradenských služeb. – organizuje aktivity dalšího vzdělávání odborných pracovníků poskytujících služby poradenství ve školství,*
- *zabezpečuje přenos odborných informací z oblasti poradenství ve školství,*
- *připravuje a vydává metodické publikace a informační materiály z oblasti poradenství ve školství.*

A to v následujících sekcích (uvedeny jsou pouze sekce oddělení pedagogicko-psychologického):

- Speciální pedagogika a výzkum
- Pedagogicko-psychologické poradenství a výzkum, nadaní,
- Interkulturního poradenství
- Preventivní a ústavní výchovy

c) Krajské úřady postupně rozšiřují své kompetence původně zaměřené na personální a rozpočtové (finanční) aspekty i do oblasti obsahové. Modelovým příkladem je situace při přiznávání prostředku speciálně pedagogické podpory – asistenta pedagoga. V tomto bodu kraje (téměř všechny) ingerují do systému jeho přiznávání vlastními metodikami a pokyny. I tyt však řeší primárně oblast procedurální, vyhýbají se obsahovému konstatování „posouzení nároku či potřebnosti asistenta pedagoga ve vztahu k danému žákovi či danému (stupni) zdravotního postižení.

[12] Je zajímavé, že jiný segment ŠPZ, zřizovaný a řízený MŠMT – Střediska výchovné péče v rámci diagnostických ústavů je saturován poměrně vysokým množstvím normativních pravidel chování, které jeho účastníkům poskytují přiměřený prostor pro zvládání dané role

[13] Příspěvková organizace MŠMT, zajišťující vzdělávací, expertní, koordinační, metodickou, projektovou, výzkumnou poradenskou činnost pro systém pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství v resortu školství. Disponuje cca 25 pracovníky.

[14] Dle webové prezentace tohoto nového subjektu nebylo možno zjistit bližší informace o podstatě provedeného kroku (viz. www.nuov.cz), kdy byla vytvořena jen jedna statická stránka odkazující na webové prezentace tří dříve samostatných sujektů, mezi nimi i IPPP.

[15] Cit. dle www.IPPP.cz (2011)poslední zpráva o činnosti je k dispozici za rok 2006.

Komentář:

V rámci stávajícího modelu metodické podpory SPC (a ŠPZ obecně) není uspokojivě zajištěn přenos poznatků a metodik do činnosti jednotlivých SPC. Ten vychází z tradice a případně obecných zvyklostí, daných personálním vybavením pracovišť. V praxi – terénu – se však dříve či později setkává s autoritativně stanovenými pravidly vycházejícími z pokynů zřizovatele. Typickým příkladem problému je situace jednotlivých SPC při diagnostice speciálních vzdělávacích potřeb. IPPP v rámci své činnosti vytvořil např. pravidla a doporučené postupy pro řešení „obligatorních diagnóz v PPP a SPC" stejně jako pravidla pro „strukturu zprávy z vyšetření v PPP a SPC". **V řadě případů** (u vybraných prostředků speciálně pedagogické podpory vyžadujících ekonomickou podporu) **poukazují terénní pracovníci SPC, že jsou „úkolováni"** zřizovatelem nebo dokonce ovlivňováni subjektem, který de facto stojí mimo rámec dané poradenské situace **k tomu, aby tyto zprávy psali „dle potřeb a zvyklostí v daném kraji a místě"…**

Přitom z ustanovení obecně závazných právních předpisů, ani zvyklostí a praktických zkušeností nevyplývá, že by tuto metodickou podporu mohl sehrávat zřizovatel. K tomu není odborně i personálně vybaven.

3.2.3 MOŽNOSTI ÚPRAV STÁVAJÍCÍHO MODELU PORADENSTVÍ:

- **Posilovat zejména složku SPC – teritoriálně i personálně.** K tomu explicitně definovat povinnost příslušného subjektu veřejné správy za zřízení daného ŠPZ.
- Řešit metodicky i normativně **vzájemnou spolupráci subjektů uvnitř ŠPZ**, zvláštní pozornost věnovat školním poradenským pracovníkům.
- **Rozšířit činnost divize NUOV - IPPP** (zvážit přejmenování) a explicitněji zařadit i segment SPC, **zvýšit počet pracovníků odpovědných za vytváření „metodiky systému".**
- Novelizovat školskou legislativu – **zvýraznit metodickou odpovědnost** (odpovědnost za obsah činnosti) **ústředního orgánu** a jeho specializované instituce.
- Zajistit větší roli systému samotného při **zajišťování, tvorbě diagnostických nástrojů.**
- Normativně **definovat základní standardy činnosti SPC**, včetně standardů personálních, materiálních a obsahových.
- Normativně definovat **dostupnost služeb SPC**.
- Normativně zavést nový způsob (zpřesnit stávající) **statistického sledování činnosti SPC**. (k tomu víz dále)
- V rámci změn normativního financování vzdělávacích potřeb objektivně **stanovit finanční normativ činnosti SPC.**
- Úpravou stávající školské legislativy **definovat nově stupně speciálních vzdělávacích potřeb a způsob jejich zjišťování** a normativně stanovit jejich podrobný obsah.
- Úpravou stávající školské legislativy **stanovit** (v návaznosti na předchozí úkol) **kompendium speciálně pedagogické podpory** adekvátní jednotlivým stupňům speciálních vzdělávacích potřeb.
- Úpravou stávající školské legislativy **řešit *vymahatelnost* výsledků speciálně pedagogické a psychologické diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb** i ve školách a školských zařízeních.
- Metodicky (normativně?) **řešit systém dalšího vzdělávání poradenských pracovníků SPC.**

- **Posilovat formy „terénní" činnosti SPC** cestou nově definovaných pracovních náplní vybraných pracovníků. Zejména vzhledem k žákům v tzv. individuální integraci a žáků s jiným způsobem plnění povinné školní docházky.

Zásadním pro všechny varianty tohoto uspořádání je přesvědčení, že **„speciální vzdělávací potřeby" nejsou nedůležitou či marginální záležitostí „uvnitř" vzdělávací soustavy.** Jedná se o řešení odpovědnosti, kterou na sebe stát vzal tím, že si (de facto) ponechal monopol na (přinejmenším obsah) vzdělávání na základních, středních, ale čím dál více i na vysokých školách… Nejen, že nejsou marginální záležitostí uvnitř školství, ale **jejich řešení** má vliv na (moderně řečeno) prevenci sociálního vyloučení – což v prostředí škol **znamená předcházet vzniku dalších handicapů a znevýhodnění, které v budoucnu působí kohezi ve vztazích mezi členy jednotlivých skupin** v České společnosti. **V tomto smyslu školský poradenský systém a v jeho rámci SPC zásadně překračuje limity vzdělávací soustavy a požadavek jeho garance státem je oprávněný.**

Příklad:

V rámci výzkumu[16] odpovídali pracovníci 77 SPC i na otázku, jak hodnotí proběhlý přesun zřizovatelských kompetencí z MŠMT na kraje. S těmito výsledky:

Graf. č. 3.1: Názory pracovníků SPC na hodnocení přechodu zřizovatelských kompetencí z MŠMT na kraje

Je zřejmé, že zde v analýze zmíněná možnost přechodu zřizovatelských kompetencí k SPC (potažmo k ŠPZ) zpět k MŠMT by byla pracovníky v terénu přivítána.

[16] viz pozn. č. 3

3.2.3.1 První návrh změny organizačního řešení postavení SPC v jednom z krajů

Vzhledem k definici zřizovatelské funkce krajů bylo zřejmé, že dříve či později se projeví v určité formě jejich představy o případné úpravy organizačního rámce SPC v daném kraji. Jako svého druhu o alternativní řešení byl v roce 2011 předložen **projekt vzniku samostatného „centralizovaného" Speciálně pedagogického centra.** A to v Olomouckém kraji.

Podle zdůvodnění navrhovatelů „Vznik nového subjektu si klade za cíl vytvoření stabilního ekonomicky silného a efektivního celku otevřeného rozvoji integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v Olomouckém kraji."[17] Jako hlavní argumenty potřeby systémové transformace fungování poradenských zařízení uvádí tento projekt úzkou vazbu na speciální školy a následné obviňování ze střetu zájmů, neefektivní (duplicitní) výkony různých pracovišť vůči jednomu žákovi (viz tabulka níže), čímž není zajištěno objektivní a srovnatelné posouzení speciálních vzdělávacích potřeb žáků a tím i neefektivní čerpání finančních prostředků.

Jako hlavní přednosti nového systému pak zmíněný model uvádí např. jednotné vedení dokumentace a větší přehlednost a jednotnost výstupů, zvýšení možnosti jednotného působení a spolupráce s výchovnými poradci na všech typech škol, a tím větší provázanost a informovanost o potřebách a možnostech studia dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dále pak lepší depistáž a následnou péči; zefektivnění vynaložených finančních prostředků na vybavenost diagnostickými nástroji (v případě vzniku jedné organizace stávající diagnostické nástroje budou moci být využívány všemi zaměstnanci a pracovišti) v neposlední řadě pak zefektivnění řízení organizací zabývajících se identickou problematikou na oblastní úrovni, finanční úspora v oblasti mzdových prostředků, úspora administrativního aparátu (účetní, ekonomové).

Tab. č. 3.1 Žáci SPC Olomouckého kraje

	Rok	Počet žáků celkem	Druh postižení					
			MP	VV	PAS	TP	VZ	LOGO
ZŠ prof. Matějčka Olomouc	**2010**	**819**	**351**	**312**	**129**	**3**		
	2009	815	340	355	97	3		
	2008	809	445	280	47	3		
	2007	707	355	237	114			
ZŠ a MŠ logopedická Olomouc	**2010**	**1409**	**16**	**12**	**1**			**1374**
	2009	1377	19	14	2			1329
	2008	1366	3	11		1		1336
	2007	1276	33					1238
ZŠ prof. Vejdovského Litovel	**2010**	**262**		**20**	**1**		**241**	
	2009	261		19			242	
	2008	227		30			197	
	2007	208		29			179	
ZŠ a DD Prostějov	**2010**	**1118**	**525**	**284**		**1**	**3**	**43**
	2009	511	307	100	2	1		10
	2008	636	291	109	9	1		14
	2007	619	277	213	7	1		30
ZŠ a MŠ Mohelnice	**2010**	**634**	**229**	**215**	**1**	**96**		**62**
	2009	613	255	243	3	66		26
	2008	609	201	236	1	74		62
	2007	616	168	254		91		60

[17] Projekt zřízení nové příspěvkové organizace Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje. Pracovní materiál, KÚ Olomouckého kraje

Komentář:
Nesporným pozitivem tohoto projektu je záměr regionálního posílení a rozšíření poradenských služeb (návrh centralizovaného SPC uvažuje o zřízení detašovaných pracovišť také v Jeseníku a Přerově), které by zajistilo územně širší pokrytí, a tím lepší dostupnost (dojezdnost) pro uživatele poradenských služeb. S tím ovšem souvisí i způsob nastavení poradenského systému – tzn. aby byly služby dostupné z hlediska dojezdnosti žáků, pak by všechna detašovaná pracoviště musela zabezpečovat poradenské služby všem typům postižení, což představuje buďto vysoké nároky na multidisciplinární erudovanost a vzdělání pracovníků, což může být obtížně zajistitelné nebo zabezpečení adekvátního počtu specializovaných pracovníků, což je v rozporu s ekonomickými faktory projektu[18].

Druhou variantou je, že by zůstalo zachováno členění podle typu postižení a pokrytí služeb by bylo zajišťováno terénním způsobem ošetření žáka, tak že by specilaista dojížděl po dohodě s žákem na požadované detašované pracoviště. Takový zpsůsob však značně navýší provozní náklady spojené s přepravou.

Překladatel projektu uváděl jako příklad pozitivní zkušenost s obdobným řešením PPP v olomouckém kraji. V tomto směru lze brát jako vzor sjednocení PPP pouze parciálně, neboť PPP se specializuje na podstatně méně diferenciovanou (resp. více méně homogenní) cílovou skupinu žáků, a navíc převaha služeb PPP je ambulantní.

Dalším pozitivum lze spatřovat v možnosti sjednocení postupů při poskytování poradenských služeb (jednotný způsob evidence žáků, jednotný postup v diagnostice, jednotný způsob vyhodnocování a interpretace výstupů diagnostiky a na ně vázané doporučení míry podpůrných nebo vyrovnávacích opatření – mohlo by předcházet v praxi možnému (resp. známému) účelovému „obcházení" školských poradenských zařízení rodiči s cílem dosáhnout určité „výhody". V případě vyřešení monitorování evidence žáků napříč organizací, by pak skutečně bylo možné eliminovat duplicitní poskytování služeb a zefektivnit tak práci poradenských pracovníků. Lze však předpokládat vysokou náročnost takovéhoto „všestranného" sjednocení vzhledem k diverzitě zastoupených typů postižení.

Významným **přínosem tohoto kroku se jeví získání autonomie poradenského subjektu**, čímž by se mohlo zamezit spekulacím o střetu zájmu v souvislosti s provozováním SPC u speciálních škol.

Na druhou stranu uvedený koncept často využívá jako argumentů také ekonomické faktory (hovoří o finančních úsporách mzdových prostředků, a úspoře ekonomického aparátu), méně hlasitě však již zmiňuje možné finanční nárůsty vyplývající např. z nákladů provozních (pronájem prostor nově vzniklých detašovaných pracovišť, a personálním zabezpečení detašovaných pracovišť. Předkladatel projektu se nezmiňuje zda by provoz detašovaných pracovišť byl zabezpečován na denní bází nebo např. pouze po tel. domluvě apod.; pokud hovoří předkladatel o úspoře administrativního aparátu, pak je to spíše s podivem. Nedá se předpokládat, že by v současné době měla SPC vlastní administrativní aparát (zabezpečováno administrativními pracovníky školy), čili z pohledu zřizovatele toto opatření není příliš úsporné – existující administrativní aparát škol by zůstal zachován, a naopak by musela být vytvořena pracovní místa pro administrativní aparát nové instituce, což představuje opět spíše nárůst nákladů. (k ekonomickým specifikům systémové změny poradenství podrobněji viz níže)

K poznámce týkající se úspory ve vybavení diagnostickými nástroji – k možnosti poskytovat kvalitní diagnostiku a poradenskou službu, je nezbytně nutné zajištění kvalitních diagnostických nástrojů, které by měly být vázány na pracovníky nikoli instituci – tzn. každý pracovník by měl mít k dispozici vlastní diagnostické nástroje – náklady spojené s vybavením diagnostickými nástroji jsou tedy vázány na počet pracovníků a celkové personální nastavení zamýšleného projektu (viz výše)

Pozn.: Přes veškerá pozitiva zmíněného projektu je nutno podotknout, že daný návrh řeší sjednocení pouze na krajské úrovni nikoliv celorepublikově, což je z hlediska systémovosti nedostačující, a není zde řešena ani otázka dalšího vzdělávání ani otázka metodická, které jsou z hlediska systémovosti rovněž klíčové.

[18] koresponduje s návrhem řešení na celostátní úrovni v bodě a) oddílu zřizovatelská působnost.

3.2.4 FINANCOVÁNÍ SYSTÉMU - POZNÁMKY

Samozřejmě, že jediným rizikem nejsou „postoje, zájmy či prestiž" jednotlivých stupňů řízení veřejné správy, ani osobní představy jeho reprezentantů. **Financování činnosti SPC**, ať již v rámci stávajícího „roztříštěného" modelu, či vytvoření alternativních forem **je citlivou otázkou systému**. Ten je dnes (celkově – vzdělávání) tak složitý – a je navázán na celkovou daňovou legislativu v oblasti tzv. rozpočtového určení daní – že **jeho korekce není jednoduchá** – a představuje politický problém jehož **řešení nemá v rukou pouze MŠMT!**

Obecně existují tři základní možnosti správy systému:

- **Vytvoření jednotného národního poradenského centra** (zahrnoval by segment SPC, PPP a možná i SVP) s tím, že by (analogicky k postavení České školní inspekce) zajišťoval jednotný organizační, metodický, personální i obsahový rámec tohoto způsobu poradenské a diagnostické podpory vzdělávání žáků (nejen) se zdravotním postižením v ČR.

  Pozn. *Vzhledem k současné atmosféře a deklarovaným cílům vedení MŠMT (podzim 2011) spíše nereálné.*

- **Ponechání současného stavu „několika-kolejnosti"** řídících i metodických kompetencí různých subjektů s drobnými korekcemi stavu

  Pozn. *Vzhledem k aktuálním problémům s rozpočty a tím menší ochotou rozvíjet jakýkoliv systém odkázaný na veřejné rozpočty velmi pravděpodobné.*

- S využitím současně platné legislativy **vytvoření „krajských" centrálních poradenských subjektů**, ať již centrálních toliko v části SPC, nebo také včetně PPP.

  Pozn. *viz předchozí bod – tj. lze tyto úvahy předpokládat. Motivem však bude spíše snaha ušetřit finanční prostředky než obsahově i organizačně systém tímto krokem posílit. Hodnotíme jako očekávatelné.*

Pozn. Nelze samozřejmě v tomto výhledu předjímat situaci v oblasti poradenských pracovníků působících přímo na školách. Je obtížně odhadnutelné, zda jim v příštích deseti letech bude na školách 200 nebo 2 tisíce…Jejich financování je povýtce nesystémové, zajištěno z krátkodobých zdrojů ESF a nikoliv standardní položky příslušné rozpočtové kapitoly státního rozpočtu.

3.2.4.1 Strategie boje proti sociálnímu vyloučení – část poradenských pracovišť

Další konkrétní **finanční vyčíslení nákladů** se zdůvodněním potřeby posílení poradenských pracovišť (vč. školských poradenských pracovišť) **zmiňuje dokument Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015**[19]. Ve svých návrzích hovoří i o těchto opatřeních směrem k poradenským pracovištím, tedy i SPC:

a) **Začlenění školních poradenských pracovišť do standardního financování škol v rozsahu závisejícím na počtu žáků školy, kde je udáván odhad nákladů** na vlastní poradenská pracoviště přibližně na 844 mil. Kč. ročně.

b) **Posílení kapacity poradenských zařízení, kde návrh počítá s navýšením kapacit o** 50%, pak by bylo možné navýšení prostředků odhadnout přibližně na 380 mil. Kč. ročně, v případě 100% zvýšení kapacity by navýšení bylo 759 mil. Kč. ročně[20].

c) **Posílení kvality a standardizace služeb poradenských zařízen**, kdy při optimalizaci sítě poradenských zařízení, odhaduje náklady na státní rozpočet na 137 mil. Kč. ročně[21].

---

[18] Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015, usnesení vlády ČR č. 908 ze dne 21.9. 2011.

[20] Zásadně zvýší počet SVP (dnes 17), zásadně sníží počet diagnostických ústavů (dnes 14), zásadně sníží počet výchovných ústavů (dnes 33), a počet dětských domovů zůstane víceméně stejný (dnes 181).
V roce 2009 vydal stát na „zařízení výchovného poradenství a preventivně výchovné péče" 759 mil. Kč.
K výdajům pouze za PPP a SPC nebyl v době zpracování dokumentu přístup, používáme tedy toto číslo.

[21] V ČR bylo ve školním roce 2008/09 evidováno 932 celých úvazků pracovníků PPP a 435 celých úvazků pracovníků SPC. Pokud v souladu s opatřením 4.6.2. budeme počítat se zdvojnásobením jejich počtu, bude to 2 734 celých úvazků. Předpokládejme, že na každého odborného pracovníka by se zvedla částka na diagnostické nástroje, jejich aktualizace, či proškolení průměrně o 50 tis. Kč ročně. Výsledkem je navýšení necelých 137 mil. Kč ročně.

3.3 ANALÝZA VNITŘNÍCH PODMÍNEK ČINNOSTI SPC

SPC je specializované poradenské pracoviště, které podle svého zaměření poskytuje dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP") a jejich rodičům a pedagogům podpůrné vzdělávací a terapeutické služby s cílem podpořit rozvoj jejich osobnosti a usnadnit jim zapojení do společnosti. Hlavním znakem práce v SPC je komplexnost, soustavnost a směřováním za žákem. Činnost SPC nebude nikdy zcela uniformní, protože se přímo odvíjí od typu postižení jejich žáků, řídí se potřebami škol, do nichž jsou děti, žáci, nebo studenti, které má SPC, v péči zařazeni a ovlivněna je i specifickými podmínkami regionu, v němž SPC působí.

Obsahem poradenských služeb SPC jsou zejména činnosti přispívající k[22]:

- vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žák pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,
- naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů žáků se SVP před zahájením a v průběhu vzdělávání,
- vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- vhodné volbě vzdělávacího zařízení a pozdějšího profesního uplatnění,
- rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků, kteří pracují se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách a školských zařízeních,
- zmírňování důsledků zdravotního postižení a prevenci jeho vzniku,

Činnost SPC se uskutečňuje ambulantně na pracovišti centra nebo v terénu.

Ambulantní formy péče

- **Jednorázová:**
  většinou se jedná o pomoc při řešení aktuálního problému. Je nabízeno poradenství pro rodiče a u dítěte, žáka nebo studenta se provádí vyšetření psychologické, speciálně pedagogické, logopedické (podle potřeby a zakázky zákonných zástupců), po kterém následuje doporučení a případné opatření,
- **Opakovaná:**
  probíhá kontrolní vyšetření, například u žáků integrovaných v běžných typech škol, po kterém opět následuje doporučení a případné korekce opatření,
- **Pravidelná:**
  dítě, žák, student dojíždí do SPC jedenkrát za týden, 14 dní, měsíc (podle potřeby), přičemž návštěvy SPC je možné střídat s výjezdy za žákem (při pravidelných návštěvách bývá prováděna reedukace, případně edukace),

Terénní formy péče

- **Výjezdy do škol** (metodická podpora učitelům, konzultace k IVP, přímá práce se žákem, poradenství atp. dle potřeb žáků a zaměření SPC),
- **Výjezdy do rodin** (rodinné poradenství, krátkodobé řešení problémů či dlouhodobou spolupráci s rodinou zaměřenou na socioterapii, psychosociální podporu, pomoc při orientaci v sociální síti…), případně do zařízení pečující o žáky se zdravotním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním (včetně individuální výuky žáků, kteří ze zdravotních důvodů nemohou každodenně docházet do školy),
- **Výjezdy do školských a jiných než školských zařízení, v nichž je žák umístěn** (dětský domov, stacionář, Domov sociálních služeb ...)

[22] Cit. dle Kol. autorů: "Katalog posuzování míry SVP u dětí a žáků se zdravotním postižením I, Dostupné na http//spc.upol.cz (cit. dne 17.140.2011)-

3.3.1 ČINNOSTI JEDNOTLIVÝCH PRACOVNÍKŮ SPC

Týmy SPC tvoří speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Podle druhu a stupně zdravotního postižení žáků jednotlivých center mohou být tyto týmy doplňovány dalšími odbornými pracovníky.

V následující části jsou uvedeny základní (a de facto běžné) činnosti jednotlivých odborníků speciálněpedagogických center. Ty vždy vychází z tzv. standardních činností SPC, které jsou dány příslušnou právní normou. V rámci naplnění uvedených standardních činností poradenského pracoviště tak jeho jednotliví pracovníci vykonávají zejména následující okruh činností.

Mezi obvyklé činnosti speciálního pedagoga SPC patří:

- Speciálně pedagogická diagnostika žáka (včetně logopedické diagnostiky)
- Posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky, návrh odložení školní docházky v rámci správního řízení
- Tvorba plánu péče o žáka (strategie komplexní podpory žáka, speciálně pedagogické vedení).
- Přímá práce s žákem individuální nebo skupinová (reedukace)
- Včasná intervence
- Konzultace pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, škol a školských zařízení.
- Metodická činnost pro zákonné zástupce, pedagogy (podpora při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu)
- Kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.
- Pomoc při integraci žáků se zdravotním postižením do mateřských, základních a středních škol, (instruktáž a návrh úpravy prostředí)
- Všestranná podpora optimálního psychomotorického a sociálního vývoje žáků se zdravotním postižením v duchu tzv. ucelené rehabilitace (využívání prostředků pedagogicko psychologických, léčebných, sociálních a pracovních, tj. zajištění komplexní péče zaměřené nejen na žáka s postižením, ale na celou jeho rodinu).
- Vedení dokumentace centra a příprava dokumentů pro správní řízení.
- Koordinace činností s poradenskými pracovníky škol, s pedagogicko psychologickými poradnami a středisky výchovné péče.
- Zpracování návrhů k zařazení do režimu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Zpracování návrhů individuálních vzdělávacích plánů.
- Tvorba, návrhy a nabídka speciálních pomůcek podle individuálních potřeb žáků, seznámení s metodikou práce s dětmi s konkrétními SVP
- Podpora a pomoc rodičům při výchově dítěte a stimulaci jeho vývoje v rodině
- Pomoc při výběru vhodných hraček a stimulačních pomůcek
- Pomoc při výběru školy
- Přímá práce s dítětem, dle potřeb žáků a zaměření SPC (rozvoj komunikace včetně alternativní komunikace, bazální stimulace, smyslová výchova, rozvoj hrubé a jemné motoriky, rozvoj grafomotoriky, systematický rozvoj obecných rozumových předpokladů, rozvoj sebeobsluhy, nácvik prvního čtení, využití prvků ergoterapie, arteterapie, využití počítače – speciální výukové programy atp.)

Speciální pedagogové v SPC by měli disponovat širokou škálou speciálně pedagogických diagnostických, reedukačních i edukačních metod a musí je být schopni aplikovat pro konkrétního žáka se SpecVP. Pedagogická diagnóza postihuje stupeň celkového rozvoje dítěte, žáka, studenta a měla by vést ke stanovení vhodné pedagogické intervence, která zahrnuje reedukaci, kompenzaci a socializaci v nejširším pojetí. Podle zakázky rodičů by měli být schopni napomoci při výběru další vzdělávací cesty pro jejich dítě a doporučit vhodnou úpravu vzdělávacích podmínek.

Mezi obvyklé činnosti psychologa v SPC patří:

- Vývojové hodnocení a doporučení stimulačních opatření
- Posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky, návrh odložení školní docházky v rámci správního řízení
- Diagnostika dětí se zrakovým, řečovým, mentálním, tělesným i kombinovaným postižením, včetně těžké a hluboké vývojové retardace, diagnostika autismu
- Diagnostika v rodinném prostředí (u malých či významně handicapovaných dětí)
- Diagnostika disharmonického vývoje osobnosti
- Přímá práce s dětmi, žáky, studenty formou psychoterapeutického působení (podle možností SPC a profesních kompetencí konkrétního psychologa)
- Práce s rodinou na optimalizaci výchovných přístupů a klimatu rodiny
- Pomoc při integraci žáků se zdravotním postižením do mateřské, základní či střední školy, při výběru vhodné školy a zajištění potřebných podmínek
- Kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním
- Dlouhodobý kontakt s vyučujícími a řediteli škol, osobní návštěvy ve školách
- Skupinové činnosti s dětmi, žáky, studenty (podle zaměření a možností SPC)
- Zpracovávání podkladů pro vzdělávací opatření

Psychologové v SPC by měli být především zkušenými diagnostiky, schopnými klinického odhadu, s intuicí, trpělivostí a s vysokou mírou kreativity, neboť vzhledem k závažnosti nebo kombinaci postižení u žáků jsou nuceni v rámci diagnostiky využívat diagnostické nástroje v omezeném rozsahu, často kombinovat různé výsledky do komplexního obrazu a závěrů vyšetření. Ne zřídka jsou nuceni využívat nestandardních pomůcek, které si sami upravují, části testů musí modifikovat podle potřeby vzhledem k typu a míře postižení u konkrétního dítěte. *Těmito úpravami se pak testy stávají nestandardizovanými, ale vždy je potřeba mít na zřeteli, že cílem diagnostiky není jen měření toho, co dítě nezvládá, ale hledání toho, co dítě má k dispozici, na čem se dá při práci s ním stavět a jak maximálně a vhodně využít jeho možnosti a potenciál.* Pro děti, žáky a studenty s omezujícím tělesným postižením, smyslovým, nebo s kombinací postižení, nejsou u nás běžně dostupné psychologické testy standardizovány (jsou určeny pro intaktní populaci), přesto by psycholog měl dostupnými diagnostickými postupy určit stupeň vývoje žáka, zjistit rozsah odchylného vývoje od věkové normy, popsat individuální zvláštnosti osobnosti jedince a prognózu vývoje. Pokud SPC nabízí psychoterapeutickou práci s žáky, musí mít psycholog absolvován odpovídající psychoterapeutický výcvik. Konkrétní práce s žákem vychází ze zakázky zákonných zástupců (případně žáka samotného), souvisí s vývojovým obdobím a typem postižení (např. psycholog pracující v SPC pro sluchově postižené by měl znát znakovou řeč atp.).

Mezi běžné činnosti sociálního pracovníka SPC patří:

- individuální konzultace a podpora
- návštěvy v rodinách
- sociální poradenství
- pomoc s výběrem rehabilitačních a kompenzačních pomůcek
- zprostředkování kontaktů s odborníky (informace o možnosti zajištění odborné péče - např. rehabilitační atd.)
- další informační služby – přehled institucí poskytující pomoc a podporu zdravotně postiženým, sociálně právní legislativu
- vedení dokumentace centra a příprava dokumentů pro správní řízení
- vedení archivu SPC

Sociální pracovníci v SPC pomáhají při zajištění materiálního i finančního zabezpečení jak rodině, tak i školám, kde jsou žáci integrováni nebo zařazeni. Poskytují informace, formuláře, zjišťují možnosti získávání grantů jak ze sociální oblasti, tak ze školství. Dobře informovaní a orientovaní sociální pracovníci jsou velkým přínosem pro kvalitní služby v SPC.

Je důležité, aby měli schopnost navázat kontakt se zákonnými zástupci, vzbudit v nich důvěru a zájem o spolupráci, neboť jsou často prvními odbornými pracovníky, se kterými se žáci nebo jejich zákonní zástupci v SPC setkávají.

3.4 ROZBOR ČINNOSTI MODELOVÝCH TYPŮ SPC A DOPADY NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Již výše jsme konstatovali nejednotnost při zajištění „obsahové" činnosti, de facto náplně práce SPC, kdy tato je v (nejednoznačném) metodickém řízení bývalého IPPP – a následně ovlivňována postoji zřizovatele a reálnou kompetencí (způsobilostí) daného centra zejména v jeho personální rovině.

V této situaci MŠMT připravilo od 1.9. 2011 relativně zásadné novelu vyhlášky č. 72/2005 Sb. o poradenských službách[23]. Nové znění vyhlášky přináší řadu nových úkolů (typicky informovaný souhlas) ale zejména povinnost zvýšit „rediagnostiku dětí Rozdíly v činnostech a zaměření způsobu poskytování služeb jednotlivých SPC (viz výše) lze pozorovat srovnáním 4 „modelových" speciálně pedagogických center, která však pro větší reálnost srovnání vycházejí z vybraných dat statistiky ÚIV.

Pro demonstraci **byly** (na základě statistik ÚIV) **vybrány SPC zaměřené čistě na jedno** specifické postižení (tedy bez kombinace zaměření), a to:

- 2 SPC pro mentálně postižené,
- 1 pro tělesně postižené
- 1 pro vady řeči.

SPC byla vybrána z různých regionů celé České republiky a nutné je také uvést, že výkony jednotlivých SPC nelze zcela srovnávat, jednak z důvodu rozlišných počtů žáků, odlišných počtů pracovníků (pokud by měla být srovnávána efektivita center, musely by být poměrně přepočítány také počty žáků na počet odborných pracovníků a poté tato data srovnávat s výkony), a v neposlední řadě je zde rozhodujícím faktorem také zaměření centra (centrum pro vady řeči se zde jednoznačně a výrazně diferencuje – viz dále).

Cílem je pak na základě konkrétního modelového SPC vytvořit orientačně simulaci časových požadavků a nároků na činnost center podle požadavků novelizovaných vyhlášek.

[23] Vyhláška č. 116/2011 Sb. a znění odst. 5) § 1 : "Výsledkem psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky jsou zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav ve vzdělávání žáka. Při vydání zprávy a doporučení je žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, též jeho zákonný zástupce, informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob. Žák nebo jeho zákonný zástupce potvrzuje svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno, že porozuměl jeho povaze a obsahu a případně že k němu uplatňuje výhrady spolu s jejich upřesněním. Zpráva a doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření. Doporučení je platné po dobu určitou, odpovídající jeho účelu; v případě doporučení zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením však nejvýše po dobu jednoho roku. Před skončením platnosti doporučení školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce o potřebě nové diagnostiky."

1) SPC pro tělesně postižené

- konkrétní přehled činností při celkovém počtu 505 ošetřených žáků v dané roce, uvádí následující tabulka.

Tab. č. 3.2 Počet žáků SPC pro tělesně postižené a péče v daném školním roce dle formy vzdělávání

Zařazení	Typ zařízení	
jiné	rodiny, školsky nezařazeni	18
Z běžných ZŠ	MŠ	9
	ZŠ	146
	SŠ	75
	Konzervatoř	0
	VOŠ	2
Ze SZŠ	MŠ	41
	ZŠ	171
	SŠ	43
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
celkem		505

Tab. č. 3.3 Přehled činností SPC pro tělesně postižené

		číslo řádku	**Počet celkem**	v tom ambulantně	v tom v terénu
a		b	**2**	3	4
Individuální činnosti s klienty		301	**2394**	805	1589
v tom	komplexní vyšetření	302	**96**	78	18
	jiná individuální péče	303	**2298**	727	1571
z ř. 303	psychologické vyšetření	304	**10**	8	2
	psychologická intervence	304a	**145**	85	60
	speciálně pedagogické vyšetření	305	**108**	51	57
	speciálně pedagogická intervence	305a	**740**	180	560
	sociálně právní poradenství	306	**239**	191	48
	konzultace k IVP	307	**251**	14	237
	jiné individuální činnosti	307a	**805**	198	607
Skupinové činnosti s klienty		308	**0**	0	0
Depistáže		309	**50**	0	50
Služby pedagogům		310	**997**	27	970
poradenské činnosti se zák. zástupci	individuální	310a	**535**	337	198
	skupinové	310b	**1**	0	1

legenda k tabulce – zeleně jsou označeny klíčová data dále diskutována v textu

Podrobnějším rozborem tabulky činností lze konstatovat, že **nevýznamnější část práce se odehrává na úrovni speciálně pedagogických intervencí, služeb pedagogům a indivi-**

duálních činnostech klienta, a to v drtivé většině v prostředí pro žáka nejpřirozenějším, tzn. ve škole. V tomto smyslu je naplňováno poslání školského poradenského zařízení (viz úvodní část) a je tak možné co nejefektivněji reagovat na potřeby žáka, řešit požadované situace v konkrétních podmínkách s konkrétními osobami zabezpečujícími vzdělávání.

Pokud bychom vycházeli čistě z numerických dat, pak potenciálně byly na každého žáka poskytnuty v průměru 4,74 individuální činnosti. Toto číslo však představuje „průměrný objem" činností na počet žáků, nikoli počet uskutečněných návštěv (u některých žáků mohla být poskytnuta služba např. 5x u jiného v daném roce služba poskytnuta být nemusela).

Zaměříme-li se na činnost diagnostickou, pak zjišťujeme, že **diagnostika** (počítáno ze součtu komplexní, speciálně pedagogické, psychologické diagnostiky), **tvoří cca 9% z celkového objemu individuálních činností s klientem.** Vzhledem k tomu, že se jedná o data pořizována před nabytím účinnosti novel vyhlášek 72 a 73, probíhala diagnostika a rediagnostika zpravidla před zařazením do optimálního vzdělávacího programu –vstupní dg, vyšetření mezi vzdělávacími stupni (přechod mezi mateřskou školou a základní školou, přechod mezi základní a střední školou, přechod mezi střední a vyšší odbornou školou), při změně vzdělávacího programu, vyšetření v případě potřeby (změna podpůrných a vzdělávacích opatření, v případě problémů při vzdělávání, které bez pomoci školského poradenského zařízení není schopna vyřešit škola nebo zákonní zástupci).

Z tabulky, která uvádí i členění žáků dle formy integrace (individuální vers. skupinová), lze zjistit celkový počet žáků integrovaných skupinově – ve školských zařízeních nebo třídách zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. **Pro toto konkrétní SPC je to** 255 žáků z toho 41 ve speciálních mateřských školách, 171 ve speciálním základním školství a 43 ve speciálním středoškolském zařízení **(50% celkového počtu žáků), u kterých by podle znění novelizovaných předpisů měla proběhnout rediagnostika každoročně.**

Při takovém počtu žáků lze předpokládat zcela zásadní změnu výkonů a tím i dopad na celkový charakter poradenské činnosti. Nárůstem počtu vyšetření by se vzhledem k časové náročnosti spojené s diagnostikou a zpracováním jejich výstupů (viz dále normování výkonů), při stejném personálním zabezpečení dal očekávat dramatický pokles zejména služeb pedagogům a speciálně pedagogických intervencí ve školách!

Podle pracovního materiálu zaměřeného na zpracování časové náročnosti činnosti SPC, který by zpracováván pracovní skupinou založenou, sestavenou z pracovníků SPC, lze vyčíslit časovou náročnost rediagnostiky pro tato konkrétní speciálně pedagogická centra.(viz příloha 2)

V případě SPC pro tělesně postižené, kde je počet žáků zařazených do speciálních mateřských škol 41, by časový nárůst činností představoval, vezme-li se v potaz minimální časová dotace kontrolního vyšetření, které zahrnuje vstupní pohovor s rodiči včetně poučení, vstupní pohovor s dítětem, odbornou práci s dítětem, vyhodnocení výsledků vyšetření, analýzu výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu, analýza výsledků s dítěte, zpracování výsledků ve formě zprávy cca 88 hodin pro speciálního pedagoga, 66 hodin pro psychologa, 37 a 1/2 hodiny pro sociálního pracovníka.

Pokud bychom však brali v úvahu nejdelší časové rozpětí potřebné pro kontrolní vyšetření (viz příloha 2) pak by časový nárůst představoval cca 164 hodin pro speciálního pedagoga, 150 hodin pro psychologa a 78 a ½ hodiny pro sociálního pracovníka.

Průměrně tedy 126 a ½ hodiny pro speciálního pedagoga, 108 a ½ hodiny pro psychologa a 58 hodin pro sociálního pracovníka.

V případě žáků zařazených do speciálního základního školství, kde je vřazeno 171 žáků představuje časový nárůst pro speciálního pedagoga, při minimální časovém rozpětí kontrolního vyšetření (obsahuje shodné aktivity jako u předškolního věku) cca 641 hodin, 484 a ½ hodiny pro psychologa, 37 a ½ hodiny pro sociálního pracovníka.

V případě maximálních časových lhůt by nárůst představoval 1083 hodin pro speciálního pedagoga, pro psychologa 940 ½ hodiny a 78 a1/2 hodiny pro sociálního pracovníka.

V průměru u školáků by tedy časový nárůst činnost představoval 862 hodin pro speciálního pedagoga, 712 a ½ hodiny pro psychologa a 58 hodin pro sociálního pracovníka.

Celkově by časový nárůst při 212 žácích (nejsou započítáni žáci střední školy!) představoval průměrný časový nárůst 952 a ½ hodiny na speciálního pedagoga, 821 hodin na psychologa a 116 hodin na sociálního pracovníka.

V roce 2010 i v roce 2011 měl rok 251 pracovních dnů, při 8 hodinové pracovní době, tvoří rok 2008 pracovních hodin. **V případě tohoto centra by na pozici speciálního pedagogova muselo/mělo dojít k nárůstu jednoho celého úvazku po dobu cca ½ roku! (A to není odečten nárok na dovolenou a není započítáno časové navýšení činností pro 43 žáků středních škol!!!!)**

Z hlediska činnosti SPC je větší frekvence intervencí a činností s žáky efektivnější, neboť se dá reagovat na nově vzniklé obtíže (zhoršení zdravotního stavu, neúspěšnost ve vzdělávacím programu apod.), než-li celoplošná rediagnostika jedné cílové skupiny.

Pozn. podstatná: Existuje riziko, bude-li se rediagnostika soustředit cíleně na jednu skupinu – dětí vzdělávaných ve školách samostatně zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jisté „diskriminace“ žáků v mainstreamovém proudu. U řady z nich se může jednat o progredující typ postižení, právě který by vyžadoval častější intervenci a rediagnostiku, než-li u stacionárního postižení (např. DMO-obzvláště pak u žáků se závažným typem tohoto postižení a kombinací mentálního postižení, kteří jsou zpravidla zařazování do škol samostatně zřízených pro žáky s Spec.VP), kde lze v 1 roční lhůtě (v porovnání s progredujícími typy postižení) očekávat marginální rozdíl ve výstupech.

2) SPC pro mentálně postižené

s celkovým počtem 763 žáků jimž byla v daném roce poskytnuta péče. Z toho 584 je vzděláváno ve speciálních školách nebo třídách.

Tab. č.3.4 Počet žáků SPC pro mentálně postižené v daném školním roce a rozdělení podle formy integrace

Zařazení	Typ zařízení	2010/2011
jiné	rodiny, školsky nezařazeni	29
Z běžných ZŠ	MŠ	18
	ZŠ	117
	SŠ	15
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
Ze SZŠ	MŠ	33
	ZŠ	506
	SŠ	45
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
celkem		763

Tab. č. 3.5 Přehled činností SPC pro mentálně postižené

		číslo řádku	**Počet celkem**	v tom ambulantně	v tom v terénu
a		b	**2**	3	4
Individuální činnosti s klienty		301	**1186**	821	365
v tom	komplexní vyšetření	302	**262**	166	96
	jiná individuální péče	303	**924**	655	269
z ř. 303	psychologické vyšetření	304	**182**	141	41
	psychologická intervence	304a	**2**	2	0
	speciálně pedagogické vyšetření	305	**72**	52	20
	speciálně pedagogická intervence	305a	**349**	337	12
	sociálně právní poradenství	306	**65**	23	42
	konzultace k IVP	307	**151**	96	55
	jiné individuální činnosti	307a	**102**	3	99
Skupinové činnosti s klienty		308	**0**	0	0
Depistáže		309	**0**	0	0
Služby pedagogům		310	**454**	32	422
poradenské činnosti se zák. zástupci	individuální	310a	**977**	711	266
	skupinové	310b	**0**	0	0

legenda k tabulce – zeleně označená data jsou dále diskutována v textu

V případě „většího“ SPC pro mentálně postižené jsou pak již vidět určité rozdíly v poskytování služeb. Celkový **„průměrný objem“ služeb představuje 1,55 uskutečněných činností na 1 žáka.** Podobně jako v případě předchozího SPC dominuje individuální práce s klientem, služby pedagogům a speciálně pedagogické intervence. Zatímco u předchozího SPC byla převaha činností realizována v terénu, zde se poměr činností v některých případech mění – např. **speciálně pedagogická intervence byla ve většině případu poskytována ambulantně.**

Dramaticky **výrazný je pak rozdíl podílu diagnostické činnosti** na celkovém počtu individuálních činností s klientem, **u tohoto SPC představuje cca 47%.**

Zde vycházíme pouze z počtu žáků integrovaných ve speciálním školství! Celkové hodnoty pro toto SPC budou ve skutečnosti ještě daleko vyšší neboť i individuálně integrovaní žáci s mentálním postižením budou pravděpodobně vzděláváni podle programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením. V praxi však mohou být programy u jednotlivců kombinovány, proto nejsou individuálně integrovaní žáci do počtu zahrnuti automaticky.

Do speciálního školství je podle uvedených dat zařazeno 584 žáků, což představuje 76,5% celkového počtu žáků ošetřených v daném roce. Z toho 33 je integrováno do mateřských škol, 506 do speciálních základních škol a 45 do speciálních škol na středním stupni vzdělávání.

Opět podle materiálu mapujícího časovou náročnost činností SPC (viz příloha 3) i podle zaměření **je možné vytvořit rámcovou představu o nárůstu činnosti, které představuje požadavek současné novely vyhlášky č. 72/2005 po novele od 1.9.2011.**

Vezme-li se v potaz minimální časovou dotaci kontrolního vyšetření, které zahrnuje vstupní pohovor s rodiči včetně poučení, vstupní pohovor s dítětem, odbornou práci s dítětem, vyhodnocení výsledků vyšetření, analýzu výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu,

analýza výsledků s dítěte, zpracování výsledků ve formě zprávy bude časový nárůst činnosti n pro speciálního pedagoga činit 71 a ½ hodiny, 55 hodin pro psychologa, 30 a ¼ hodiny pro sociálního pracovníka a v případě účasti logopeda také 52 a ¼ hodiny pro něj.

Pokud bychom však brali v úvahu nejdelší časové rozpětí potřebné pro kontrolní vyšetření (viz příloha 3) pak by časový nárůst na výše uvedený počet žáků představoval cca 132 hodin pro speciálního pedagoga, 129 a 1/4 hodiny pro psychologa a 63 a 1/4 hodiny pro sociálního pracovníka a 935 a ½ hodiny pro logopeda.

Průměrně tedy 101 a ¾ hodiny na speciálního pedagoga, 92 hodiny pro psychologa, 64 a ¾ hodiny pro sociálního pracovníka a cca 73 hodiny pro logopeda.

V případě žáků zařazených do speciálního základního školství, kde je vřazeno 506 žáků představuje časový nárůst pro speciálního pedagoga, při minimální časovém rozpětí kontrolního vyšetření (obsahuje shodné aktivity jako u předškolního věku) cca 1897 a ½ hodiny, 2150 a ½ hodiny pro psychologa, 464 hodiny pro sociálního pracovníka a 843 hodiny pro logopeda.

V případě maximálních časových lhůt by nárůst představoval 2699 hodin pro speciálního pedagoga, pro psychologa 3205 hodin a 970 hodin pro sociálního pracovníka a 1560 hodin pro logopeda.

V průměru u školáků by časový nárůst činnost představoval 2298 hodin pro speciálního pedagoga, 2677 a ½ hodiny pro psychologa a 717 hodin pro sociálního pracovníka a 1202 hodin pro logopeda.

Globálně tedy časový nárůst při 539 žácích (nejsou započítáni žáci na střední škole!) představuje průměrný časový nárůst 2780 hodin práce speciálního pedagoga, 2116 hodin psychologa, 782 hodin sociálního pracovníka a 1275 hodin u a logopeda.

Při současném personálním obsazení, je zcela nereálné naplnit podle předložených výpočtů podmínky dané novelou vyhlášky.

3) SPC pro mentálně postižené

s menším počtem žáků, poskytlo služby v daném školním roce 220 žákům. Z toho 159 je vzděláváno v režimu speciálního vzdělávání.

Tab. č. 3.6 Počet žáků SPC pro mentálně postižené v daném školním roce a rozdělení podle formy integrace

Zařazení	Typ zařízení	2010/2011
jiné	rodiny, školsky nezařazeni	3
Z běžných ZŠ	MŠ	6
	ZŠ	51
	SŠ	1
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
Ze SZŠ	MŠ	6
	ZŠ	152
	SŠ	1
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
celkem		220

Tab. č. 3.7 Přehled činností SPC pro mentálně postižené

		číslo řádku	**Počet celkem**	v tom ambulantně	v tom v terénu
a		b	**2**	3	4
Individuální činnosti s klienty		301	**1605**	1569	36
v tom	komplexní vyšetření	302	**51**	51	0
	jiná individuální péče	303	**1554**	1518	36
z ř. 303	psychologické vyšetření	304	**181**	175	6
	psychologická intervence	304a	**147**	147	0
	speciálně pedagogické vyšetření	305	**112**	112	0
	speciálně pedagogická intervence	305a	**34**	30	4
	sociálně právní poradenství	306	**12**	12	0
	konzultace k IVP	307	**26**	26	0
	jiné individuální činnosti	307a	**1042**	1016	26
Skupinové činnosti s klienty		308	**0**	0	0
Depistáže		309	**0**	0	0
Služby pedagogům		310	**96**	93	3
poradenské činnosti se zák. zástupci	individuální	310a	**290**	280	10
	skupinové	310b	**0**	0	0

legenda k tabulce – zeleně označená data jsou dále diskutována v textu

Oproti předchozím dvěma SPC je zde značný rozdíl ve formě poskytování služeb ambulantní vers. v terénu. Z uvedených dat by se dalo usuzovat na SPC, zřízené při škole, které má na starosti více méně žáky školy (pouze úvaha!). **„průměrný objem" je zde 7,29 individuálních činností na žáka!** V případě, že by SPC poskytovalo služby v terénu, bylo by pravděpodobně mnohem obtížnější toto číslo naplnit.

Diagnostická činnost v tomto SPC tvoří 21, 4 % celkových individuálních činností.

Opět lze pomocí materiálů zpracovávajícího časovou náročnost činností SPC vytvořit model časového nárůstu činností u menšího SPC.

V případě tohoto SPC je ve speciálním školství umístěno 159 žáků. Opět se toto číslo pohybuje nad hranici 70% – z toho 6 žáků SPC je v mateřské škole, 152 ve speciální základní škole a 1 na speciální střední škole. Základní časové údaje, ze kterých jsme vycházeli jsou shodné s předešlými.

Zde vycházíme pouze z počtu žáků integrovaných ve speciálním školství! Celkové hodnoty pro toto SPC budou ve skutečnosti ještě daleko vyšší neboť i individuálně integrovaní žáci s mentálním postižením budou pravděpodobně vzděláváni podle programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením. V praxi však mohou být programy u jednotlivců kombinovány, proto nejsou individuálně integrovaní žáci do počtu zahrnuti automaticky.

Vezme-li se v potaz minimální časovou dotaci kontrolního vyšetření, které zahrnuje vstupní pohovor s rodiči včetně poučení, vstupní pohovor s dítětem, odbornou práci s dítětem, vyhodnocení výsledků vyšetření, analýzu výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu, analýza výsledků s dítěte, zpracování výsledků ve formě zprávy bude časový nárůst činnosti na speciálního pedagoga u předškoláků činit 13 hodin, 10 hodin na psychologa, 5 a ½ hodiny pro sociálního pracovníka a v případě účasti logopeda také 9 a ½ hodiny pro něj.

Pokud bychom však brali v úvahu nejdelší časové rozpětí potřebné pro kontrolní vyšetření (viz příloha 3) u předškolních dětí, pak by časový nárůst na výše uvedený počet žáků představoval cca 24 hodin pro speciálního pedagoga, 23 a ½ hodiny pro psychologa a 11 a ½ hodiny pro sociálního pracovníka a 17 hodin pro logopeda.

Průměrně tedy 18 a ½ hodiny na speciálního pedagoga, 16 a ¾ hodiny pro psychologa, 8 a ½ hodiny pro sociálního pracovníka a cca 13 hodin pro logopeda.

V případě žáků zařazených do speciálního základního školství, kde je vřazeno 152 žáků představuje časový nárůst pro speciálního pedagoga, při minimální časovém rozpětí kontrolního vyšetření (obsahuje shodné aktivity jako u předškolního věku) cca 646 hodin, 405 hodin pro psychologa, 139 hodin pro sociálního pracovníka a 253 hodiny pro logopeda.

V případě maximálních časových lhůt by nárůst představoval 963 hodin pro speciálního pedagoga, pro psychologa 811 hodin a 291 hodin pro sociálního pracovníka a 469 hodin pro logopeda.

V průměru u školáků by tedy časový nárůst činnost představoval 804 hodin pro speciálního pedagoga, 608 hodin pro psychologa, 215 hodin pro sociálního pracovníka a 361 hodin pro logopeda.

Časový nárůst při 158 žácích (opět nejsou započítáni žáci na střední škole!) by představoval průměrně 823 hodiny na speciálního pedagoga, 625 hodin na psychologa, 224 hodiny na sociálního pracovníka a konečně 374 hodin práce logopeda.

4) SPC pro vady řeči,

s celkovým počtem 6564 ošetřených žáků. V případě tohoto centra je ve speciálním školství vzděláváno 1093 žáků.

Tab. č. 3.8 Počet žáků SPC pro vady řeči v daném školním roce a rozdělení podle formy integrace

Zařazení	Typ zařízení	2010/2011
jiné	rodiny, školsky nezařazeni	262
Z běžných ZŠ	MŠ	4746
	ZŠ	462
	SŠ	1
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
Ze SZŠ	MŠ	956
	ZŠ	137
	SŠ	0
	Konzervatoř	0
	VOŠ	0
celkem		6564

Tab. č. 3.9 Přehled činností SPC pro vady řeči

		číslo řádku	**Počet celkem**	v tom ambulantně	v tom v terénu
a		b	**2**	3	4
Individuální činnosti s klienty		301	**15311**	7529	7782
v tom	komplexní vyšetření	302	**1144**	149	995
	jiná individuální péče	303	**14167**	7380	6787
z ř. 303	psychologické vyšetření	304	**314**	100	214
	psychologická intervence	304a	**49**	49	0
	speciálně pedagogické vyšetření	305	**8755**	2794	5961
	speciálně pedagogická intervence	305a	**4433**	4433	0
	sociálně právní poradenství	306	**0**	0	0
	konzultace k IVP	307	**616**	4	612
	jiné individuální činnosti	307a	**0**	0	0
Skupinové činnosti s klienty		308	**8**	8	0
Depistáže		309	**1944**	162	1782
Služby pedagogům		310	**1410**	89	1321
poradenské činnosti se zák. zástupci	individuální	310a	**7530**	5367	2163
	skupinové	310b	**0**	0	0

legenda k tabulce – zeleně označená data jsou dále diskutována v textu

Podrobnou analýzou hodnot první tabulky zjistíme, že činnost centra pro vady řeči se od ostatních svých charakterem poněkud liší. **Dominantní podíl dětí v péči tohoto SPC je integrován v mateřských školách (téměř 87%), zatímco u předchozích center jsou dominující skupinou žáci v základním vzdělávání.** Zcela logicky je toto dáno typem postižení, které převládá zejména v předškolním věku a v mladším školním věku. Podle tabulky také zjistíme, že minimum žáků je žáky střední školy, přestože klientela tohoto centra je ze všech uváděných center největší! Věkovým činitelem cílové skupiny pak toto SPC může působit jako SPC s převahou „preventivní" činnosti, protože působí zejména v raném věku, což by bylo vzhledem k soudobým trendům ideální. Ale tato interpretace by nebyla přesná, protože SPC pro vady řeči již řeší typ postižení a svou činností tomuto postižení nepředchází, ale na druhou stranu předchází vzniku obtíží ve vzdělávání, které jsou často poruchami řečového vývoje determinovány, a to jsou poruchy učení. Oproti předchozím SPC je **výrazný rozdíl rovněž v realizaci depistáží**, které představují opět významnou část činností centra. Méně typická pro jiná SPC je **také skupinová činnost s klienty**, která se v jiných SPC vyskytuje minimálně.

Podobně jako v případě speciálně pedagogického centra pro tělesně postižené je převaha činností orientována terénně, a to včetně diagnostiky.

Dalším rozborem lze vysledovat, že diagnostická činnost tohoto speciálně pedagogického centra představuje cca 67%, průměrný objem činností představoval 2,33 potenciálních individuálních činností na jednoho žáka za daný školní rok.

Toto speciálně pedagogické centrum jsme využili pro demonstraci rozdílů v činnostech, abychom tak upozornili na obtížnou situaci, která nastane vždy, pokud bude rozhodnuto o „sjednocení práce SPC" či tzv. „normování činností" SPC jako poradenského celku.

Pro toto SPC nebude vypracován nárůst činností, neboť nebyl dosud zpracován výchozí propočet činností SPC pro vady řeči.

Shrnující komentář:

Představené údaje zaznamenávají průměrný nárůst činnosti jednotlivých druhů (typů) SPC v závislosti na změnách předpokládaných zněním vyhlášky č. 72/2005 Sb. účinné po 1. 9. 2011. Uvedené údaje přijímáme jako rámcové, nicméně jejich vypovídací hodnota je zřetelná a ukazuje následující:

a) V Českém školství (zde **v segmentu SPC**) **se nadále setkáváme s nekvalifikovaným řízením a rozhodováním**, kdy i závažné legislativní změny, s výraznými dopady do praxe, organizace činnosti SPC, pracovně právních vztahů apod. jsou činěny bez hlubší analýzy dopadů, přínosů a rizik!

b) Ve všech sledovaných (modelových) SPC, tj. pro tělesně postižené, mentálně postižené s větším počtem žáků a mentálně postižené s menším počtem žáků dochází, pře respektování úkolů daných novým zněním vyhlášky č. 72/2005 Sb. **k výraznému nárůstu potřebného pracovního času** (personální kapacity) těchto zařízení!

c) Jedná se v případě SPC pro tělesně postižené o nárůst cca 950 hodin práce speciálního pedagoga, 821 hodin psychologa a 116 hodin práce sociálního pracovníka.

d) V případě SPC pro mentálně postižené s větším počtem žáků se jedná o nárůst práce ve výši cca 822 hodin práce speciálního pedagoga, 2116 hodin psychologa a 782 hodin práce sociálního pracovníka a 1 275 hodin práce logopeda.

e) V případě SPC pro mentálně postižené s menším počtem žáků se jedná o nárůst práce ve výši cca 822 hodin práce speciálního pedagoga, 624 hodin psychologa a 223 hodin práce sociálního pracovníka a 374 hodin práce logopeda.

Samozřejmostí je, že vnímáme obtíže v dosavadním pojímání „normování" činnosti SPC. Předložená část Analýzy však vychází z objektivně poskytnutých dat samotných SPC v rámci ročních výkazů práce. V terénu bude situace značně různorodější, vzhledem k rozdílům ve složení „klientely" zařízení a jí odpovídajících druhů výkonů.

Obtíže při tvorbě tzv. „normočinností", z důvodu diferenciace cílové skupiny.

Lze říci, že obavy z naplnění úkolů daných novým zněním vyhlášky jsou na podzim 2011 v prostředí SPC dominantní. Svědčí o tom i subjektivní pocity pracovníků zahrnuté v průzkumu jež uvádíme dále v kap. č.7. Analýza potvrzuje, že tyto obavy nejsou vyvolány nezájmem o práci („bojím se více práce"), ale reálným zhodnocením možností (a mezí) daného personálního složení týmů SPC, jak potvrzuje tato část Analýzy.

Očekávaný výsledek je zřejmý:

- Dojde k nárůstu formálně vykazovaných výkonů SPC
- Existuje nebezpečí úprav statistiky
- Sníží se počet výkonů SPC směrovaných do hlavního proudu školství (podpora učitelů, metodické vedení, žáci v integraci) na úkor rediagnostiky – směrované často do speciálního školství!
- Dříve kritizované „napojení" SPC na prostředí mateřské speciální školy se tak ještě prohloubí.

Shrnující závěr:

V současném personálním složení SPC není možno v České republice naplnit úkoly dané novým zněním vyhlášky č. 72/2005 Sb.

4 POČTY ŽÁKŮ SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH CENTER (SKUTEČNÝCH I POTENCIÁLNÍCH) A KORESPONDUJÍCÍ ČINNOST SPC

Obecně přijímaným faktem, jenž vedl ke vzniku speciálně pedagogických center v polovině 90. let minulého století byla snaha zlepšit vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením (alter. speciálními vzdělávacími potřebami). Přitom se uznávalo, že **charakter „znevýhodnění"** vyplývajícího z daného zdravotního postižení, **vyžaduje** při zahájení vzdělávání, ale i později v jeho průběhu **pravidelně prováděnou diagnostiku** na vysoké odborné úrovni, respektující mj. poznatky současné vědy. Jen tak bylo a je možno „nastavit" podmínky vzdělávání každého dítěte, žáka či studenta se zdravotním postižením způsobem, který umožní naplnit a rozvíjet jeho vzdělávací potenciál.

Je proto zřejmé, že i metodologie tvorby této Analýzy pokládá za nezbytné věnovat patřičnou pozornost situaci klientů systému.

V následující části je proto podán relativně **úplný přehled kvantitativního rámce (počet) dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením v jednotlivých krajích České republiky.** Jedná se o údaje důležité pro jakékoliv úvahy nastíněné výše v kap. č. 2 a 3, tedy úvahách o kapacitním využití SPC, otázkách „normování" jejich činností, personálního vybavení apod.

Základní pozornost je věnována deskripci stavu – počtu potenciálních žáků na školách dle stupně. Tj. školy, mateřské, základní a střední. A dále na počty žáků na školách hlavního vzdělávacího proudu (běžné mateřské, základní a střední školy – žáci v režimu individuální či skupinové integrace) a na školách samostatně určených pro žáky se zdravotním postižením (tzv. školy speciální). Zvláště v předchozí kapitole č. 3 jsme uvedli, jak výrazný dopad na činnosti SPC a jeho pracovníků má novela vyhlášky č. 73/2005 Sb., která de iure ukládá provést rediagnostiku každého žáka se zdravotním postižením umístěného ve škole samostatně pro tyto žáky určené a to jednou ročně.

Tab č. 4.1 Počty žáků podle typu integrace a druhu postižení v jednotlivých krajích v základních školách*

KRAJ	BĚŽNÉ ŠKOLY																				SPECIÁLNÍ ŠKOLY									
	SKUPINOVÁ INTEGRACE										INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE										SKUPINOVÁ INTEGRACE									
	1. + 2. stupeň										1. + 2. stupeň										1. + 2. stupeň									
	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy učení	Vývojové poruchy chování	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy učení	Vývojové poruchy chování	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy učení	Vývojové poruchy chování	Autismus	Celkem
Jihočeský	65	1	–	32	1	–	74	18	5	**196**	92	17	12	46	41	41	1 993	179		**2 469**	1 315	124	39	1	1	207	19	30	46	**1 782**
Jihomoravský	124	–	–	48	2	8	443	3	11	**639**	126	59	31	18	101	29	1382	249	87	**2082**	1249	63	50	171	3	432	33	10	128	**2139**
Karlovarský	209	1	–	13	1	4	71	3	–	**302**	26	18	11	44	33	28	588	48	18	**814**	867	1	1	–	–	183	49	3	23	**1128**
Královehrad.	106	1	16	–	1	5	171	5	6	**311**	60	23	47	31	81	55	3 510	195	40	**4 042**	1 257	21	–	112	6	193	128	20	57	**1 797**
Liberecký	74	1	–	–	3	3	177	–	2	**260**	45	34	34	40	54	31	773	57	21	**1 089**	1 299	6	4	23	22	268	14	16	35	**1 687**
Moravskoslez.	301	–	–	44	2	22	373	1	21	**764**	147	58	40	308	167	45	3 980	445	129	**5 319**	2 209	70	34	202	46	411	53	98	138	**3 261**
Olomoucký	58	1	–	5	3	22	357	4	5	**455**	95	25	9	46	40	38	1 729	202	23	**2 207**	1 454	66	61	213	5	366	77	14	46	**2 302**
Pardubický	45	–	–	–	–	–	7	1	–	**53**	32	31	14	27	43	35	1574	70	26	**1852**	1036	–	2	4	2	252	12	23	57	**1388**
Plzeňský	29	–	7	1	–	2	42	1	2	**84**	84	62	23	48	48	27	647	51	24	**1014**	1408	1	4	10	3	297	–	10	31	**1764**
Praha	14	–	–	2	–	–	334	46	13	**709**	56	46	41	57	54	145	3191	238	104	**3932**	853	153	20	316	56	317	283	172	122	**2292**
Středočeský	133	1	1	49	2	26	378	1	8	**599**	134	72	52	136	97	73	3592	310	83	**4549**	2447	1	3	11	3	537	39	52	55	**3148**
Ústecký	481	8	2	17	6	19	539	32	3	**1107**	80	66	35	51	75	46	2676	217	29	**3275**	3385	8	6	54	6	398	142	5	96	**4100**
Vysočina	109	–	1	7	–	29	225	11	5	**387**	85	22	27	33	48	66	1 340	58	46	**1 725**	853	3	1	–	4	181	22	21	45	**1 130**
Zlínský	19	1	–	59	–	8	116	30	–	**233**	54	48	23	76	94	44	1308	54	57	**1758**	956	41	1	40	11	157	10	11	45	**1290**
CELKEM	**1 767**	**15**	**27**	**277**	**21**	**148**	**3 307**	**156**	**81**	**6 099**	**1 116**	**581**	**399**	**961**	**976**	**703**	**28 283**	**2 373**	**687**	**36 127**	**20 588**	**558**	**226**	**1 157**	**168**	**4 199**	**881**	**485**	**924**	**29 208**

*Legenda: červeně jsou označeny vždy tři nejvíce zastoupené druhy postižení v dané formě integrace; modře jsou označeny vždy tři nejméně zastoupené durhy postižení v dané formě integrace

4.1 ANALÝZA POČTU ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Nejpočetnější skupinu klientů většiny speciálně pedagogických center **tvoří žáci integrovaní v základním školství.** Předcházející tabulka představuje přehled dat ze zdroj ÚIV zpracovanou autory textu o počtu žáků podle třech kritérií – podle typu postižení, podle formy integrace v navazující kapitole rovněž je sledováno zastoupení dle jednotlivých krajů.

Zastoupení jednotlivých druhů postižení na základních školách podle typu integrace

4.1.1 INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE V BĚŽNÝCH TŘÍDÁCH BĚŽNÝCH ŠKOL VE SPOJITOSTI S DRUHEM POSTIŽENÍ

Tradičně **největší skupinu individuálně integrovaných** tvoří žáci **se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU)** - celkově toto číslo představuje **ve všech krajích 28 283 žáků**, druhou nejčetnější skupinou jsou žáci se specifickou **vývojovou poruchou chování (SVPCH), jedná se o 2372 žáků**, a třetí skupinou jsou žáci s **mentálním postižením**, kde celkově vykázaný **počet činí 1116 individuálně integrovaných jedinců**.

Všechny tři typy poruch mají společný jmenovatel, a tím je obecný podíl výskytu těchto poruch v populaci - u SVPU uvádí literatura cca 10% - pro ČR někdy jen 4% (ale jedná se o starší zdroje); u SVPCH je rozmezí podle zdrojů velmi různé - nejčastěji 3-6% někdy až 10%, výskyt osob s mentálním postižením je odbornou literaturou udáván cca 3-4% (zdroje se liší, podle Gaussovy křivky je to 2,5%) Oproti např. tělesně postiženým, kde se výskyt v populaci uvádí okolo 1,6%.

Z hlediska nároků na integraci jsou první dvě skupiny – SVPU a SVPCH „méně“ náročné – dítě s SVPU a SVPCH nevyžaduje zvláštní úpravy prostor, zvláštní úpravu učebnic, učebních materiálů nebo učebních pomůcek, specifický způsob komunikace apod.. Při správně nastavené reedukaci dokážou tyto děti s určitými obtížemi, ale zpravidla zvládnout nároky běžného vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. V závažnějších případech se využívá k úpravě podmínek IVP či přestupu do specializované třídy, kde jsou uplatňovány poněkud odlišnější formy a metody výuky (např. čtení pomocí čtenářských tabulek, větší časová dotace na rozvoj fonematického sluchu, rytmizace apod…)

Z hlediska nároků na integraci je třetí skupina již podstatně odlišnější – protože vyžaduje již zásadnější úpravy resp. výuku podle jiných osnov, která pokud má být realizovaná v běžném počtu třídy pouze s jedním vyučujícím je značně náročná, nezřídka také kvůli nižší samotnosti a odlišným požadavkům vzdělávacího plánu vyžadují žáci s mentálním postižením službu asistence pedagoga.

Naopak **nejnižší počty individuálně integrovaných žáků v běžných školách celkově** vykazují žáci **s více vadami – 703**, žáci se **sluchovým postižením 581 a autismem – 687. Skupinou se zcela nejnižším číslem jsou žáci se zrakovým postižením – 399 –** celkově díky menšímu výskytu a relativně dobré kompenzovatelnosti u lehčích typů postižení.

Výše zmiňované skupiny mají opět společný charakter, který znesnadňuje proces integrace v běžném školství, a to jsou odlišnosti v oblasti sociálních vztahů a interakce. Tyto skupiny jsou zejména v nárocích na integraci velice náročné a nalezení ideálních podmínek pro integraci v běžné škole je velice složité (u sluchově postižených je specifikem znaková řeč, u osob a poruchami autistického spektra jsou oproti běžné populaci rovněž výrazné rozdíly zejména ve způsobu sociální interakce/chování, často také ve způsobu komunikace, což z hlediska začlenění jou poměrně zásadní faktory; u dětí s více vadami se pak jedná zpravidla o tak zásadní rozdíly, které vyžadují vysoce individualizovaný přístup podle typu a kombinace postižení).

4.1.2 SKUPINOVÁ INTEGRACE (SPECIÁLNÍ TŘÍDY) V BĚŽNÝCH ŠKOLÁCH PRO URČITÝ DRUH ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ

Podobně jako v případě individuálních integrace jsou nejčetnější množinou skupinově integrovaných žáků na základních školách žáci se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU) – 3307, s mentálním postižením (MP) – 1767 a vadami řeči (VŘ) – 277. Pro zdůvodnění může být použito obdobných argumentů jako v případě individuální integrace, důvodem pro změnu – namísto vývojových poruch chování, vady řeči - je skutečnost, že dlouhodobě a koncepčně uceleněji působí ve vzdělávání tzv. dyslektické třídy a logopedické třídy.¨

Naopak vytvoření skupiny žáků s poruchou chování nemusí být z hlediska reedukace a preventivních opatření tím nejideálnějším řešením pro tuto skupinu žáků, čímž je možné vysvětlit jejich nižší četnost.

Nejnižší počty skupinově integrovaných představují žáci zrakovým postižením – 27, tělesným postižením – 21 žáků a sluchovým postižením 15.

Z tabulky je zřejmé, že až na Královéhradecký a Ústecký kraj jsou žáci se sluchovým, tělesným nebo zrakovým postižením ve speciálních třídách integrováni spíše jako jednotlivci (důvodem pro tento typ integrace může být např. možnost nižšího počtu žáků ve třídě, tím zajištění individuálního přístupu a většinou přítomnost speciálního pedagoga v takovém typu třídy), a dříve byl tento způsob legislativně podpořen možností doplnit do speciální třídy dětí (žáků) bez postižení nebo s jiným druhem postižení v počtu nepřesahujícím počet 25%.

4.1.3 SKUPINOVÁ INTEGRACE VE SPECIÁLNÍCH ŠKOLÁCH VE SPOJITOSTI S DRUHEM POSTIŽENÍ

Největší skupinu integrovaných žáků ve speciálních školách tvoří žáci s mentálním postižením – celkový počet takto integrovaných žáků odpovídá počtu 20 580 dětí, druhou nejpočetnější skupinou integrovanou v základním speciálním školství jsou žáci souběžně postiženi více vadami - 4199, a třetí nejpočetnější skupinu tvoří žáci s vadami řeči – 1157.

Skupinu s nejnižším počtem žáků integrovaných ve speciálních školách představují žáci s tělesným postižením – jedná se celkem o 168 jedinců, u žáků se zrakovým postižením – 226 žáků a žáci se sluchovým postižením, kterých je dle statistik ÚIV vykázáno ve speciálních školách 558. U tělesně postižených se může číslo jevit jako velmi nízké s ohledem např. na počet SPC pro tělesně postižené v ČR. Důvodem může být jak skutečnost, že v oblasti tělesného postižení je nejčastější diagnózou dětská mozková obrna – ve většině případů této poruchy se vyskytují i další komorbidity, proto může být řada z tělesně postižených dětí vykazována jako žáci postižení souběžně více vadami a celkové číslo je tak sníženo.

Velké procento žáků se syslovými vadami, kteří jsou integrováni skupinově ve speciálním školství je vykazováno v krajích, kde jsou zřízeny speciální školy, často s dlouholetou „tradicí" těmto dětem určené (u zrakově postižených např. Olomoucký kraj – ZŠ prof. Vejdovského v Litovli, u sluchově postižených pak kraj Praha např. Gymnázium, ZŠ a MŠ v Ječné ulici v Praze…atd.). Je třeba uvést že současný směr jak vzdělávací politiky, tak znění legislativy kladou důraz na vzdělávání žáků s pomocí a s využitím „kompenzačních mechanismů" příslušících jejich typu postižení (Braillovo písmo, znakový jazyk, alternativní a augumentativní komunikace apod.,) což je bohužel přes všechny integrační snahy někdy obtížné ve školách mainstreamového proudu zajistit.

Tab.č. 4.2 Počty žáků podle typu integrace a druhu postižení v jednotlivých krajích v mateřských školách*

KRAJ	BĚŽNÉ ŠKOLY																		SPECIÁLNÍ ŠKOLY								
	SKUPINOVÁ INTEGRACE									INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE									SKUPINOVÁ INTEGRACE								
	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem
Jihočeský kraj	8	–	7	63	4	8	–	1	**91**	15	13	2	51	13	13	9	4	**120**	31	6	44	20	8	43	8	2	**162**
Jihomoravský kraj	2	1	1	476	1	8	1	3	**493**	23	2	–	26	26	14	31	33	**155**	53	29	31	134	24	87	4	49	**411**
Karlovarský kraj	1	–	26	81	–	7	–	–	**115**	6	1	2	13	7	5	8	8	**50**	1	1	–	23	–	8	–	–	**33**
Královéhradecký kraj	2	1	15	254	–	52	9	8	**341**	1	–	1	36	10	3	12	4	**67**	6	15	40	192	8	64	5	15	**345**
Liberecký kraj	2	–	14	227	2	84	11	8	**348**	8	6	13	98	4	30	7	4	**170**	13	4	–	77	15	56	14	9	**188**
Moravskoslezský kraj	12	3	44	791	10	18	2	33	**913**	13	3	–	299	19	3	15	26	**378**	37	24	48	191	33	72	7	39	**451**
Olomoucký kraj	3	1	–	153	–	14	–	1	**172**	9	2	5	58	11	7	11	5	**108**	13	14	26	113	4	47	1	16	**234**
Pardubický kraj	3	–	14	142	6	19	6	10	**200**	22	7	2	10	11	13	5	11	**81**	7	–	–	6	–	5	–	3	**21**
Plzeňský kraj	6	–	–	154	1	26	–	12	**199**	19	10	2	28	6	14	9	5	**93**	2	13	15	68	–	18	1	8	**125**
Praha	1	1	–	83	4	48	26	33	**196**	9	10	6	81	11	24	30	23	**194**	23	44	33	226	21	116	38	49	**550**
Středočeský kraj	2	–	–	53	2	10	14	6	**87**	14	6	5	32	16	36	20	20	**149**	19	3	27	74	7	71	21	23	**245**
Ústecký kraj	14	2	–	287	1	82	13	10	**409**	11	5	1	53	4	7	13	3	**97**	2	1	3	44	11	94	41	17	**213**
Vysočina	4	1	16	182	13	33	9	8	**266**	15	2	9	25	18	30	14	20	**133**	–	–	5	4	–	7	–	2	**18**
Zlínský kraj	15	1	23	343	1	13	1	2	**399**	20	2	3	65	7	10	3	14	**124**	–	13	–	45	–	38	–	4	**100**
Celkový součet	**75**	**11**	**160**	**3 289**	**45**	**422**	**92**	**135**	**4 229**	**185**	**69**	**51**	**875**	**163**	**209**	**187**	**180**	**1 919**	**207**	**167**	**272**	**1 217**	**131**	**726**	**140**	**236**	**3 096**

* Legenda: červeně jsou označeny vždy tři nejvíce zastoupené druhy postižení v dané formě integrace; modře jsou označeny vždy tři nejméně zastoupené durhy postižení v dané formě integrace;

4.2 ANALÝZA POČTU ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Oblast **předškolního vzdělávání** v otázkách integrace **má** velice **specifický charakter. Jedním z klíčových faktorů** je skutečnost, že **předškolní vzdělávání není povinné**, a tak se řada rodičů dětí s postižením setkává se zamítavým stanoviskem při přijetí svého dítěte do mateřské školy. O přijetí dítěte rozhoduje ředitel mateřské školy a teprve v posledním roce před zahájením povinné školní docházky má takové dítě právo „přednostního umístění", což nicméně neznamená, že musí být přijato, protože je-li kapacitně MŠ vytížena může i toto dítě odmítnout! Pak zbývá jediná odvolací instituce, a tou je obec, která má povinnost dítě v místě trvalého pobytu umístit byť do jiného zařízení.

Toto opatření je velice svazující, protože ono jiné zařízení nemusí mít např. odpovídající podmínky pro dítě s daným druhém postižením (např. bezbariérový přístup u imobilních dětí apod.) V důsledku toho, často **mateřské školy nemají zkušenosti s těmito dětmi** a odmítají je – vzniká tak začarovaný kruh, přičemž **předškolní příprava** na povinnou školní docházku je z pohledu připravenosti na zvládnutí nároků školy **nenahraditelná**. O to více by byla pro děti s určitými deficity více než potřebná, protože i sebesnaživější rodič, nemusí přípravu na ZŠ k řadě dalších povinností, které jsou součástí péče o dítě s postižením, zvládnout v odpovídající kvalitě.

Obdobně jako u předchozí tabulky počtu žáků bude komentář zaměřen na druh postižení, a formy integrace.

Zastoupení jednotlivých druhů postižení v mateřských školách podle typu integrace

4.2.1 INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE V BĚŽNÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Největší podíl v individuální integrace dětí v běžných mateřských školách vytváří **děti s vadami řeči - 875, děti s více vadami – 209, a vývojovými poruchami chování 187.**

Některé druhy zdravotních postižení zde nejsou zastoupeny a některé, oproti základnímu vzdělání, v menší míře - vývojové poruchy učení a chování - protože se zpravidla diagnostikují až v pozdějším věku. **Překvapivý je počet** integrovaných **dětí s více vadami**. Jednou z možností výkladu je, že předškolní vzdělávání klade zcela jiné nároky a požadavky na vzdělání než-li škola, rozdíly tedy nejsou, oproti vzdělávání ve škole tak patrné. V současné době vzniká řada soukromých zařízení, která mohou počtem žáků, přístupem apod. vytvářet vhodné podmínky pro integraci, nezřídka pak zabezpečují dětem s více vadami asistenci sami rodiče, což může pro řadu mateřských škol představovat překonání obav z integrace takového dítěte. Navíc je třeba připomenout, že postižení souběžně více vadami nemusí být chápána pouze jako nejtěžší formy postižení, ale např. o dítě vadou řeči a lehčí formou zrakoé vady – a jedná se v podstatě o dítě s více vadami. V neposlední řadě se někdy objevují tendence mateřských škol posílat rodiče do různých typů školských poradenských zařízení, aby nechali dítě diagnostikovat za účelem vykázat si pak takové dítě jako více násobně postižené a dosáhnou tak na zvýšení finančních prostředků.

Nejnižší počty individuálně integrovaných představují **děti se zrakovým postižením -51, se sluchovým postižením – 69 a tělesným postižením - 163.**

4.2.2 INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE V BĚŽNÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Snad nejtypičtější pro skupinovou integraci v běžných mateřských školách jsou oddělení nebo třídy logopedické, a právě **děti s vadami řeči tvoří největší podíl skupinově integrovaných** v běžných mateřských školách – **3289**, dále jsou to děti s **více vadami** - **422** a děti **zrakově postižené** - **160** (např. mateřské školky s posíleným programem zaměřeným na poleopticko-ortoptická cvičení).

Nejméně je tento způsob integrace uplatňován **u dětí tělesně - 11, sluchově - 45 a mentálně postižených dětí - 75**. Vývoj u dětí v raném věku je přes existenci jakýchsi norem psychomotorického vývoje u každého dítěte hodně individuální, a plasticita dětského mozku je velká, proto je také diagnostika mentálního postižení v raném údobí pojímána velice obezřetně a hovoří se spíše o odchylce od psychomotorického vývoje než přímo o mentální retardaci, proto se četnost dětí s mentálním postižením může jevit jako nižší, než-li je to patrné např. ve školním období.

4.2.3 SKUPINOVÁ INTEGRACE VE SPECIÁLNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Podobně jako u předchozích dvou typů integrace **dominuje skupina dětí s vadami řeč**i – **1217**, následují děti **s více vadami** – **726** a **děti se zrakovým postižením** - **272**. S celkovými počty úzce souvisí i existence specializovaných zařízení jako jsou logopedické mateřské školy nebo v případě dětí s více vadami dětské rehabilitační stacionáře a při nich působící mateřské školy.

Nejnižší počty skupinově integrovaných dětí ve speciálních mateřských školách **představují děti s tělesným postižením - 131, vývojovými poruchami chování – 140 a sluchovým postižením - 167.**

Tab. č. 4.3 Počty žáků podle typu integrace a druhu postižení v jednotlivých krajích na středních školách*

KRAJ	BĚŽNÉ ŠKOLY																		SPECIÁLNÍ ŠKOLY								
	SKUPINOVÁ INTEGRACE									INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE									SKUPINOVÁ INTEGRACE								
	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem	Mentální postižení	Sluchové postižení	Zrakové postižení	Vady řeči	Tělesné postižení	Souběž. postiž. více vadami	Vývojové poruchy	Autismus	Celkem
Jihočeský kraj	330	2	0	0	0	0	43	0	**375**	49	15	7	1	16	13	232	4	**337**	176	0	1	1	2	17	0	3	**200**
Jihomoravský kraj	223	1	1	0	3	2	41	1	**272**	16	21	24	2	31	1	959	6	**1060**	512	31	62	0	120	157	259	20	**1161**
Karlovarský kraj	80	0	0	0	0	2	5	0	**87**	75	7	0	3	18	16	109	5	**233**	49	0	0	0	0	7	24	0	**80**
Královéhradecký kraj	211	0	0	1	0	0	30	0	**242**	18	7	5	2	12	2	224	0	**270**	521	54	1	2	74	107	38	2	**799**
Liberecký kraj	54	1	0	0	0	0	95	0	**150**	2	15	5	3	37	4	164	1	**231**	221	4	0	0	40	6	0	2	**273**
Moravskoslezský kraj	926	6	3	1	21	24	28	15	**1024**	88	40	19	8	76	11	695	4	**941**	386	0	0	1	1	23	8	14	**433**
Olomoucký kraj	138	0	0	0	1	3	42	0	**184**	17	9	8	1	23	6	290	2	**356**	633	12	15	7	2	83	6	3	**761**
Pardubický kraj	18	1	0	1	1	0	15	0	**36**	33	2	3	0	11	9	270	2	**330**	363	0	0	0	0	51	87	1	**502**
Plzeňský kraj	250	1	0	0	0	0	0	0	**251**	4	7	0	0	4	0	201	3	**219**	287	0	0	0	4	47	53	0	**391**
Praha	274	0	0	2	3	22	118	0	**419**	17	21	9	2	49	12	646	31	**788**	412	137	70	4	106	154	92	17	**992**
Středočeský kraj	591	1	0	3	4	10	150	1	**760**	36	10	10	4	22	5	721	11	**819**	371	0	0	0	1	44	89	1	**506**
Ústecký kraj	848	3	1	1	1	18	358	0	**1230**	7	15	11	4	26	15	229	2	**309**	175	0	0	0	0	15	0	0	**190**
Vysočina	53	0	0	0	0	0	10	0	**63**	102	7	8	2	22	6	299	2	**448**	150	0	0	0	1	27	0	1	**180**
Zlínský kraj	232	1	1	0	5	15	7	2	**263**	4	16	4	2	29	2	127	7	**191**	254	64	3	4	3	22	24	1	**375**
Celkový součet	**4228**	**17**	**6**	**9**	**39**	**96**	**942**	**19**	**5356**	**468**	**192**	**113**	**34**	**376**	**102**	**5166**	**80**	**6532**	**4510**	**302**	**152**	**19**	**354**	**760**	**680**	**65**	**6843**

*Legenda: červeně jsou označeny vždy tři nejvíce zastoupené druhy postižení v dané formě integrace; modře jsou označeny vždy tři nejvíce zastoupené durhy postižení v dané formě integrace;

4.3 ANALÝZA POČTU ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Středoškolské vzdělávání představuje poslední skupinu žáků, kterou se zabývá analýza z hlediska forem integrace a srovnání podle typu postižení.

4.3.1 INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE V BĚŽNÝCH STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Nejpočetnější skupinu **individuálně integrovaných** představují podobně jako v případě základních škol žáci **s vývojovými poruchami učení – 5166, druhou nejpočetnější skupinou** integrovanou ve středním školství jsou **žáci s mentálním postižením – 468, a třetí** skupinou **s nejpočetnějším zastoupením** v individuální integraci jsou žáci s **tělesným postižením – 376**.

U žáků s vývojovými poruchami není individuální integrace nelogická, protože podle definic o vývojových poruchách učení by se mělo jednat o jedince s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí a po dobu vzdělávání na základní školy si vytvářeli kompenzačním mechanismy, které jim napomáhají při zvládání nároků středoškolského vzdělávání, podobně u žáků s tělesným postižením, u diagnóz jako svalová dystrofie, vadné držení těla, amputace, malformace apod., zůstává intelekt zachován na takové úrovni, kdy jsou schopni s různou mírou podpůrných opatření zvládnout nároky běžné střední školy.

Z pohledu integrace je jistě zajímavé číslo v případě individuální integrace žáků a **studentů s mentálním postižením**. Tato skupina zaujímá druhou pozici. Pomineme-li skutečnost, že tak vysoké číslo souvisí s poměrem této skupiny v populaci (viz výše), **pak svědčí jednoznačně o prointegračních tendencích v českém školství a poradenství.**

Otázkou zůstává, zda je to tento trend odrazem procesu stability a připravenosti školství jako vnitřní motivace nebo dopadem legislativních opatření a kroků jako vnější motivace.

Naopak **nejnižší počty** individuálně integrovaných žáků v běžných středních školách vykazují **vady řeči 34, autismus 80 a žáci s více vadami 102**. V případě řečových vad, je celkový počet žáků nízký, protože většina vad řeči (např. dyslalie, vývojová dysfázie) jsou dominující v předškolním mladším školním věku, řečové vady s dlouhodobějším nebo trvalým charakterem jako balbuties, mustismu, rhinolálie jsou méně časté, což vysvětluje výrazné snížení výskytu žáků s řečovou vadou ve středoškolském vzdělávání vůbec. Autismus a postižení více vadami pak znovu představují kategorii, které je s ohledem na závažnost postižení vysoce náročná na individuální integraci v běžné škole.

4.3.2 SKUPINOVÁ INTEGRACE VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH MAINSTREAMOVÉHO PROUDU

Nejpočetnější skupinou **skupinově integrovaných** žáků a studentů jsou osoby **s mentálním postižením – 4228 žáků**, následují žáci **s vývojovými poruchami – 942** a třetí nejpočetnější skupinou jsou **žáci s více vadami – 96**. Převaha skupinové integrace žáků s mentálním postižením a více vadami je nasnadě díky středním odborným školám a učilištím, které mají ve své nabídce rovněž učební obory kódované jako E - obory, kde je jednou z indikací doporučení školského poradenského zařízení.

Nejnižší počty žáků ve skupinové integraci v běžných školách jsou **žáci se zrakovým postižením – 6, žáci s vadami řeči - 9, žáci se sluchovým postižením - 17.**

Podle tabulky je zřetelné, že se jedná většinou jen o individuální případy, tedy pravděpodobně mohlo být pro tuto formu integrace využito, do novelizace platné možnosti doplnění počtu speciálních tříd, nebo studijních skupin až do výše 25% žáky bez zdravotního postižení nebo žáky s jiným zdravotním postižením.

4.3.3 SKUPINOVÁ INTEGRACE VE SPECIÁLNÍCH ŠKOLÁCH

Pro tuto formu integrace jsou nejpočetnější **skupinou žáci s mentálním postižením** – představují počet **4510 jedinců**. Menší, ale současně **druhou nejpočetnější** skupinou jsou žáci a studenti **s více vadami** - **760**, **třetí nejpočetnější** skupinu vzdělávanou ve speciálních školách jsou **žáci s vývojovými poruchami - 680**.

Tento způsob integrace je východiskem pro vzdělávání žáků a studentů se závažnějšími stupni postižení, protože je zcela přizpůsoben jejich možnostem a zaměřuje se na oblasti, které nejsou pro běžné vzdělávání na středních školách charakteristické (sebeobsluha, sociální učení a sociální dovednosti apod.)

Naopak **nejnižší počty** skupinově integrovaných představují žáci, studenti s **vadami řeči 19, autisté 65 a žáci se zrakovým postižením.**

Komentář:

Sledované údaje ukazují dosavadní stav „volby vzdělávací cesty zákonnými zástupce dětí, žáků a studentů. Potvrdilo se, že zejména ve skupině tělesného postižení a zrakového postižení je velká část dětí a žáků vzdělávána v režimu individuální integrace, u žáků s mentálním postižením logicky dosud převládá umístění ve školách samostatně určených (základní škola speciální, základní škola praktická). Pokud budeme respektovat znění § 16 školského zákona budeme za žáky se zdravotním postižením považovat i děti se specifickou vývojovou poruchou učení nebo chování – potom je zřejmé, že všechny statistiky „potenciálních“ žáků jsou těmito údaji „znepřesněny“. Na základních školách je dnes cca 28 tis. žáků s vývojovou poruchou učení a necelé tři tisíce s vývojovou poruchou chování. Ostatní – skutečná – zdravotní postižení představují řád stovek, výjimečně tisíců těchto žáků.

Ukazuje se nezbytné, aby v uvažovaných změnách školské legislativy bylo pamatována na skutečnost, že s přihlédnutím ke všem zjištěním lékařské vědy nejsou vývojové poruchy učení a chování zdravotním postižením – ale v drtivé většině případů snad zdravotním znevýhodněním.

Sledované údaje dále potvrzují:
1) závislost podle umístění vers. výskyt poruch v populaci (počty se odvíjí podle výskytu daného zdravotního postižení v populaci – a i tak jsou ovlivněny údaje vázané na jednotlivé druhy škol či vzdělávací cesty)

2) Formy skupinové integrace v běžných školách respektují dřívější „historický“ stav původního „segregovaného“ školství v ČR. Tj. tradičně tyto třídy byly u žáků s poruchami řeči – nyní narušením komunikační schopnosti a případně ještě specifičtěji tzv. „dyslektické“ třídy. Tento model v podstatě přetrvává dodnes. Skupinová integrace u dalších zdravotních postižení se rozvíjí jen velmi pomalu Např. u žáků s mentálním postižením se jedná pravděpodobně i nejlepší formu jejich integrovaného vzdělávání.

4.4 SOUHRN POČTU ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM ZASTOUPENÝCH V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH

Podle předchozích přehledů počtu žáků a dětí s postižením lze sestavit celkový počet těchto osob v jednotlivých krajích. **Kraje**, které vykazují **největší počet žáků s postižením** (z celkového počtu žáků s postižením ve všech krajích – 99 409) jsou **moravskoslezský 13 484 (cca 15%)** dětí žáků a studentů s postižením, s minimálním rozdílem pak následují **kraje ústecký – 10 930 (cca 11%)** a **středočeský kraj s 10 862 (cca 11%)** vykázanými dětmi, žáky a studenty s postižením.

Mezi **kraje s nejmenšími počty** žáků s postižením patří **karlovarský 2 842 (3%), plzeňský 4140 (cca 4%) a Vysočina – 4350 (cca 4%).**

Výše uvedená data nejsou nikterak překvapivá, protože víceméně korespondují s velikostmi krajů podle počtu obyvatel (viz příloha 4). Z pohledu činnosti SPC a jejich diagnostické a poradenské činnosti byla dále analýza zaměřena na srovnání podílů dětí, žáků a studentů **podle formy integrace v jednotlivých krajích**. Tato data jsou podrobně rozvedena v následujících tabulkách.

Graf č. 4.1 Počty dětí, žáků se zdravotním postižením v jednotlivých krajích

Tab. č. 4.4 Přehled celkových počtů žáků v jednotlivých krajích podle formy integrace*

		Běžné školy								Speciální školy			
		SKUPINOVÁ INTEGRACE (SI)				INDIVIDUÁLNÍ INTEGRACE (II				SKUPINOVÁ INTEGRACE (SISŠ)			
		1. + 2. stupeň				1. + 2. stupeň				1. + 2. stupeň			
Žáci se ZP- Celkem		Celkem SŠ	Celkem MŠ	Celkem ZŠ	celkem SI	Celkem SŠ	Celkem MŠ	Celkem ZŠ	celkem II	Celkem SŠ	Celkem MŠ	Celkem ZŠ	celkem SISŠ
	KRAJ												
5732	Jihočeský	375	91	196	662	337	120	2 469	2 926	200	162	1 782	2 144
8421	Jihomoravský	272	493	639	1404	1060	155	2082	3297	1161	411	2139	3711
2842	Karlovarský	87	115	302	504	233	50	814	1097	80	33	1128	1241
8214	Královehrad.	242	341	311	894	270	67	4 042	4 379	799	345	1 797	2 941
4396	Liberecký	150	348	260	758	231	170	1 089	1 490	273	188	1 687	2 148
13484	Moravskoslez.	1024	913	764	2701	941	378	5 319	6 638	433	451	3 261	4 145
6779	Olomoucký	184	172	455	811	356	108	2 207	2 671	761	234	2 302	3 297
4463	Pardubický	36	200	53	289	330	81	1852	2263	502	21	1388	1911
4140	Plzeňský	251	199	84	534	219	93	1014	1326	391	125	1764	2280
10071	Praha	419	196	709	1324	787	194	3932	4913	992	550	2292	3834
10862	Středočeský	760	87	599	1446	819	149	4549	5517	506	245	3148	3899
10930	Ústecký	1230	409	1107	2746	309	97	3275	3681	190	213	4100	4503
4350	Vysočina	63	266	387	716	448	133	1 725	2 306	180	18	1 130	1 328
4733	Zlínský	263	399	233	895	191	124	1758	2073	375	100	1290	1765
99409	**CELKEM**	**5356**	**4 229**	**6 099**	**15 684**	**6532**	**1 919**	**36 127**	**44 577**	**6843**	**3 096**	**29 208**	**39 147**

Legenda: červeně jsou označeny vždy 3 kraje s nejvyššími počty žáků s postižením; modře jsou označeny vždy 3 kraje s nejnižšími počty žáků s postižením;

Tab č. 4.5 Podíly celkových počtů žáků v jednotlivých krajích podle formy integrace*

		běžná škola		speciální
		Skupinová integrace	Individuální integrace	Skupinová integrace
celkový poč. postižených	KRAJ	Podíl SI v %	Podíl II v %	Podíl SŠ v %
5732	Jihočeský	**11,55**	51,05	37,40
8421	Jihomoravský	16,68	39,15	44,07
2842	Karlovarský	17,74	38,60	43,67
8214	Královéhradecký	**10,88**	**53,32**	35,80
4396	Liberecký	17,24	**33,89**	**48,86**
13484	Moravskoslezský	**20,03**	49,23	30,74
6779	Olomoucký	11,96	39,40	**48,64**
4463	Pardubický	**6,48**	50,71	42,82
4140	Plzeňský	12,90	**32,03**	**55,07**
10071	Praha	13,15	48,78	38,07
10862	Středočeský	13,31	**50,79**	35,90
10930	Ústecký	**25,12**	**33,68**	41,20
4350	Vysočina	16,46	**53,01**	30,53
4733	Zlínský	**18,91**	43,80	37,29
99409	CELKEM	15,78	44,84	39,38

* Legenda: I v tomto případě zaznamenává údaj červenou barvou kraje v dané položce s nejvyšším procentuálním zastoupením a údaj modrou barvou s nejnižším procentuálním zastoupením.

Z hlediska formy integrace a krajů hovoří výsledky následovně. **Individuální integrace** je v současné době **nejvíce** zastoupeným typem integrace **v královéhradeckém kraji**, kde představuje **53,32 %** oproti ostatním formám, **druhým** krajem je **Vysočina**, kde **podíl individuální integrace** představuje **53,01%** a krajem **s třetím největším** podílem individuální integrace je **jihočeský kraj s 51,05%** individuálně integrovaných žáků se zdravotním postižením.

Naopak mezi kraje s **nejmenším podílem individuálně** integrovaných žáků patří **plzeňský – 32,03%, ústecký - 33,68% a kraj liberecký, kde je individuálně integrováno 33,89%** dětí, žáků a studentů s postižením v mainstreamovém vzdělávání.

Mezi nejvyšším a nejnižším podílem individuálně integrovaných osob s postižením ve vzdělávání je 21,29%, což je poměrně významný rozdíl. Vyjádření příčin (např. počet speciálních škol v kraji, počet dětí s těžkým postižením, finanční podpora a zabezpečení integrace v daném kraji, krajská podpora služeb asistentů pedagoga, které se podílí na možnostech integrace dětí s postižením do běžného školství apod..) není jednoduché a vyžadovalo by podrobnější analýzu dat a potvrzení jejich statistické významnosti.

Krajem s **nejnižším** podílem **skupinově integrovaných** dětí, žáků a studentů **je Vysočina – 30,53%**, následuje kraj **moravskoslezský – 30,74%** a třetím krajem s nejnižším počtem osob s postižením ve speciálním školství je **kraj královéhradecký – 35,80%**.

Krajem s **nejvyšším** podílem **skupinové integrace ve speciálním školství** je kraj **plzeňský – 55,07%**, druhým krajem s nevětším podílem skupinové integrace je **kraj liberecký 48,86%** a třetím **kraj pardubický** s podílem **42,82%**.

Rozdíly v četnosti a velikosti podílu dětí, žáků a studentů skupinově integrovaných ve speciálním školství jako přímý protipól individuální integrace jsou ještě o něco málo větší, jedná se o rozdíl 24,54% mezi krajem s nejnižším a nejvyšším podílem skupinově integrovaných dětí, žáků a studentů.

Legislativa umožňuje také integrací třetí formou, a tou je integrace **skupinová v běžném školství** a v řadě případů představuje akceptovatelný a zvládnutelný kompromis v rámci možností škol a potenciálu dětí, žáků a studentů s postižením. Tato forma je **v největším měřítku** zastoupena **v ústeckém kraji 25,12%**, **v moravskoslezském kraji 20,03%** a také **ve zlínském kraji 18,91%**.

Nejméně ji pak využívají **kraje pardubický 6,48%**, **královehradecký v 10,88 %** a **jihočeský v 11,55%.**

Podíváme-li se na průměrné hodnoty jednotlivých forem integrace (již bez závislosti na územním rozděleni) lze konstatovat vcelku s uspokojením, že integrace v mainstreamovém proudu představuje v současnosti jednoznačně nadpoloviční převahu – 59,28% (z čehož 44,11% představuje individuální integrace dětí, žáků a studentů s postižením v běžných školách, v průměru pak 15,17% postižených je integrováno formou skupinové integrace v běžných školách); skupinová forma integrace ve speciálním školství je zastoupena ve 40,72%.

Tato závěrečná čísla **potvrzují názory pracovníků SPC vyjádřené v průzkumu změřeném na činnost SPC**, jehož výsledky jsou součástí tohoto textu (viz kap č. 7).

Poznámka: Při prezentaci tvrzení propagujících u nás „rozvoj" prointegračních tendencí je třeba mít na paměti, že vysokou měrou se na celkových číslech podílí právě žáci se SVPU/SVPCH, kteří jsou z hlediska klasifikace postižení (nejen v této Analýze) považováni za skupinu, která značným způsobem „mate a rozostřuje" skutečný obraz integrovaného vzdělávání u nás.

4.5 SOUHRNNÉ ZASTOUPENÍ POČTU ŽÁKŮ S POSTIŽENÍM V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH PODLE FORMY INTEGRACE A STUPNĚ VZDĚLÁVÁNÍ

Následující graf ukazuje podíl jednotlivých stupňů školských zařízení a formy integrace. Největší podíl představuje individuální integrace v běžných základních školách – 37%, druhý největší podíl tvoří skupinová integrace v základních školách speciálních - 29%, následuje skupinová integrace na středních speciálních školách – 7%, individuální integrace na běžných středních školách (7%), poněkud menším podílem je zastoupena skupinová integrace na běžných základních školách (6%) a skupinová integrace na běžných středních školách (5%).

K nejmenším podílům se řadí všechny typy integrace v mateřských školách - z toho skupinová integrace v běžných mateřských školách představuje 4%, skupinová integrace ve speciálních školách cca 3% a nejmenší podíl v mateřských školách a v systému vůbec představuje individuální integrace v běžných mateřských školách.

Graf 4.2 Podíl dětí, žáků a studentů podle typu integrace a stupně školství

4.6 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM V KRAJÍCH A VÝKONY SPC V KRAJÍCH

Výše uvedené údaje představily dosud „statický“ rozměr fenoménu zdravotního postižení – zde v roli stávajících či potenciálních klientů služeb SPC. V rámci této Analýzy jsme přistoupili k pokusu, který u nás dosud nebyl proveden a to porovnání údajů o skutečném počtu žáků se zdravotním postižením a údajů o počtu osob, jimiž je v daném období poskytnuta služba SPC.

Jedná se o porovnání veřejně dostupných údajů, kdy první z údajů poskytují školy v rámci svých statistických výkazů a druhý údaj pochází rovněž z oficiálních statistik předávaných jednotlivými SPC ke zpracování v rámci systému statistického sledování českého školství ze strany ÚIV. **(viz dále tabulky č. 4.6 – 4.10)** Již v úvodu konstatujeme, že **byly zaznamenány zásadní rozdíly v situaci v jednotlivých krajů, jednotlivých druhů zdravotního postižení a jednotlivých SPC.**

Příčin těchto místy zásadních rozporů **je několik**. Jak již bylo předesláno v předchozích kapitolách, **klíčovou roli zde hraje celková nejednotnost koncepce řízení a správy SPC u nás.**

- V některých krajích **existuje rozdělení kompetencí mezi jednotlivá SPC** tak, že každé z nich zabezpečuje jeden typ postižení. Výklady k tomu jak pak má SPC postupovat v případě vykazování žáků s postižením více vadami jsou dílem nejasné, nebo se postupuje tak, že každé SPC vykazuje žáka jen jako postiženého tím postižením, pro které má SPC udělen statut! **Žák je pak v evidenci více SPC, z nichž každé diagnostikuje a ošetřuje žáka z pohledu „kompetenčně sobě vymezenému postižení“. Jako dítě s více vadami jej ale vykazuje škola na základě podkladů ze všech SPC, u nichž je žák klientem!** Poté může dojít k výraznému komparovaných údajů, přičemž konstatujeme, že se jedná o problém objektivní, kdy žádná ze stran výkaznictví (škola ani SPC) nepochybila.

Příklad: *Podle údajů ve statistice by jinak bylo jen velmi těžko uvěřitelné, že např. celý Moravskoslezský kraj, který má nejpočetnější skupinu dětí, žáků a studentů s postižením (13 484) integruje ve speciálním školství formou skupinové integrace jednoho jediného žáka na střední škole!.*

- **Druhým možným vysvětlením** je skutečnost, že zejména ředitelé škole, kteří se setkávají s integrací žáků s postižením poprvé, mohou ve výkaznictví chybovat (důkazem bývají telefonáty ředitelů pracovníkům SPC, jak si tedy mají určitého žáka vykázat). **Toto je jediná forma komunikace a možného zpětného ověření vzájemného výkaznictví mezi školou a školským poradenským pracovištěm.** Proto některá SPC uvádějí ve zprávách z vyšetření nebo podkladech pro integraci kolonku: „pro potřeby výkaznictví"- kde uvádějí jakým způsobem by měla škola žáka vykázat.. Takováto koncepce však není daná celorepublikově, dokonce ani regionálně a tím opět neřeší celkový chaos.

- Rozdíly v počtech žáků daných výstupy škol a SPC **může být způsoben i tím**, že **SPC** při přijetí žáků **nejsou vázána „spádovostí" či regionem**, ve kterém se nachází. Tzn. SPC může poskytovat služby žákům v jiném kraji, než ve kterém je zřízeno. V evidenci pak vede více žáků s určitým typem postižení než, jak je vykazují školy daného kraje.

- **Jinou možnou příčinou** může však být i mylné **vykazování práce** s žáky, jedná-li se o **skupinovou integraci** a práci/terapii se skupinou; **kdy** pak **jsou poskytovány služby třídě**, v níž jsou vyučováni i žáci mimo, kteří nejsou ve skutečnosti žáky daného SPC, které si je vykazuje. Obdobné nesrovnalosti v případě práce se speciálními třídami lze najít v případě doporučování asistentů pedagoga (viz dále).

- **Minoritně** může docházet k rozdílům **v počtech v případě** např. stěhování žáků, kdy rodič neoznámí tuto skutečnost již poradenskému zařízení, které žáka nadále vede v aktivní evidenci, škola jej pak ve statistikách již nevykazuje.

- v případě **SPC pro žáky s řečovým postižením** je dále zaznamenaný rozdíl v počtech podpořených dětí ze strany SPC a dětí vykázaných školami jako se zdravotním postižením způsoben "logickým" zaměřením těchto SPC na reedukaci a nápravy řečového vývoje (typicky např. dyslálie), které nespadají do kategorie zdravotního postižení, jsou však těmito SPC "obsluhovány". Je zřejmé, že **tento typ SPC** (s tímto zaměřením) **přesahuje svou působností rámec vzdělávací soustavy** a působí jako "obecná zdravotnická prevence, depistáž a rehabilitace".

- **U SPC Středočeského kraje** (či obecně žáků ze Středočeského kraje) **konstatujeme zřetelný odliv těchto žáků do SPC zřizovaných Prahou.**

- **Nejvýznamnější rozdíly** v počtu "existujících" dětí se zdravotním postižením a vykázané činnosti SPC **konstatujeme u mateřských škol**.

- Daleko přehlednější a svého druhu **"vyrovnanější" situace je u základních škol**. Dominantní skupinou, která dosud nebyla "službami SPC zasažena" byli žáci s mentálním postižením. (k očekávaným změnám viz dále v tab. č. 4.8)

I pokud přijmeme všechny uvedené důvody či možné příčiny dále zaznamenaných rozdílů (až stovky a výjimečně tisíce procent!) stojíme na stanovisku, že tyto rozdíly jsou primárně způsobeny problémy v jednotném vedení celého segmentu SPC u nás. Vyvolávají tak mnohdy pochyby o efektivitě činnosti (zdůrazněme: pouze některých!) SPC. Přitom se nemusí jednat o neochotu či nízké pracovní výkony pracovníků. Možné je i to, že údaje jsou „přikreslovány" z nejrůznějších důvodů, které nelze bez seriózního šetření na místě samém vyvozovat.

Ať se již jedná o jakoukoliv příčinu a i se započítáním možné statistické chyby se jasně potvrdilo, že rovný přístup k poradenské službě ze strany uživatelů – žáků v různých částech (krajích) České republiky nelze v tomto systému zajistit!

A naplnit tak právo dítěte, žáka a studenta se zdravotním postižením jež mu vyplývá z ustanovení § 16 školského zákona.

Tab. č. 4.6 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a běžnými MŠ v roce 2010/2011

INDIVIDUÁLNÍ A SKUPINOVÁ INTEGRACE MŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

BĚŽNÉ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	202	459	**227,23**	23	55	**239,13**	13	14	**107,14**	9	8	**88,89**	114	325	**285,09**	17	16	**94,12**	21	18	**85,71**	5	23	**460,00**
Jihomoravský	616	5001	**811,85**	25	60	**240,00**	3	13	**433,33**	1	8	**800,00**	502	4764	**949,00**	27	40	**148,15**	22	23	**104,55**	36	93	**258,33**
Karlovarský	157	272	**173,25**	7	17	**243,86**	1	–	**0**	28	1	**3,57**	94	195	**207,45**	7	2	**28,57**	12	39	**325,00**	8	18	**225,00**
Královéhrad.	387	1397	**360,98**	3	111	**3700,00**	1	11	**1100,00**	16	26	**162,50**	290	1164	**401,38**	10	8	**80,00**	55	30	**54,55**	12	47	**391,67**
Liberecký	500	263	**52,60**	10	17	**170,00**	6	15	**250,00**	27	8	**29,63**	325	173	**53,23**	6	16	**266,67**	114	23	**20,18**	12	11	**91,67**
Moravskoslez.	1274	1126	**88,38**	25	50	**200,00**	6	14	**233,33**	44	71	**161,36**	1090	906	**83,12**	29	35	**120,69**	21	1	**4,76**	59	49	**83,05**
Olomoucký	269	1825	**678,44**	12	142	**1183,33**	3	19	**633,33**	5	9	**180,00**	211	1506	**713,74**	11	29	**263,64**	21	100	**476,19**	6	20	**333,33**
Pardubický	270	394	**145,93**	25	23	**92,00**	7	5	**71,43**	16	23	**143,75**	152	291	**191,45**	17	9	**52,94**	32	29	**90,63**	21	14	**66,67**
Plzeňský	283	435	**153,71**	25	17	**68,00**	10	3	**30,00**	2	12	**600,00**	182	304	**167,03**	7	11	**157,14**	40	35	**87,50**	17	53	**311,76**
Praha	334	1558	**466,47**	10	47	**470,00**	11	38	**345,45**	6	30	**500,00**	164	1229	**749,39**	15	37	**246,67**	72	112	**155,56**	56	65	**116,07**
Středočeský	202	229	**113,37**	16	24	**150,00**	6	7	**116,67**	5	–	**0**	85	145	**170,59**	18	8	**44,44**	46	33	**71,74**	26	12	**46,15**
Ústecký	480	2362	**492,08**	25	167	**668,00**	7	29	**414,29**	1	5	**500,00**	340	1991	**585,59**	5	43	**860,00**	89	101	**113,48**	13	26	**200,00**
Vysočina	376	1021	**271,54**	19	32	**168,42**	3	6	**200,00**	25	10	**40,00**	207	896	**432,85**	31	15	**48,39**	63	45	**71,43**	28	17	**60,71**
Zlínský	519	963	**185,55**	35	59	**168,57**	3	17	**566,67**	26	6	**23,08**	408	823	**201,72**	8	14	**175,00**	23	13	**56,52**	16	31	**193,75**
Celkový součet	**5869**	**17305**	**294,85**	**260**	**821**	**315,77**	**80**	**191**	**238,75**	**211**	**217**	**102,84**	**4164**	**14712**	**353,31**	**208**	**283**	**136,06**	**631**	**602**	**95,40**	**315**	**479**	**152,06**

Tab. č. 4.7 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a speciálními MŠ v roce 2010/2011

SKUPINOVÁ INTEGRACE MŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

SPECIÁLNÍ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	154	211	**137,01**	31	40	**129,03**	6	1	**16,67**	44	34	**77,27**	20	77	**385,00**	8	18	**225,00**	43	17	**39,53**	2	24	**1200,00**
Jihomoravský	407	1 222	**300,25**	53	43	**81,13**	29	28	**96,55**	31	–	**0**	134	961	**717,16**	24	43	**179,17**	87	99	**112,50**	49	48	**97,96**
Karlovarský	33	2	**6,06**	1	–	**0**	1	–	**0**	–	–	**0**	23	–	**0**	–	–	**0**	8	2	**25,00**	–	–	**0**
Královéhrad.	340	532	**156,47**	6	69	**76,67**	15	5	**33,33**	40	48	**120,00**	192	264	**137,50**	8	6	**75,00**	64	74	**115,63**	15	66	**440,00**
Liberecký	174	461	**264,94**	13	29	**233,08**	4	20	**500,00**	–	16	**x**	77	331	**429,87**	15	–	**0**	56	32	**57,14**	9	33	**366,67**
Moravskoslez.	444	600	**135,14**	37	77	**208,11**	24	32	**133,33**	48	5	**10,42**	191	316	**165,45**	33	49	**148,48**	72	16	**22,22**	39	105	**269,23**
Olomoucký	233	469	**201,29**	13	104	**800,00**	14	9	**64,29**	26	39	**150,00**	113	138	**122,12**	4	5	**125,00**	47	166	**353,19**	16	8	**50,00**
Pardubický	21	45	**214,29**	7	1	**14,29**	–	–	**0**	–	–	**0**	6	2	**33,33**	–	1	**x**	5	22	**440,00**	3	19	**633,33**
Plzeňský	124	195	**157,26**	2	11	**550,00**	13	6	**46,15**	15	25	**166,67**	68	122	**179,41**	–	–	**0**	18	12	**66,66**	8	19	**237,50**
Praha	512	499	**97,46**	23	27	**117,39**	44	22	**50,00**	33	22	**66,67**	226	173	**76,55**	21	26	**123,81**	116	130	**112,07**	49	99	**202,04**
Středočeský	224	133	**59,37**	19	36	**189,47**	3	5	**166,67**	27	–	**0,00**	74	35	**47,30**	7	6	**85,71**	71	31	**43,66**	23	20	**86,96**
Ústecký	172	859	**799,42**	2	152	**7600,00**	1	17	**17000,00**	3	2	**66,67**	44	468	**1063,64**	11	44	**400,00**	94	138	**146,81**	17	38	**223,53**
Vysočina	18	168	**933,33**	–	5	**x**	–	6	**x**	5	37	**740,00**	4	68	**1700,00**	–	21	**x**	7	25	**357,14**	2	6	**300,00**
Zlínský	100	211	**211,00**	–	30	**x**	13	9	**69,23**	–	22	**x**	45	104	**231,11**	–	3	**x**	38	22	**57,89**	4	21	**525,00**
Celkový součet	**2956**	**5607**	**189,68**	**207**	**624**	**301,45**	**167**	**160**	**95,81**	**272**	**250**	**1397,7**	**1217**	**3059**	**251,36**	**131**	**222**	**169,47**	**726**	**786**	**108,26**	**236**	**506**	**214,41**

Tab. č. 4.8 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a běžnými ZŠ v roce 2010/2011

INDIVIDUÁLNÍ A SKUPINOVÁ INTEGRACE ZŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

BĚŽNÉ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	401	568	**141,65**	157	104	**66,24**	18	69	**383,33**	12	50	**416,67**	78	237	**30,38**	42	25	**59,52**	41	33	**80,49**	5	50	**1000,00**
Jihomoravský	644	1206	**187,27**	250	258	**103,20**	59	95	**161,02**	31	33	**106,45**	66	463	**701,51**	103	156	**151,46**	37	34	**91,89**	98	167	**170,41**
Karlovarský	406	245	**60,34**	235	27	**11,49**	19	2	**10,53**	11	2	**18,18**	57	79	**138,60**	34	10	**29,41**	32	87	**271,88**	18	38	**211,11**
Královéhrad.	472	658	**139,41**	166	91	**54,82**	24	63	**262,50**	63	68	**107,94**	31	236	**761,29**	82	64	**78,05**	60	46	**76,67**	46	90	**195,65**
Liberecký	342	385	**112,57**	119	33	**27,73**	35	49	**140,00**	34	49	**144,12**	40	129	**322,50**	57	58	**101,75**	34	27	**79,41**	23	40	**173,91**
Moravskosl.	1 284	1496	**116,51**	448	362	**80,80**	58	82	**141,38**	40	50	**125,00**	352	651	**184,94**	169	178	**105,33**	67	15	**22,39**	150	158	**105,33**
Olomoucký	370	1731	**467,84**	153	418	**273,20**	26	71	**273,08**	9	41	**455,56**	51	928	**1819,61**	43	69	**160,47**	60	143	**238,33**	28	61	**217,86**
Pardubický	253	161	**63,64**	77	16	**20,78**	31	6	**19,35**	14	7	**50,00**	27	49	**181,48**	43	14	**32,56**	35	31	**88,57**	26	38	**146,15**
Plzeňský	357	425	**119,05**	113	45	**39,82**	62	39	**62,90**	30	44	**146,67**	49	102	**208,16**	48	42	**87,50**	29	52	**179,31**	26	101	**388,46**
Praha	832	1221	**146,75**	70	94	**134,29**	46	101	**219,57**	41	131	**319,51**	59	396	**671,19**	54	109	**201,85**	145	149	**102,76**	117	241	**205,98**
Středočeský	867	268	**30,91**	267	125	**46,82**	73	6	**8,22**	53	–	**0**	185	60	**32,43**	99	34	**34,34**	99	28	**28,28**	91	15	**16,48**
Ústecký	918	2074	**225,93**	561	364	**64,88**	74	71	**95,95**	37	51	**137,84**	68	1158	**1702,94**	81	183	**225,93**	65	192	**295,38**	32	55	**171,88**
Vysočina	478	632	**132,22**	194	107	**55,15**	22	23	**104,55**	28	48	**171,43**	40	212	**530,00**	48	58	**120,83**	95	115	**121,05**	51	69	**135,29**
Zlínský	483	646	**133,75**	73	113	**154,79**	49	93	**189,80**	23	36	**156,52**	135	166	**122,96**	94	129	**137,23**	52	36	**69,23**	57	73	**128,07**
CELKEM	**8107**	**11716**	**144,52**	**2883**	**2157**	**74,82**	**596**	**770**	**129,19**	**426**	**610**	**143,19**	**1238**	**4 866**	**393,05**	**997**	**1129**	**113,24**	**851**	**988**	**116,10**	**768**	**1196**	**155,73**

Tab. č. 4.9 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a speciálními ZŠ v roce 2010/2011

SKUPINOVÁ INTEGRACE ZŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

SPECIÁLNÍ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	1733	312	**18,00**	1 315	113	**8,59**	124	–	**0,00**	39	15	**38,46**	1	17	**1700,00**	1	32	**3200,00**	207	101	**48,79**	46	34	**73,91**
Jihomoravský	2096	1235	**58,92**	1249	623	**49,88**	63	46	**73,02**	50	–	**0**	171	137	**80,12**	3	16	**533,33**	432	304	**70,37**	128	109	**85,16**
Karlovarský	1076	363	**33,74**	867	229	**26,41**	1	–	**0**	1	–	**0**	–	–	**0**	–	–	**0**	183	122	**66,67**	23	12	**52,17**
Královéhrad.	1649	630	**38,20**	1 257	203	**16,15**	21	19	**90,48**	–	–	**0**	112	48	**42,86**	6	31	**51,67**	193	227	**117,62**	57	102	**178,95**
Liberecký	1657	634	**38,26**	1 299	296	**22,79**	6	14	**233,33**	4	3	**75,00**	23	19	**82,61**	22	18	**81,82**	268	183	**68,28**	35	101	**288,57**
Moravskoslez.	3110	1791	**57,59**	2 209	1 117	**50,57**	70	32	**45,71**	34	39	**114,71**	202	112	**55,45**	46	165	**358,70**	411	69	**16,79**	138	257	**186,23**
Olomoucký	2211	1258	**56,90**	1 454	384	**26,41**	66	27	**40,91**	61	57	**93,44**	213	236	**110,80**	5	24	**480,00**	366	516	**140,98**	46	14	**30,43**
Pardubický	1353	382	**28,23**	1036	113	**10,91**	–	–	**0**	2	1	**50,00**	4	2	**50,00**	2	0	**0,00**	252	247	**98,02**	57	19	**33,33**
Plzeňský	1754	602	**34,32**	1408	188	**13,35**	1	9	**900,00**	4	111	**2775,00**	10	18	**180,00**	3	0	**0,00**	297	241	**81,14**	31	35	**112,90**
Praha	1837	1056	**57,48**	853	364	**42,67**	153	19	**12,42**	20	25	**125,00**	316	98	**31,01**	56	20	**35,71**	317	381	**120,19**	122	149	**122,13**
Středočeský	3057	1074	**35,13**	2447	758	**30,98**	1	5	**500,00**	3	1	**33,33**	11	29	**263,64**	3	9	**300,00**	537	253	**47,11**	55	19	**34,55**
Ústecký	3953	1869	**47,28**	3385	1114	**32,91**	8	65	**812,50**	6	4	**66,67**	54	222	**411,11**	6	89	**1483,33**	398	295	**74,12**	96	80	**83,33**
Vysočina	1087	561	**51,61**	853	265	**31,07**	3	1	**33,33**	1	2	**200,00**	–	2	**x**	4	1	**25,00**	181	278	**153,59**	45	12	**26,67**
Zlínský	1269	779	**61,39**	974	331	**33,98**	41	29	**70,73**	1	–	**0**	40	58	**145,00**	11	2	**18,18**	157	254	**161,78**	45	105	**233,33**
CELKEM	**27842**	**12546**	**45,06**	**20606**	**6098**	**29,59**	**558**	**266**	**47,67**	**226**	**258**	**114,16**	**1157**	**998**	**86,26**	**168**	**407**	**242,26**	**4199**	**3471**	**82,66**	**924**	**1048**	**113,42**

Tab. č. 4.10 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a běžnými SŠ v roce 2010/2011

INDIVIDUÁLNÍ A SKUPINOVÁ INTEGRACE SŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

BĚŽNÉ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	437	76	**17,39**	379	6	**1,58**	17	29	**170,59**	7	18	**257,71**	1	3	**300,00**	16	11	**68,75**	13	4	**30,77**	4	5	**125,00**
Jihomoravský	332	126	**37,95**	239	40	**16,74**	22	43	**195,45**	25	5	**20,00**	2	1	**50,00**	34	17	**50,00**	3	2	**66,67**	7	18	**257,14**
Karlovarský	206	18	**8,73**	155	–	**0**	7	–	**0**	–	–	**0**	3	1	**33,33**	18	2	**11,11**	18	6	**33,33**	5	9	**180,00**
Královéhrad.	258	29	**11,24**	229	–	**0,00**	7	14	**200,00**	5	5	**100,00**	3	–	**0**	12	6	**50,00**	2	3	**150,00**	–	1	**x**
Liberecký	122	89	**72,95**	56	3	**5,36**	16	24	**150,00**	5	10	**200,00**	3	7	**233,33**	37	39	**105,41**	4	5	**125,00**	1	1	**100,00**
Moravskoslez.	1242	218	**17,55**	1014	25	**2,47**	46	27	**58,70**	22	16	**72,73**	9	45	**500,00**	97	96	**98,97**	35	1	**2,86**	19	8	**42,11**
Olomoucký	208	160	**76,92**	155	11	**7,10**	9	32	**355,56**	8	65	**812,50**	1	22	**2200,00**	24	21	**87,50**	9	4	**44,44**	2	5	**250,00**
Pardubický	81	25	**30,86**	51	–	**0**	3	–	**0**	3	5	**166,67**	1	1	**100,00**	12	7	**58,33**	9	10	**111,11**	2	2	**100,00**
Plzeňský	269	51	**18,96**	254	–	**0**	8	20	**250,00**	–	6	**x**	–	8	**x**	4	2	**50,00**	–	10	**x**	3	5	**166,67**
Praha	442	273	**61,76**	291	1	**0,34**	21	51	**242,86**	9	27	**300,00**	4	8	**200,00**	52	128	**246,15**	34	31	**91,18**	31	27	**87,10**
Středočeský	708	72	**10,17**	627	29	**4,63**	11	5	**45,45**	10	4	**40,00**	7	8	**114,29**	26	10	**38,46**	15	16	**106,67**	12	–	**0**
Ústecký	952	203	**21,32**	855	69	**8,07**	18	33	**183,33**	12	13	**108,33**	5	40	**800,00**	27	40	**148,15**	33	4	**12,12**	2	4	**200,00**
Vysočina	202	84	**41,58**	155	35	**22,58**	7	6	**85,71**	8	15	**187,50**	2	2	**100,00**	22	13	**59,09**	6	10	**166,67**	2	3	**150,00**
Zlínský	320	510	**159,37**	236	394	**166,95**	17	38	**223,53**	5	8	**160,00**	2	8	**400,00**	34	48	**141,18**	17	2	**11,76**	9	11	**122,22**
Celkový součet	**5779**	**1934**	**33,47**	**4696**	**613**	**13,05**	**209**	**322**	**154,07**	**119**	**197**	**165,55**	**43**	**154**	**358,14**	**415**	**440**	**106,02**	**198**	**108**	**222,22**	**99**	**99**	**100,00**

Tab. č. 4.10 Tabulka počtu dětí s SVP vykazovaných SPC a běžnými MŠ v roce 2010/2011

SKUPINOVÁ INTEGRACE SŠ 2010/2011 A PÉČE SPC ŽÁKŮ SE ZP

SPECIÁLNÍ ŠKOLY

KRAJ	žáci ZP - CELKEM	žáci ZP v péči SPC - CELKEM	%	žáci s mentálním postižením	SPC - žáci s mentálním postižením	%	žáci se sluchovým postižením	SPC - žáci se sluchovým postižením	%	žáci se zrakovým postižením	SPC - žáci se zrakovým postižením	%	žáci s vady řeči	SPC - žáci s vady řeči	%	žáci s tělesným postižením	SPC - žáci s tělesným postižením	%	žáci se souběž. postiž. více vadami	SPC - žáci se souběž. postiž. více vad	%	žáci s autismem	SPC - žáci s autismem	%
Jihočeský	200	21	**10,50**	176	–	**0**	–	1	**x**	1	2	**200,00**	1	–	**0**	2	2	**100,00**	17	13	**76,47**	3	3	**100,00**
Jihomoravský	902	282	**31,26**	512	77	**15,04**	31	16	**51,61**	62	26	**41,94**	–	–	**0**	120	58	**48,33**	157	83	**52,87**	20	22	**110,00**
Karlovarský	56	25	**44,64**	49	12	**24,49**	–	–	**0**	–	–	**0**	–	–	**0**	–	–	**0**	7	12	**171,43**	–	1	**x**
Královéhrad.	761	273	**35,87**	521	105	**20,15**	54	22	**40,74**	1	–	**0**	2	4	**200,00**	74	112	**151,35**	107	25	**23,36**	2	5	**250,00**
Liberecký	273	24	**8,79**	221	12	**5,43**	4	2	**50,00**	–	6	**x**	–	–	**0**	40	2	**5,00**	6	–	**0**	2	2	**100,00**
Moravskoslez.	425	1124	**264,47**	386	1047	**271,24**	–	3	**x**	–	7	**x**	1	2	**200,00**	1	39	**3900,00**	23	4	**17,39**	14	22	**157,14**
Olomoucký	755	126	**16,69**	633	46	**7,27**	12	9	**75,00**	15	7	**46,67**	7	17	**242,86**	2	13	**650,00**	83	34	**40,96**	3	–	**0**
Pardubický	415	34	**8,19**	363	6	**1,65**	–	–	**0**	–	2	**x**	–	–	**0**	–	–	**0**	51	26	**50,98**	1	–	**0**
Plzeňský	338	110	**32,54**	287	68	**23,69**	–	–	**0**	–	1	**x**	–	–	**0**	4	–	**0**	47	41	**87,23**	–	–	**0**
Praha	900	192	**21,33**	412	46	**11,17**	137	21	**15,33**	70	12	**17,14**	4	1	**25,00**	106	–	**0**	154	107	**69,48**	17	4	**23,53**
Středočeský	417	144	**34,53**	371	59	**15,90**	–	–	**0**	–	–	**0**	–	8	**x**	1	4	**400,00**	44	73	**165,91**	1	–	**0**
Ústecký	190	70	**36,84**	175	62	**35,43**	–	–	**0**	–	–	**0**	–	–	**0**	–	–	**0**	15	7	**46,67**	–	1	**x**
Vysočina	180	60	**33,33**	150	44	**29,33**	–	–	**0**	–	2	**x**	–	–	**0**	1	2	**200,00**	27	12	**44,44**	1	0	**0**
Zlínský	351	43	**12,25**	254	15	**5,91**	64	11	**17,19**	3	3	**100,00**	4	–	**0**	3	–	**0**	22	9	**40,91**	1	5	**500,00**
Celkový součet	**6163**	**2528**	**41,02**	**4510**	**1599**	**35,45**	**302**	**85**	**28,15**	**152**	**68**	**44,74**	**19**	**32**	**168,42**	**354**	**232**	**65,54**	**760**	**446**	**58,68**	**65**	**65**	**100,00**

4.7 ANALÝZA DAT DOSTUPNOSTI SLUŽBY ASISTENTA PEDAGOGA V ČR PODLE KRAJŮ

Z pohledu systémových nedostatků je potřeba zmínit ještě **nejednotnost** v oblasti **poskytování podpory asistentů pedagoga** ve vzdělávání. **Nejednotný je jak systém financování, udělování**, ale také ze strany SPC **doporučování** asistentů pedagoga. Podstatnou připomínkou a námitkou je již rozdíl diference zodpovědnosti za tento institut. Asistent pedagoga jako pracovní pozice je definován ve školském zákoně a dále je jeho působnost vymezena vyhláškou č. 73/2005 Sb. v platném znění. Jedná se však – procedurálně – o **možnost asistenta zřídit – nikoliv povinnost jej v určitých případech „instalovat".**

Proto více než skutkový stav či potřeba asistenta je rozhodující postoj škol, zřizovatelů a zejména krajského úřadu, jenž u nás téměř ve 100% případů poskytuje finanční prostředky.

Důsledkem jsou diskrepance v „možnostech poskytování asistentů pedagoga".

Samozřejmě, že se tyto skutečnosti se odvíjí od finančních možností krajů, ale pak nelze tvrdit, že systém zřizování a financování asistentů pedagoga je celorepublikově a) srovnatelný a b) spravedlivý. Každodenní „finanční" realita se výrazně podepisuje na možnostech naplnění práv dětí, žáků a studentů s postižením a na naplnění jejich speciálních vzdělávacích potřeb.

Další rozdíly zaznamenáváme také při doporučování asistentů pedagoga poradenskými zařízeními. Není výjimkou, že SPC doporučují (v případě skupinové integrace) asistenta pedagoga „na třídu"

podle znění § 16 odst. 9

*Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy se souhlasem krajského úřadu může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci **asistenta pedagoga**. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení… zatímco jiná SPC doporučují ke žákovi.*

I v tomto bodu je sporné, zda de iure „dvojí možnost" je dostatečně legislativně, organizačně a personálně řešena. Návrh konkrétních činností asistenta pedagoga, by se měl odvíjet od potřeb konkrétního dítěte. Stejně tak je třeba řešit situaci, kdy dítě vyžadující asistenci ze třídy v průběhu roku odejde (např. mění školu).

Za zásadní však považujeme nesprávný název této pozice – kdy odpovídající úkolům, pojetí činnosti, je vhodnější termín „třídní asistent", který přesněji vystihuje roli, úkoly a určení této profesní pozice v kolektivu třídy. Ten zahrnuje učitele, žáka bez postižení i žáky s postižením.

Následující srovnávací tabulky reprezentují přehled počtů doporučovaných asistentů pedagoga na jednotlivé kraje v letech 2010 a 2011. **Cílem je srovnání možností podpory počtů žáků s postižením v jednotlivých krajích.**

V uvedených dvou letech **došlo k průměrnému nárůstu** počtu asistentů pedagoga **(převedeno na plné úvazky) cca o 11%. Existují** však výrazné individuální **rozdíly v jednotlivých krajích.**

Největší nárůst byl za poslední dva roky zaznamenán **v případě plzeňského** (nárůst **o cca 35%**) **a zlínského kraje** (nárůst cca **o 27%**); naopak **v královéhradeckém** (o cca -2%) **a ústeckém kraji** (o cca - **4%**) pak došlo i ke snížení nárůstu počtu asistentů pedagoga (opět přepočteno na celé úvazky).

Průměrně byl počet asistentů pedagoga (dále jen „AP“) schopen zabezpečit podporu **3,66% celkového počtu dětí, žáků a studentů s postižením.**

Z hlediska srovnatelnosti byly přepočteny počty na celé úvazky a přepočítány na procenta. Nejedná se tedy o fyzické vyčíslení podpořených osob – což by bylo složité, vzhledem, ke skutečnosti, že mohou být podporovány asistenční službou jak jednotlivci tak speciální třídy.

V jednotlivých krajích vypadaly možnosti podpory dětí s postižením ve školství využitím asistenčních služeb následovně.

Nejvyšší míru podpory AP ve školství při přepočtu na plný úvazek vykazuje dle údajů poskytnutých krajskými úřady – **kraj Plzeňský** – zde bylo, z celkového počtu dětí s postižením v kraji, možné zabezpečit asistenci u **5,78%**, následuje **kraj Vysočina** kde procento podpory AP představuje hodnotu **5,50%**, v kraji **Jihomoravském** tvořila možnost podpory dětí s postižením ve školství asistenční službou **4,53%**, **v Olomouckém** kraji dosahovalo procento podpory pomocí služeb AP **4,40%**, v kraji Praha bylo možno využitím asistenčních služeb AP možné podpořit 4,38% celkového počtu dětí, žáků a studentů s postižením, **v Jihočeském kraji** bylo, z celkového počtu dětí s postižením v kraji, možné zabezpečit asistenci pedagoga u **4,03%**; **v Karlovarském kraji** dosahovalo procento podpory pomocí služeb AP **3,87%**, ve **Zlínském kraji** tvořila možnost podpory dětí s postižením ve školství asistenční službou **3,61%**, v **Moravskoslezském kraji** bylo možno využitím asistenčních služeb AP podpořit **3,30%** celkového počtu dětí, u **Pardubického kraje** to pak bylo **3,21%**, v následujících krajích dosahovalo procento podpory pomocí služeb AP více než 2% -ve **Středočeském kraji 2,54%, Královéhradeckém 2,40%, v Ústeckém kraji 2,22%; v kraji Libereckém** tvořila možnost podpory dětí s postižením ve školství asistenční službou **1,47%**. Podrobné přehledy k počtům asistentů pedagoga jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Komentář:

Je zřejmé, že uvedené rozdíly jsou, přes nízkou nominální hodnotu údaje velmi vysoké. Rozdíl je mezi krajem s nejmenším a největším procentem až pětinásobný. Je však třeba uvést: daný propočet je jen orientačním ukazatelem, při jehož bližší interpretaci je třeba „očistit“ výpočet o nejméně dva indikátory:

a) počet žáků se SVPUCH – odečíst od celkového počtu dětí se ZP
b) asistenti ve speciálních třídách – kde mohou poskytovat podporu více žákům

Pro bližší analýzu přičin takovýchto rozdílů by bylo nezbytně nutné zjistit statistickou významnost dat a korelace s různými faktory jako např. se zaměřením SPC (určité druhy postižení predikují vyšší požadavek nad AP – př. tělesně postižení, PAS oproti např. vadám řeči apod.), podle počtu těžce tělesně postižených, podle krajských metodik k „přidělování AP“ apod.

I tak se však jedná o údaj, který opět, stejně jako údaje v předchozí části č. 4.6 ukazuje, že tak jak se na území ČR liší přístup žáků k samotné službě SPC, liší se i přístup k významnému prostředku speciálně pedagogické podpory - asistentovi pedagoga.

Tab. č. 4.11 a 4.12 Počty asistentů pedagoga v letech 2010 a 2011*

	ROK 2010					
	Asistenti pedagogů				Speciální pedagogové	
	pro děti/žáky se zdravotním postižením		pro děti/žáky se sociálním znevýhodněním			
kraj	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané
Jihočeský	291	197,8	27	22,4	40	32,7
Jihomoravský	606	332,8	51	41,3	125	90,7
Karlovarský	138	93,3	25	22,4	20	16
Královéhradecký	317	200,8	23	19,5	45	27,5
Liberecký	111	62,3	27	21,9	61	46,1
Moravskoslezský	512	416,7	96	91,7	66	42,7
Olomoucký	447	289,5	64	49,4	58	51
Pardubický	199	120,7	21	18,2	6	5
Plzeňský	261	177,1	21	12	49	41,7
Praha	528	406,4	25	21	204	146,7
Středočeský	479	250,8	52	41,1	133	101,3
Ústecký	333	251,6	85	77,7	89	74,4
Vysočina	333	211,4	15	13,4	44	35,9
Zlínský	196	134,4	7	4,8	51	48,5
Celkový součet	**4751**	**3145,6**	**539**	**456,8**	**991**	**760,2**

	ROK 2011					
	Asistenti pedagogů				Speciální pedagogové	
	pro děti/žáky se zdravotním postižením		pro děti/žáky se sociálním znevýhodněním			
kraj	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané	fyzické os.	přepočtení na plně zaměstnané
Jihočeský	329	231,5	27	21,2	47	39,2
Jihomoravský	709	381,7	47	32,3	129	90
Karlovarský	159	110,1	25	21,6	27	14,1
Královéhradecký	324	197,5	24	20,2	28	14,4
Liberecký	124	64,8	28	22,9	25	19,4
Moravskoslezský	560	444,9	107	95,4	76	47,4
Olomoucký	457	298,6	61	44,4	64	55,7
Pardubický	231	143,4	27	20,6	12	9
Plzeňský	359	239,5	25	17,9	35	29,8
Praha	586	442,1	30	24,8	229	161,4
Středočeský	590	276,2	51	33,7	100	81
Ústecký	336	242,6	95	80,1	98	79,9
Vysočina	381	239,3	14	13,3	34	26,9
Zlínský	241	170,9	4	2,2	43	33,6
Celkový součet	**5386**	**3483,1**	**565**	**450,6**	**947**	**701,8**

*Zdroj: UIV, uspořádání do tabulek IRVS,

5 NOVELIZACE VYHLÁŠEK MŠMT OD ZÁŘÍ 2011 A DOPADY NA ČINNOST SPC

Do činnosti školských poradenských zařízení významně zasáhla nedávná změna legislativy a předpisů s upravujícími, či zcela novými požadavky na pracovníky poradenských zařízení. Komentář k těmto vyhláškám byl předmětem řady diskuzí a publikovaných statí[24] z nichž jsou uvedeny následující citace.

Jedná se o novelizaci „tradičních" předpisů upravujících podmínky vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením účinnou od 1. 9. 2011. (vyhláška č. 116/2011 Sb., která mění a doplňuje „původní" známou vyhlášku č. 72/2005 Sb. o poradenských službách.)

Je zajímavé, že se jedná o první novelu zmíněné normy. Tato stabilita nebývá v českém právním prostředí příliš častá. Otázkou zůstává, zda dosavadní neměnnost vypovídala více o kvalitách původní vyhlášky či (ne) vůli resortu měnit prostředí školských poradenských služeb.

V úvodu explicitně vyslovíme názor: dlouhé čekání a dlouhá příprava novely nepřinesla potřebný výsledek. Jiná hodnocení zastávají lidé působící přímo v terénu SPC, jiná úředníci veřejné správy (např. krajských úřadů), a ještě jiná uživatelé služeb SPC a jejich zákonní zástupci.

V následující části proto je poukázáno na vybrané problémové oblasti novely, bez ohledu na to, komu mohou či měly přinést prospěch. Základním hodnotícím kritériem je požadavek právní přesnosti a schopnosti právní normy vystihnout podstatu daného společenského jevu a na výši soudobého odborného poznání upravit vztahy subjektů způsobem, který bude respektovat zásady a znění dané základními školskými předpisy. (přeškrtnuté je uvedeno původní a tučně nové znění normy)

§1 odst. 2, věta druhá vyhlášky:

~~Podmínkou poskytnutí poradenské služby je písemný souhlas žáka, v případě nezletilého žáka písemný souhlas jeho zákonného zástupce. Souhlasu není třeba v případech stanovených zvláštními právními předpisy.~~1) **„Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je předání informace podle odstavce 3 a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce."**

V novém znění je řešen souhlas uživatele služby, jako podmínky jejího poskytnutí. Jedná se z obecného hlediska o jednoduché ustanovení, jehož cílem je vyjádřit „dobrovolnost" služby či její „sociální-pedagogicko-psychologický" rozměr. Explicitně řečeno: v souladu s poznatky dotčených věd je kontraproduktivní poskytovat pedagogicko-psychologickou podporu člověku, který o ni nestojí, nechce jí a nehodlá se jí řídit. Potud je vše při starém. Změnila se však dikce upravující kdo souhlas uděluje. Z dříve jednoznačného potvrzení práva zákonného zástupce (a logický odkaz na roli orgánů sociálně právní ochrany) je nyní ono poměrně překvapivé, rozhodně však neobvyklé sousloví „ žák nebo jeho zákonný zástupce". Tvůrce normy tak uvedl do rozpaků nejen hodnotitele své práce, ale zejména poradenské pracovníky, kteří se nyní nutně budou muset stát rovněž experty na otázku „způsobilosti k právním úkonům u nezletilých". Neboť jen tak je možno zajistit, aby onen souhlas byl skutečně „informovaný", jak dále předpokládá ust. odst. 3 tohoto paragrafu normy (viz dále).

Na tuto část rozboru je reagováno v oficiálním výkladu MŠMT (jehož součástí jsou odpovědi na nejčastější dotazy k novelám) následovně:[25]

Jak bude poradenský pracovník postupovat u klienta s mentální retardací staršího 18 let, který se neumí podepsat?

Pokud je klient omezen ve své způsobilosti, pak bude podepisovat informovaný souhlas vždy zákonný zástupce, stejně jako se s žádostí o poskytnutí poradenské služby bude obracet

[24] Stanovisko k vyhl. č. 116/2011 z 15. 4. 2011 UN č 24/25 roč. 2011 , autor: Michalík Jan, Ústav speciálně pedagogických studií, PdF Univerzita Palackého Olomouc,

[25] Dostupné na http://www.apspc.cz/aktualita/vyklad-vyhlasky-c-722005-sb-ve-zneni-vyh-c-1162011-sb, http://www.msmt.cz/file/18331

na školské poradenské zařízení právě zákonný zástupce. Pokud klient není ve způsobilosti k právním úkonům omezen, bude podepisovat informovaný souhlas sám. Pokud se klient neumí podepsat z důvodu mentální retardace, není pravděpodobné, že by posoudil obsah informací, které mu poradenský pracovník bude sdělovat, je tedy vždy nutné také přizvat zákonného zástupce takového žáka.

Lze s úspěchem pochybovat, zda pouze výkladově (tj. MŠMT vydá výklad uvedeného znění v němž vyjádří více svůj záměr) je možno odstranit duplicitu a nejednoznačnost platného znění. Kdo – tedy podepisuje? Ten či onen? Kdo rozhoduje koho k podpisu vyzve/přizve? Poradenský pracovník? Podle čeho? Podle toho, jak „moc se mu bude nezletilý zdát schopný formulovat svůj názor"? Nebo podpisujícího určí zákonný zástupce, jenž, konec konců může operovat svým postavením daným mu přímo zákonem o rodině (tedy vyšší právní normou)… I pokud přijmeme (stejně jako autor textu) tezi, že souhlas s tak závažným zásahem do osobnostních práv nezletilého musí v drtivé většině poskytnout opravdu jeho zákonný zástupce, neodstraníme tím nedostatek platného znění vyjádřený oním „nešťastným" slůvkem „nebo"…. A co více: **stanovisko či odpověď MŠMT operuje s pojmem „omezení způsobilosti k právním úkonům" velmi volně – a – zdá se – bez znalosti věci.** (Má se jednat o omezení soudní – u nezletilých velmi neobvyklé či téměř neexistující – či omezení „faktické" dané věkem – viz § 9 občanského zákoníku ad.)

§ 1 odst) 3 vyhlášky:

(3) ~~Žák, v případě nezletilého žáka jeho zákonný zástupce, je předem informován o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech nabízených poradenských služeb, o všech předvídatelných rizicích a nevýhodách, které mohou vyplynout z poskytované poradenské služby, prospěchu, který je možné očekávat, i možných následcích toho, když poradenská služba nebude poskytnuta.~~

„(3) Žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, také jeho zákonný zástupce, musí být školou nebo školským poradenským zařízením předem srozumitelně a jednoznačně informován o

a) všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby,

b) prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta,

c) právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu."

Z obsahového hlediska se jedná o relativně správné „zpřesnění" podkladů, jež má uživatel služby obdržet o jejím obsahu, povaze etc. Procedurálně má uvedený odstavec vztah k již zmíněnému odst. 2), kdy právě výše zmíněný souhlas „následuje" poté, co jsou uživateli služby poskytnuty informace obsahově a formálně splňující kritéria nově definovaná v tomto odstavci. V tomto odstavci již duplicita postavení dvou osob na straně uživatele, tj. jak nezletilého žáka, tak jeho zákonného zástupce není. Vyjádření je přesnější, tj. informaci musí obdržet jak žák, tak jeho zákonný zástupce. Zde již ono slůvko „nebo" chybí (a správně chybí). Oproti dřívější úpravě (u nezletilého informaci obdržel jen zákonný zástupce) je nové znění správné. A v souladu s pojetím „práva dítěte na vlastní názor a tomu odpovídající povinnost veřejných subjektů názor vyslechnout a v míře odpovídající rozumové a volní vyspělosti k němu přihlédnout" (volně dle Úmluvy o právech dítěte). Nyní tedy informaci obdrží jak nezletilý, tak jeho zákonný zástupce. Právě na základě informací poskytnutých v rozsahu a způsobem předpokládaným v tomto odst. 3 se má souhlas klienta „nebo" zákonného zástupce stát skutečně „informovaným"…

V příloze novelizované vyhlášky 73/2005 Sb. je uveden mimo jiné **minimální rozsah údajů pro udělení informovaného souhlasu se zařazením žáka do některé z forem vzdělávání podle §3** (individuální integrace, skupinová integrace, vzdělávání ve škole samostatně určené pro žáky s postižením) **takto**:

„Příloha k vyhlášce č.73/2005 Sb.“[26]

Minimální rozsah údajů a informací pro udělení informovaného souhlasu se zařazením žáka do některé z organizačních forem vzdělávání podle §3 této vyhlášky a s převedením žáka do vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením (§49 odst.2 zákona č.561/2004 Sb.) v základním vzdělávání

Zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák obdrží srozumitelné poučení především o:

a) právech a povinnostech žáků a zákonných zástupců nezletilých žáků ve vztahu k plnění povinné školní docházky,
b) organizačních formách vzdělávání, jejich rozdílech a souvisejících organizačních změnách,
c) struktuře vzdělávacích programů (RVP ZV, RVP ZV, část.D, kapitola 8, RVP ZV – příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením, RVP pro obor vzdělání základní škola speciální – díl I a II, školní vzdělávací program),
d) rozdílech ve vzdělávacích programech a rozdílech ve výstupních klíčových kompetencích,
e) organizačních změnách, které v souvislosti s převodem do jiného vzdělávacího programu mohou nastat,
f) podpůrných nebo vyrovnávacích opatřeních, která mohou žákovi pomoci zvládat stávající vzdělávací program,
g) možnosti diagnostického pobytu podle §9 odst.2,
h) možnosti vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
i) možnostech dalšího vzdělávání a profesního uplatnění.

Příloha vyvolala velké diskuse ze strany škol, kdy se s odvoláním na tuto přílohu dotazují, zda musí informovat o všech předchozích bodech (a-g) v případě vzdělávání žáka podle IVP, když se jedná o **minimální rozsah údajů**.

Komentář: Situace je poněkud zvláštní, neboť podle § 18 zák. 561/2004 Sb. zákonný zástupce o IVP žádá ředitele školy. Čili se dá předpokládat, že je informován PŘEDEM již školským poradenských zařízením, že na toto podpůrné opatření má dítě nárok a z jakého důvodu by o něj měl požádat. V rámci informovaného souhlasu školského poradenského zařízení je pak informován a možných rizicích, které vyplývají z odmítnutí jak služby tak doporučených opatření. V rámci podpisu závěrů speciálně pedagogického, psychologického či komplexního vyšetření, pak s navrhovanými opatřeními vyjadřuje buďto souhlas či nesouhlas. Zůstává tedy otázky, zda v tomto konkrétním případě je nutné v podstatě duplikovat a informovat rodiče v mnohem větším rozsahu, než je nutné pro realizaci tohoto opatření.

k § 1 odst. 5 vyhlášky:

(5) Výsledkem psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky jsou zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav ve vzdělávání žáka. Při vydání zprávy a doporučení je žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, též jeho zákonný zástupce, informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob. Žák nebo jeho zákonný zástupce potvrzuje svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno, že porozuměl jeho povaze a obsahu a případně že k němu uplatňuje výhrady spolu s jejich upřesněním. Zpráva a doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření. Doporučení je platné po dobu

[26] Dostupné na http://www.msmt.cz/file/16097

určitou, odpovídající jeho účelu; v případě doporučení zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením však nejvýše po dobu jednoho roku. Před skončením platnosti doporučení školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce o potřebě nové diagnostiky".

Na tomto místě se jedná o nové znění, které dosud nemělo svůj ekvivalent. A je jisté, že vyvolalo – a bude vyvolávat řadu protichůdných reakcí.

Existují dva základní názory na potřebnost tohoto ustanovení:

První vychází ze zkušeností až příliš jednoduchého umísťování dětí do škol samostatně určených pro žáky se zdravotním postižením. A to za tichého souhlasu, či dokonce nadšeného přitakávání příslušného poradenského zařízení. Explicitně řečeno: jeden diagnostický závěr nad nímž se poté, často i na řadu let, „zavřela voda" a nebylo přihlíženo k obecně známým poznatkům např. vývojové psychologie a dalších věd. Ještě přesněji vyjádřeno: dítě ve čtrnácti letech má dosti odlišné speciální vzdělávací potřeby než mělo v sedmi letech ve druhé třídě…. A to již nehovoříme o (údajně) vysloveném zneužívání tohoto „na věky" platného diagnostického závěru u některých sociálně znevýhodněných dětí… Pokud bychom pro účely této Analýzy přijali tento názor (a soudíme, že je již ojedinělý) můžeme konstatovat, že tato úprava zajistí každý rok tzv. „rediagnostiku" tj. skutečnou úroveň (druh, hloubku) speciálních vzdělávacích potřeb. A na základě odborné diagnostiky bude možno lépe naplnit tyto potřeby etc.

Druhý názor na tentýž problém je minimálně stejně legitimní jako ten první. Jeho zastánci uvádějí: řada dětí se zdravotním postižením - typicky s druhově „jednoduchým" zdravotním postižením (např. tělesné, smyslové, mentální v hlubších stupních) má dané postižení a SVP de facto trvalé a setrvávající v určitém pásmu –stupni. Potřeba hluboké „re" diagnostiky rozhodně není aktuální v každoročně se opakujícím intervalu. Dokonce – a tyto zkušenosti rovněž nelze opominout – je ze strany některých starších dětí a také zákonných zástupců přílišné „vyšetřování" dítěte kritizováno. Hovoří se o „invalidizaci" – či prostém nadužívání kapacit služby. Je-li pak dítě vedeno ve více SCP, která zastupují různé typy postižení a neposkytují služby klientům v potřebné kombinaci, pak bude pro rodiče taková každoroční rediagnostika představovat výraznou časovou a v případě realizace rediagnostiky v SPC (tedy v případě potřeby dojezdu do jiného místa, než je bydliště klienta) i nemalou finanční zátěž!

Ani u dětí se zdravotním postižením však není správná diagnostika „jednou za pět let". Dítě se vyvíjí, roste, zraje, mění se jak parametry postižení, tak osobnost dítěte, jeho reedukační či kompenzační schopnosti a mechanismy…. Diagnostika – odborně přesná - je žádoucí a potřebná. Otázka zůstává: Opravdu každý rok?

Citace z oficiálního výkladu vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. hovoří o tomto bodě **v nejasných protimluvech o způsobu a cílové skupině dětí s SVP, kterým by měla být rediagnostika poskytována v ročním intervalu:**

K § 1 odst. 5:

Znění:

Doporučení je platné po dobu určitou, odpovídající jeho účelu; v případě doporučení zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením však nejvýše po dobu jednoho roku.

Komentář: Ve vyhlášce 73/2005 Sb. včetně její novely 147/2011 Sb. se hovoří o speciálním vzdělávání žáků, kdy jednou z forem (§ 3 odst. c) ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením (dále jen „speciální škola")…přičemž typy speciálních škol jsou podrobně specifikovány v § 5 a-h.

Důležité však je, že školou samostatně zřízenou pro žáky se zdravotním postižením je i škola, která vyučuje podle RVP ZV (např. základní škola pro zrakově postižené - §5 odst. a), nebo základní škola pro sluchově postižené - §5 odst. b), nebo základní škola pro tělesně postižené § 5 odst d).

V těchto školách je zpravidla oproti mainstreamovým typům škol rozdíl např. v počtech žáků na třídu 4-16, který umožňuje zvýšit individuální přístup k žákům a naplňovat tak jejich speciální vzdělávací potřeby.

Z oficiálního výkladu MŠMT…" Doporučení je platné po dobu určitou (o této době rozhoduje školské poradenské zařízení – podle dosavadní praxe). Pokud však školské poradenské zařízení doporučuje zařazení žáka do **školy** nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením (např. do školy praktické nebo školy speciální, do vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením), pak je toto doporučení platné pouze jeden rok. Poté na základě odborného posouzení – diagnostiky - školské poradenské zařízení vydá nové doporučení, neboť zdravotní stav žáka se v čase mění a je nutné tyto změny zohlednit také ve vzdělávání takového žáka. Školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce před skončením platnosti doporučení tak, aby doporučení vydané v rámci rediagnostiky pokud možno časově navazovalo na předchozí doporučení.

Pokud je doporučeno vzdělávat žáka ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo pokud je doporučeno vzdělávat žáka ve vzdělávacím programu určeném pro žáky se zdravotním postižením, platí toto doporučení pouze jeden rok, tzn., že musí být provedena rediagnostika vždy jednou za rok.

Záměrem tvůrců novely zřejmě bylo poukázat na důležitost rediagnostiky v případě zařazení žáků do speciálních škol podle **písmene f**), (o tom se v závorce zmiňuje i výklad vyhlášky) ale vhodnější bylo stanovit podmínky pro rediagnostiku **„pouze" ve vztahu ke vzdělávacímu programu.** Explicitní výklad vyhlášky (který je závazný) totiž nutí školská poradenská zařízení i k rediagnotice žáků vzdělávaných podle RVP ZV, neboť i tito jsou integrováni do speciálního školství formou skupinové integrace.

Paralelu zde tvoří dotaz z praxe, na který oficiální Výklad MŠMT odpovídá v nesouladu s explicitním zněním vyhlášky a terminologií obecně:

Individuálně integrované děti vzdělávané podle ŠVP základní školy mohou být opětovně vyšetřeny např. za 2 až 3 roky, nebo dříve, nebo později, podle toho, jak jejich stav vyžaduje?

Skupinově integrované děti, např. v dyslektické třídě, vzdělávané podle školního vzdělávacího programu mateřská škola nebo základní škola pro běžnou populaci by měly být opětovně vyšetřeny také podle potřeby nebo každý rok?

Skupinově integrované děti, pokud jsou vzdělávány podle RVP ZV, nejsou vyšetřovány každý rok – nejde o formu integrace, zde jde o vzdělávací program, ve kterém jsou děti vzdělávané, a o sledování, jakého pokroku dosahují, pokud mají takové speciální vzdělávací potřeby, že to vyžaduje vzdělávání podle jiného vzdělávacího programu než RVP ZV .

Pozn.: Pokud hovoříme o zařazování žáků se speciálními vzdělávacím potřebami do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením pak jednoznačně o formu integrace jde (v obou případech jde o formu skupinové integrace)!

V odpovědi se tedy hovoří již o důležitosti vzdělávacího programu, před formou integrace.

Dále výklad novely vyhlášky73/2005 Sb. MŠMT hovoří o významu a způsobu rediagnostiky následovně:

„…Vzhledem k tomu, že vyhodnocovat postupy lze pouze na základě vývoje žáka v čase a vývoje kompenzace jeho poruchy, druhu zdravotního postižení či znevýhodnění, musí se vždy, aby bylo toto vyhodnocení smysluplné, provádět na základě odborného rediagnostického posouzení, jehož cílem je znovu přezkoumat závažnost postižení nebo znevýhodnění, a to ve vztahu k nárokům daného školního vzdělávacího programu a vyhodnocení doby a účinnosti programu, ve kterém byla žákovi poskytována speciální pedagogická péče.

Uvedená úprava vede ke zkvalitnění poskytované poradenské péče o znevýhodněné a postižené žáky s cílem snížit jejich počty ve školách a vzdělávacích programech, kam je jejich zařazení dle výroku Evropského soudu pro lidská práva neopodstatněné…“

„…Ustanovení týkající se požadavku na rediagnostiku žáků se zdravotním postižením nemá potvrzovat, že dítě např. se zrakovým postižením má zrakové postižení, resp. že dítě se zrakovou vadou má zrakovou vadu, a nechat dítě podstupovat náročné testy každým rokem. Účelem této diagnostiky je navrhnout perspektivu dítěti, žákovi do budoucna ve vztahu k jeho vzdělávání, s ohledem na jeho individuální vzdělávací potřeby. Diagnostiku lze tak pojímat dynamicky – jak se dítě zlepšilo z hlediska jednotlivých dovedností, jaké jsou afektivní a motivační faktory, jak ovlivňují jeho proces učení, jak pomoci žákovi zefektivnit proces učení apod. Diagnostiku pak tedy můžeme pojímat také jako intervenci a zároveň jako něco, co může vycházet ze samotné výuky a výrazně tak pomoci učiteli, aby výstupy z diagnostiky použil jako podklad pro přípravu výuky. Výstupem z rediagnostiky, která hodnotí pokrok dítěte v jednotlivých dílčích funkcích, jsou tedy doporučení vzhledem k dalšímu vzdělávání žáka, vzdělávacímu programu, podle kterého dále pedagog postupuje.

V souvislosti s rediagnostikou je také nutné připomenout, že tato by měla ideálně probíhat ve školním prostředí, třeba i formou hry, nemá být pro žáka nebo studenta zátěžová, ale má zejména stanovovat, jaká konkrétní opatření musí školy přijmout pro úspěšné vzdělávání žáka s ohledem k jeho nejlepšímu zájmu…“

Pozn. Abychom mohli hovořit o skutečně objektivním posouzení rozvoje dítěte v čase, jak usiluje výklad vyhlášky, je nezbytně nutné, (aby byla zaručena objektivita, validita a reliabilita výstupů), postupovat podle stejných dignostických postupů, ideálně se stejnými diagnostickými nástroji. Teprve pak lze s určitostí zhodnotit posun, stagnaci či dokonce regresi vývoje. Tzn. použít ony náročné testy běžné pro vstupní a kontrolní vyšetření, kterým se výklad vyhlášky brání!

Výklad vyhlášky rovněž připouští, aby školské poradenské zařízení pro své závěry rediagnostiky, je-li zdravotní stav žáka neměnný, mohlo využít závěrů zařízení zdravotnického (viz níže)

„V případech, kdy nedochází ke změnám ve vývoji žáka v souvislosti s jeho zdravotním postižením, lze využít přílohu vyhlášky č.72/2005 Sb. tak, aby bylo rodičům doporučeno navštívit zdravotnické zařízení, které je oprávněno žáka diagnostikovat, následně tuto diagnostiku využít (v případě předání zprávy rodiči školskému poradenskému zařízení) pro své závěry jako školského poradenského zařízení s tím, že školské poradenské zařízení je vždy odpovědné za doporučení do vzdělávacího programu, které vyvodí z diagnostiky zdravotnického zařízení.

Jestliže tedy zákonný zástupce nebo žák je ochoten citlivé údaje poradenskému zařízení předat, souhlasí implicitně s tím, že z těchto údajů bude zařízení při přípravě zpráv vycházet – tedy z klinické diagnosy a léčebných opatření.“

Tímto ustanovením pak ale výklad míří k naprosté nejednotnosti postupu u rediagnostiky, na kterou klade tak velký důraz, protože lze jen těžko předpokládat, že by zdravotnické zařízení

postupovalo v souladu s představou ministerstva o rediagnostice a sice:…*že by readiagnostika měla ideálně probíhat ve školním prostředí, třeba i formou hry, nemá být pro žáka nebo studenta zátěžová, ale má zejména stanovovat, jaká konkrétní opatření musí školy přijmout pro úspěšné vzdělávání žáka s ohledem k jeho nejlepšímu zájmu…*"

Cílem tohoto opatření zřejmě bylo poskytnout východisko u stacionárního zdravotního stavu a snížit tak nárůst výkonů pracovníků SPC v těchto případech. Je zde myšlenka propojení výstupů zdravotnických zařízení a poradenských zařízení v podobě MKF, zatím však její ověřování v praxi je příliš krátkodobé a ani zdaleka nepokrývá potřeby všech ŠPZ na celém území ČR.

Přesto nárůst činnosti spojených s požadavky opatření nadále zůstává klíčovou otázkou k řešení neboť při stávajícím personálním obsazení SPC a výkonech je realizace rediagnostiky v praxi nemožné naplnit, aniž by byly řady pracovníků SPC adekvátně posíleny. A to bez rozdílu na způsob realizace a provedení rediagnostiky. Nárůst činnosti pracovníků SPC spočívá nejen (jak je někdy mylně chápáno) v realizaci samotné rediagnostiky, ale současná legislativa uvádí, že výstupem vyšetření (v praxi tedy diagnostiky a pak tedy i rediagnostiky), je zpráva z vyšetření, a tu je nutné také zahrnout do časových nároků na tento výkon.(viz dále v kapitole zaměřené na normování výkonů).

Navíc v případě ideálního stavu, kdy by měla diagnostika probíhat ve škole, je pak nutné počítat rovněž s výrazným nárůstem provozních nákladů ŠPZ na náklady spojené s cestovními náhradami, poštovným atd.

Z pohledu praxe je pak ne příliš šťastně definována i poslední věta § **1** odst. 5: **Před skončením platnosti doporučení školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce o potřebě nové diagnostiky.** A tečka. Nic více. Samozřejmě, příznivec i „neprajník" nové vyhlášky konstatuje: a co když rodič jednoduše nepřijde, či po příchodu neposkytne uvedený souhlas?

Pozn. Pracovníci SPC dotazování v rámci této Analýzy uváděli, že údajně přímo na školení pořádaném MŠMT (v červnu a červenci 2011 v Praze a v Brně) zazněla na obdobný dotaz z pléna tato odpověď: tak rodiče předáte orgánu sociální právní ochrany dítěte.

V tomto duchu odpovídá na dotaz odmítnutí rediagnostiky i odpověď vydaná v rámci zmiňovaného „Výkladu vyhlášky 116/2011 Sb."

Jak postupovat, odmítne-li rodič rediagnostiku ?

V zájmu rodiče není odmítat rediagnostiku, pokud je ve prospěch dítěte, aby se určila míra jeho pokroku ve vzdělávání a stanovil se odpovídající vzdělávací program nebo individuální vzdělávací plán (což je smyslem legislativních opatření daných vyhláškou č. 116/2011 Sb.). Školská poradenská zařízení tedy průběžně pracují se zákonnými zástupci tak, aby ti smyslu rediagnostiky porozuměli, a stejně tak provádějí rediagnostiku tak, aby nepoškozovali příjemce poradenských služeb.

Pokud odmítne zákonný zástupce rediagnostiku, je nutné z hlediska školského poradenského zařízení o tomto odmítnutí vést záznam.

Pokud zákonný zástupce odmítne rediagnostiku žáka, škola mu může nanejvýš doporučit přestup na běžnou školu (pokud se pedagogičtí pracovníci domnívají, že další setrvání žáka ve speciální škole není důvodné). Rozhodující slovo má vždy zákonný zástupce. **Lze nicméně uvažovat tak, že pokud zákonný zástupce odmítá rediagnostiku v rozporu se zájmem žáka, může být naplněn § 6 odst. 1 písm. a) bod 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí (tj. rodič nevykonává nebo zneužívá práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti), a škola by měla tuto skutečnost nahlásit orgánu sociálně-právní ochrany dětí (§ 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb.).**

Problém právní:
Odhlédneme-li od skutečnosti, že z textu normy bylo odstraněno explicitní ustanovení, jež sdělovalo dotčeným, že souhlasu zákonného zástupce není ve vybraných případech třeba – rozuměj právě možnost nahradit zásahem OSPOD – platí jedna věc, kterou je nutno vyslovit zřetelně. Rodiče se odmítnutím „rediagnostiky" dítěte nedopustí porušení žádné povinnosti, jež by jim byla uložena relevantním právním předpisem (zákonem – známé „nikdo nesmí být nucen činit co zákon neukládá"). Tedy – není proč oznamovat jejich rozhodnutí OSPOD. O takové oznámení by mohlo jít až tehdy, jestliže by kdokoliv usoudil, že příslušný nesouhlas je výrazem skutečného „nezájmu" zákonného zástupce, jež ve svém důsledku porušuje práva nezletilého… A to při vší úctě k dovednosti poradenských pracovníků zdaleka není každý případ, jenž nastane.

Faktický stav – skutečnost v praxi: Tato situace je, přes její nespornou možnost, málo pravděpodobná. Rodiče jsou do určité míry v pasti. Vydá-li SPC zprávu a posudek s platností na 1 rok, tak po jeho uplynutí postrádají listiny platnost a škola by se vystavovala riziku neoprávněného zařazení žáka bez platné dokumentace, tudíž vyžaduje, aby zákonný zástupce potřebné dokumenty dodal. A pokud rodič chce mít dítě umístěno na dané škole, tak souhlas s rediagnostikou, byť s ním všelijak nesouhlasí, nakonec podepíše (stalo se!). Kdybychom šli do extrému, že by rodič přece jen odmítl a rediagnostiku nepodepsal, a škola odmítla respektovat potřeby dítěte či vůbec takové dítě přijmout (např. u škol zřízených pro děti s SVP, kde je nutné vyjádření ŠPZ) bez platné dokumentace, mohlo by se dítě octnout bez odpovídajícího vzdělání (resp. bylo by přijato spádovou školou, která ovšem nemusí disponovat optimálními podmínkami pro integraci takového dítěte), a to vinou rodiče, což lze za porušení práv nezletilého jistě považovat.

Za nedostatečně vyřešené z hlediska praxe lze považovat opatření novely vyhlášky týkající se diagnostického pobytu podle § 9 odst. 2 a **§ 3 odst 5b**) **o zařazování žáků se sociálním znevýhodněním do režimu speciálního vzdělávání.**

Komentář: Demotivačním prvkem pro ředitele škol je skutečnost, že po dobu diagnostického pobytu zůstává žák žákem původní školy (finanční hledisko), dále pak již legislativa neupravuje, jakým způsobem by měly být zajištěny podmínky, které se projevily jako efektivní a přínosné při pobytu ve speciálním školství (např. nižší počet žáků ve třídě a možnosti individuálního přístupu atd.) jež pro rozvoj dítěte měla zásadní význam, při návratu na kmenovou školu. Nebo naopak jak má být zajištěno kvalitní vzdělávání žáka zařazeného do režimu speciálního vzdělávání, má-li se vzdělávat podle jiného vzdělávacího plánu, než-li zbývající část střídy, skupiny, oddělení?

Pomineme-li úskalí vyplývající z novel vyhlášek, jsou zde ještě nejasnosti kolem legislativy v obecnější rovině. Jak již bylo výše uvedeno, **od novelizace vyhlášky se očekávala** nejen nová právní úprava, ale zejména **odstranění dosavadní sporné úpravy řady nedostatků**, které byly terčem debat již před nabytím účinnosti novel 116/2011 Sb. a 147/2011 Sb. Jedná se např. o následující otázky:

- V souvislosti s novelami vyhlášek jsou velmi často citována práva zákonných zástupců a dětí/žáků/studentů. Na druhou stranu prakticky neexistuje **jednotný** (a relativně podrobný) **právní rámec** ošetřující práva a povinnosti účastníků poradenského procesu, zejména pak zákonných zástupců a dětí/žáků/studentů v případě nespokojenosti s poradenskou službou nebo realizací podpůrných či vyrovnávacích opatření osob se specifickými vzdělávacími potřebami.
- Nadále ošidnou zůstává otázka způsobu a podpory začleňování a vzdělávání žáků všech úrovní speciálních vzdělávacích potřeb. Zákon 561/2004 Sb. v § 16 jednoznačně hovoří a specifikuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tedy zdravotně postižené, zdravotně znevýhodněné a sociálně znevýhodněné), obdobně vyhláška 73/2005 Sb. včetně

její novely 147/2011 Sb., používá tuto terminologii, ale o „integraci" resp. jejich formách se již mluví explicitně pouze v souvislosti s užší skupinou, a tou jsou děti, žáci a studenti s postižením. Návazně chybí korelace §16 školského zákona s vyhláškou č. 492/2005 Sb. o krajském normativu (§3, odst.6, 7, 8,a 9), která přiznává příplatek k normativu pouze jedné skupině žáků se speciálními vzdělávacími potřebami - žákům se zdravotním postižením. Výše uvedený názor je vyjádřen rovněž v nedávném dokumentu – cituje Strategie boje proti sociálnímu vyloučení v období 2011-2015.

- Praxe se často setkává s dotazy ředitelů škol, „jak zdravotně znevýhodněného (sociálně znevýhodněného) „vykázat"? Pro mnohé je slovo integrace rovnítkem pro navýšený normativ na žáka – a tento se podle stávajících dokumentů však netýká všech integrovaných, ale pouze žáků se zdravotním postiženým.

Důkazem je dokument (odpovědi na nejčastější dotazy) zveřejněný na webu APSPC, který po nabytí účinnosti vyhlášek rozpoutal bouřlivé diskuze a řadu dotazů z praxe. Tento dokument se vyjadřuje (vcelku smysluplně) k odůvodněním, ale již ne k možnostem realizace daných opatření.

K § 1 odst. 2 a 3 – Jaký je rozdíl mezi vyrovnávacími a podpůrnými opatřeními – kdy se jedná o integraci?

Podpůrná opatření jsou určena žákům se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají v režimu speciálního vzdělávání, ať formou individuální integrace či ve třídě nebo škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením.

Vyrovnávací opatření jsou určena žákům, jejichž speciální vzdělávací potřeby plynou ze zdravotního znevýhodnění nebo sociálního znevýhodnění.

Pouze u žáků se zdravotním postižením je možné hovořit o integraci, protože jen pro tyto žáky existuje možnost jejich vzdělávání ve třídě/škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením. Ostatní kategorie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se standardně vzdělávají ve školách a třídách „hlavního vzdělávacího proudu".

Dalším **sporným bodem je např. inkoherence vzájemně souvisejících předpisů**, které v praxi vede k popotahování a „přehazování" klientů v důsledku striktního vymezení kompetencí.

V novele vyhlášky 72/2005 Sb. (již výše citované 116/2011 Sb.) doznal § 6 odst.1 následujících změn:

(1) ~~Centrum poskytuje poradenské služby žákům se zdravotním postižením a žákům se zdravotním znevýhodněním integrovaným ve školách a školských zařízeních, žákům se zdravotním postižením a zdravotním znevýhoděním ve školách, třídách a odděleních nebo studijních skupinách s upravenými vzdělávacími programy, žákům se zdravotním postižením v základních školách speciálních a dětem s hlubokým mentálním postižením.~~

„(1) Centrum poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání žáků se <u>zdravotním postižením, jakož i dětí s hlubokým mentálním postižením, v odůvodněných případech, zejména v pochybnostech, zda se jedná o žáka se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním, také při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním.</u> Jedno centrum poskytuje poradenské služby podle věty první v rozsahu odpovídajícím jednomu nebo více druhům zdravotního postižení podle části II bodů 1 až 8 přílohy č. 2 k této vyhlášce."

Podle znění nové vyhlášky tedy nadále přináleží péče o žáka se zdravotním znevýhodněním, rovněž centru. Oproti minulé vyhlášce (kdy péče o žáka se zdravotním znevýhodněním byla

nedílnou součástí práce centra) je poskytování služby této cílové skupině nyní determinováno také formulací „v odůvodněných případech……“.

Problém nastává v případě vydávání Posudku k přiznání uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky. Ačkoliv se v obecných ustanoveních Přílohy č. 2 k vyhlášce 177/2009 Sb. (tento předpis byl platný paralelně po dobu 2 let, kdy vyhláška 72/2005 Sb. umožňovala SPC mít v evidenci klienty se zdravotním znevýhodněním bezvýhradně) konkrétně v bodě a) hovoří o žácích „…se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, které členíme do čtyř kategorií“… (čistě lingvisticky by tato definice tedy nahrávala explikaci, že zdravotní znevýhodnění se může vyskytnout ve všech následujících kategoriích definovaných podle typu). V dalších jednotlivých bodech týkajících definovaným postižením podle typu, se však již pojem zdravotní znevýhodnění nevyskytuje! Jakousi subdefinici kopírující vymezení pojmu zdravotně znevýhodněný podle ustanovení §16 zákona 516/2004 Sb. – tedy „dlouhodobě nemocní a žáci s lehčími zdravotními poruchami popsanými v doporučení školského poradenského zařízení“ nalézáme u kategorie 5. Specifické poruchy učení a ostatní (SPUO) a je zde uveden též výčet (poruchy pozornosti, projevy hyperkativity, hypoaktivity, impulzivity apod). Z tohoto naopak vyplývá, že posudek k přiznání uzpůsobení podmínek pro konání MZ je v kompetenci PPP, která se problematikou SPU zabývá.

Toto tvrzení dokládá i oficiální vyjádření IPPP- resp.NÚOV (který byl jako metodický orgán poradenských zařízení v tomto směru kontaktován) ze září 2011:

a) Žáci se zdravotním znevýhodněním spadají dle přílohy vyhlášky č. 72/2005 do kompetence PPP nikoli SPC. Správně by tedy měly být po celou dobu svého vzdělávání v evidenci PPP.

b) Vydávat posudky PUP MZ může jen proškolený odborník, kompetence pro vydávání posudků upravují tyto dokumenty: vyhláška 177/2009 a vyhláška 274/2010. Pracovníci SPC jsou školeni dle pedií, pracovníci PPP jsou pak školeni pro vydávání posudků pro žáky s SPU, SPCH, zdravotním znevýhodněním aj. (např. psychiatrické diagnózy). Tudíž k vydání posudku PUP MZ pro žáky se zdravotním postižením je způsobilý pouze proškolený odborník z PPP.

Zdůvodnění: Kompetence jsou mezi SPC a PPP striktně rozdělena a není přípustné jejich zdvojování. Svěření stejných kompetencí PPP a SPC by vedlo k redundantním prvkům v rámci poradenského systému, jež by komplikovalo jeho strukturu a funkčnost.

K tomu i oficiální „Výklad k vyhlášce 72/2005 Sb.“ MŠMT (Mgr. Hrbkové-Hrudková)

K § 5:

Ustanovení uvedená v § 5 blíže definují služby poskytované pedagogicko-psychologickými poradnami a cílové skupiny žáků, kterým jsou služby poraden zejména určeny. Úprava vychází ze stávající praxe, kdy poradna poskytuje služby **zejména žákům se zdravotním a sociálním znevýhodněním a také žákům se zdravotním postižením**, tedy všem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, neboť dopředu nelze predikovat závažnost speciálních vzdělávacích potřeb žáka před diagnostickou činností ve školském poradenském zařízení.

Dále se uvádí povinnost vyplývající z vyhlášky č.177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

K § 6:

Ustanovení § 6 blíže vymezují služby poskytované speciálně pedagogickými centry a cílové skupiny žáků, kterým jsou služby center zejména určeny.

Ustanovením se speciálně pedagogická centra (SPC) profilují podle typu svého zaměření, což je v souladu s činností SPC v praxi.

V souvislosti s poskytováním služeb **žákům se zdravotním postižením** je uvedena poradenská služba vyplývající z § 4 odst. 3 vyhlášky č.177/2009 Sb.,o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

Ustanovením § 6 speciálně pedagogická centra poskytují služby také žákům se zdravotním znevýhodněním. Toto ustanovení pomůže k vyšší prostupnosti a dostupnosti poskytovaných poradenských služeb.

Komentář:

Vyvstává logicky otázka, jak může SPC, byť pouze „v odůvodněných případech", poskytnout komplexní péči a službu studentovi, což jedna vyhláška dovoluje, když druhá to prakticky znemožňuje?!

A to není brán v potaz fakt, že velmi často jsou to právě PPP, která doporučují rodičům dětí s diagnosou např. epilepsie, astma apod. (tyto diagnózy se např. vůbec ve výčtu dlouhodobých nemocí a lehčích zdravotních obtíží daných ve skupině 1 (SPUO-1) nevyskytují), aby pro posouzení vzdělávacích potřeb kontaktovali SPC.

Z praktického hlediska je tento nesoulad vyhlášek nastaven proti žákovi. Je-li v současné době dítě/žák/student se zdravotním znevýhodněním (a číslo nebude malé) v evidenci SPC po dobu např. celé 9leté docházky, kdy je průběžně sledován a jsou mu v souladu s jeho právy doporučována vyrovnávací opatření ve vzdělávání, má být de facto na jednorázový výkon (PUP MZ) převeden do PPP, která bude mít mnohem omezenější přístup k informacím o průběhu dosavadního vzdělávání, potřebách a dosavadní úspěšnosti žáka, a má přitom navazovat a rozhodovat v zásadní životní situaci, kterou jednoznačně konání maturitní zkoušky (obzvláště pak pro studenta s jakýmkoli zdravotním znevýhodněním) je.

I přes určitá opatření - ono „v odůvodněných případech" tento rozpor mezi vyhláškami nadále trvá a významně zasahuje do práce poradenských pracovníků. Je to o to více překvapivější, že právě maturitní zkoušky jsou tak často diskutovány a vyhláška 177/2009 Sb., již byla tolikrát novelizována!!!

Shrnutí:

Provedená část Analýzy vytěžila dosud publikované názory autorit resortu MŠMT, akademických pracovníků i názory a zkušenosti pracovníků SPC dotazovaných na podzim roku 2011. Ukazuje se, že přijetí novel obou vyhlášek (č. 72 a 73 z roku 2005 Sb.) bylo krokem, který nejen, že neuklidnil odbornou i laickou veřejnost a neodstranil dříve vnímané rozpory, ale naopak – nové problémy přinesl. Ty spatřujeme zejména v těchto rámcových pohledech:

- vzhledem k údajům uvedeným v kap. č. 3 je zřejmé, že požadavky dané vyhláškami (zejména rediagnostika) nelze ve stávajícím personálním objemu zabezpečit
- v řadě případů je právní úprava nejednotná (viz postavení zákonného zástupce vers. vyjádření samotného dítěte), v řadě případů i protichůdná – viz činnost při odmítnutí rediagnostiky rodiči obtíže v chápání pojmů podpůrných a vyrovnávacích opatření ad.
- ještě větší prohlubování diferenciace mezi požadavky na činnosti SPC (pokud by se jednalo opravdu jen o žáky v programu pro LMP, pak by se z požadavku roční rediagnostiky vyřadila SPC ostatní - a zůstalo by jen pro SPC se zaměřením na mentálně postižené. Tento výklad je stěží udržitelný, leč – jak je výše uvedeno – občas používaný.

6 OBECNÝ LEGISLATIVNÍ RÁMEC (PROCEDURÁLNÍ A PROCESNÍ ASPEKTY)

V předchozí kapitole č. 5 jsme se v souladu se zadáním Analýzy věnovali aktuální situaci vzniklé dopady nově přijatých novel rozhodujících vyhlášek MŠMT účinných od 1.9. 2011. Konstatujeme, že diskuse k těmto problémům de facto zcela vytěsnila odbornou rozpravu k ostatním problémům, které v oblasti normativního vyjádření "standardních činností" SPC zaznamenáváme. Dále popisujeme ty z nich, které mají bezprostřední souvislost či vliv na činnosti SPC v ČR

6.1 PROBLÉMOVÉ OKRUHY HMOTNĚPRÁVNÍHO A PROCESNĚPRÁVNÍHO AKOTVENÍ PORADENSTVÍ

Mezi základní okruhy, které je nutno nově upravit (v řadě případů zcela poprvé) upravit v právním řádu patří řada situací, které upravují jednak v širším hledisku **existenci vybraných aspektů speciálně pedagogické podpory** a jednak vybrané instituty **přímo v systému poradenství a diagnostiky SPC.**

Do první oblasti patří například rozhodnutí o působení dvou (a více) pedagogických pracovníků ve třídách v nichž je vzděláván žák nebo žáci se SVP[27] , náležitosti počtu žáků se SVP a intaktní populace v rámci jednotlivých tříd a skupin – vše ve vazbě na jednotlivé druhy speciálního vzdělávání (individuální integrace, skupinová integrace).[28] Dále jde o řešení taxativnosti poskytování prostředků speciálně pedagogické podpory (odborně připravený pedagog, asistent, pomůcky, úprava vzdělávacích podmínek, poskytování souvisejících služeb rehabilitace, doprava žáka apod.)

Z pohledu vlastního průběhu poradenství jsou uváděny pracovníky nedostatky v těchto oblastech:

6.1.1 OBSAH A ORGANIZACE ČINNOSTI SPC

- Roztříštěný poradenský systém, oddělení řídících a metodických činností.
- Není stanoven objektivní a normativně podložený klasifikační systém speciálních vzdělávacích potřeb.
- Podstatná část SPC je přímo navázána na jeden z proudů vzdělávacího systému – školy samostatně určené pro žáky se zdravotním postižením.
- Není stanoven obecně platný proces „přidělování" prostředků speciálně pedagogické podpory (asistent, úprava podmínek, druhý učitel, pomůcky apod.)
- Není uspokojivě veden „rejstřík" uživatelů služeb. Služby jsou tak v některých případech „nadužívány" a v jiných dochází k překrývání činnosti a intervencí. Vedle ohrožení kvality diagnostiky SPC opět významný vliv na ekonomiku provozu.
- Neexistence závazných standardů činnosti SPC (personální, materiální, metodické, pravidla „dobré poradenské služby". Centra jsou de iure ustavena a rovněž de iure je stanoveno (byť ne zcela dostatečně) co mají dělat – náplň činnosti. Naprosto není stanoveno JAK mají SPC svou úlohu naplňovat.
- Není vyřešena spádová oblast ŠPZ.
- Není vyřešen „osud" výsledků poradenství (diagnostiky) speciálních vzdělávacích potřeb po skončení posuzování - v procesu vzdělávání žáka. Jedná se o problém, který přesahuje hranice poradenství SPC a poradenského procesu a je nutno jej řešit úpravou obecně platných norem ve školství.
- Není stanoven „normovaný" výkon pracoviště. Přitom se nejedná o obligatorní nutnost již v této fázi rozvoje pracovišť. Opomenutí tohoto kroku však má za následky dopady na ekonomiku pracoviště.
- Stávající model organizace neumožňuje zakotvit ucelený systém supervizní (i kontrolní) činnosti v SPC.

[27] Zmíněná no novely vyhlášky č. 73/2005 Sb. zavádí ve třídách pro "těžce zdravotně postižené" - tedy povýtce v prostředí tzv. speciálních škol působení tří pedagogických pracovníků - de facto již na čtyři žáky!
[28] Vzdělávání ve školách samostatně určených pro tyto žáky má tyto náležitosti v zásadě vyřešeny.

6.1.2 PROCESNĚPRÁVNÍ POSTAVENÍ SUBJEKTŮ V PORADENSTVÍ SPC

V činnosti jakéhokoliv poradenského systému ve školství, tedy v našem případě právě SPC (v jakékoliv organizační podobě) je kritizována nedostatečné úprava "postupu" subjektů v následujících oblastech:

- Není vytvořen jednotný a obecně závazný právní rámec upravující práva a povinnosti účastníků poradenského procesu (dítěte, žáka, zákonných zástupců, poradenského pracoviště, školy, orgánu veřejné správy).
- V návaznosti na neexistenci obecně platné klasifikace „stupňů" speciálních vzdělávacích potřeb nejsou vypracovány ani jim odpovídající diagnostické přístupy, které by byly obecně přijímány a používány.
- Není obecně závazným předpisem upraveno získávání podkladů pro činnost SPC (údaje pro osobní, rodinnou, zdravotní, sociální anamnézu).
- Nejsou stanoveny časové lhůty pro prováděné úkony SPC
- Nejsou stanoveny možnosti odvolací a revizní činnosti a vymezení aktivní legitimace pro úkony činěné v opravných řízeních.

6.2 MOŽNÉ ZMĚNY V ČINNOSTI ŠPZ V SOUVISLOSTI S PŘIJETÍM STRATEGIE BOJE PROTI SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ

O souvislostech, jež vyplývají z legislativního a organizačního rámce (i procesních aspektů) činnosti ŠPZ (a tedy i SPC) hovoří rovněž přijatá *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011-2015*. V analýze současného stavu a jako jeden z klíčových problémů tento dokument zmiňuje mimo jiné problém *„Kapacitně i kvalitativně nedostačující systém poradenství"* a *„Nedostatečnou metodickou připravenost pedagogických a poradenských pracovníků ve školství k práci se sociálně vyloučenými či kulturně odlišnými dětmi"*.

Transformace a posílení kvality poradenského systému je jednou z jeho hlavních priorit. Pro účely tohoto textu jsou citovány části dokumentu související se vzděláváním dětí s SVP a poradenským systémem v ČR.

V úvodu poukazuje text na potřebu přechodu od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému podpůrných opatření na všech úrovních vzdělávání, k němuž stanovuje následující popis opatření:

- Cílem opatření je **přechod od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému podpůrných opatření na všech úrovních vzdělávání** tj. individualizace podpory všem dětem/žákům/studentům, kteří potřebují jakýkoliv typ speciální podpory k absolvování vzdělávání především v hlavním vzdělávacím proudu, stejně jako dětem/žákům/studentům, kteří potřebují podpořit v oblastech svých výjimečných dovedností a dispozic.
- Stávající kategorizace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami uvedená ve školském zákoně vychází z horizontálního členění na žáky se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním. Toto dělení má však výrazné limity.

V celé řadě případů nelze jednoznačně určit, do které kategorie žáka zařadit nebo zařazení neodpovídá potřebám dítěte. Zařazení do uvedených kategorií a zejména pak do kategorie sociálního znevýhodnění je stále častěji vnímáno jako stigmatizující. ***Nové pojetí § 16 školského zákona počítá s kategorizací - žák s potřebou podpůrných opatření ve stupni mírném, zvýšeném, intenzivním a mimořádném.*** *Toto pojetí je mnohem vhodnější, neboť nestaví na obtížích dítěte, ale na stanovení míry podpory, kterou žák potřebuje při vzdělávání a následném stanovení konkrétních podpůrných opatření. Tento model se osvědčil v řadě evropských zemí. Model je spravedlivější a umožňuje lepší kontrolu výdajů státního rozpočtu, neboť finanční prostředky na realizaci podpory budou uvolňovány na základě stanovení skutečných potřeb žáka a nikoliv na stanovení konkrétní diagnózy či kategorie (i v rámci jedné diagnózy mohou být značné rozdíly v míře potřebnosti podpory).*

Základ přístupu k žákovi by měl tvořit katalog podpůrných opatření provázaný se systémem financování. Je potřeba připravit takový legislativní rámec, který zaručí, že se

každému žákovi dostane taková podpora ke vzdělávání především v hlavním vzdělávacím proudu, na kterou má na základě stanovení míry jeho vzdělávacích potřeb podle legislativně závazných kritérií nárok.

Financovaná podpůrná opatření by měla v případě dětí se sociálním znevýhodněním zahrnovat zejména snížení počtu dětí ve třídě, nastavení adekvátních služeb speciálního.

Realizace opatření znamená:

- Zformulovat katalog podpůrných opatření pro jednotlivé skupiny žáků s potřebou podpůrných opatření při vzdělávání v MŠ, ZŠ a SŠ dle zahraničních modelů a modelů odzkoušených v pilotních projektech v ČR.
- Zapracovat změnu do §16, příp. §17 zák. č. 561/2004 Sb., (změna §16 v tomto smyslu byla zpracována odborem 60 MŠMT v roce 2008 pod č.j. 27900/2009-6, tudíž je k dispozici – viz níže) a dalších právních předpisů (novelizace vyhlášek č. 72/2011, 73/2011 a 492/2005 Sb., atd.) a zpracovat prováděcí předpisy vymezující obsah, rozsah a podrobnosti jednotlivých opatření.
- Propojit systém podpůrných opatření se systémem financování škol.
- Schválit novelizovanou legislativu a uvést jí do praxe.

Návrh znění §16 školského zákona dle č.j. MŠMT 27900/2009-6:

§ 16 Žáci s potřebou podpůrných opatření

Školy a školská zařízení poskytují podpůrná opatření dětem, žákům a studentům, kteří je z jakéhokoliv důvodu nezbytně potřebují k plnému rozvoji svých vzdělávacích možností.

Podpůrná opatření se dle stupně (dále jen stupeň) míry závažnosti člení na:

- *mírná,*
- *zvýšená,*
- *intenzivní,*
- *mimořádná.*

Obsah, rozsah a podrobnosti jednotlivých podpůrných opatření stanoví prováděcí předpis. Obsah, míra a určení stupně podpůrných opatření ve prospěch dítěte, žáka nebo studenta navrhuje školské poradenské zařízení. Za realizaci podpůrných opatření odpovídá ředitel školy.

Indikátory plnění:

- Je zformulován katalog podpůrných opatření pro jednotlivé stupně školství (MŠ, ZŠ, SŠ)
- Novelizace zákona č. 541/2004 Sb., vyhlášek č. 72 a 73/2011 Sb., zpracování případných nových prováděcích předpisů)
- Je zpracován způsob navázání podpůrných opatření na normativní financování škol. (novelizace vyhlášky 492/2005 Sb.)
- Účinnosti nabývá novelizovaná legislativa zavádějící katalog opatření a zavádějící provázání opatření s financováním škol.

Dalším je opatření, které plánuje začlenění školních poradenských pracovišť do standardního financování škol v rozsahu závisejícím na počtu žáků školy.

Cílem je, aby při každé základní i střední škole fungovalo školní poradenské pracoviště (speciální pedagog, psycholog, sociální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence apod.), jehož velikost (počty úvazků) by byly odvozeny od počtu dětí/žáků školy a jejich financování by bylo součástí základního financování škol, nikoliv řešeno pomocí dodatečných, nenárokových a nestálých dotačních titulů.

Opatření reaguje na současný nedostatečný stav, kdy přímo ve školách chybí odborníci, kteří by mohli v prostředí školy poskytovat potřebou poradenskou či pedagogickou podporu.

Samostatná poradenská zařízení pak nestačí uspokojovat poptávku po službách, které přitom z velké většiny lze realizovat mnohem efektivněji právě ve škole.

- Dle již fungujících pracovišť stanovit odpovídající poměr počtu úvazků odborných pracovníků k počtu studentů školy, případně podílu studentů s potřebou vyrovnávacích a podpůrných opatření.
- Dle tohoto výpočtu zjistit finanční náročnost školního poradenského pracoviště ve vztahu k normativnímu financování.
- Navýšit normativ o adekvátní částku umožňující každé škole, standardně z rozpočtu zřizovat školní poradenské pracoviště dle reálných potřeb.
- Zpracovat novelizaci vyhlášek č. 492/2005 Sb., 72/2011 Sb., případně dalších souvisejících předpisů.

Související opatřením je pak požadavek na standardizaci školních poradenských pracovišť při základních a středních školách.

Cílem opatření je standardizace činnosti a personálního zajištění školních poradenských pracovišť. **Školní poradenská pracoviště by měla být tvořena školním psychologem, speciálním pedagogem, sociálním pedagogem** (vykonávajícím činnosti dnešních výchovných poradců a metodiků prevence), **případně dalšími odborníky.**

V praxi se ukazuje, že zásadní je schopnost školy hlavního vzdělávacího proudu řešit potřeby žáka bezprostředně při jejich vzniku a přímo v prostředí školy a třídy. Bohužel k tomu dnes školy nemají potřebný odborný personál. Některé školy se zapojily do projektů ESF, ze kterých si tyto pozice zřizují.

Stávající pozice výchovných poradců a metodiků prevence jsou v praxi většinou řešeny navýšením úvazků některých pedagogů o 0.1-0.4 úvazku, což většinou neodpovídá potřebám ve škole a funkce se tak omezuje na formální činnosti.

Opatření je nutně provázáno s opatřeními *Přechod od systému speciálních vzdělávacích potřeb k systému podpůrných opatření na všech úrovních vzdělávání a Začlenění školních poradenských pracovišť do standardního financování škol* v rozsahu závisejícím na počtu žáků školy, ve kterých se také promítne většina finančních nákladů. Bez realizace výše uvedených opatření-úkolů není možné očekávat naplnění daného opatření.

Rozsah personálního zajištění poradenského pracoviště musí být závazně stanoven v závislosti na počtu žáků školy a počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami/, tj. potřebou podpůrných a vyrovnávacích opatření tak, aby daní odborníci mohli efektivně poskytovat služby směřující k předcházení školnímu neúspěchu či jeho řešení všem žákům, kteří takovou podporu potřebují.

V příslušné legislativě (zákon č. 561/2004 Sb., vyhláška č. 73/2011 Sb. a další) je potřeba obsahově ukotvit činnosti školních poradenských pracovišť.

Zajistit fungující „institut" asistenta pedagoga. Ve výčtu opatření zahrnuje Strategie boje proti sociálnímu vyčleňování též standardizaci práce, metodické vedení a vzdělávání asistentů pedagoga a vytvoření zavazujícího pro-inkluzivního standardu pedagogického pracovníka.

Cílem opatření je standardizovat činnosti asistentů pedagoga, diferencovat ji dle vzdělání asistenta, zajistit metodické vedení asistentů a dostatečné vzdělávání pro stávající i budoucí asistenty.

Institut asistenta pedagoga je obecně odbornou veřejností považován za jedno z nejefektivnějších opatření na podporu začlenění dětí do hlavního vzdělávacího proudu. Bohužel

ale v České republice postrádá standardizované metody práce i dostupné metodiky. **Asistenti zpravidla neučí v tandemu s učiteli, ale izolovaně „doučují" děti, často jsou ve školách využíváni zejména na pomocné výchovné práce.** Neexistuje systém metodického vedení a dalšího vzdělávání asistentů pedagoga. Velmi malé procento asistentů má adekvátní středoškolské či vysokoškolské pedagogické vzdělání, nebo dokonce speciálně pedagogickou specializaci. Kvůli nízkému platovému tarifu jsou pak pozice asistentů pedagoga neatraktivní pro vysokoškolsky vzdělané pedagogy a speciální pedagogy. Na vysokých pedagogických školách neexistuje možnost vystudovat specializaci AP na bakalářské či magisterské úrovni.

Zásadním problémem je pak dostupnost financování pozic asistenta pedagoga ve školách. **Obsahem opatření - k asistentovi pedagoga tedy je:**

- Vytvořit standard práce asistenta pedagoga či zapracovat část o práci AP do obecného standardu pedagogického pracovníka.
- Zpracovat komplexní metodiku výkonu činností asistenta pedagoga
- Provázat míru odbornosti realizované práce a dosažené vzdělání s platovým zařazením.
- Změnit příslušné předpisy v oblasti stanovení platového ohodnocení AP, tabulkově vyrovnat dle praxe a vzdělání s platem pedagoga, začlenit nově definované činnosti a zařazení do platových tříd AP do katalogu prací.
- Začlenit náplň práce asistenta pedagoga do vyhlášky 73/2011 Sb., případně do nových předpisů navázaných na změny školského zákona (561/2004 Sb., zejm. §16 a §17), spojené s opatřeními v prioritě týkající se normativního financování školství a dalšími.
- Vytvořit subjekt/síť metodického vedení AP ve spolupráci s odbornými pracovišti pedagogických VŠ pokrývající efektivně území ČR a propojit ji s rozpočtově zajištěným dalším vzděláváním AP ve všech úrovních odbornosti.
- Iniciovat vznik příslušných studijních oborů a specializací napříč systémem vzdělávání pedagogických pracovníků.

Vytvoření zavazujícího pro-inkluzivního standardu pedagogického pracovníka

Cílem je vytvoření pro-inkluzivního standardu pedagogického pracovníka, který bude obsahovat také povinnost a schopnost vytvářet inkluzivní prostředí ve třídě a využívat adekvátní podpůrná a vyrovnávací opatření pro práci s jakkoliv znevýhodněnými dětmi/žáky. Opatřením je zavedení standardu pedagogického pracovníka, který se zaměří zejména na vlastní techniky poskytování vzdělávání, kompetence pedagogických pracovníků, úroveň a typologii předprofesní a profesní přípravy pedagoga, atd.

Opatření zahrnuje:
- Vytvoření Standardu pedagogického pracovníka
- Začlenění Standardu do školské legislativy (zák.č. 561/2004 Sb., zák. č. 563/2004 Sb. atd.)
- Nastavení kontrolovatelnosti Standardu Českou školní inspekcí

Posílení kapacity poradenských zařízení.

Cílem opatření je legislativně stanovit adekvátní kapacity školských poradenských zařízení (Pedagogicko-psychologické poradny, popř. i Speciálně pedagogická centra) ve vztahu k počtu žáků v kraji a odpovídajícím způsobem navýšit stávající kapacity k zákonem požadovanému stavu.

Kapacity PPP a SPC v současné době zcela neodpovídají poptávce po jejich službách. Poradenští pracovníci nemají dostatek prostoru pro kvalitní individuální práci s dítětem a rodinou, nemají prostor pro práci přímo ve školách. Většina regionů se potýká s nedostatkem těchto zařízení.

Částečná vyvážení tohoto nedostatku poskytne standardizovaná přítomnost tzv. školních poradenských zařízení přímo ve škole (viz výše) Ta však nemohou suplovat závažnější diagnostické služby externích poradenských zařízení. Adekvátní poměr je nutné stanovit ve spolupráci s profesními organizacemi, zřizovateli škol a školských poradenských zařízení, akademickou obcí atd.

Posílení kvality a standardizace služeb poradenských zařízení.

Cílem opatření je zvýšení kvality služeb školských poradenských zařízení, jejich metodické ukotvení a standardizace.

Školská poradenská zařízení (Pedagogicko psychologické poradny a Speciálně pedagogická centra) v současné době nemají jednotné standardy činnosti ochraňující zájmy žáků služeb, identifikující principy, cíle, metody a způsoby práce apod. Činnosti zařízení se často navzájem překrývají, případně si místně konkurují. Často se používají zastaralé, kulturně a sociálně neadekvátní nástroje diagnostiky, problematické je i používání diagnostických nástrojů psychology poradenských pracovišť.

Opatření nutně zahrnuje následující sub-cíle:

- Vytvořit a aplikovat standardy činnosti jednotlivých poradenských zařízení i jejich pracovníků zahrnující mimo jiné také povinnou spolupráci mezi jednotlivými odborníky v zařízeních, mezi zařízeními, přímou spolupráci se školou a pedagogy a zvýšený podíl podpory poskytované přímo ve školách. Změna znamená novelizaci vyhlášky č. 72/2005 Sb.
- Jasně od sebe oddělit a specifikovat role a kompetence PPP a SPC, aby se vzájemně nepřekrývaly, popř. zvážit možnost sloučení PPP a SPC do jednoho typu zařízení poskytujícího kompletní služby.
- Ustavit centrální subjekt metodického vedení a supervize pro školská poradenská zařízení a stanovit obsah a rozsah metodického vedení a supervize ve spolupráci s akademickou obcí a odbornou veřejností.
- Zajistit průběžnou aktualizaci diagnostických nástrojů a jejich zavádění v rozsahu potřebném pro adekvátní diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb/potřeb podpůrných či vyrovnávacích opatření.
- Zařadit školská poradenská zařízení mezi subjekty kontrolované Českou školní inspekcí, posílit ČŠI o odborníky na diagnostiku a poradenství a proškolit stávající inspektory ČŠI.
- Organizačně i fyzicky odloučit Speciálně pedagogická centra od škol samostatně zřízených pro děti s lehkým mentálním postižením. Zabránit institucionální provázanosti vedoucí k upřednostňování "poptávky" po žácích ze strany škol zřízených pro žáky s lehkým mentálním postižením před neutrální, odbornou pomocí žákovi směřující primárně k integraci ve školách hlavního vzdělávacího proudu. (Ve školním roce bylo dle ÚIV evidováno 130 SPC i s odloučenými pracovišti při speciálních školách a 3 samostatná SPC.) A umožnit jejich výraznější spolupráci se školami hlavního vzdělávacího proudu.
- Umožnit vstup nestátních poradenských zařízení poskytujících kompletní paletu služeb (a za stejných podmínek pro žáky) tam, kde nejsou dostupná zařízení zřizovaná samosprávami. Pro tento krok je nutné vytvořit certifikaci poradenských zařízení. Nestátní zařízení musí podléhat režimu kontroly, jako zařízení státní/krajská.
- V rámci financování poradenských zařízení navýšit prostředky na nákup potřebného množství a aktualizaci stavu moderních diagnostických nástrojů v těchto zařízeních.
- V rámci standardizace silněji ukotvit pozici sociálního pracovníka v pedagogicko-psychologických poradnách a zvýšit jeho pravomoc v rámci komunikace poradny s rodinou a zástupci komunity.

Shrnutí: V této části byla pozornost věnována dalším problémům jejichž řešení je povýtce legislativní (normativní a organizační) povahy. Jedná se jak o problémy s definičním vymezením a působností (obsahovou, teritoriální) jednotlivých SPC, tak i vymezení problémů týkajících se procedurální stránky jejich činnosti.

Vzhledem k přijetí závažného dokumentu, kterým je Strategie boje proti sociálnímu vyloučení vládou ČR uvádíme v této kapitole Analýzy i ty části Strategie, které se vyjadřují k poradenskému systému. Vzhledem k zaměření Strategie se velmi často jedná o potřeby dětí a žáků se sociálním znevýhodněním - a také velmi často o činnosti školních pracovníků (psycholog, speciální pedagog) či jde o roli pedagogicko psychologických poraden. V řadě oblastí však Strategie konvenuje s poznatky předkládanými v rámci této Analýzy a v některých případech (požadavek na novelu § 16 školského zákona) se přímo dotýká pojetí (ale i diagnostiky) speciálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků se zdravotním postižením. 7 NÁZORY PRACOVNÍKŮ

7 NÁZORY PRACOVNÍKŮ SPC NA SOUČASNOU ČINNOST, PODMÍNKY A MOŽNOSTI ROZVOJE

V souladu s metodologií přípravy této Analýzy bylo provedeno i zjišťování názorů pracovníků SPC ČR na rozhodující oblasti jejich činnosti v současnosti. Jednalo se o distribuci měřícího nástroje (viz příl. č. 5.) který obsahoval 8 samostatných oddílů o celkovém počtu 42 položek. Každý z oddílů byl zaměřené na specifickou oblasti:

1. materiální podmínky,
2. organizace - personální podmínky,
3. diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb,
4. průběh činnosti SPC,
5. legislativní oblast,
6. ostatní,
7. SWOT analýza,
8. identifikační údaje respondentů.

Pro analýzu výzkumu tak **bylo shromážděno 120 platných dotazníků.** Charakteristika výzkumného vzorku je uvedena jako součást následující analýzy v bodech 8.1 až 8.5.

K hodnocení jednotlivých položek **byla stanovena 10 stupňová hodnotící škála.** U každé položky uváděli respondenti hodnotu (známku), kterou by ohodnotili danou oblasti/podmínky ve své práci. **Plusová část stupnice vyjadřovala silnou stránku** SPC, **mínusová slabou stránku. Nula byla výrazem pro hodnocení neutrální**, či konstatování „neumím posoudit" (**např. +5 – velmi často**, výborné, ano, tak to je a naproti tom: – **5** – **nikdy**, velmi špatné, vůbec ne…)

Dále měli dotazovaní možnost v uvést vysvětlující komentář a **v bodech 7a -7d se jednalo o položky otevřené s možností volné odpovědi**, které byly následně podle počtu výskytu klastrovány do tematicky jednotných celků. (viz příloha 5). Většina odpovědí je dále zpracována formou tabulkové části a grafů, které přehledně ukazují jednak rozložení odpovědí všech respondentů na celé škále, a pro zjednodušení výsledků i shrnutí plusových a minusových hodnot dosažených u jednotlivých položek. Soubory tabulek a grafů číslujeme (ve shodě jejich řazení v dotazníku) jako "položka č. 1" a následující.

7.1 MATERIÁLNÍ PODMÍNKY

Položka 1.1: Odpovídající prostory k výkonu

1.1. odpovídající prostory k výkonu		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	18	15,00%
4	12	10,00%
3	19	15,83%
2	11	9,17%
1	8	6,67%
-1	6	-5,00%
-2	5	-4,17%
-3	10	-8,33%
-4	11	-9,17%
-5	8	-6,67%
Neodpovědělo	12	10,00%
Celkem	120	100,00%

1.1. odpovídající prostory k výkonu činnosti SPC - shrnutí		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Kladný	68	56,67%
Záporný	40	-33,33%
Neodpovědělo, Neutrální	12	10,00%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Jako první byla hodnocena oblast zázemí pracovníků speciálně pedagogických center. **Na otázku týkající se odpovídajících prostor k výkonu převažovalo v celkovém pohledu hodnocení kladné.** Podle tabulky četností bylo **nejčastější hodnocení +5 a + 3** tzn. výborné nebo velmi dobré podmínky resp. prostory k výkonu. **Zanedbatelné však není ani negativní hodnocení, kdy 21 respondentů vyjádřilo spokojenost v bodové škále hodnocením -3 a -4** (dosahují hranice až 10% u každého z hodnocení). Z toho vyplývá, že podmínky pro práci pracovníků nejsou stejné a standardně uzpůsobené (např. tak, že každý pracovník by měl mít standardně vlastní místnost k práci).

Vzhledem k charakteru práce, kdy **pracovníci SPC jednají s žáky nebo zákonnými zástupci žáků o citlivých údajích** (anamnestické údaje, údaje o sociálním postavení rodiny řešených se sociálním pracovníky, o výsledcích testů, o zdravotním stavu žáka apod.) **nebo pracuje** s žákem **v testových situacích**, které vyžadují vysoké nároky na **klid a soustředění**, aby nebyly zkreslovány výsledky výkonů, **mělo by být zajištění adekvátních prostor** respektujících soukromí a požadavky v oblasti vhodných podmínek pro vyšetření, intervenci či reedukaci **jedním z předních požadavků vybavenosti SPC.**

Požadavky na pracovní prostory by měly být jednotně definovány a figurovat jako součást standardů (v případě jejich vytváření) služeb SPC.

Položka 1.2 Vybavení potřebnými diagnostickými nátroji

1.2. vybavení potřebnými		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	5	4,17%
4	10	8,33%
3	22	18,33%
2	14	11,67%
1	15	12,50%
-1	3	-2,50%
-2	12	-10,00%
-3	10	-8,33%
-4	12	-10,00%
-5	2	-1,67%
Neodpovědělo	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

1.2. vybavení potřebnými diagnostickými nástroji - shrnutí		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	66	55,00%
Zaporný	39	-32,50%
Neodpovědělo, Neutrální	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Další nedílnou součástí pracovního zázemí je **vybavení kvalitními diagnostickými nástroji**, které **mají** rozhodující **vliv na hodnocení speciálně vzdělávacích potřeb** žáků, zásadně a přímo ovlivňují možnosti a způsob vzdělávání a potažmo i volby profesní cesty žáků SPC. Stejně jako v případě prostor k práci je **většinové hodnocení kladné, modus odpovídá +3** tedy uspokojivému stavu. **12% respondentů se vyjádřilo hodnocením +1** (blížící se hodnotě neutrální či definici nedokážu posoudit). Zde se může odrážet i hodnocení kvality diagnostických materiálů a nejen hodnocení kvantitativního zabezpečení SPC diagnostickými nástroji (viz níže). 10% respondentů pak hodnotí vybavenost kriticky (hodnocení -4).

Nutno podotknout, že v hodnocení vybavenosti diagnostickými nástroji **může hrát důležitou úlohu, kdo hodnotil** (psycholog v. speciální pedagog), kdy vybavení psychologů lze považovat za „hodnotnější" díky existenci mezinárodně srovnatelných a hlavně standardizovaných testů s přesně daným způsobem zadávání a způsobem hodnocení. Tyto umožňují větší objektivitu a komparabilitu v rámci celé České republiky. Přesto mohly i od psychologů vzejít kritické připomínky týkající se vybavenosti, a to v podobě hodnocení kvality testů, neboť jak zmiňuje v úvodu např. SWOT analýza, často se v praxi používají testy zastaralé, nebo testy sice standardizované, ale ne s českými normami!

Druhým faktorem, který se mohl do hodnocení této položky promítnout, vezmeme-li v úvahu zastoupení pouze speciálních pedagogů, **je zaměření na durh postižení**. Pouze u některého typu postižení lze pro posouzení míry potřeb ve vzdělávání plně využít výstupů diagnostiky lékařské (lze dobře uplatnit u zrakově postižených, sluchově postižených…) kdy je lékařsky vyjádřena také míra postižení (praktická slepota, těžká nedoslýchavost apod.) U jiných typů postižení toto zřejmé není (kvadruspatiská forma DMO má např. rozmezí funkčních schopností pohybového aparátu žáka od imobilního až po zcela mobilního). **Pro velkou část zkoušek a testů pedagogické diagnostiky prakticky neexistují standardizované nástroje, a tak se liší** jednak vyhodnocování výstupů v rámci celé republiky a pak díky absenci relevantních testových baterií i **vybavenost center**.

Položka 1.3 Finanční saturace činnosti SPC pro plnění jeho úkolů

1.3. finanční saturace činnosti SPC		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	0	0,00%
4	8	6,67%
3	17	14,17%
2	12	10,00%
1	5	4,17%
-1	7	-5,83%
-2	10	-8,33%
-3	12	-10,00%
-4	14	-11,67%
-5	14	-11,67%
Neodpovědělo	21	17,50%
Celkem	120	100,00%

1.3. finanční saturace činnosti SPC pro plnění jeho úkolů - shrnutí		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	42	35,00%
Zaporný	57	-47,50%
Neodpovědělo, Neutrální	21	17,50%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

K otázkám finanční saturace činnosti SPC pro plnění úkolů se **větší část respondentů** (celkem **47,5%**) **přiklání k zápornému hodnocení**. Kladným hodnocením se vyjádřilo 35% respondentů a neutrální stanovisko či neuvedení odpovědi bylo registrováno 17,5% odpovědí. Nejčetnější odpovědí byla hodnota +3 v zastoupení 14,17%, dalšími shodně zastoupeným odpověďmi byly hodnoty z opačného pólu stupnice -4 a -5 (každá vyjadřovala 11,6%).

Tato položka do jisté míry může souviset s hodnocením položky následující 2.4 spokojenost s řídíc funkcí zřizovatele, která finančně zabezpečuje provoz speciálních škol a při nich zřízených speciálně pedagogických center, kde je názor zúčastněných rovněž podobně antagonistický.

Speciálně pedagogická centra jsou charakterem poskytovaných služeb velice finančně náročná. Nutné je **udržování fondu speciálně pedagogických pomůcek k zaučení a také k půjčování** (u řady SPC jsou to položky překračující 10 000 položky na 1 pomůcku), **nákladné** je rovněž nezbytně **další vzdělávání pracovníků**, aby mohli doporučovat nové strategie, metody ve vzdělávání, které korespondují se současným poznatek všech vědeckých disciplín zainteresovaných ve vývoji a vzdělávání žáků. Jednotlivé kraje vzhledem ke své působnosti a rozsahu nemusí být vždy schopny pokrýt požadavky vyplývající z nároků poradenského systému.

7.2 ORGANIZACE PERSONÁLNÍ PODMÍNKY

Položka 2.1 Personální obsazení našeho SPC odpovídá počtu klientů a umožní rediagnostiku 1x ročně

2.1. personální obsazení našeho SPC		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	1	0,83%
4	1	0,83%
3	2	1,67%
2	3	2,50%
1	2	1,67%
-1	9	-7,50%
-2	15	-12,50%
-3	24	-20,00%
-4	17	-14,17%
-5	36	-30,00%
Neodpovědělo	10	8,33%
Celkem	120	100,00%

2.1. personální obsazení našeho SPC odpovídá počtu klientů a umožní provést		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	9	7,50%
Zaporný	101	-84,17%
Neodpovědělo, Neutrální	10	8,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Současné pojetí legislativy zvyšuje nároky na odbornou činnost SPC, která má přímou souvislost s personálním obsazením pracovišť. **Jako u žádné jiné položky dotazníku nebyla odezva tak jednoznačná**. V **84%** respondenti **hodnotili dostatečnost personálního zabezpečení**, které by umožnilo provádět rediagnostiku 1x ročně **záporně**. Přičemž **modus** zde představuje hodnocení **nejnižší možnou známkou tedy -5**! (takto hodnotilo připravenost SPC na realizaci rediagnostiky 30% respondentů). Nízké je (ve srovnání s jinými položkami dotazníku) rovněž procento respondentů, kteří se k této otázce nevyjádřili či se vyjádřili neutrálně – ti v tomto případě tvoří pouze 8,33%. Takovýto výsledek je dostatečně výmluvný a jasně vypovídá o možnostech jednotlivých SPC v oblasti personální.

Lze konstatovat s ohledem na rozbor časové náročnosti (viz předchozí kapitoly), že obavy pracovníků v tomto bodě jsou zcela oprávněné,

Aby bylo naplnění legislativních požadavku skutečně kvalitní a tím i smysluplné, měly by být výše uvedené výsledky dostatečnou reflexí pro tvůrce legislativy a vést buďto k přehodnocení legislativních změn nebo k posílení personálního zabezpečení speciálně pedagogických center. **Za současné situace hrozí riziko, že budou-li se speciálně pedagogická centra snažit vyhovět liteře zákona a uskutečňovat rediagnostiku v požadované frekvenci v nízkém personálním obsazení, boudou nuceni k formálním úkonům s nízkou kvalitou výstupů, které mohou mít za následek až nesprávné nastavení opatření a podmínek klientům nebo při snaze zachovat kvalitu služeb budou pracovníci SPC nuceni porušovat legislativu.**

Položka 2.2 Naše SPC je připraveno bez větších problémů naplnit úkoly vyhlášek MŠMT (informovaný souhlas)

2.2. naše SPC je připraveno bez větších		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	9	7,50%
4	13	10,83%
3	3	2,50%
2	7	5,83%
1	8	6,67%
-1	8	-6,67%
-2	13	-10,83%
-3	19	-15,83%
-4	8	-6,67%
-5	9	-7,50%
Neodpovědělo	23	19,17%
Celkem	120	100,00%

2.2. naše SPC je připraveno bez větších problémů naplnit úkoly		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	40	33,33%
Zaporný	57	-47,50%
Neodpovědělo, Neutrální	23	19,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Dalším bodem souvisejícím s novelizací legislativy byla položka 2.2., která zodpovídá otázku schopnosti resp. připravenosti SPC na plnění podmínek informovaného souhlasu. Kladně se vyslovilo 33,33% respondentů.

Většinová část – tedy 47,50% **se vyjádřila** v této položce **záporně**. **Hodnota modu** této položky **je -3**, zastoupena **v 15,83%**. Další nejčastější odpovědi jsou však již z opačných pólů. Shodně zastoupena jsou bodová hodnocení +4 a – 2, z nichž každá představuje 10,83%.

Problém s naplněním informovaného souhlasu může vyplývat **z nejasností v případě zajištění informovaného souhlasu zletilým žákem.** V případě žáků s mentálním postižením je tato otázka problematická a z hlediska právní úpravy ne zcela dořešena (viz předešlé kapitoly) a to se může promítat do pohledu na připravenost (ztotožnění se) některých SPC s realizací požadavku na informovaný souhlas.

Dále si **řada pracovníků SPC s informovaným souhlasem spojuje nárůst administrativy a navýšení času na realizaci poskytované služby**, a proto se i z tohoto důvodu nemusí cítit na plnění tohoto požadavku dostatečně připravena. Lze takto usuzovat již na základě výsledků položky 2.5 týkající se dostatku času na plnění individuálních potřeb klientů, které jsou z pohledu pracovníků SPC silně podhodnoceny (viz níže) a další „zatěžování“ administrativními úkony tak může vyvolávat vlnu nevole.

Položka 2.3. V činnosti SPC dobře hodnotíme metodickou činnost IPPP ČR

2.3. v činnosti SPC dobře hodnotíme		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	7	5,83%
4	3	2,50%
3	5	4,17%
2	9	7,50%
1	14	11,67%
-1	5	-4,17%
-2	9	-7,50%
-3	8	-6,67%
-4	19	-15,83%
-5	12	-10,00%
Neodpovědělo	29	24,17%
Celkem	120	100,00%

2.3. v činnosti SPC dobře hodnotíme metodickou podporu IPPP ČR		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	38	31,67%
Záporný	53	-44,17%
Neodpovědělo, Neutrální	29	24,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Přestože **SWOT analýza zmiňuje** mimo jiné také **zánik IPPP** - metodického a školícího orgánu - **jako slabou stránku poradenského systému, a dalo by se tedy očekávat kladné hodnocení** jako vyjádření podpory a potřebnosti této instituce, **skutečnost je jiná**.

44,17% se k hodnocení metodické podpory IPPP **vyjádřilo záporně**, přičemž **modus** představuje **hodnota -4** – tedy poměrně silně záporné hodnocení.

Jako velmi silnou metodickou podporu IPPP vnímá pouze 5,83% respondentů (hodnocení známkou +5); nejsilnější a nejfrekventovanější kladnou odpovědí je hodnota +1 tedy hodnota představující neutrálnímu hodnocení či neurčitost vyjádření respondenta.

Můžeme se domnívat, že důvodem k této možná neočekáváné reakci, mohou být změny poslední doby – kdy došlo ke sloučení institutu, s ní spojená nejasná budoucnost IPPP (personální změny v IPPP) a současné soustředění IPPP na řešení existenčních problémů, které jej určitým způsobem ochromily a oddělily od vnějších potřeb poradenského systému - metodické a školící činnosti, od statutu jednotícího činitele při řešení vyvstalých nejasností např. v důsledku legislativních změn.

Položka 2.4 V činnosti SPC konstatujeme spokojenost s řídící funkcí zřizovatele (Krajský úřad)

2.4. v činnosti SPC konstatujeme		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	9	7,50%
4	14	11,67%
3	10	8,33%
2	15	12,50%
1	9	7,50%
-1	8	-6,67%
-2	5	-4,17%
-3	6	-5,00%
-4	4	-3,33%
-5	12	-10,00%
Neodpovědělo	28	23,33%
Celkem	120	100,00%

2.4. v činnosti SPC konstatujeme spokojenost s řídící činností zřizovatele		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	57	47,50%
Zaporný	35	-29,17%
Neodpovědělo, Neutrální	28	23,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Naproti tomu **převládající je kladné hodnocení s řídící funkcí zřizovatele. 47,5%** dotazovaných **vyjadřuje spokojenost s řídící funkcí** zřizovatele. **29,17% reprezentuje zkušenost negativní**. O něco nižší procento 23,33% se k dané položce nevyjádřilo.

Modus této položky představuje hodnocení **hodnotou +4** (čili velmi dobré hodnocení – v **11,67%**) naopak **druhým nejčetnějším hodnocením je - 5** - představuje **10%**.

Toto značně antagonistické hodnocení nasvědčuje tvrzení, že již nyní existují velké rozdíly v krajských systémech provozování speciálně pedagogických center, a vypovídají o, v předešlých kapitolách diskutované a kritizované, nejednotnosti poradenského systému, který se negativně promítá do objektivnosti posuzování speciálně pedagogických center.

Položka 2.5 Máme dostatek kapacity pro naplnění individuálních potřeb klientů (četnost návštěv, délka apod.)

2.5. máme dostatek kapacity pro		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	5	4,17%
4	4	3,33%
3	6	5,00%
2	9	7,50%
1	6	5,00%
-1	12	-10,00%
-2	9	-7,50%
-3	16	-13,33%
-4	17	-14,17%
-5	21	-17,50%
Neodpovědělo	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

2.5. máme dostatek kapacity pro naplnění individuálních potřeb klientů		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	30	25,00%
Zaporný	75	-62,50%
Neodpovědělo, Neutrální	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

U položky 2.5 **dominuje záporné hodnocení**, které **vypovídá o nedostatečné kapacitě SPC k pokrytí potřeb klientely**. Hodnota **modu** této položky **je -5** (zastoupena v **17,5%**), která **vyjadřuje nejnižší možné hodnocení**. Důležitou skutečností je fakt, že téměř **všechna záporná hodnocení** v jednotlivých bodech **překračují hranici 10%**, zatímco u kladných hodnot nebylo dosáhnuto 10 procentní hranice ani jedenkrát.

Možnými důvody, které mohou vést k tomuto hodnocení je za **a) narůstající počet žáků** (např. díky možnostem medicíny a vzrůstajícímu počtu předčasně narozených či dětí narozených s pomocí reprodukční medicíny apod. - které jsou velmi rizikovými skupinami v kontextu možného odlišného vývoje); kdy vzrůstá počet žáků na jednoho pracovníka, který tak nemá možnost plně uspokojit všechny potřeby žáka a soustředí se na legislativně nezbytné činnosti (diagnostika, vyhodnocování IVP, konzultace pedagogům, rodičům atd.) a za **b) narůstající administrativa v SPC** vznikající v důsledku legislativních změn a požadavků, a to nejen v důsledku posledních úprav (např. vyjádření SPC k žákům vzdělávaným na základě § 41 nebo §42; posuzování k uzpůsobení podmínek pro vykonání maturitní zkoušek, hodnocení funkce asistenta pedagoga, rámcové navržení a stanovení náplně práce asistenta pedagoga a další). Do pozadí se tak dostávají činnosti dříve frekventovanější jako např. ambulantní vedení reedukace žáků, skupinové činnosti s žáky, které jsou dnes sporadické. (jednu z výjimek zde tvoří speciálně pedagogická centra zaměřená na žáky s vadami řeči, kde reedukace a individuální činnost s žákem si zachovává dominantní postavení).

7.3 DIAGNOSTIKA SPECIÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

Položka 3.1 Stávající model posuzování SVP u dětí se zdravotním postižením. je kvalitní a umožňuje objektivní posouzení potřeb konkrétního dítěte.

3.1. stávající model posuzování SVP u		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	0	0,00%
4	6	5,00%
3	24	20,00%
2	8	6,67%
1	8	6,67%
-1	8	-6,67%
-2	12	-10,00%
-3	8	-6,67%
-4	4	-3,33%
-5	6	-5,00%
Neodpovědělo	36	30,00%
Celkem	120	100,00%

3.1. stávající model posuzování SVP u dětí se Z.P. je kvalitní a umožňuje objektivní posouzení potřeb konkrétního dítěte		
	Četnost	Rel četnost
Kladný	46	38,33%
Záporný	38	-31,67%
Neodpovědělo, Neutrální	36	30,00%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Položka 3.1 dotazníku - **Stávající model posuzování SPV u dětí se Z.P. je kvalitní a umožňuje objektivní posouzení potřeb konkrétního dítěte.** Podle dostupných výstupů hodnocení jsou **reakce pracovníků** speciálně pedagogických center **opatrné**. **Velmi mírně** převažuje v globálním pohledu **hodnocení kladné** – celkově **38,33%** kladných odpovědí, **záporné** odpovědi tvoří **31,67%**. **Vysoké procento je** však také **odpovědí neutrálních** nebo také těch, kteří se k dané položce nevyjádřili **(30%, četnost 36 tzn. nejčetnější odpověď!)**.

Bližším pohledem zjišťujeme, že v oblasti kladných hodnocení je **nejčetnější hodnota +3**, tvořící **20%** všech odpovědí; v oblasti **záporných odpovědí** je to -2, představující **10%** všech odpovědí. **Odpovědi v marginálních hodnotách +5 a -5 jsou velmi nízké.**

Poradenský systém obecně je nastaven na principu ochrany zájmů dítěte, a proto se při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb dětí se zdravotním postižením snaží využívat všech dostupných informací (rodinná anamnéze, lékařská anamnéza, informace školy k dosavadnímu vývoji a úspěšnosti dítěte ve vzdělávacím procesu) za účelem maximální objektivizace a kvality posouzení individuálních potřeb dítěte.

Na druhou stranu jsou nároky na vyjádření diagnosy, zařazení do systému vzdělávání (speciální v. mainstreamové), navržení adekvátních podpůrných opatření, kompenzačních pomůcek apod. z hlediska času prakticky bezodkladné (na rozdíl např. od některých zahraničních způsobů diagnostiky, na kterých se podílí společně celá řada odborníků a vyjádření diagnosy rozhodně není otázkou jednoho, byť vícehodinového sezení),což může být např. po stránce kvality poněkud neadekvátní (viz také položka spokojenost s časovým prostorem pro návštěvy) a tudíž s sebou nese riziko určité nižší objektivity.

Vyjádření k této položce koreluje i s následujícími položkami dotazníku z nichž vyplývá, že **stávající diagnostika se jeví jako málo objektivní a srovnatelná a metodicky málo podrobná.**

Položka 3.2 Stávající model dokáže zajistit objektivní a srovnatelné posouzení SVP u dětí na území celé ČR

3.2. stávající model dokáže zajistit		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	1	0,83%
4	5	4,17%
3	5	4,17%
2	9	7,50%
1	10	8,33%
-1	5	-4,17%
-2	11	-9,17%
-3	15	-12,50%
-4	11	-9,17%
-5	7	-5,83%
Neodpovědělo	41	34,17%
Celkem	120	100,00%

3.2. stávající model dokáže zajistit objektivní a srovnatelné posouzení		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	30	25,00%
Zaporný	49	-40,83%
Neodpovědělo, Neutrální	41	34,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Výstupy této položky dotazníku **vyjadřují převahou záporných hodnocení** –celkem **40,83%**, tedy, že toto procento **respondentů se domnívá**, že napříč republikou **neexistuje objektivní a srovnatelné posouzení specifických potřeb u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Nejčetněji** byla zastoupena **hodnota - 3**, a to ve 12,5%.

V případě této položky představuje však **poměrně velkou část také skupina respondentů, která na danou položku neodpověděla, nebo zaujala neutrální stanovisko – 34,17%**. Lze se domnívat, že takto reagovali respondenti rovněž z toho důvodu, že subjektivita při diagnostickém procesu (podíl na diagnostice sehrávají zkušenosti examinátora, odbornost apod.) hraje svou roli, a to zejména při interpretaci výsledků a nelze zaručit, že ani při použití standardizované metody by dva různí posuzovatelé dosáhli zcela identických výsledků. Naopak i při použití různých testů, které však sledují stejnou oblast, lze dojít k podobným závěrům, i když pravděpodobnost je zde menší, než-li při použití standardizovaných testových baterií a metod.

Skutečnost, že neexistuje předepsaný způsob diagnostických testů, materiálů a postupů (u speciálně pedagogické diagnostiky) však **ovlivňuje srovnatelnost výstupů**, což se zásadním způsobem promítá do možností vzdělávání žáků s SVPU např. v případě změny bydliště.

Položka 3.3 Stávajíc metodika (doporučený postup) pro diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb u dětí je dostatečně podrobná

3.3. stávající Metodika (doporučený		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	2	1,67%
4	9	7,50%
3	7	5,83%
2	14	11,67%
1	9	7,50%
-1	10	-8,33%
-2	7	-5,83%
-3	10	-8,33%
-4	7	-5,83%
-5	7	-5,83%
Neodpovědělo	38	31,67%
Celkem	120	100,00%

3.3. stávající Metodika (doporučený postup) pro diagnostiku SvP u dětí je		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	41	34,17%
Zaporný	41	-34,17%
Neodpovědělo, Neutrální	38	31,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Souhrnně vyvolávají výstupy této položky dojem neutrality rovnoměrným zastoupením kladných, záporných a neutrálních odpovědí.

Modus k této tabulce je hodnota **+2** (zastoupena v 11,67%), druhým nejčetnějším hodnocením bylo -1 a -3 představující 8,33% odpovědí, u každého hodnotícího kritéria. Poměrně vysoký je i počet odpovědí neutrálních nebo bez vyjádření – celkem 31,67%. **Příčinou takto rozdílných odpovědí může být široká variace postižení**, a s ním spojených zcela odlišných testových materiálů, které jsou v diagnostice používány. Zatímco některé mohou být dostatečně podrobné a korespondují s vyjádřením vzdělávacích potřeb, jiné mohou být pro potřeby zajištění doporučení míry podpůrných opatření nedostatečně či málo diferencující.

Položka 3.4 Měl/a jsme možnost (a seznámil/a) jsme se s návrhem – metodikou posuzování SVP (Katalogy) vzniklé v rámci projektu

3.4. měl/a jsem možnost (a		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	38	31,67%
4	17	14,17%
3	21	17,50%
2	8	6,67%
1	11	9,17%
-1	0	0,00%
-2	1	-0,83%
-3	1	-0,83%
-4	0	0,00%
-5	3	-2,50%
Neodpovědělo	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

3.4. měl/a jsem možnost (a seznámil/la) jsem se s návrhem -		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	95	79,17%
Zaporný	5	-4,17%
Neodpovědělo, Neutrální	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Výše zmíněné položky (3.1, 3.2), které deklarovaly neuspokojivý stav v možnostech posuzování speciálních vzdělávacích potřeb respondentů se přímo reverzně **promítají do zvýšené potřeby zajištění jednotnosti v oblasti posuzování specifických vzdělávacích potřeb dětí**, a proto byla snaha vypracovat jednotný materiál, do kterého byly zapojeny všechna centra z celé ČR, tak pozitivně kvitován. Vzhledem k činnosti zadavatele byla tato položka do dotazníku zařazena po konzultaci s ním. Jednalo se o zjištění, zda existuje **Zájem o seznámení se s katalogy** posuzování speciálních vzdělávacích potřeb. Ten **projevilo a „nějakým" způsobem se seznámilo 79,17% respondentů**. Významný je fakt, že **modus zde představuje hodnocení +5**, který bychom mohli interpretovat jako možnost seznámit se s katalogem podrobně (např. prostřednictvím uskutečněných širších pracovních sekcí s možností podílu na revizi položek katalogu), či v dostatečné míře. Vysokou četnost nalézáme také v bodovém hodnocení +3, kterou by bylo možné interpretovat např. jako „prostou" možnost seznámit se s existencí katalogu a jeho obsahem. To znamená, že **zájem o seznámení se s katalogy** nebyl čistě jen povrchní, ale že **vyplynul ze zájmu a potřeby odborníků v poradenských zařízených disponovat uceleným a dostatečně podrobným materiálem, který by korespondoval s požadavky speciálně pedagogické diagnostiky** (nikoli lékařské nebo rehabilitační apod.) reflektující přesně domény uplatňující se ve výchovně vzdělávacím procesu ve formě podpůrných a vyrovnávacích opatření.

Za pozornost jistě stojí, že **pouze 2,5% uvedlo hodnocení -5**, tedy že neměli vůbec žádnou možnost se s katalogy posouzení SVP seznámit a celkové **procento negativních odpovědí nepřesáhlo hranici 5%.**

Na tento údaj navazuje rovněž možnost evaluace v položce 3.5 nově vzniklého katalogu v návaznosti na kvalitu podpory klientů speciálně pedagogických center.

Položka 3.5. Představené katalogy posuzování míry SVP považuji za dobrý způsob podpory činnosti pracovníků SPC

3.5. představené „Katalogy posuzování		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	26	21,67%
4	28	23,33%
3	24	20,00%
2	11	9,17%
1	4	3,33%
-1	0	0,00%
-2	1	-0,83%
-3	0	0,00%
-4	0	0,00%
-5	1	-0,83%
Neodpovědělo	25	20,83%
Celkem	120	100,00%

3.5. představené „Katalogy posuzování míry SVP považuji za		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	93	77,50%
Zaporný	2	-1,67%
Neodpovědělo, Neutrální	25	20,83%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Míra "negativního" hodnocení je u této položky ještě nižší, než-li u položky týkající se možností a zájmu o seznámení se s katalogy posuzování speciálních vzdělávacích potřeb. Podle této položky dotazníku **77,5% považuje katalogy míry posouzení SPV za dobrý způsob podpory žáka. Pouze 2 respondenti se vyjádřili záporným hodnocením** (z toho 1x hodnocením -5, a v druhém případě se respondent/ka vyjádřil/a hodnocením blížícím se spíše neutrálnímu stanovisku -2).

Nejvyšší četnost byla zastoupena bodovým hodnocením **+4 (ve 23,33%), druhá nejčetnější odpověď byla +5 (představovala 21,67%), což jsou velmi silné pozitivní odezvy**; naproti tomu **zastoupení negativních hodnocení** představovalo celkově pouhých **1,67%**.

Jedinečnost katalogu spočívá zejména v tom, že vyjadřuje konkrétním způsobem míru úbytku funkce ve stanované 4 bodové škále, k nimž jsou determinovány definice vyhodnocování jednotlivých bodů škály. Takovýmto způsobem dosud pedagogické diagnostiky nebyly koncipovány a mohly tak vést k uplatnění větší subjektivity hodnotitele.

Dosavadní hodnocení byla nadto spíše málo podrobná (nasvědčují tomu odpovědi v položce 3.3 - viz výše), proto je daná koncepce katalogu pro pracovníky SPC zajímavá. **Katalogy navíc do obrazu diagnostiky současně integrují závěry ostatních disciplín** (psychologie, sociologie, logopedie…atd.) umožňuje tak holistický a komplexní pohled na speciální vzdělávací potřeby žáka.

Významným pozitivem katalogu posuzování "míry" SvP je možnost sjednocení hodnocení napříč republikou a tím i zvýšení faktoru komparability.

Výsledky tohoto bodu jsou podstatné i z toho důvodu, že vycházejí od samotných pracovníků SPC, a proto je velká šance na jejich globální přijetí a zavedení do praxe, což by významně změnilo dosavadní obraz diagnostických zvyklostí speciálně pedagogických center což má značný význam pro činnosti zadavatele Analýzy.

7.4 PRŮBĚH ČINNOSTI SPC - PROCEDURÁLNÍ ASPEKTY

Položka 4.1 Spokojenost s časovým prostorem pro návštěvy (a jejich četnost) u klientů

4.1. spokojenost s časovým prostorem		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	4	3,33%
4	7	5,83%
3	18	15,00%
2	8	6,67%
1	11	9,17%
-1	9	-7,50%
-2	12	-10,00%
-3	20	-16,67%
-4	10	-8,33%
-5	5	-4,17%
Neodpovědělo	16	13,33%
Celkem	120	100,00%

4.1. spokojenost s časovým prostorem pro návštěvy (a jejich		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	48	40,00%
Zaporný	56	-46,67%
Neodpovědělo, Neutrální	16	13,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

V této položce **mírně převažuje negativní** stanovisko respondentů, kdy 46,67% respondentů vyjadřuje nedostatek času pro návštěvy v SPC, naopak 40% hodnotí časový prostor pro návštěvu SPC jako dostačující.

Modus této tabulky představuje hodnota -3 (16,67%); druhé nejčetnější hodnocení je však protipólem, a je to hodnota +3 (představuje 15%).

Důvody pro tuto diferenciaci a polaritu mohou být různé a nelze je vzhledem k obecnějšímu charakteru otázky spolehlivě interpretovat. Např. danou položkou není přesně specifikováno o jaký typ návštěvy v SPC se jedná (návštěva za účelem diagnostiky, návštěva za účelem reedukace, návštěva za účelem intervence…), přičemž každá služba vyžaduje jinou časovou náročnost a tím i rozdílné požadavky na délku návštěvy. Rozdílnost názorů na dostatek časového prostoru pro návštěvy v SPC v případě diagnostiky, může vyplývat rovněž z možné rozdílné časové náročnosti diagnostických metod používaných pro jednotlivé druhy postižení a zaměření vyšetření.

Z uvedeného vyplývá, že tato položka dotazníku vyžaduje podrobnější rozbor. Nicméně výsledky podporují argumenty hovořící o nedostatku personálního zabezpečení SPC a položek týkajících se kvality současného modelu posuzování specifických vzdělávacích potřeb dětí se zdravotním postižením.

Položka 4.2 Hodnocení spolupráce se školou

4.2. hodnocení spolupráce se školou		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	7	5,83%
4	19	15,83%
3	39	32,50%
2	18	15,00%
1	8	6,67%
-1	4	-3,33%
-2	2	-1,67%
-3	4	-3,33%
-4	0	0,00%
-5	0	0,00%
Neodpovědělo	19	15,83%
Celkem	120	100,00%

4.2. hodnocení spolupráce se školou klienta (hodnotíte školu i pedagogy)		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	91	75,83%
Zaporný	10	-8,33%
Neodpovědělo, Neutrální	19	15,83%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Velmi pozitivní výpovědní hodnotu o fungování poradenství je také hodnocení spolupráce se všemi zúčastněnými stranami poradenského procesu.

Spolupráce se školami je hodnocena kladně, a přitom střízlivě bodovým ohodnocením +3, které je zastoupeno ve 32,5%, téměř 16 % pak představuje ohodnocení +4. Pozoruhodné je rovněž nulové zastoupení krajních záporných hodnot -4 a -5.

Objektivita tohoto výstupu je bohužel ovlivněna jednostranností hodnocení (zajímavá by byla komparace výsledků vnímání poradenské činnosti školami), přesto se zdá, že **obě zúčastněné strany mají tendenci spolupracovat na partnerské úrovni**, poskytují poradenskému zařízení široké spektrum potřebných informací, snaží se respektovat doporučení poradenského zařízení, mnohdy jsou školy aktivními iniciátory v řešení problémů, v zabezpečování adekvátních pomůcek a podpůrných opatření žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Dobrá spolupráce se školou je základním pilířem úspěšnosti integrace dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Položka 4.3 Hodnocení spolupráce se s rodinou klienta

4.3. hodnocení spolupráce s rodinou		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	8	6,67%
4	27	22,50%
3	34	28,33%
2	23	19,17%
1	6	5,00%
-1	0	0,00%
-2	1	-0,83%
-3	1	-0,83%
-4	0	0,00%
-5	0	0,00%
Neodpovědělo	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

4.3. hodnocení spolupráce s rodinou klienta (hodnotíte roli rodiny v tomto		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	98	81,67%
Zaporný	2	-1,67%
Neodpovědělo, Neutrální	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Obdobně jako u hodnocení spolupráce se školami dominuje v **hodnocení spolupráce s rodiči hodnocení kladné - 81,67%, vyjádření negativních hodnocení je minimální (1,67%).**

Hodnota modu pro tuto položku **je +3** (28,33%), druhé nejčetnější hodnocení bylo +4 (22,5%). Takovéto hodnocení je vcelku logické a opodstatněné, protože vzájemná spolupráce je vždy ve prospěch dítěte.

Případy obtíží ve spolupráci se objevují spíše nahodile v důsledku např. nedostatečné informovanosti rodičů, zvýšené citlivosti na rodinou situaci (nepřijetí/nevyrovnání se s postižením dítěte) apod. V převážné většině však rodina má zájmem získat maximum informací o možnostech kompenzace postižení, o úspěšném začlenění do výchovně vzdělávacího procesu atd. a má aktivní snahu na spolupráci s SPC.

Položka 4.4 Většina aktivit našeho SPC směřuje do podpory inkluzivního vzdělávání

4.4. většina aktivit našeho SPC		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	13	10,83%
4	24	20,00%
3	23	19,17%
2	14	11,67%
1	10	8,33%
-1	1	-0,83%
-2	3	-2,50%
-3	5	-4,17%
-4	2	-1,67%
-5	2	-1,67%
Neodpovědělo	23	19,17%
Celkem	120	100,00%

4.4. většina aktivit našeho SPC směřuje do podpory inkluzivního		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	84	70,00%
Zaporný	13	-10,83%
Neodpovědělo, Neutrální	23	19,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Poslední položkou v kapitole hodnotící průběh činnosti představuje **vyjádření pracovníků SPC k podpoře inkluzivního vzdělávání.** Výrazně **převládající stanovisko je kladné – reprezentuje 70% odpovědí, modus této položky** představuje hodnocení hodnotou **+4 (20%)** a **druhou nejčetnější** odpovědí byla hodnota **+3** (19,17%), které představují velmi silně pozitivní hodnotící stanovisko.

Zápornou škálu využilo k hodnocení 10,83%, kde **nejčetnější záporná známka byla -3** zastoupena ve 4,17%, krajní hodnota 5 byla zastoupena marginálně (1,67%).

Počet neutrálních odpovědí, nebo položek bez odpovědí dosáhl 19,17%.

Výsledky výzkumu nejsou jen „zdánlivým" pozitivním tvrzením, o reálném přesvědčení hovoří i výsledky skutečných počtů integrovaných žáků napříč republikou, kde v celkovém měřítku převládá (tvoří téměř 60%) integrace do mainstreamových škol.(viz předchozí kapitola textu o počtech žáků, která je dostatečným důkazem).

Jistě však speciální pedagogové SPC nejsou zastánci integrace či inkluze za každou cenu, ale jen v případě, že jsou nastaveny podmínky pro její úspěšný průběh, že existuje snaha všech zainteresovaných stran, což by mělo být také hlavním argumentem při prosazování takové formy vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením.

7.5 LEGISLATIVNÍ OBLAST

Položka 5.1 Rozumíme a umíme interpretovat pravidla „informovaného souhlasu„ dle vyhl. 72 v aktuálním znění

5.1. rozumíme a umíme interpretovat		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	24	20,00%
4	22	18,33%
3	15	12,50%
2	15	12,50%
1	8	6,67%
-1	7	-5,83%
-2	7	-5,83%
-3	5	4,17%
-4	1	-0,83%
-5	3	-2,50%
Neodpovědělo	13	10,83%
Celkem	120	100,00%

5.1. rozumíme a umíme interpretovat pravidla „Informovaného souhlasu“ dle		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	84	70,00%
Zaporný	23	-19,17%
Neodpovědělo, Neutrální	13	10,83%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

K otázkám legislativních úprav se vyjadřují celkem 4 položky dotazníku. **Položka 5.1. mapuje porozumění a schopnost interpretace pravidel informovaného souhlasu novelizace vyhlášky 72/2005 Sb.**

Dominuje **pozitivní hodnocení**, které má navíc velmi silné zastoupení – **modus představuje krajní hodnota +5 (zastoupená ve 20%)**, kterou lze interpretovat jako velmi spolehlivé porozumění a schopnost interpretace informovaného souhlasu. Výraznější četnost negativního hodnocení se pohybuje kolem středové/neutrální hranice hodnocení. Krajní hodnoty vyjadřující neschopnost porozumět a interpretovat části vyhlášky týkající se informovaného souhlasu jsou nízké (hodnota -5 představuje 2,5 %)

Srovnáme-li výsledek u položky 2.2 vyjadřující se k připravenosti SPC plnit úkoly vyhlášky (informovaný souhlas), pak můžeme říci, že důvodem k tvrzení, že pracovníci SPC nejsou připraveni plnit podmínky vyhlášky není skutečnost, že by jí nebyli schopni porozumět, ale jiný důvod. (blíže viz vyjádření k položce 2.2)

Položka 5.2 Je dobré, že vyhláška 73 nyní „zakazuje“ vzdělávat žáky bez zdravotního postižení podle vzdělávacího programu

5.2. je dobré, že vyhl. č. 73 nyní		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	5	4,17%
4	8	6,67%
3	2	1,67%
2	3	2,50%
1	5	4,17%
-1	11	-9,17%
-2	9	-7,50%
-3	7	-5,83%
-4	9	-7,50%
-5	23	-19,17%
Neodpovědělo	38	31,67%
Celkem	120	100,00%

5.2. je dobré, že vyhl. č. 73 nyní „zakazuje“ vzdělávat žáky bez Z.P.		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	23	19,17%
Zaporný	59	-49,17%
Neodpovědělo, Neutrální	38	31,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Položka 5.2 zjišťuje názor odborníků z řad speciálně pedagogických center na úpravu vylučující žáky bez zdravotního postižení podle vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením. **Téměř polovina dotazovaných respondentů vyjádřila stanovisko negativní! (-49,17%). Přičemž 19,1% tvořila nejčetnější hodnota – 5.**

Velké procento – 31,67% (četnost hodnocení 0) respondentů se však také nevyjádřilo či zaujalo vůči této otázce neutrální stanovisko.

Zajímavé by bylo zjištění zdůvodnění tohoto hodnocení samotnými respondenty. O důvodech můžeme spekulovat. **Z reakcí a dotazů vůči novele se však lze domnívat, že důvodem může být skupina dětí v tzv. hraničním pásmu** – tedy dětí, které jak vyplývá z praxe v běžných mainstreamových školách dlouhodobě selhávají. Z hlediska posuzování mentální retardace a následného vzdělávání došlo k významným změnám. Podle 8. revize MKN byla do definice mentálního postižení zahrnuta také tzv. slaboduchost (mírná duševní zaostalost) s intelektovým rozmezím 85-68, a to byly děti, které byly vřazovány do dřívějších zvláštních škol s upraveným vzdělávacím programem. Již 9. MKN je z pásma mentální retardace (původně duševní zaostalost) intelektová hranice v rozmezí IQ 84-70 vyjmuta! Došlo však pouze k jednostrannému posunu, a to v definici mentální retardace nikoli k odpovídajícímu posunu v oblasti vzdělávání. Právě proto tyto děti dnes vzdělávané podle programu, který je však obsahově nastaven pro děti s „průměrným intelektem“ selhávají.

Jelikož je jsou posunutím lékařských norem zároveň vyňaty z kategorie „postižení“, neumožňuje jim současné nastavení legislativy dosáhnout na vyrovnávací či podpůrná opatření, ačkoliv je jednoznačně potřebují. Byla zde možnost tyto děti vřadit do speciálních škol, které disponují možnostmi snížení počtu žáků ve třídě a tím lepšího zajištění individuálního přístupu a zvyšovala tak šance na získání základních dovedností v souladu s jejich možnostmi. Při současných nárocích programu základního vzdělávání a opatřeních daných novelizací vzniká reálné riziko, že tyto děti budou vlivem nastavení programu (který je pro ně příliš rychlý a obsahově náročný) selhávat i v základních dovednostech protože je nebudou moci podle svých potřeb v dostatečné míře procvičovat a upevňovat. A to by mohl být jeden z důvodů negativního hodnocení tohoto konkrétního bodu vzdělávání, neboť z hlediska vzdělávání je sporné, zda se opravdu jedná o opatření hájící zájmy dítěte.

Položka 5.3 Souhlasíme s nastavenými lhůtami pro provádění rediagnostiky

5.3. souhlasíme s nastavenými lhůtami		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	1	0,83%
4	2	1,67%
3	2	1,67%
2	1	0,83%
1	2	1,67%
-1	2	-1,67%
-2	7	-5,83%
-3	9	-7,50%
-4	13	-10,83%
-5	69	-57,50%
Neodpovědělo	12	10,00%
Celkem	120	100,00%

5.3. souhlasíme s nastavenými lhůtami pro provádění rediagnostiky		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	8	6,67%
Zaporný	100	-83,33%
Neodpovědělo, Neutrální	12	10,00%
Celkem	120	100,00%

Novela vyhlášek poprvé hovoří o lhůtách pro provádění rediagnostiky. Toto opatření vzbudilo nebývalý ohlas.
Celých 83,33% respondentů k tomuto bodu **vyjadřuje záporné stanovisko** a nadpoloviční většina **57,5%** dotazovaných tak provedla **nejnižším možným hodnocením tedy -5**. Pouze 6,67% respondentů toto opatření podpořilo.

O důvodech negativního hodnocení vypovídá jednak korelace této položky s položkou 2.1, ze které vyplývá, že SPC jsou nedostatečně personálně obsazena pro realizaci tohoto požadavku. Dále se k tomuto bodu vyjadřuje i tento text v předchozích kapitolách, kde se zamýšlí nad potřebou uváděné frekvence – kdy může být přílišná intervence chápána ze strany rodiny či klienta jako stigmatizující, z hlediska ekonomického jako nákladná (návštěva SPC, příp. více SPC) a z hlediska stacionárnosti některých postižení jako neefektivní. Navíc se jeví opatření v kontextu znění vyhlášek jako nevyjasněné (u dětí vřazených do speciálních škol v. speciálních vzdělávacích programů).

Položka 5.4 Novelám obou vyhlášek (č. 72 a 73) celkově rozumíme a umíme je interpretovat pro naši činnost

5.4. novelám obou vyhlášek (č. 72 a		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
5	7	5,83%
4	8	6,67%
3	10	8,33%
2	6	5,00%
1	4	3,33%
-1	13	-10,83%
-2	11	-9,17%
-3	18	-15,00%
-4	10	-8,33%
-5	13	-10,83%
Neodpovědělo	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

5.4. novelám obou vyhlášek (č. 72 a 73)celkově rozumíme a umíme je		
	Četnost	Rel. Četnost
Kladný	35	29,17%
Zaporný	65	-54,17%
Neodpovědělo, Neutrální	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Interpretace předchozí položky naznačuje, že existují jakési nejasnosti týkající se novel vyhlášky, což koresponduje s výsledky hodnocení položky 5.4.

Více než polovina respondentů hodnotila porozumění a schopnost interpretace novel vyhlášek negativně. Modus této položky představuje hodnocení bodem **-3**, který reprezentuje 15% respondentů; druhým nejčetnějším bodovým hodnocením jsou -1 a -5 se stejným procentuálním podílem (10,8%).

Kladné hodnoty dosahují **29,17%** a nejčetnější kladná hodnota je vyjádřena hodnocením +3, které tvoří 8,33% z celkového počtu respondentů.

Na základě těchto výsledků je možné se domnívat, že se jedná spíše o nejasnosti nebo nejistotu ve schopnosti interpretovat novelu vyhlášky, vlivem řady sporných, vágních nebo příliš generalizující opatření, než o neschopnost interpretovat vyhlášku z důvodu nízkého právního povědomí a znalosti. Toto tvrzení podporují předchozí kapitoly věnované analýze legislativního rámce SPC a také skutečnost, že po uvedení novel v platnost se zvedla velká vlna dotazů, internetových diskuzí, jednání (u kulatého stolu), které přimělo MŠMT, alespoň k oficiálnímu vydání výkladu a odpovědí na nejčastější otázky.

7.6 OSTATNÍ

V bloku hodnocení ostatních se respondenti vyjadřovali slovním hodnocením ve škále ano, spíše ano, nevím , spíše ne a ne. Tento blok obsahuje 11 hodnocených položek.

Položka 6.a Do budoucnosti cítím ve svém pozici pracovní jistotu

6.a: Pracovník cítí ve své pozici pracovní		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	5	4,17%
Spíše ano	47	39,17%
Spíše Ne	24	20,00%
Ne	12	10,00%
Neodpovědělo, Neví	32	26,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

První z otázek mapujících **názor respondentů na sílu své pracovní pozice v budoucnosti, jsou odpovědi vcelku optimistické.** Součet kladných hodnocení představuje 43,34% (39,17% dotázaných se vyjádřilo odpovědí - spíše ano, 4,17% ano). Naopak hodnocení vyjadřující obavu z nejisté budoucnosti představuje souhrnně 30% účastníku výzkumu (přičemž 20% respondentů uvedlo odpověď spíše ne, a 10% ne).

26,67% zastupuje množství odpovědí s neutrální výpovědní hodnotou a procento respondentů, kteří na danou položku dotazníku neodpověděli.

Podnětem k převažujícím pozitivním reakcím je zřejmě vědomí potřebnosti poradenských a diagnostických služeb, které má svoji tradici a opodstatnění; a pokud by nedošlo ke změně celkové koncepce poradenství (např. přesunutí kompetencí na školská poradenská pracoviště), pak mají SPC a PPP pro vzdělávací systém v oblasti vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami nezastupitelnou úlohu.

Navíc se prostřednictvím některých vládních návrhů a dokumentů doporučuje posílit oblast poradenství a poradenských služeb.

Naopak vzhledem k současné ekonomicky obtížné situaci, kdy v resortu školství dochází k celkové optimalizaci (slučování škol) a probíhají pokusy o odloučení SPC od škol a vytvoření centrálních pracovišť, s cílem zefektivnit poradenské služby, mohou vznikat u některých pracovníků obavy ze zachování kapacit.

Položka 6.b Já sama/sám chci do budoucna působit v SPC

6.b: Respondent chce do budoucna		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	70	58,33%
Spíše ano	29	24,17%
Spíše Ne	0	0,00%
Ne	1	0,83%
Neodpovědělo, Neví	20	16,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

I přes vyjádření obav ze stálosti pracovních pozic, je **zájem o působení ve speciálně pedagogickém centru velký. Hodnota všech kladných vyjádření tvoří 82,50%** (přičemž jednoznačně pro je 58,33% - hodnocení ANO, hodnocení spíše ano představuje 24,17%). **Vyjádření s ukončením působení v SPC bylo vyjádřeno pouze jediným respondentem (0,83%)** a 16,67% dotázaných nemělo v tomto směru přesnou představu či na položku neodpovědělo.

Zastoupení tak vysoké hodnoty zájmu o pokračování v práci v SPC vychází zřejmě z vnitřní motivace, uspokojení pracovníků a pocitu smysluplnosti práce. Navíc jak uvádí SWOT analýza v původu tohoto textu pracovníci poradenských zařízení patří (většinou) k velmi aktivním účastníkům vzdělávacího systému. Osud poradenství jim není lhostejný.

Položka 6.c Subjektivně je respondent v současnosti ve své práci spokojen/a

6.c: Respondent je v práci spokojen		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	26	21,67%
Spíše ano	60	50,00%
Spíše Ne	12	10,00%
Ne	7	5,83%
Neodpovědělo, Neví	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Položka 6. c **mapuje obecnou spokojenost respondentů** v práci. Svým způsobem může tato položka sloužit jako logické interpretační vodítko pro položku předchozí.
Součtem kladných položek odpovídá hodnota celkového kladného hodnocení 71,67% (přičemž 50% procent z celkového počtu dotázaných respondentů se vyjádřilo hodnocením spíše ano a 21,67% hodnocením ano).
Nespokojenost vyjadřuje něco málo přes 15 % dotázaných, ale ve svém tvrzení je menší část z nich radikální - 5,83% uvedlo že není spokojeno odpovědělo; 12,5% respondentů spíše ne.

Položka 6.d rozdělení kompetencí mezi PPP a SPC považuje respondent za odpovídající

6.d: Respondent považuje rozdělení kompetencí mezi PPP a SPC za správné		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	38	31,67%
Spíše ano	52	43,33%
Spíše Ne	11	9,17%
Ne	3	2,50%
Neodpovědělo, Neví	16	13,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Další položkou 6.d byli respondenti dotazováni na **názor na rozdělení kompetencí mezi PPP a SPC.** Z celkového počtu 120 respondentů se **75% respondentů domnívá, že rozdělení kompetencí jak je stanoveno nyní je správné.** (31,67% uvádí odpověď ano, 43,33% odpověď spíše ano). Menšinu – 11,67% tvoří záporné odpovědi respondentů přičemž spíše ne uvádí 9,17% a ne uvádí 2,5% dotázaných.

Položka 6.e SPC má být zřízeno „uvnitř“ školy a Položka 6.f SPC má být zřízeno jako samostatný subjekt vedle školy

6.e: SPC má být zřízeno "uvnitř" školy		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	13	10,83%
Spíše ano	16	13,33%
Spíše Ne	32	26,67%
Ne	37	30,83%
Neodpovědělo, Neví	22	18,33%
Celkem	120	100,00%

6.f: SPC má být zřízeno jako samostatný		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	48	40,00%
Spíše ano	27	22,50%
Spíše Ne	9	7,50%
Ne	14	11,67%
Neodpovědělo, Neví	22	18,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Položky 6. e a 6.f – spolu vzájemně souvisí. Položka 6.e vypovídá názoru respondentů na současný způsob existence SPC, tedy při škole nebo jako součást školy. **Více než polovina respondentů – celkem 57,5% zaujímá k výroku - SPC má být zřízeno „uvnitř školy“- negativně.** 30,83% dotázaných k této položce vyslovuje jednoznačné „ne“, 26,67% respondentů se pak přiklání s výroku „spíše ne“.

V pozitivním hodnocení pak dominuje výrok **„spíše ano“- v 13,33 %**, „ano“ je zastoupeno v 10%. Souhrnně tvoří souhlasné stanovisko 23,33% z celkového počtu respondentů. 18,33 % se k této otázce nevyjádřilo.

Naopak k výroku – **SPC má být zřízeno jako samostatný subjekt „vedle školy“ – se 62,5% dotázaných vyjadřuje kladně**, přičemž jasné „ano“ uvedlo 40% respondentů a „spíše ano“ uvedlo 22,5% . S tím, aby bylo SPC zřízeno jako samostatný subjekt „spíše nesouhlasilo“ 7,5% a jednoznačně nesouhlasilo 11,67% účastníků výzkumu. Obdobně jako 18,3% respondentů se nevyjádřilo nebo na otázku neodpovědělo.

Bližším sledováním zjistíme, že zde existují jisté diskrepance ve vyjádření kladných a záporných odpovědí v jednotlivých otázkách.

Zatímco pro vyčlenění SPC ze škol se kladně vyjádřilo souhrnně 75 osob ze 120, tak negativně se k výroku „SPC má být zřízeno uvnitř školy“ vyjádřilo 69 osob ze 120! (a reverzně).

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách textu, **náhled současného způsobu provozování speciálně pedagogických center speciálními školami vyvolává diskuze o neutralitě a nepodjatosti hodnocení specifických vzdělávacích potřeb u žáků s postižením.** SPC se ocitají pod drobnohledem kritiky, která je označuje jak o "náborová střediska" příslušných škol. Získáním autonomie by SPC mělo rovněž možnost rozhodovat o financování a finančním krytí potřeb SPC, bez nutnosti účasti další osoby – nyní tedy ředitele školy. V krajních případech, kdy byla školám SPC „přidělena" zřizovatelem tak nemusí být potřeby a zvyšování úrovně a prestiže tohoto pracoviště předním zájmem jejího ředitele.

Položka 6.g Do budoucna očekávám rozvoj SPC a rozšíření jejich počtu
6.h Do budoucna očekávám zvýšení počtu pracovníků SPC v ČR

6.h: Respondent očekává zvýšení počtu		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	53	44,17%
Spíše ano	21	17,50%
Spíše Ne	15	12,50%
Ne	1	0,83%
Neodpovědělo, Neví	30	25,00%
Celkem	120	100,00%

6.g: Respondent do budoucna očekává rozvoj SPC a jejich počtu		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	44	36,67%
Spíše ano	28	23,33%
Spíše Ne	19	15,83%
Ne	4	3,33%
Neodpovědělo	25	20,83%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Tyto dvě položky spolu opět velice úzce souvisí. Vyjadřují míru očekávání rozšíření počtu SPC a pracovníků SPC. V obou případech převažuje kladné stanovisko.
K položce 6.g Respondent očekává **rozvoj SPC a jejich počtu je kladné stanovisko zastoupeno v 60%** (odpověď „ano" byla zaznamenána v 36,67% a odpověď „spíše ano" v 23,33%); **Negativně** se k této položce **vyjadřuje 19,16%** (15,83% odpovědí „spíše ne" a 3,33% odpovědí „ne") na tento bod dotazníku neodpovědělo 20,83% z celkového počtu 120 účastníků průzkumu.

U položky 6.h - **Respondent očekává zvýšení počtu pracovníků SPC v ČR - opět převažují odpovědi pozitivní.** Hodnoty jsou podobné, ještě jednoznačněji vyjadřují pozitivní očekávání – odpověď „ano“ byla v dotazníku uvedena ve 44,17%, „spíše ano“ v 17,5%. Celkově tedy kladná hodnocení dosáhla hranice 61,67%. Opačný názor vyslovilo 13,33% dotázaných (přitom jednoznačně negativní odpověď uvedlo pouze 0,83% respondentů). Relativně vysoká je však i četnost účastníků, kteří se k položce nevyjádřili.

Současně výsledky korelují s výsledky bodu 6.a Do budoucna cítím ve své pozici pracovní jistotu, který v celkovém hodnocení vyzníval rovněž pozitivně.

Tyto odezvy mohou být logickou reakcí na stávající legislativní změny, které zvyšují požadavky na činnost a na administrativní úkony speciálně pedagogických center. Při stávajícím personálním obsazení hrozí snížení kvality služeb nebo formální naplňování legislativních požadavků současných právních předpisů. (viz položka 2.1,2.2 a 2.5)

Položka 6.i Přivítal/a bych existenci odvolacího „revizního“ pracoviště

6.i: Respondent by přivítal existenci		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	20	16,67%
Spíše ano	31	25,83%
Spíše Ne	13	10,83%
Ne	9	7,50%
Neodpovědělo, Neví	47	39,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

V předešlých kapitolách textu bylo jako slabé místo poradenského systému zdůrazňováno, **že prakticky neexistuje možnost zákonných zástupců oficiálně se odvolat proti výstupům vyšetření a požadovat revizi výsledků.** Novely vyhlášek sice zmiňují, že rodič má právo kdykoli žádat o službu znovu a není ani vázán povinností navštěvovat místně příslušné SPC (má právo si vybrat SPC kdekoli v České republice), nejde však o možnost odvolání k instituci pro tento účel určenou. **K existenci revizního pracoviště, které by tuto službu zabezpečovalo se respondenti vyjadřovali v bodě 6.i. 42,05% se k tomuto budou vyjádřilo kladně** (16,67% hodnocením „ano“, 25,83% hodnocením „spíše ano“) **opačný názor zastává 18,33%** (10,83% dopovědělo „spíše ne“, 7,5% pak odpovědělo „ne“). **V tomto bodě je nutné zdůraznit že vysoké procento respondentů (39,17%) se k této položce vůbec nevyjádřilo.**

Lze se domnívat, že tak vysoké procento se k tomuto bodu nevyjadřovalo i z důvodu, že dosud neexistuje žádná konkrétní představa či koncepce takové instituce a pravidla pro jejích fungování, čili je velice obtížné říci, zda by pracovníci vznik takového orgánu přivítali či nikoliv.

Položka 6.j Zajištění vyjádření klienta (zákonného zástupce) ke zprávě z vyšetření se nám daří zajistit bez problémů

6.j: zajištění vyjádření klienta		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Ano	14	11,67%
Spíše ano	41	34,17%
Spíše Ne	33	27,50%
Ne	15	12,50%
Neodpovědělo, Neví	17	14,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Jedním z posledních bodů, které uzavírají sekci Ostatních dotazů k názorům pracovníků SPC, je položka 6.j – **Zajištění vyjádření klienta (zákonného zástupce) ke zprávě vyšetření se nám daří zajistit bez problémů. Poměr odpovědí je** na rozdíl od předchozích položek **relativně vyrovnaný**. Souhrnně 45,84% vyjadřuje příznivou odpověď (11,67% uvedlo odpověď „ano“, 34,17% uvedlo odpověď „spíše ano“). **Odmítavé stanovisko vyjádřilo k této položce celkem 40%** dotázaných - (27,5% se vyjádřilo pomocí hodnocení „spíše ne“ a 12,5% hodnocením „ne“).

Nedostatky přitom nemusí být na straně SPC. Řada rodičů se domnívá (např. nově evidovaných či nedostatečně poučených), že musí s vyjádřením uvedeným ve zprávě souhlasit, aby jim nehrozily „nějaká“ rizika (odmítnutí spolupráce s SPC, nepřijetí dítěte na požadovanou školu, nerespektování jeho potřeb), proto i když jsou rodiče upozornění, že mají možnost se k navrhovaným opatřením vyjádřit, je jich zatím spíše menšina, která takto činí.

7.7 AKTUÁLNÍ ANALÝZA - NÁZORY PRACOVNÍKŮ SPC

Závěrečná část dotazníku **byla věnována analýze silných a slabých stránek; rizik a příležitostí.** Jednalo se o volné odpovědi respondentů, které byly následně podle četnosti grupovány. **Důležitým faktorem této analýzy je skutečnost že vychází z vnitřního prostředí systému poradenského zařízení.** Proto se dále zaměříme rovněž na to, zda se uváděné odpovědi vyskytují rovněž v analýze, kterou uvedl ze svého pohledu autor textu.

Položka 7A Silné stránky SPC v současnosti

7.A Silné stránky činnosti SPC v současnosti		
Kategorie	Četnost	Rel četnost
SPC mají vysokou odbornost	28	23,33%
práce a podpora rodiny	17	14,17%
odbornost, nasazení a obětavost	16	13,33%
možnost dlouhodobé podpory dítěte	10	8,33%
materiální a diagnostická vybavenost	5	4,17%
spolupráce s ostatními školami	4	3,33%
hodně klientů	2	1,67%
Jiná odpověď	12	10,00%
Neodpovědělo	26	21,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Jako silné stránky uváděli respondenti nejčastěji **vysokou odbornost (23,33%), práci s rodinou a podporu rodiny (14,17%); odbornost, nasazení a obětavost pracovníků (13,33%)**. Toto je trojice nejčastěji citovaných komentářů k vystižení silných stránek speciálně pedagogických center. **Bez zajímavosti však není také odpověď, že silnou stránkou je materiální a diagnostická vybavenost SPC, která koreluje s bodem 1.1.tohoto dotazníku.**

Nižší procentním zastoupením (> 10%) byly respondenty za silné stránky považovány - možnost dlouhodobé podpory dítěte, materiální a diagnostická vybavenost, spolupráce s ostatními školami, hodně žáků.

Jak bylo řečeno v předcházejícím odstavci, ve srovnání se SWOT analýzou provedenou ze pohledu autora, se výroky příliš neliší. Rozdíl je patrný v tom, že silné stránky uváděné pracovníky SPC jsou determinovány konkrétnějšími tvrzeními.

Naproti tomu SWOT analýza v úvodu se zaměřovala obecněji na poradenský systém jako celek (včetně např. PPP) a také na silné stránky plynoucí např. z historického kontextu.

Položka 7B Slabé stránky činnosti SPC v současnosti

7B. Slabé stránky činnosti SPC v současnosti		
Kategorie	**Četnost**	**Rel četnost**
chybí v týmu odborný pracovník (nedostatek pracovníků, hodně klientů na jednoho pracovníka	28	23,33%
finanční zabezpečení (málo financí – finanční omezení)	16	13,33%
velké množství administrativy (zbytečná administrativa)	15	12,50%
nejasnost v legislativě	8	6,67%
nákup a zajištění pomůcek (materiální vybavení SPC, prostory…)	7	5,83%
podpora zřizovatele	2	1,67%
doporučení SPC	1	0,83%
Jiná odpověď	15	12,50%
Neodpovědělo	28	23,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Hodnotícím protipólem byly slabé stránky činnosti SPC v současnosti. **Za největší slabinu činnosti SPC považují pracovníci nedostatečné personální obsazení SPC**, který snižuje možnost přímé práce s žákem a zákonným zástupcem. **Druhou nejpalčivější stránkou SPC je otázka financování** (koresponduje s bodem 1.3 Finanční saturace činnosti SPC po plnění jeho úkolů) **a za třetí nejslabší stránku považují respondenti velké množství administrativy** (resp. zbytečné administrativy).

Nižší procentním zastoupením (> 10%) byly za slabé stránky vyhodnoceny např. nejasnost v legislativě, nákup a zajištění pomůcek, podpora zřizovatele.

Zde je hodnocení SWOT analýzy z obou pohledů účastníků výzkumu a autora textu poněkud rozlišná. Zatímco hodnocení pracovníků SPC vychází z čistě praktických a funkčních problémů center, ve SWOT analýze autora převažuje hodnocení koncepční. V bodu hodnocení se však oba pohledy setkávají.

Položka 7.C rizika do budoucna (obavy, negativa)

7C. Rizika do budoucna (obavy, negativa)		
Kategorie	Četnost	Rel četnost
finanční situace (finanční prostředky)	20	16,67%
málo času na přímou práci s klientem (nárůst administrativy, syndrom vyhoření …)	27	22,50%
sloučení či rušení SPC	20	16,67%
legislativa, rediagnostika, porozumění	13	10,83%
ohrožení speciálního školství (EU, ministerstva, integrace…)	9	7,50%
ostatní	1	0,83%
Jiná odpověď	2	1,67%
Neodpovědělo	28	23,33%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Za rizikové faktory ve vztahu k fungování speciálně pedagogických center v budoucnosti **považují poradenští pracovníci na prvním místě riziko snižování časového prostoru na přímou práci s žákem –tato obava byla vyjádřena 22,5%** dotázaných, **o druhé místo se dělí finanční situace/ prostředky a sloučení či sdružení SPC** – tyto odpovědi byly zastoupeny v 16,67%.

V hodnocení rizik se opět projevuje diferenciace pohledu pracovníků a autora textu, i když v opět v bodě o financování se názory přibližují. Obdobně jako u slabých stránek se autor textu zaměřuje na hodnocení globální/systémové, zatímco pracovníci SPC uvažují konkrétněji.

Poněkud paradoxní je však obava ze sloučení SPC, vzhledem k tomu, že v rámci položek týkajících se dotazu na separaci SPC od škol, odpovídali respondenti většinově ve prospěch, odloučení SPC od škol. Představa o autonomii však zřejmě odpovídá vizi obdobného systému fungování jako v případě PPP, či o zcela autonomním postavení dosavadních SPC, než-li třeba představě o vytvoření jednotné instituce SPC s detašovanými pracovišti v různých (polemika o vytvoření centrálního SPC viz předchozí kapitoly) částech příslušného regionu.

Položka 7D Příležitosti do budoucna (šance/možnosti)

7D. Příležitosti do budoucna (šance, možnosti)		
Kategorie	**Četnost**	**Rel četnost**
posílení činností SPC (kompetence)	17	14,17%
sociální apel	17	14,17%
inkluze a podpora škol	9	7,50%
projekty (EU…)	7	5,83%
další vzdělávání (odborný růst, profesionalita)	7	5,83%
nic nového nepřinese (žádná perspektiva)	4	3,33%
ostatní	1	0,83%
Jiná odpověď	2	1,67%
Neodpovědělo	56	46,67%
Celkem	**120**	**100,00%**

Komentář:

V položce 7d hodnotili respondenti **příležitosti/šance/možnosti SCP do budoucna.** Jako přední příležitost označilo **14,17% dotázaných posílení SPC a sociální apel, druhou nejčastěji uváděnou příležitostí/ možností do budoucna byla inkluze a podpora škol 7,5%.**

S nižším procentuelním hodnocení pak byly zastoupeny možnosti jako využití ESF v projektech, další vzdělávání a odborný růst, jako jedna z posledních uváděných odpovědí se však objevuje vcelku skeptické hodnocení – budoucnost nic nového nepřinese, žádná perspektiva!

V hodnocení tohoto budou již opět nacházím větší konsenzus mezi hodnocením pracovníků SPC a hodnocením autora textu, kde i navíc v obou případech převládá silná víra a potřeba v posílení poradenského systému jakožto nezbytné součásti v celkovém přístupu a koncepci ve vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.

7.8 AKTUÁLNÍ ANALÝZA - NÁZORY PRACOVNÍKŮ SPC

Položka 8.1 Pohlaví respondentů

8.1. Pohlaví respondentů		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
muž	5	4,17%
žena	100	83,33%
Neodpovědělo	15	12,50%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Z uvedeného vyplývá, že převážná **část respondentů – 83,33% byla tvořena ženami. Muži byli zastoupeni ve 4,17%**, a 12,5% dotázaných odpověď neuvedlo.

Některé z odpovědí svým charakterem složení vzorku naznačovaly (např. silné stránky nasazení a obětavost.)

Položka 8.2 délka praxe respondenta

8.2. Délka praxe respondenta v SPC		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
0 - 3 roky	20	16,67%
4 - 9 let	24	20,00%
10 - 15 let	38	31,67%
Více než 15 let	27	22,50%
Neodpovědělo	11	9,17%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Z hlediska délky praxe v zařízení byly odpovědi rozčleněny do 4 kategorie po 5 letech. Největší zastoupení měla kategorie 10-15 let praxe, kterou uvedlo 31,67% respondentů, dále pak byla silně zastoupena kategorie pracovníků kteří pracují v SPC více než 15 let (22,5%). Nejnižší procento tvořili respondenti s nejkratší praxí - 0-3 roky (16,67%) a poslední kategorií zastoupenou 20% byla kategorie v rozmezí 4-9 let.

Položka 8.3 Pracovní pozice respondenta a 8.4 Postavení v zaměstnání

8.3. Pracovní pozice respondenta		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Speciální pedagožka/pedagog	85	70,83%
Psycholožka/ psycholog	15	12,50%
Sociální pracovnice/pracovník	8	6,67%
Ostatní	2	1,67%
Neodpovědělo	10	8,33%
Celkem	120	100,00%

8.4. Postavení v zaměstnání		
Kategorie	Četnost	Rel.četnost
Řadový pracovník	67	55,83%
Vedoucí pracovník	39	32,50%
Neodpovědělo	14	11,67%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Dále byla specifikace výzkumné skupiny zaměřena pracovní pozici a postavení pracovníka v SPC. **Ve vzorku byli nejvíce zastoupeni speciální pedagogové (70,83%), psychologové SPC tvořili 12,5%**, průzkumu se rovněž **účastnilo 8 sociálních pracovníků (kteří tvořili 6,67% výzkumného vzorku**). 8,33% respondentů svou pozici v SPC neuvedlo.

Z hlediska postavení se pro vzorek podařilo získat **55,83% řadových pracovníků**, ale také poměrně vysoké procento **vedoucích pracovníků (32,5%)**. 11,67% tuto odpověď neuvedlo.

Položka 8.5A Hlavní zaměření SPC a 8.5B Další zaměření SPC

8.5 A: Hlavní zaměření SPC		
Kategorie	Četnost	Rel četnost
MP	44	36,67%
TP	12	10,00%
ŘP	11	9,17%
ZP	9	7,50%
PAS	9	7,50%
KOMBI	7	5,83%
SP	6	5,00%
Všechny typy postižení	2	1,67%
Jiná odpověď	8	6,67%
Neodpovědělo	12	10,00%
Celkem	120	100,00%

8.5 B: Další zaměření SPC		
Kategorie	Četnost	Rel četnost
KOMBI	12	10,00%
MP	4	3,33%
PAS	9	7,50%
ŘP	8	6,67%
TP	3	2,50%
ZP	2	1,67%
SP	1	0,83%
Všechny typy postižení	0	0,00%
Jiná odpověď	9	7,50%
Neodpovědělo	72	60,00%
Celkem	120	100,00%

Komentář:

Velmi důležitým ukazatelem bylo také **hlavní a vedlejší zaměření SPC**.

V hlavním **zaměření dominovali zástupci SPC pro osoby s mentálním postižením (36,67%)**. Druhou nejčetnější skupinou pracovníků byli pracovníci **SPC se změřením na osoby s tělesným postižením (10%)**, následovali **zástupci SPC pro osoby s řečovým postižením (9,17%).** Pracovníci center pro osoby **se zrakovým postižením a poruchami autistického spektra tvořili shodně 7,5%** celkového počtu respondentů. Zástupci center **pro**

osoby s kombinovanou vadou, sluchovým postižením dosáhli hranice 5% (pro kombinované vady – 5,83%, pro sluchové vady 5%). Nejnižší zastoupení představovalo hlavní zaměření bez rozlišení typu postižení tedy SPC zaměřená na všechny typy postižení.

10% respondentů se k této položce nevyjádřilo a 6,67% vyjádřilo odpověď jinou.

Jako **vedlejší zaměření** figurovala v popředí zaměření **SPC na kombinované vady (10%), 7,5% tvořilo** vedlejší **zaměření na poruchy autistického spektra.** Vedlejší **zaměření na řečové vady představovalo 6,67%.**

Pod 5% procentní hranicí se nacházely vedlejší **zaměření na mentální postižení 3,33%, tělesné postižení 2,5%, zrakové postižení 1,67% a sluchové postižení 0,83%.**

7,5% respondentů volilo jinou dopověď a 60% respondentů na tuto položku neodpovědělo (jednalo se zřejmě o SPC, která nemají vedlejší zaměření).

ZÁVĚR

Předloženu Analýza ukázala (v rozsahu dle zadání) základní charakteristiku činnosti systému SPC u nás a převládající tendence v oblasti organizační, legislativní, personální a statistické.

Potvrdila, že celý systém SPC (a nad ním i systém ŠPZ) významně trpí nedostatkem jednotného vedení a řízení (včetně řízení metodického). Tento organizační aspekt nemá negativní dopad na vlastní existenci SPC, kdy zjednodušený „vnějškový“ pohled nezaznamenává významné problémy. SPC v ČR pracují, provádějí poradenství, diagnostiku. Zaměstnávají několik stovek odborníků. Poskytují služby uživatelům – dětem, žákům a studentům se zdravotním postižením, zákonným zástupcům, školám a pedagogickým pracovníkům.

Teprve rozborem jednotlivých aspektů, za pomoci statistických údajů se ukazuje, že v relativně malé České republice existuje vedle sebe několik „poradenských subsystémů“, které vykazují shodně vnější znaky, vnitřní obsah – dosah činnosti ve vztahu k uživatelům je však diametrálně kvalitativně odlišný.

Potvrdilo se u nás, že především:

- v rámci stávajícího organizačního řešení služby SPC není u nás na celém území republiky zajištěn rovný přístup k poradenské (diagnostické) službě u srovnatelných zdravotních postižení
- stejně tak není u nás zajištěn rovný přístup ke získávání prostředků speciálně pedagogické podpory, zejména asistentovi pedagoga
- to vše při znatelném útlumu metodického vedení systému, které v minulých letec působilo jako integrující prvek formálně oddělených krajských systémů činnosti SPC

Dále se potvrdilo, že řídící subjekty ve školství (zejména MŠMT) dostatečně nereflektují skutkovou situaci v systému při přijímání nového znění základních právních předpisů. Novelizace vyhlášek MŠMT účinná od 1.9. 2011 přináší řadu problematických situací. K tomu je v rámci této Analýzy prokázáno, že ve stávajícím personálním a obsahovém zajištění SPC nelze požadavky nové právní úpravy naplnit – a to u většiny SPC. Má-li být zachována odborná úroveň potřebných poradenských a diagnostických výstupů.

Pro zadavatele je významné, že velká či převažující většina pracovníků SPC si uvědomuje stav, v němž se v současnosti nacházejí, a zejména v „odborné“ oblasti, jakémsi fundamentu diagnostické činnosti volají po standardizaci postupu a hodlají k tomu využít výsledků činnosti zadavatele.

Výstupem Analýzy nebyla dle zadání formulace kroků a opatření způsobilých řešit či odstraňovat popsané nedostatky.

Jedná se o kroky, které má v gesci zejména ústřední orgán veřejné správy ve školství – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a potažmo i krajské úřady – jako zřizovatelé drtivé většiny SPC u nás.

Literatura a další zdroje:

1) Katalog posuzování míry SVP u dětí a žáků se zdravotním postižením (návrh textu, dostupné na http://spc.upol.cz)
2) KUBOVÁ, L. Speciálně pedagogická centra. 1. vyd. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-42-6.
3) MICHALÍK, J. Školský poradenský systém v České republice (východiska, rizika, příležitosti, návrh pojetí) Expertní stanovisko. 2008
4) MICHALÍK, J. Školská integrace na základních školách V ČR". (Výzkum)
5) MICHALÍK, J. Stanovisko k vyhl. č. 116/2011, Učitelské noviny č. 24/25/2011, Praha, ISSN:0139-5718, dostupné na http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6073
6) Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disabaility a zdraví, české vydání, Praha: Grada Publishing, 2009
7) Strategie boje proti sociálnímu vyloučení, Vláda ČR, 2011.

Právní předpisy

1) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
2) Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.,
3) Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.

Informace z dostupných internetových prezentací subjektů působících směrem k SPC v ČR

1) http://www.apspc.cz/,
2) www.IPPP.cz,
3) www.msmt.cz (http://www.msmt.cz/file/16097, http://www.msmt.cz/file/18331
4) http://rejskol.mmst.cz,
5) http://www.uiv.cz/,

Seznam příloh

Příloha č. 1 Adresář Speciálně pedagogických center ČR

Příloha č. 2 Časová náročnost výkonů pracovníků SPC se zaměřením na žáky s tělesným postižením

Příloha č.3 Časová náročnost výkonů pracovníků SPC se zaměřením na žáky mentálním postižením

Příloha č. 4 Kraje ČR podle počtu obyvatel

Příloha č. 5 Dotazník k výzkumu názorů pracovníků SPC

Příloha č. 6 Přehled SPC dle samostatnosti, zaměření a zřizovatele

Příloha č. 1 Adresář Speciálně pedagogických center ČR

JIHOČESKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
MŠ, ZŠ a Praktická škola	SPC	Štítného 3 370 01 České Budějovice	spcmp.cb@seznam.cz	387 311 945	http://www.stitneho-cb.cz/spc/spc.htm	pomoc při integraci žáků s mentál. postižením, kombinovanými vadami a lékařskou diagnozou autismus
ZŠ logopedická	SPC	Sakařova 342 375 01 Týn nad Vltavou	spc@zslogopedická-tnv.cz	385 731 824	www.zslogopedicka-tnv.cz	pro děti a žáky s vadami řeči
MŠ pro zrakově postižené	SPC	Zachariášova 5 370 04 České Budějovice	spccb@mybox.cz	387 435 831 387 436 124	http://www.ocdesign.cz/subdom/mscb/index.php?id=specialne-pedagogicke-centrum	pro děti a žáky se zrakovým postižením
ZŠ a MŠ	SPC	Svatopluka Čecha 1324 386 01 Strakonice	spc@zmskolast.cz	383 332 844	www.zmskolast.webz.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené	SPC	Riegrova 1 370 01 České Budějovice	spcsp.cb@seznam.cz	387 315 859 602 822 079	http://www.sluchpostcb.cz/spc.php	pro děti a žáky se sluchovým postižením a kombinovaným postižením
MŠ, ZŠ a Praktická škola při centru ARPIDA, o.p.s.	SPC	U Hvízdala 9 370 11 České Budějovice	spc@arpida.cz	385 777 022	http://www.arpida.cz/	pro děti a žáky s tělesným postižením a kombinovaným postižením

PARDUBICKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
Speciální ZŠ, MŠ a praktická škola	SPC	J.A. Komenského 287 571 01 Moravská Třebová	spc-mt@seznam.cz	461 310 467 461 310 467 739 455 087	http://www.specmt.com/	pro děti/žáky s vadami zraku, s narušenou komunikační schopností, s mentální retardací, s problémy ve výchovné oblasti
ZŠ a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o.p.s.	SPC	Komenského 432 530 03 Pardubice	hanzlikova@svitani.cz	466 049 917 466 049 918 736 753 651	http://www.svitani.cz/	pro děti/žáky s mentální retardací, s narušenou komunikační schopností, s tělesným postižením, s kombinací postižení, s poruchami autistického spektra
Speciální ZŠ a MŠ	SPC	Lázeňská 206 562 01 Ústí nad Orlicí	spc.usti@seznam.cz	465 523 497 733 313 749	www.specialnizs-ustino.cz	pro děti/žáky s mentální retardací, s tělesným postižením, s narušenou komunikační schopností, s poruchami autistického spektra, s kombinací postižení
Speciální ZŠ	SPC	Rubešova 531 539 73 Skuteč	eva.rybenska@spzs-skutec.cz	469 351 116 731 554 454	http://www.spzs-skutec.cz/	pro děti/žáky s mentální retardací, s problémy ve výchovné oblasti, s narušenou komunikační schopností, s postižením sluchu
Speciální ZŠ	SPC	Zámecká 1 569 92 Bystré	spcby@centrum.cz	461 741 491 724 291 333	http://zssbystre.cz/	pro děti/žáky s mentální retardací, s kombinací postižení, s narušenou komunikační schopností, s poruchami autistického spektra

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
MŠ, Speciální ZŠ a Praktická škola	SPC	Hradecká 1231 500 03 Hradec Králové	specialnicentrum@seznam.cz	495 514 681	http://www.spchk.cz	pro děti, žáky a studenty s mentálním postižením a s pervazivními vývojovými poruchami (Autismus)
SŠ, ZŠ a MŠ	SPC	Štefánikova 549 500 11 Hradec Králové	spc@neslhk.com	495 267 734	http://www.neslhk.com/	pro děti, žáky a studenty se sluchovým postižením, vadami řeči, zrakovým postižením, vývojovými poruchami
ZŠ logopedická a MŠ logopedická	SPC	Raisova 1816 547 01 Náchod	spc.nachod@worldonline.cz	491 420 946 777 005 792	www.specskola.cz	pro děti a žáky s řečovým, kombinovaným, mentální postižením, DMO, PAS, Downův syndrom
MŠ speciální	SPC	Žižkova 277 541 01 Trutnov	spc.tu@centrum.cz	499 819 627 731 582 421	http://www.msspctu.cz/mss	pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
Obchodní akademie, odborná škola a praktická škola pro tělesně postižené	SPC	Obchodní 282 542 25 Janské Lázně	info@oajl.cz fischlova@aojl.cz	499 875 174	http://www.oajl.cz/	pro děti a žáky s tělesným postižením
ZŠ a MŠ Prointepo s.r.o.	SPC	Hrubínova 1458 500 02 Hradec Králové	prointepo@prointepo.org	495 538 989	http://www.prointepo.org/	pro děti a žáky s tělesným a kombinovaným postižením
Speciální SŠ, ZŠ a MŠ	SPC	Šimkova 879 500 03 Hradec Králové	sms.spc.hk@gmail.com	495 518 261 777 289 705	http://www.spczphk.wbs.cz/	pro děti a žáky se zrakovým postižením, případně v kombinaci s dalším

LIBERECKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ	SPC	Liberecká 1734/31 466 01 Jablonec nad Nisou	sekretariát@specialniskola-jbc.cz spcjablonec@seznam.cz	480 003 608	http://www.zsliberecka31.cz/	pro děti a žáky s mentálním a kombinovaným postižením
ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	E.Krásnohorské 921 460 01 Liberec	spc@ssplbc.cz	482 416 442 482 416 443 482 416 440 482 416 441	http://www.ssplbc.cz/	pro děti a žáky se sluchovým postižením a vadami řeči
ZŠ a MŠ pro tělesně postižené	SPC	Lužická 920/7 460 01 Liberec	spcprotp@seznam.cz	485 124 226 725 349 097 725 349 098 725 349 099	http://zsprotp-liberec.cz/	pro děti a žáky s tělesným postižením
ZŠ	SPC	Sobotecká 242 511 01 Turnov	spc.turnov@centrum.cz	481 312 140 602640883	http://www.zvsturnov.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením a PAS
ZŠ a MŠ při nemocnici	SPC	Tyršova 1 460 01 Liberec	spzs.nemocnice@seznam.cz	482 710 332 723 125 348		pro děti a žáky se zrakovým postižením

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
MŠ a ZŠ pro tělesně postižené	SPC	Kociánka 6 612 00 Brno	spcprotpbrno@seznam.cz avea@centrum.cz	541 246 641	www.skola-kocianka.cz	pro děti a žáky s tělesným postižením
MŠ a ZŠ pro sluchově postižené	SPC	Novoměstská 21 621 00 Brno	spc@zsspbrno.cz	541 226 090	http://www.zsspbrno.cz	pro děti a žáky se sluchovým postižením
MŠ speciální, ZŠ speciální a Praktická škola	SPC	Ibsenova 1 638 00 Brno-Lesná	dolezelova@ibsenka.cz	548 220 231	http://www.ibsenka.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Sekaninova 1 614 00 Brno	spc.sekaninova@seznam.cz	545 241 414	http://www.zssekaninova.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Štolcova 16 618 00 Brno	spc@autistickaskola.cz	548 424 075 548 424 061	http://www.autistickaskola.cz/spc	pro děti a žáky s poruchou autistického spektra
SŠ, ZŠ a MŠ pro zrakově postižené	SPC	Kamenomlýnská 2 603 00 Brno	spc@sss-ou.cz	543 321 303	http://www.sss-ou.cz	pro děti a žáky se zrakovým postižením
MŠ a ZŠ	SPC	Školní 3208 697 01 Kyjov	info@mszskyjov.cz	518 612 054 518 614 212	http://www.mszskyjov.cz	pro děti a žáky se sluchovým postižením
MŠ a ZŠ	SPC	Husova 574 697 01 Kyjov	spc.kyjov@tiscali.cz	518 612 803	http://www.skolazahumnykyjov.cz	pro děti a žáky s vícečetným postižením
MŠ, ZŠ a Dětský domov	SPC	Široká 42 664 91 Ivančice	spec.sk.iva@volny.cz	546 451 042	http://www.neslysici-ivancice.info/	pro děti a žáky se sluchovým postižením
ZŠ speciální	SPC	Žižkova 27 678 01 Blansko	spc@blansko.net	516 411 868	http://www.specialniskola.blansko.net	pro děti a žáky s vícečetným postižením
Gymnázium INTEGRA	SPC	Rašelinová 9/11 628 00 Brno	cpinova@integra.cz	544 211 547	http://www.gymnazium-integra.cz/	pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami
ZŠ a MŠ logopedická	SPC	Veslařská 234 637 00 Brno	vr-veslarska@iol.cz	543 245 245	http://www.zslogo.cz	pro děti a žáky s řečovým postižením

KARLOVARSKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ, MŠ a praktická škola	SPC	Vančurova 83 360 04 Karlovy Vary	spc_karlovyvary@volny.cz	353 549 172 739 322 351	http://www.specskoly.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ pro žáky se specifickými poruchami učení	SPC	Mozartova 7 360 04 Karlovy Vary	spc-vadyreci.kvary@seznam.cz	775 891 113 351 161 312	http://www.zsdys.cz/	pro žáky se specifickými poruchami učení a s vadami řeči

OLOMOUCKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ a MŠ	SPC	Masarykova 4 789 85 Mohelnice	specskolymohelnice@quick.cz	583 430 835 583 430 824	www.zsams-mohelnice.cz	pro děti a žáky s vícečetným postižením
SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Kosmonautů 4 772 00 Olomouc	hudkova.spc.sluch.ol@seznam.cz kubinova.spc.sluch.ol@seznam.cz	585 567 118 585 567 129	www.sluch-ol.cz/	pro děti a žáky se sluchovým postižením a hluchoslepé
ZŠ a MŠ logopedická	SPC	tř. Svornosti 37/900 779 00 Olomouc	spc@logopaed.cz	585 158 926 585 158 921	www.logopaed.cz	pro děti a žáky s vadami řeči
ZŠ prof. V. Vejdovského	SPC	nám. Přemysla Otakara 777 784 01 Litovel	m.spurnik@atlas.cz	585 341 936 585 341 414	www.zraklit.cz/	pro děti a žáky se zrakovým postižením
ZŠ a Dětský domov	SPC	Lidická 86 796 01 Prostějov	zvpscech@pvskoly.cz	582 406 681	www.zsadd-prostejov.cz	pro děti a žáky s vícečetným postižením
ZŠ prof. Z. Matějčka	SPC	Svatoplukova 11 779 00 Olomouc	sterbova@zsmatejcka.cz	585 496 182 776 033 540	www.zsmatejcka.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ pro žáky se specifickými poruchami učení a MŠ logopedická Schola Viva, o.p.s.	SPC	Erbenova16 787 01 Šumperk	balgova@schola-viva.cz	583 222 324	www.spc-sumperk.cz	pro žáky se specifickými poruchami učení a vadami řeči
Soukromá SOŠ Hranice, s.r.o.	SPC	Jaselská 832 753 61 Hranice	hana.camborova@ssos.cz	581 602 430	http://www.ssos.cz/index.php/spc	dětem, mládeži a dospělým se specifickými poruchami učení, s lehkým mentálním postižením, se sociokulturním znevýhodněním, s kázeňskými problémy

ZLÍNSKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ praktická a ZŠ speciální	SPC	Středová 4694 760 05 Zlín-Jižní svahy	spc@skola-spc.cz	577 241 256	http://www.skola-spc.cz	pro děti s kombinovaným postižením, tělesným postiženým a PAS
Dětský domov, MŠ, ZŠ a Praktická škola	SPC	Lazy 3695 760 01 Zlín	spc@ddskolyzlin.cz	577 058 252 736 105 795	www.ddskolyzlin.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
MŠ, ZŠ a střední škola SŠ sluchově postižené	SPC	Vsetínská 454 757 01 Valašské Meziříčí	spc.sluch.valmez@seznam.cz odstrcilikova@val-mez.cz	576 809 843 604 169 283 576 809 839	http://www.val-mez.cz	pro děti a žáky se sluchovým postižením a vadami řeči
ZŠ a MŠ speciální	SPC	F. Vančury 3695 767 01 Kroměříž	kromeriz.spc@msazskm.cz	573 345 236 774 342 238	http://www.msazskm.cz	kombinace vad, tělesné postižení a poruchy autistického spektra
ZŠ praktická a ZŠ speciální	SPC	Obeciny 3583 760 01 Zlín	mszp@quick.cz	577 210 054 605 977 286		pro děti a žáky se zrakovým postižením

PRAHA

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
Škola Jaroslava Ježka, MŠ, ZŠ, praktická škola a základní umělecká škola pro zrakově postižené	SPC	Loretánská 19 a 17 118 00 Praha 1	spc.jjezka@centrum.cz	220 514 481	http://www.skolajj.cz	pro děti/žáky se zrakovým postižením, případně v kombinaci s dalším
SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Holečkova 4 150 00 Praha 5	spc.holeckova@seznam.cz	257 325 896	www.skolaholeckova.cz	pro děti/žáky se sluchovým postižením a se souběžným postižením více vadami
ZŠ praktická a Praktická škola	SPC	Vinohradská 54 120 00 Praha 2	marcela.bernardova@skolavinohradska.cz	224 256 954 732 383 285	www.skolavinohradska.cz	pro děti/žáky s mentálním postižením, poruchami chování a jinými specifickými vzd. potřebami
Gymnázium, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Ječná 27 120 00 Praha 2	spc.jecna@seznam.cz	224 942 152	www.jecna27.cz	pro děti, žáky a studenty se sluchovým postižením
ZŠ pro zrakově postižené	SPC	nám. Míru 19 120 00 Praha 2	spc@skolazrak.cz	224 252 771 222 520 269	http://www.skolazrak.cz	pro děti, žáky a studenty se zrakovým a v kombinaci s dalším postižením
ZŠ praktická a ZŠ speciální Lužiny	SPC	Trávníčkova 1743 155 00 Praha 5 - Stodůlky	spcamos@seznam.cz	235 516 651	www.zspasluziny.estranky.cz	pro děti/žáky s mentálním postižením
SŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Výmolova 169 150 00 Praha 5	spc.vymolova@seznam.cz	251 555 356 251 554 763 251 553 985	http://www.sksp.org	pro děti/žáky se sluchovým postižením a se souběžným postižením více vadami
ZŠ pro žáky se specifickými poruchami chování	SPC	Na Zlíchově 19 152 00 Praha 5 - Hlubočepy	spcspuch@volny.cz	251 550 192 602 271 166	www.speczs.cz/	pro děti a žáky s SPU a SPCH
ZŠ speciální a Praktická škola	SPC	Rooseveltova 8 160 00 Praha 6 - Bubeneč	spcvertikala@seznam.cz	233 321 054 724 219 335	http://www.skolaroos.cz/spc.html	pro děti a žáky PAS
ZŠ logopedická a ZŠ praktická	SPC	Libčická 399 181 00 Praha 8 - Čimice	spc.libcicka@volny.cz	233 544 611	www.zslogopedicka.cz/	pro děti a žáky s vadami řeči a mentálním postižením
SŠ, ZŠ a MŠ	SPC	Chotouňská 476 108 00 Praha 10 - Malešice	spcchotounska@volny.cz	274 772 945 736 623 983	http://www.chotounska.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením a PAS
ZŠ speciální	SPC	Starostrašnická 45 100 00 Praha 10	spc.starostrasnicka@email.cz	274 776 437 721 450 105	http://www.starostrasnicka.cz	pro děti, žáky a studenty s vícečetným postižením
Jedličkův ústav a MŠ a ZŠ a SŠ	SPC	Na Topolce 1 Praha 4	m.benoniova@jus.cz	241 083 507	http://www.jus.cz/	pro děti a žáky s tělesným postižením

PRAHA

MŠ speciální	SPC	Deylova 3/233 150 00 Praha 5	sps.deylova@zris.mepnet.cz sps.slunicko@seznam.cz	257 225 034 257 225 043	www.mssslunicko.cz/	pro děti a žáky s mentálním, kombinovaným postižením, vadami řeči a speciálními vzd. potřebami
MŠ speciální	SPC	Štíbrova 1691 182 00 Praha 8	spc@stibrova.cz	284 688 941	http://www.stibrova.cz/	pro děti a žáky s mentálním, tělesným, postižením, vadami řeči a PAS
Fakultní MŠ se speciální péčí	SPC	Arabská 20 160 00 Praha 6 - Vokovice	spc@skolka.org	246 024 322 733 710 467	http://www.skolka.org/	pro děti a žáky s mentálním, tělesným, postižením, vývojovými poruchami, PAS a poruchami aktivity-pozornosti
Speciální MŠ	SPC	Horáčkova 1 140 00 Praha 4	spc.mshorackova@email.cz	241 173 406 604 563 786	http://www.mshorackova.cz/	pro děti a žáky se zrakovým postižením a vadami řeči
SPC pro děti a mládež s vadami řeči se zaměřením na augment. a alternativní komunikaci s.r.o.	SPC	Tyršova 13 120 00 Praha 2	caak@braillnet.cz spcvadyreci@seznam.cz	222 519 926 222 518 280	www.alternativnikomunikace.cz/	pro děti a žáky s vadami řeči se zaměřením na AAK
MŠ speciální	SPC	Na Lysinách 41/6 147 00 Praha 4	sps.na_lysinach@zris.mepnet.cz	241 772 888	http://nalysinach.sweb.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením a vadami řeči
Dětské integrační centrum a MŠ s.r.o.	SPC	Hurbanova 1285/14 142 00 Praha 4	spc.hurbanova@centrum.cz	244 471 805	www.dic-saop.cz/	pro děti a žáky s tělesným a se souběžným postižením více vadami

KRAJ VYSOČINA

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ, SPC a Školní družina	SPC	U Trojice 2104 580 01 Havlíčkův Brod	spc.jitrenka@tiscali.cz	569 428 925	www.zsutrojice.wz.cz	pro děti, žáky a studenty s mentálním, kombinovaným postižením, vadami řeči
Praktická škola a SPC	SPC	Komenského 8 591 01 Žďár nad Sázavou	spc.zr@seznam.cz	566 624 224	www.spczr.cz	pro děti, žáky a studenty s mentálním, sluchovým, tělesným a kombinovaným postižením
MŠ a SPC	SPC	Demlova 28 596 01 Jihlava	spc.jihlava@centrum.cz smsji@seznam.cz	567 323 512	www.msdemlova.cz	pro děti, žáky a studenty se zrakovým, sluchovým, mentálním, kombinovaným postižením, vadami řeči a PAS
ZŠ a SŠ	SPC	Poříčí 11 594 01 Velké Meziříčí	spcvm@seznam.cz spcvm.koordinator@seznam.cz	566 520 168 773 378 610	www.skoly-brezejc.cz	pro děti, žáky a studenty s tělesným, mentálním, kombinovaným postižením a narušenou komunikační schopností

STŘEDOČESKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
Dětský domov a MŠ speciální	SPC	Mládeže 1102 266 01 Beroun	ms.beroun@tiscali.cz	311 611 726 606 715 842 311 611 724	www.hluchoslepota-deti.cz	pro děti a žáky s kombinovaným postižením a hluchoslepé
ZŠ	SPC	Pařížská 2249 272 01 Kladno	spc.kladno@centrum.cz	312 521 141 312 521 047	www.spckladno.estranky.cz	pro děti a žáky s mentálním a tělesným postižením
ZŠ, MŠ a Praktická škola	SPC	Kutnohorská 179 280 02 Kolín IV.	spc@zskolin.cz	321 729 600 321 713 144	http://www.zskolin.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Švermova 380 295 01 Mnichovo Hradiště	zvs.mh@seznam.cz	326 771 131	http://www.3zsmh.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Školní 291 250 02 Brandýs nad Labem - Stará Boleslav	spcsb@seznam.cz oslovakova@atlas.cz vblazickova@seznam.cz	326 911 286 326 911 489	www.zssbolskolni.estranky.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
SŠ, ZŠ a MŠ speciální	SPC	Františka Diepolta 1576 269 01 Rakovník	sps.rakovnik@iol.cz	313 512 273	www.zsrako.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ, MŠ, Dětský domov a Speciálně pedagogické centrum	SPC	Na Celně 2 293 01 Mladá Boleslav	zvsi@volny.cz	326 726 053	www.skolanacelne.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením
Soukromá MŠ, ZŠ a SŠ Slunce, o.p.s.	SPC	Hornická 410 273 03 Stochov	stochov@slunce.info.cz	312 651 047	www.slunce.info	pro děti a žáky s mentálním postižením a více vad

PLZEŇSKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ a Odborná škola	SPC	Nádražní 89 346 01 Horšovský Týn	reditelstvi@zs-oshtyn.cz	379 422 048 379 422 310	http://www.zs-oshtyn.cz/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Macháčkova 45 318 00 Plzeň	spcmach@volny.cz	377 383 534		pro děti a žáky s tělesným postižením, více vad, PAS
Speciální MŠ pro děti s vadami řeči	SPC	Ke Špitálskému lesu 3 312 00 Plzeň	pecms@mybox.cz specms@mybox.cz	377 260 069 377 260 875	http://specms.webnode.cz	pro děti a žáky s vadami řeči
ZŠ a MŠ pro zrakově postižené	SPC	Nad Týncem 38 312 00 Plzeň	spczrak@volny.cz	377 263 569 377 262 178	http://www.zrak-plzen.cz/	pro děti a žáky se zrakovým postižením
ZŠ a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Mohylová 90 312 00 Plzeň	reditel@sluchpost-plzen.cz	377 525 567 377 471 045	http://www.sluchpost-plzen.cz/	pro děti a žáky se sluchovým postižením
ZŠ a Odborná škola	SPC	Macháčkova 43 312 00 Plzeň	plzen@spcnajdime.cz	377 539 337	http://www.spcnajdime.cz/	pro děti a žáky s tělesným postižením, více vad, PAS
Speciální školy	SPC	Zbůch u Plzně 330 22 Zbůch u Plzně	peterikova@quick.cz	377 931 648		pro děti a žáky s tělesným postižením

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
ZŠ	SPC	Rýmařovská 15 792 01 Bruntál	spc.liskova@seznam.cz	554 717 563 554 717 564	http://www.zsbr.cz/	pro děti a žáky s vadami řeči a mentálním postižením
SŠ, ZŠ a MŠ	SPC	Komenského 614 735 06 Karviná - Nové Město	spc.karvina@seznam	596 314 923	http://www.zvskarvina.cz	pro děti a žáky s vadami řeči a mentálním postižením
ZŠ speciální a MŠ speciální	SPC	Komenského 64 741 01 Nový Jičín	spc.nj@specskolanj.cz cablova@specskolanj.cz	556 706 262	http://www.specskolanj.cz	pro děti a žáky s tělesným a mentálním postižením
ZŠ pro sluchově postižené a MŠ pro sluchově postižené	SPC	Spartakovců 1153 708 00 Ostrava - Poruba	jarmila.konecna@deaf-ostrava.cz	596 937 818	http://www.deaf-ostrava.cz/	pro děti a žáky se sluchovým postižením
ZŠ	SPC	Těšínská 98 710 00 Ostrava - Slezská Ostrava	spc@specskoly.com	596 238 036	http://www.specskoly.com/	pro děti a žáky s mentálním postižením
ZŠ	SPC	Kpt. Vajdy 1a 700 30 Ostrava-Zábřeh	spc.vajdy.ostrava@seznam.cz	596 768 131 723 026 353	http://www.zskptvajdy.cz	pro děti a žáky PAS a s vadami řeči
ZŠ a Praktická škola	SPC	Slezského odboje 5 746 01 Opava	spc.srdce@seznam.cz	553 626 092	http://zsps-opava.skolanawebu.cz/	pro děti a žáky s tělesným a mentálním postižením
ZŠ	SPC	Havlíčkova 1 746 01 Opava	spczrak.opava@seznam.cz	553 627 004	http://www.zshavlickova.opava.cz	pro děti a žáky s vadami řeči a se zrakovým postižením
SŠ, ZŠ a MŠ	SPC	28.října 1884, 738 02 Frýdek - Místek	spcfm@seznam.cz	558 438 644		pro děti a žáky s tělesným postižením
Vyšší odborná škola DAKOL a Střední škola DAKOL, o.p.s.	SPC	Na Vyhlídce 733 01 Karviná-Nové Město	cwierz.jan@dakol-karvina.cz miczkova.alice@dakol-karvina.cz	725 517 566 596 361 672	http://www.dakol-karvina.cz/	pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami
Odloučené pracoviště	SPC	8. pěšího pluku 1975 738 02 Frýdek-Místek	spc.sluch.fm@seznam.cz	558 648 007 733 343 468	http://www.val-mez.cz	pro děti a žáky se sluchovým postižením

ÚSTECKÝ KRAJ

název školy	SPC	adresa	e-mail	tel. – mob.	web	určeno pro postižení
Speciální ZŠ a Speciální MŠ	SPC	17. listopadu 405 38 Děčín I	SPC@specdcbynov.cz	607 936 913	http://www.specdcbynov.cz/	pro děti a žáky s mentálním, tělesným postižením, PAS, SPU, poruchy aktivity
Speciální ZŠ	SPC	Žitná 1119/12 408 01 Rumburk	spec.zs.rbk@seznam.cz	412 335 570 412 332 110	http://www.speczsrumburk.estranky.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením a vadami řeči
Speciální ZŠ a Speciální MŠ	SPC	Trnovanská 1331 415 01 Teplice	info@spcteplice.cz	417 537 428	http://www.spcteplice.cz/	pro děti a žáky s mentálním, tělesným, sluchovým, kombinovaným postižením, vadami řeči a PAS
Logopedická ZŠ	SPC	Měcholupy 1 439 31 Měcholupy	specialniskola@lzs-mecholupy.cz spcsluch@seznam.cz	415 722 508 474 624 108	http://www.lzs-mecholupy.cz	pro děti a žáky s mentálním, sluchovým postižením a vadami řeči
ZŠ speciální, ZŠ praktická a Praktická škola	SPC	Dalimilova 2 412 01 Litoměřice	spc.klient@tiscali.cz	416 735 073 416 734 011	http://www.zssaldova.cz	pro děti a žáky s mentálním, tělesným, zrakovým, sluchovým, kombinovaným postižením, vadami řeči a PAS
ZŠ speciální	SPC	Šafaříkova 991 436 01 Litvínov	R.Vagasiova@seznam.cz	476 755 509	http://speclitvinov.unas.cz	pro děti a žáky s mentálním postižením a PAS
ZŠ praktická, speciální a logopedická	SPC	Lidická 1254 438 01 Žatec	zvlszatec@quick.cz	415 711 329	http://www.zsp-zatec.cz	pro děti a žáky s mentálním, a kombinovaným postižením
ZŠ	SPC	Aléská 270 Bílina	spc@zsaleska-bilina.cz	417 823 492	http://www.zsaleska-bilina.cz	pro děti a žáky s SPU a SPCH
MŠ speciální, Demosthenes, o.p.s.	SPC	Mírová 2 400 11 Ústí nad Labem	14msvdf@tiscali.cz lenka.jonova@seznam.cz spc@demosthenes.cz	728 823 540 721 559 389 475 259 317	http://www.demosthenes.cz/	pro děti a žáky se sluchovým a zrakovým postižením

Příloha č. 2 Časová náročnost výkonů pracovníků SPC se zaměřením na žáky s tělesným postižením *(Pracovní materiál APSPC - Jihomoravský kraj)*

Časová náročnost – speciální pedagog – kontrola - TP

	Předškolní věk Čas v minutách		Školní věk Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně poučení	10	25	20	30
Vstupní pohovor s dítětem	5	10	10	15
Odborná práce s dítětem	50	70	120	180
Vyhodnocení výsledků vyšetření	10	15	10	15
Analýza výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu	20	50	30	70
Analýza výsledků s dítětem	5	10	5	10
Zpracování výsledků vyšetření ve formě zprávy	30	60	30	60

Časová náročnost – psycholog – kontrola - TP

	Předškolní věk Čas v minutách		Školní věk Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně poučení	10	30	10	20
Vstupní pohovor s dítětem	2	5	5	10
Odborná práce s dítětem	35	65	90	150
Vyhodnocení výsledků vyšetření	5	10	10	20
Analýza výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu	15	45	20	60
Analýza výsledků s dítětem	0	5	5	10
Zpracování výsledků vyšetření ve formě zprávy	30	60	30	60

Časová náročnost – sociální pracovník Kontrola - TP

	Předškolní věk Čas v minutách		Školní věk Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně anamnézy	15	35	15	35
Sociálně právní poradenství	10	30	10	30
Analýza výsledků s rodiči zpracování administrativních podkladů	20	30	20	30
Organizačně administrativní činnosti	10	20	10	20

Příloha č. 3 Časová náročnost výkonů pracovníků SPC se zaměřením na žáky s mentálním postižením *(Pracovní materiál APSPC - Jihomoravský kraj)*

Časová náročnost – speciální pedagog – kontrola – MP

	Předškolní věk		Školní věk	
	Čas v minutách		Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně poučení	10	25	20	30
Vstupní pohovor s dítětem	5	10	10	15
Odborná práce s dítětem	50	70	150	180
Vyhodnocení výsledků vyšetření	10	15	10	15
Analýza výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu	20	50	30	70
Analýza výsledků s dítětem	5	10	5	10
Zpracování výsledků vyšetření ve formě zprávy	30	60	30	60

Časová náročnost – psycholog – kontrola – MP

	Předškolní věk		Školní věk	
	Čas v minutách		Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně poučení	10	30	10	20
Vstupní pohovor s dítětem	10	20	5	10
Odborná práce s dítětem	35	65	90	150
Vyhodnocení výsledků vyšetření	10	20	10	20
Analýza výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu	15	45	20	60
Analýza výsledků s dítětem	0	5	5	10
Zpracování výsledků vyšetření ve formě zprávy	20	50	20	50

Časová náročnost – logoped – kontrola – MP

	Předškolní věk		Školní věk	
	Čas v minutách		Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně poučení	15	25	15	25
Vstupní pohovor s dítětem	5	10	5	10
Odborná práce s dítětem	20	30	25	45
Vyhodnocení výsledků vyšetření	5	10	5	10
Analýza výsledků s rodiči včetně informovaného souhlasu	15	25	15	25
Analýza výsledků s dítětem	5	10	5	10
Zpracování výsledků vyšetření ve formě zprávy	30	60	30	60

Časová náročnost – logoped – kontrola – MP

	Předškolní věk Čas v minutách		Školní věk Čas v minutách	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Vstupní pohovor s rodiči včetně anamnézy	15	35	15	35
Sociálně právní poradenství	10	30	10	30
Analýza výsledků s rodiči zpracování administrativních podkladů	20	30	20	30
Organizačně administrativní činnosti	10	20	10	20

Příloha č. 4 Kraje ČR podle počtu obyvatel

KRAJE ČR PODLE POČTU OBYVATEL (K 30. 9. 2010)		
1.	Středočeský	1 261 249
2.	Hlavní město Praha	1 254 317
3.	Moravskoslezský	1 244 172
4.	Jihomoravský	1 154 191
5.	Ústecký	836 134
6.	Olomoucký	641 797
7.	Jihočeský	638 291
8.	Zlínský	590 673
9.	Plzeňský	571 980
10.	Královéhradecký	554 912
11.	Pardubický	516 943
12.	Vysočina	514 756
13.	Liberecký	439 817
14.	Karlovarský	307 453

Příloha č. 5 Dotazník k výzkumu zaměřený na názory pracovníků SPC na současnou činnost, její podmínky a možnosti rozvoje

DOTAZNÍK

NÁZORY PRACOVNÍKŮ SPC ČR

Vážená paní kolegyně, vážený pane kolego,
obracíme se na Vás, se žádostí o vyplnění několika údajů vázaných na Vaši činnost v SPC. Situace v poradenství je v celé republice značně různorodá. Vaše názory proto mohou být (a věříme, že budou) pro řídící pracovníky školství přínosem.
*U každé položky uveďte na dané stupnici hodnotu (známku), kterou byste ohodnotili danou oblasti/podmínky ve Vaší práci, ve Vašem SPC. Nehodnotíte tedy situaci v poradenství obecně, ale právě na Vašem pracovišti. V případě, že jde o silnou stránku, použijte plusovou část stupnice. V případě, že jde o slabou stránku, použijte mínusovou část stupnice. Nula znamená, že tato oblast je ve vaší práci neutrální, případně neumíte posoudit – hodnotíte „tak ani tak" apod. (**např. +5 – velmi často**, výborné, ano, tak to je a naproti tom: – **5 – nikdy**, velmi špatné, vůbec ne…)*
V případě potřeby uveďte vysvětlující komentář – např. uveďte silnou či slabou stránku, kterou jsme opomněli.

Děkujeme za vyplnění!

1. MATERIÁLNÍ PODMÍNKY

1.1. odpovídající prostory k výkonu činnosti SPC

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

1.2. vybavení potřebnými diagnostickými nástroji

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

1.3. finanční saturace činnosti SPC pro plnění jeho úkolů

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

1A Komentář: ...

2. ORGANIZACE -PERSONÁNÍ PODMÍNKY

2.1. personální obsazení našeho SPC odpovídá počtu klientů a umožní provést REDIAGNOSTIKU 1XROČNĚ

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

2.2. naše SPC je připraveno bez větších problémů naplnit úkoly vyhlášek MŠMT (informovaný souhlas rodičů)

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

2.3. v činnosti SPC dobře hodnotíme metodickou podporu IPPP ČR

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

2.4. v činnosti SPC konstatujeme spokojenost s řídící činností zřizovatele (krajský úřad)

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

2.5. máme dostatek kapacity pro naplnění individuálních potřeb klientů (četnost návštěv, délka apod.)

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

2A Komentář: ...

3. DIAGNOSTIKA SPECIÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

3.1. stávající model posuzování SVP u dětí se Z.P. je kvalitní a umožňuje objektivní posouzení potřeb konkrétního dítěte

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3.2. stávající model dokáže zajistit objektivní a srovnatelné posouzení SVP u dětí na území celé ČR

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3.3. stávající Metodika (doporučený postup) pro diagnostiku SvP u dětí je dostatečně podrobná

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3.4. měl/a jsem možnost (a seznámil/la) jsem se s návrhem - metodikou posuzování SVP (Katalogy) vzniklé v rámci projektu

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3.5. představené „Katalogy posuzování míry SVP považuji za dobrý způsob podpory činnosti PRACOVNÍKŮ SPC

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3.6. představené „Katalogy posuzování míry SVP považuji za dobrý způsob podpory KLIENTŮ SPC

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

3A Komentář: ...

4. PRŮBĚH ČINNOSTI - SPC

4.1. spokojenost s časovým prostorem pro návštěvy (a jejich četnost) u klienta

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

4.2. hodnocení spolupráce se školou klienta *(hodnotíte školu i pedagogy)*

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

4.3. hodnocení spolupráce s rodinou klienta *(hodnotíte roli rodiny v tomto vztahu)*

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

4.4. většina aktivit našeho SPC směřuje do podpory inkluzivního vzdělávání

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

4A Komentář: ...

5.
LEGISLATIVNÍ OBLAST

5.1. rozumíme a umíme interpretovat pravidla „Informovaného souhlasu“ dle vyhl. č. 72 v aktuálním znění

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

5.2. je dobré, že vyhl. č. 73 nyní „zakazuje“ vzdělávat žáky bez Z.P. podle vzdělávacího programu pro žáky se ZP

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

5.3. souhlasíme s nastavenými lhůtami pro provádění rediagnostiky žáků se Z.P. (ve vyhl. č. 72)

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

5.4. novelám obou vyhlášek (č. 72 a 73)celkově rozumíme a umíme je interpretovat pro naši činnost

-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5

5A Komentář: ...

6.
LEGISLATIVNÍ OBLAST

a. do budoucnosti cítím ve své pozici pracovní jistotu	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
b. já sama/sám chci i do budoucna působit v SPC	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
c. subjektivně jsem v současnosti ve své práci spokojen/a	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
d. rozdělení kompetencí mezi PPP a SPC považuji za odpovídající	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
e. SPC má být zřízeno „uvnitř“ školy	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
f. SPC má být zřízeno jako samostatný subjekt „vedle školy“	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
g. do budoucna očekávám rozvoj SPC a rozšíření jejich počtu	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
h. do budoucna očekávám zvýšení počtu pracovníků SPC v ČR	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
i. přivítal/a bych existenci odvolacího (revizního) pracoviště	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
j. zajištění vyjádření klienta (zákonného zástupce) ke zprávě z vyšetření se nám daří zajistit bez problémů	ANO	SPÍŠE ANO	Nevím	SPÍŠE NE	NE
6k. Uveďte, které diagnostické nástroje pro Vaši oblast postrádáte (buď přímo název testu-nástroje pokud jej znáte nebo alespoň uveďte oblast pro jejíž diagnostiku vhodný nástroj nemáte)					

7. BLESKOVÁ ANALÝZA

(uveďte prosím vždy maximálně dva okruhy - problémy-situace), které v činnosti speciálně pedagogických center vnímáte

7A. Silné stránky činnosti SPC v současnosti

7B. Slabé stránky činnosti SPC v současnosti

7C. Rizika do budoucna (obavy, negativa)

7D. Příležitosti do budoucna (šance, možnosti)

8. DOTAZNÍK VYPLNIL

8.1. jsem	MUŽ		ŽENA	
8.2. délka praxe v SPC	0-3 roky	4–9 let	10 – 15 let	Více let
8.1. pracovní pozice	Speciální pedagožka/ pedagog	Psycholožka/ psycholog	Sociální pracovnice/ pracovník	Ostatní
8.2. postavení v zaměstnání	Řadový pracovník		Vedoucí pracovník	
8.3. SPC zaměřeno na zdrav. postižení	Hlavní:		Další:	

Jakýkoliv postřeh, hodnocení, námět pro činnost SPC můžete uvést i na zadní straně dotazníku! Děkujeme!

Příloha č. 6 Přehled SPC v ČR podle zřizovatele, provozovatele a zaměření

Obec	Ulice	Zřizovatel	SPC při	SPC zaměřeno
Beroun	Mládeže 1102	7		6
Bílina	Aléská 270	2	1	0
Blansko	Žižkova 27	7	3	6
Brandýs n.L.-St.Bolesl.	Školní 291	7	3	1
Brno	Kamenomlýnská 1a	1	6	3
Brno	Kociánka 6	7	6	5
Brno	Ibsenova 1	7	6	1
Brno	Rašelinová 11	5	1	5
Brno	Husovická 14	7	3	1
Brno	Štolcova 16	7	3	8
Brno	Šrámkova 1	7	3	2
Brno	Veslařská 234	1	6	4
Bruntál	Rýmařovská 15	7	3	1
Bystré	Zámecká 1	7	3	1
České Budějovice	Husova 9	7	6	1
České Budějovice	Riegrova 1	1	6	2
České Budějovice	Zachariášova 5	7	2	3
České Budějovice	U Hvízdala 9	5	6	5
Děčín I	17. listopadu	7	6	0
Frýdek-Místek	28. října 1884	7	6	5
Havlíčkův Brod	U Trojice 2104	7	3	0
Horšovský Týn	Nádražní 89	7	6	0
Hradec Králové	Štefánikova 549	7	6	0
Hradec Králové	Hradecká 1231	7	3	1
Hradec Králové	Hrubínova 1458	5	1	5
Hranice	Jaselská 832	5	1	0
Ivančice	Široká 42	7	6	2
Jablonec nad Nisou	Liberecká 31	7	3	1
Janské Lázně	Obchodní 282	1	4	5
Jihlava	Demlova 28	2	2	0
Karlovy Vary	Vančurova 83	7	6	0
Karlovy Vary	Mozartova 7	2	3	4
Karviná-Nové Město	Komenského 614	7	6	0
Kladno	Pařížská 2249	7	3	0
Kolín IV	Kutnohorská 179	7	6	0
Kroměříž	F. Vančury 3695	7	6	6
Kyjov	Husova 574	7	6	1
Kyjov	Školní 3208	7	3	2
Liberec	Tyršova 1	7	3	3
Liberec	Lužická 920/7	7	6	5
Liberec	E.Krásnohorské 921	7	6	0

Litoměřice	Dalimilova 2	7	3	0
Litovel	nám. Přemysla Otakara 777	7	3	3
Litvínov	Šafaříkova 991	2	3	1
Měcholupy 1		7	3	0
Mladá Boleslav	Na Celně 2	7	3	1
Mnichovo Hradiště	Švermova 380	7	3	0
Mohelnice	Masarykova 4	7	3	6
Moravská Třebová	Komenského 287	7	3	0
Náchod	Raisova 1816	7	6	4
Nový Jičín	Komenského 64	7	3	0
Olomouc	Kosmonautů 4	1	6	2
Olomouc	třída Svornosti 37/900	7	6	4
Olomouc	Svatoplukova 11	7	3	1
Opava	Slezského odboje 5	7	6	0
Opava	Havlíčkova 1	7	3	0
Ostrava - Poruba	Spartakovců 1153	7	3	2
Ostrava - Sl. Ostrava	Těšínská 98	7	3	1
Ostrava - Zábřeh	Kpt.Vajdy 1a	7	3	0
Pardubice	Komenského 432	5	3	6
Petrovice u Karviné		5	6	0
Plzeň	Vejprnická 56	7	3	1
Plzeň	Ke Špitálskému lesu 3	7	2	4
Plzeň	Mohylová 90	7	3	2
Plzeň	Macháčkova 43	7	6	0
Plzeň	Nad Týncem 38	7	3	3
Praha 1	Loretánská 19 a 17	1	6	3
Praha 10	Starostrašnická 45	7	3	6
Praha 10 - Malešice	Chotouňská 476	7	6	0
Praha 2	Vinohradská 920	7	6	1
Praha 2	nám. Míru 19	7	3	3
Praha 2	Ječná 27	7	6	2
Praha 2	Tyršova 13	5	1	4
Praha 4	Horáčkova 1	2	2	3
Praha 4	Hurbanova 1285	5	2	0
Praha 4	Na Topolce 1	7	6	5
Praha 4	Na Lysinách 6	7	2	1
Praha 5	Deylova 3/233	7	2	1
Praha 5	Holečkova 4	1	6	2
Praha 5	Na Zlíchově 6	7	3	0
Praha 5	Trávníčkova 1743	7	3	1
Praha 5	Výmolova 169	7	6	2
Praha 6	Rooseveltova 8	7	3	1
Praha 6 - Vokovice	Arabská 20	2	2	6
Praha 8	Štíbrova 1691	7	2	1

Praha 8	Libčická 399	7	3	4
Prostějov	Lidická 86	7	3	1
Rakovník	Františka Diepolta 1576	7	6	1
Rumburk	Žitná 1119/12	7	3	1
Skuteč	Rubešova 531	7	3	2
Stochov	Hornická 410	5	6	0
Strakonice	Svatopluka Čecha 1324	7	6	1
Šumperk	Erbenova 16	5	3	4
Teplice	Trnovanská 1331	7	6	0
Trutnov	Žižkova 277	7	2	1
Turnov	Sobotecká 242	7	3	8
Týn nad Vltavou	Sakařova 342	7	3	4
Ústí nad Labem	Mírová 2	5	2	0
Ústí nad Orlicí	Lázeňská	7	3	0
Valašské Meziříčí	Vsetínská 454	1	6	0
Velké Meziříčí	Poříčí 11	1	6	0
Zlín	Středová 4694	7	6	6
Zlín	Lazy 3695	7	3	0
Žatec	Lidická 1254	2	3	1
Žďár nad Sázavou 3	Komenského 8	7	4	1

Legenda k tabulce:

kódy ke sloupci provozovatele **„SPC při“**:

1 = samostatné centrum
2 = centrum při MŠ pro děti se ZP
3 = centrum při ZŠ pro žáky se ZP (vč.ZŠ speciální)
4 = centrum při SŠ pro žádky se ZP
6 = centrum při více druzích škol pro žáky se ZP

kódy ke sloupci **zaměření**:

1 = mentálním postižením
2 = sluchové positžení
3 = zrakově postižení
4 = vady řeči
5 = tělesně postižení
6 = souběžně více vadami
8 = autismus
0 = různé druhy postižení